

DE ACHTERNAAM

DE WALLE

HERKOMST

EN

FAMILIEGESCHIEDENIS

door Hessel de Walle

INHOUDSOPGAVE

1.	HERKOMST VAN DE DE WALLE	1
1.1	INLEIDING	1
1.2	THIJS ROMKES (1630?-?)	1
1.3	ROMKE THIJSSSENS (1658-?)	1
1.4	DIRK ROMKES (1687-NA 1750)	1
1.5	THIJS DIRKS (1715-NA 1775) EN GELSKE NUTTERTS	4
2.	TAK 1, NUTTERT THIJSSSENS DE WALLE (1742-1813)	8
2.1	THIJS NUTTERTS DE WALLE (1771-1825)	8
2.2	DE KINDEREN VAN THIJS NUTTERTS	10
2.3	ANDRIES THIJSSSENS DE WALLE	13
2.4	DE KINDEREN VAN ANDRIES THIJSSSENS DE WALLE	14
2.5	JAN ANDRIES DE WALLE EN KINDEREN	16
2.6	YTJE ANDRIES DE WALLE EN HAAR NAZATEN	18
2.7	THIJS ANDRIES DE WALLE (1839-1880) EN ZIJN NAZATEN	20
2.8	ANDRIES DE WALLE (1866-1950)	23
2.9	DE KINDEREN VAN ANDRIES DE WALLE	27
2.10	DIRKJE DE WALLE (1868-1955)	31
2.11	YPJE DE WALLE (1874-1947)	33
2.12	GERRIT ANDRIES DE WALLE (1845-1916) EN ZIJN NAZATEN	35
2.13	DE KINDEREN VAN GERRIT ANDRIES DE WALLE	36
2.14	HERMAN PIETER MICHIEL (1877-1951)	37
2.15	DE KINDEREN VAN HERMAN PIETER MICHIEL DE WALLE	40
2.16	MATTHIJS JACOBUS (1881-1952)	44
2.17	DE NAZATEN VAN MATTHIJS JACOBUS DE WALLE	45
3.	TAK 2, DE TAK VAN ROMKE THIJSSSENS DE WALLE	48
3.1	ROMKE THIJSSSENS DE WALLE (1745-1813)	48
3.2	GELSKE ROMKES (1769-1828)	50
4.	TAK 3, SAKÉ THIJSSSENS DE WALLE	52
4.1	HENDRIK SAKES DE WALLE	54
4.2	DE DOCHTERS VAN HENDRIK SAKES DE WALLE	64
4.3	SAKÉ HENDRIKS (1812-1847)	65
4.4	DE KINDEREN VAN SAKÉ HENDRIKS	66
4.5	SJOERD HENDRIKS DE WALLE (1815-1880)	67
4.6	TRIJNTJE SJOERDS DE WALLE (1839-1903)	73
4.7	HENDRIK SJOERDS DE WALLE (1849-1931)	74
4.8	THIJS SAKES DE WALLE (1779-1838)	87
4.9	ANDRIES THIJSSSENS DE WALLE (1809-1844)	101

4.10	TJITZE ANDRIES DE WALLE.....	104
4.11	DE VERDERE LIJN VAN TJITZE ANDRIES DE WALLE (1843-1906).....	105
4.12	YPE DE WALLE (1890-1953).....	106
4.13	DE DRIE OUDSTE KINDEREN VAN ANDRIES THIJSENS DE WALLE (1809-1844)	108
4.14	JOHANNES ANDRIES DE WALLE (1834-1860).....	108
4.15	BAUKJE ANDRIES DE WALLE (1938-1908).....	111
4.16	THIJS ANDRIES DE WALLE (1836-1914).....	114
4.17	DE VERDERE LIJN VAN THIJS ANDRIES	120
4.18	FOPPE BERNHARD DE WALLE (1875-1944).....	121
4.19	WILLEM LEONARD DE WALLE (1914-1989).....	122
4.20	DE OVERIGE KINDEREN VAN FOPPE BERNARD DE WALLE (1875-1944)	123
5.	TAK 4, DE TAK VAN TJISSE THIJSENS DE WALLE.....	125
5.1	TJISSE THIJSENS DE WALLE (1751-1824)	125
5.2	GELSKE TJISSES DE WALLE.....	128
5.3	DOUWE TJISSES DE WALLE (1783-1826).....	129
5.3.1	<i>Pier Douwes de Walle (1818-1870).....</i>	<i>129</i>
5.3.2	<i>Antje Douwes de Walle (1811-1886)</i>	<i>133</i>
5.3.3	<i>Gelske Douwes de Walle (1818-1881).....</i>	<i>133</i>
5.3.4	<i>De overige kindere van Douwe Tjisses de Walle</i>	<i>134</i>
5.4	THIJS TJISSES DE WALLE (1781-1845)	135
5.4.1	<i>De kinderen van Thijs Tjisses de Walle</i>	<i>138</i>
5.5	DOUWE THIJSENS DE WALLE (1814-1860).....	138
5.5.1	<i>Thijs Douwes de Walle (1849-1910).....</i>	<i>139</i>
5.5.2	<i>Jantje Douwes de Walle (1853-1886).....</i>	<i>140</i>
5.5.3	<i>Fokke Douwes de Walle (1838-1912).....</i>	<i>140</i>
5.5.4	<i>Sake Fokkes de Walle (1873-1918).....</i>	<i>141</i>
5.5.5	<i>Tjeerd Douwes de Walle (1841-1881) en nazaten</i>	<i>145</i>
6.	LITERATUURLIJST	163
7.	ARCHIEFSTUKKEN	165

1. Herkomst van de De Walles

1.1 Inleiding

De geschiedenis van de achternaam De Walle begint in Ferwerd in Friesland. Dat is gemakkelijk vast te stellen. We kunnen in de nalezen dat op 26 december 1811 vier broers in de genoemde plaats de achternaam De Walle kiezen. Maar kunnen we het spoor nog verder terug volgen? En wat weten we van hun voorouders? Deze vragen zullen we in dit hoofdstuk zo goed mogelijk proberen te beantwoorden.

1.2 Thijs Romkes (1630?-?)

Onze speurtocht brengt ons niet verder terug dan Thijs Romkes. Van deze Thijs stammen de vier broers die de achternaam De Walle aannamen, in mannelijke lijn af. Thijs Romkes zal rond 1630 in de omgeving van het Friese Westernijkerk bij Marrum geboren zijn. Wanneer hij overleden is, is ons onbekend.

Wel kunnen we uit de naam Thijs Romkes afleiden dat zijn vader Romke geheten moet hebben. Deze zal rond 1600 geboren zijn. Maar we konden in de boeken geen Romke vinden die de vader van Thijs zou kunnen zijn. Wel wordt er in 1580 in Ferwerd in het *Register van Aanbreng* nog gerept van ene Romke Schipper (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 69). In dat jaar worden in Friesland alle opbrengsten uit de kerkelijke eigendommen genoteerd. Als deze Romke al verwant is aan onze Thijs Romkes, dan zal het zijn overgrootvader geweest zijn. Hij zou dan een zoon Thijs (geboren rond 1570) gehad kunnen hebben. En deze Thijs moet dan de vader geweest zijn van ene Romke en de groot vader van onze Thijs Romkes. Romke Schipper zal dan rond 1540 geboren zijn. We zien het: pure speculatie.

Onze Thijs Romkes had in ieder geval drie zoons, te weten Romke (gedoopt 10-2-1654), nog een Romke (gedoopt 22-8-1658) en Roelof (gedoopt 22-9-1661). De eerste Romke zal dus vrij jong overleden zijn. Alle drie de zoons werden geboren in of nabij Westernijkerk. De naam van Thijs vrouw kennen we niet. Namen van echtgenotes werden niet geregistreerd in de kerkelijke doopboeken, de bron waaruit we moeten putten.

1.3 Romke Thijssens (1658-?)

Van deze Romke Thijssens weten we iets meer dan van zijn vader. Naar alle waarschijnlijkheid woonde hij in Westernijkerk, een dorpje tussen Marrum en Ferwerd. We vinden zijn naam een keer op schrift naar aanleiding van een koop uit een boelgoed:

Romke Thijssen - uit boelgoed

Zijn broer Roelof Thijssen wordt in 1700 genoemd als pachter van een boerderij (welke ????) in Westernijkerk. Hijzelf????

Hij had vijf kinderen, te weten Grietje (gedoopt 18-1-1680), Grietje (gedoopt 21-11-1681), Oene (gedoopt 24-5-1685), Dirk (gedoopt 7-8-1687) en Fokel (gedoopt 24-3-1700). Alle kinderen werden vermoedelijk in Westernijkerk geboren. De naam van Romke Thijssens vrouw kennen we niet. Opmerkelijk is dat Romke zijn vader niet vernoemd heeft.

1.4 Dirk Romkes (1687-na 1750)

Om bij de De Walles te komen moeten we via Dirk Romkes verder gaan. Dirk Romkes werd zoals gezegd geboren in 1687 en gedoopt op 7 augustus van dat jaar.

We vinden Dirk Romkes genoemd in de doopboeken van de dorpen Marrum en Westernijkerk, gelegen iets ten noordoosten van Marrum, met vier kinderen: Grietje (gedoopt 21-9-1710), Wijke (gedoopt 11-9-1712), Thijs (gedoopt 10-3-1715) en Jan (gedoopt 5-6-

1718). De moeder wordt niet genoemd. Ook Dirk heeft zijn vader dus niet vernoemd. Thijs, de oudste zoon, draagt de naam van Dirks grootvader.

We komen de naam van Dirk Romkes behalve in de doopboeken ook veelvuldig tegen in andere bronnen. In 1718 vinden we hem genoemd als curator over Baatje Ydes en haar kinderen. In dat jaar woont hij te Nijkerk, het huidige Westernijkerk. Twintig jaar later zal hij trouwens met genoemde Baatje Ydes trouwen.

In 1728 wordt hij genoemd als meijer van stemcohiernummers 12 en 17 onder Nijkerk van de heer L^{te} Gen^{er} F. v. Grovestins (*Cohieren der stemmen in Oostergo*). Hij was in dat jaar dus pachter van twee boerderijen (grootte en ligging?).

In 1729 verhuist Dirk Romkes als pachter naar een boerderij van de familie Burmania, gelegen onder Ferwerd (is dat wel zo, want genoemde Pieter Willems vinden we niet in Ferwerd?). We hebben verschillende contracten gevonden waarin zijn naam voorkomt. In deze contracten is de plek voor de naam van zijn echtgenote leeggelaten. Ze lijkt in ieder geval in 1729 nog in leven te zijn, want er wordt gesproken van “egteluyden”.

De contracten zijn bewaard gebleven. We geven hieronder de teksten weer:

De hoog welgeb. heer Jarig George van Burmania meede Raad Ordinaris in den hove van Frieslandt woonagtig tot Ferwerdt, bekenne en verklare verhuurdte en in gebruikma toegestaan te hebben, sulx doende mitsdeezee aan Dirk Romkes en -----, egteluyden, nu woonagtig tot Nijkerk, seekere voortreffelijke boerehuyzinge en schuure cum annexis met gebruyk van twee en veertig pondten en een halff so bouw als greidlanden dog soo groot en klein goed en quaad als deselve sijn, nu bij Pytter Willems cum uxore wordende gebruykt, beswaart met veertien en $\frac{3}{4}$ floreenen in de algemeene aanbrengh tot schattinge, en met een gulden: eeuwige rente ten Profijten van de kerke tot Ferwerdt voorts met alle sijne lasten en profijten daarbij en aanbehoorende op volgende Conditien

- 1° *dat de huurders gehouden sullen wezen op hunne resp. verschijndagen te voldoen voorsz 14 en $\frac{3}{4}$ floreenschattinge mitsgaders deels, dorps en alle andere lasten van wat natuur die mogten weesen,*
- 2° *dat de huurders geen regt nog eygendom sullen hebben aan de boomen die aan de stukkenlanden staan,*
- 3° *dat de huurders de halve vrugt der wintersayinge van dit jaar sullen genieten,*
- 4° *dat de huurders geen van de greidlanden sullen mogen omploegen maar inteegendeel gehouden sijn om tien off elff pondten boulandt te moeten laten leggen sonder deselven te moogen toesayen bij het eyndigen der huurjaren,*
- 5° *dat de huurders de boulanden in de huurjaaren ten minsten twee maal sullen moeten braken de slooten van alle de landen beslatten, de aardwallen, en het gemaakte jaarlijkse dong over het t land te brengen en welslegten. Voorts de landen tracteeren als eerlijke huurders betaamt, sonder eenige meliorata te mogen pretendeeren,*
- 6° *sullen de huurder geen van het gemaakte jaarlixse dong mogen verkoopen,*
- 7° *dat de Heere Verhuurder tot het vergroten en repareeren van de huysinge en schuure cum annexis de matriaalen sal gehouden weesen te koopen en de huurders het sluik te leveren alsmeede voorsz: matriaalen aan het werk te brengen cost drank en arbeidsloonen te betaalen mitsgaders op het eindigen van de huurjaare glas en dak digt te leveren en ondertussen so te onderhouden,*
- 8° *indien de huurder Dirk Romkes in de voorsz huurjaaren mogte koomen te overlijden, soo sal de Wede off andere Erffgenaamen, gehouden sijn om aan mij Verhuurder te betaalen de somma van hondert Cargls: mits dat voorsz Wede off Erffgenamen als dan de plaats wederom sal kunnen aanvaarden, en op de selven blijven woonen op conditien in vorige en bovenstaande huurcontract vermeldt.*

Alsoo verhuurt en gehuurt voor de tydt van tien agtereenvolgende jaaren, beginnende met St. Petri en Maij 1729. En dat sjaarlijcx voor de somma van tweehondert en vijftig Carglds en twaalf jonge haanen , alles in vrijen gelde te betalen. St. Jacob en Martinidaagen volgens (---).

Welke contract van huuringe en schuuringe alsoo ons contrahenten soo verhuurder als huurders wel genoeg, so neemen wij wedersijds aan en belooven ons daar nae in alles te sullen reguleeren ende malkanderen het effect daarvan onverbrekkelijk te presteeren en te doen genieten stellende daarvoor sampt voor costen, schaaden en intressen bij wanprestatie te veroorsaaken ten hypotheecq en onderpandt alle onse wedersijtsse goederen generalijks en wij huurders daartenboven speciaalijk alle onse inboelen, huysgeraden, vee, huysmannegereedschappen en de vrugten op de landen te wassen of gerispt sub clausula constituti, met submissie shoffs van Friesland en alle geregen.

In kennisse hunne handen en gewoonen verteekeningen ter presentie van de ondergesz. notaris als getuijgen onder twee eensluydende

Was geteekent J.G. van Burmania, Dirck Romkes, Andris Jacobs als getuygen.

*Onderstond den 12 may 1731 hebbe aan Dirk Romkes verhuurt acht pond: bouland gekogt van mevrouw Jozinga voor den tijd van agt jaaren beginnende met Petri 1731 en eindigende met Petri 1739 voor een somma van vijftig Car. gulds en betaalende de landsfloreten, deels en dorpslasten, meede sal de huurder betalen de 14 stuyvers eeuwige rente, nog verhuurt vier pond: oude greide voor een huur van vier en twintig Car. glds. mede voor de tijd van agt jaaren met beswaarenisse van landsfloreten, dorp en deelslasten, als op conditien in voorige huurcontract van de plaats gemeld, voor de tijd van agt jaaren dog moet de meijer Dirk Romkes van dit stuk ook 14 stuyvers eeuwige rente alles onder verband in voorsz huurcontract gemelt in kennisse onse handen
Actum Ut sup: was geteekent J. van Burmania Dirk Romkes*

*Laagerstonde den 6 xber 1732 nog verhuurt aan voorsz egteluyden seekere neegen pond: oude greide geleegen op brandenburg onder den dorp Ferwert voor den tijd van seeven aaneenvolgende jaaren beginnende met Petri 1732 beswaard met floreten voorts met dorps en deelslasten op gelijke conditie in het huurcontract vermeld voor een jaarlijkse huur van neegen en dartigh Caroly glds sal verders de meijers de landen als een goed meijer moeten gebruyken als slatten en de eerde over het land brengen soo als t behoort alles onder verband in voorsz huurcontract vermeld in kennisse onse handen
Actum utsp was geteekent J. van Burmania Dirk Romkes*

Collatie Concordat in kennisse van ons den 19 xber 1735 quartre over elff uren na noen

Een aantal jaren later, in 1736, wordt het huurcontract opnieuw uitgebreid:

Contract en uythandeling tusschen de Hoog Welgeboren Heer J.G. van Burmania Grietman over Oostdongeradeel als Eygenaar en Dirk Romkes als meijer van een plaats voornoemde Heer Burmania toebehoorende

Eerstelijk draagt Dirk Romkes over aan de Heer Eygenaar de vrugten te velde staande en 14 ½ pondten hoy op de top staande alsmeede 9 pondten weiland om daar meede te doen na des heer eigenaars believen.

Ten tweede sal de heer eygenaar ontfangen vier hokkelinge waaronder een bolle met drie kalvers te saamen voor een somma van een en seventig Carglds dus 71

Ten derden nog sal deselve heer eygenaar hebben van Dirk Romkes vier koeijen te saamen voor een hondert en tien Carglds, dog deselve sal se om de melk behouden twee aan alderheyliche 1736 en de andere twee tot het voorjaar 1737 en soolang het de heere eygenaar behaagt dus hier 110

Te saamen uytmaaken f 181

Ten vierde sal Dirk Romkes weederom aan de eygenaar betalen voor huur voor dit loopende jaar van 9 ponten greidland soo voor het hoy als de weydinge nog 3 ¼ pondten greidland het gebruyk van het nieuwgras en hoy met nog 6 pondten nieu-gras, alsmeede de huysinge en schuure teegenwoordig bij Dirk Romkes bewoont, de lasten van het land blijven tot lasten van de heer eygenaar maar het schoorsteengeld van het huys sal de huurder moeten betalen. dus deese voorenstaande posten te samen getauxt op Een hondert en ses Cargls dus 106,-

In kennisse van mij heer eygenaar en van mij Dirk Romkes als huurder actum tot Ferwert den 30 Juny 1736

Was geteekent J.G. van Burmania Dirk Romkes

J. Stickersma als getuygen

Collatie Concordat den 30 Juny 1736 ten agt uren na noen

R.W.Bokma

1736

E.V. Haffen

In 1729 is Dirk Romkes dus verhuisd naar Ferwerd. Daar wordt hij op 30 juli 1730 lidmaat van de hervormde kerk. We vinden als aantekening dat hij uit Marrum afkomstig is. In januari 1738 wordt Baatje Ydes als lidmaat ingeschreven. Ze is dan getrouwd met Dirk Romkes. Blijkbaar is zijn eerste (?) vrouw en moeder van zijn kinderen overleden. Baatje is niet die moeder.

Hoe lang Dirk Romkes in bovengenoemde contracten genoemde stukken land gepacht heeft, weten we niet. Dergelijke contracten liepen steeds tien jaar. In de Friese volkstelling van 1744 wordt hij ook genoemd. Zijn gezin bestaat dan nog maar uit 2 personen. Hij kan dus in 1739 gestopt zijn maar in ieder geval voor 1749. We vinden zijn naam namelijk in de **Quotisatiekohieren** uit dat jaar bij de gemeente Westdongeradeel; hij woont inmiddels in Holwerd.

In deze Quotisatiekohieren werd terwille van de te betalen belasting een schatting gemaakt van iemands financiële staat. Ze bevatten een overzicht van de inwoners van Friesland in 1749, inclusief hun beroep en hun welstand. Dirk Romkes wordt hierin arbeider genoemd en zijn gezin bestaat uit twee personen. Zijn kinderen en die van Baatje Ydes zijn kennelijk allemaal het huis uit. Hij moet betalen 10 Carolieguldens 3 stuivers en 8 penningen. Daaruit kunnen we afleiden dat hij een vermogen had van tussen de 500 en 600 Caroliegulden, een redelijk bedrag voor die tijd.

In 1750 wordt hij ingeschreven als lidmaat van de hervormde kerk van Holwerd. We vinden als aantekening: afkomstig uit Ferwerd. Baatje Ydes wordt niet meer genoemd; ze is kennelijk overleden. Op 23 augustus 1750 hertrouwt Dirk Romkes in Holwerd met een zekere Lutske Dirks. Hij was toen al 63 jaar oud. Uit de kerkboeken van Holwerd blijkt ook dat hij daar is overleden, maar onbekend is wanneer.

1.5 Thijs Dirks (1715-na 1775) en Gelske Nutters

Thijs Dirks werd geboren in 1715 en gedoopt op 10 maart van dat jaar. We kennen wel de naam van zijn vrouw, Gelske Nutters, maar we weten niet waar en wanneer Thijs en Gelske getrouwd zijn. Dat wanneer zal wel ergens in 1740 zijn geweest.

Gelske Nutters werd geboren rond 1719. Ze werd in 1737 op 18 jarige leeftijd wees. Haar ouders waren Nuttert Jouwerts en Tjitske Sakes. Volgens een testament van 25 januari 1735 erft zij geld en goederen van haar ouders. Waarschijnlijk was zij op dat moment enig overgebleven kind. Maar ze zal ook wel een broer Sake gehad hebben, omdat ze hem later vernoemd heeft. In 1737 worden als haar voogden aangesteld Iege Sakes, een broer van haar moeder en boer te Oenkerk, en Jurjen Jans, een aangetrouwde oom uit Suameer (getrouwd in 1711 met Gepke Sakes, met ook een dochter Gelske, uit Suameer, die in 1745 trouwde met Jan Jans).

De broer van Thijs Dirks, Jan, zou wel eens met een nicht van zijn vrouw getrouwd kunnen zijn. Op 15 maart 1743 trouwt te Leeuwarden Jan Dirks uit Ferwerd met Sytske Yges uit Leeuwarden. mogelijk een dochter van Iege Sakes, de oom van Gelske Nutters.

Haar moeder Tjitske Sakes was een dochter van Sake Linzes (1647) en Neeltje Ieges (uit het Friese Wirdum) die in 1673 te Garijp trouwden. Tjitske werd op 12 januari 1689 gedoopt. Tjitske had in ieder geval nog een zuster Gepke (1674), twee broers Iege en Linze Sakes en mogelijk nog een zuster Gelske. Ook haar broer Linze Sakes had namelijk een dochter Gelske. In 1711 trouwt er een Gelske Sakes, afkomstig uit Oostermeer, te Drogeham.

Haar grootouders van vaders kant waren Linze Ybeles en Gepke Sakes. Zij trouwden op 23 maart 1636. Linze Ybeles was in 1640 eigenaar en gebruiker van de boerderij met stemnummer 4 te Garijp. Hij was dit samen met zijn broers en zusters van wie we de namen niet kennen.

Een broer van Gepke, Wierd Sakes genaamd, was eigenaar van stem 28 en gebruiker van stem 8, beide te Garijp. Gebruiker van stem 8 was Eelke Sakes, waarschijnlijk ook een broer van Gepke en Wierd.

Tjitske Sakes stamde dus uit een boerenfamilie uit Garijp. Over Nuttert Jouwerts hebben we niet kunnen vinden. Kennelijk woonde hij in Ferwerderadeel.

Van haar is ons alleen bekend dat ze op 13 mei 1747 belijdenis deed. Zo werd ze lid van de hervormde kerk van Ferwerd. We hebben haar herkomst niet verder kunnen achterhalen. Wel is duidelijk dat ze niet uit de directe omgeving van Ferwerd afkomstig was. Heeft Thijs haar op één van zijn tochten met het beurtschip opgedaan? Hij was namelijk een tijdlang schipper zoals we zullen zien.

Thijs Dirks wordt in de volkstelling van 1744 genoemd. Zijn gezin bestaat dan uit drie personen: zoals we zullen zien zijn dat hijzelf, zijn vrouw en zijn oudste zoon. Hij doet in 1745 belijdenis.

Blijkens de doopboeken van de hervormde kerk van Ferwerd hebben Thijs Dirks en Gelske Nutters vijf kinderen gehad, te weten Nuttert (1741), Romke (1745), Sake (1749), Tjisse (1751) en een dochter ten slotte, Tjitske (1754), genoemd naar haar moeders moeder. Zij trouwde in 1778 met Bouke Jitses Postumus. Hij hertrouwt in 1799. Zij zal dus voor 1799 overleden zijn. Verder is er niets over haar bekend.

We zijn hier gearriveerd bij de vier broers die in 1811 de achternaam De Walle kiezen.

Ook Thijs Dirks blijkt geen van zijn zoons naar zijn vader vernoemd te hebben. Net als zijn vader lijkt hij een zoon, Romke, naar zijn grootvader genoemd te hebben. Naar de reden hiervan kunnen we alleen maar gissen. Misschien boterde het niet tussen vader en zoon. Of misschien heeft juist Dirk verzocht niet hem maar zijn vader te benoemen. Hij leefde namelijk nog op het moment dat Romke junior geboren werd.

We vinden de naam van Thijs Dirks ook in de eerder genoemde *Quotatiekohieren*. Op pagina 88 van deel II vinden we ene **Tys Dirx**, wonende te Ferwerd. Zijn beroep is snikschipper. Een snik is volgens de Van Dale een schuit van ongeveer 15 meter lengte voor binnenwateren of voor de kustvisserij, met name in Groningen en Friesland. In het Fries was snik het woord voor binnenvaarttuig of trekschip. Een binnenvaarttuig werd vaak gebruikt voor het vervoer van aardappelen naar de veiling. De trekschuit werd gebruikt voor het vervoer van passagiers. Thijs Dirks zal vermoedelijk vanuit Ferwerd op andere plaatsen in de buurt hebben gevaren, met passagiers of landbouwprodukten.

Rijk was hij niet; maar ook niet arm. Zijn welstand wordt als “gemeen” betiteld. En dat wil zeggen doorsnee. We kunnen dat ook afleiden uit de belasting die hij moest betalen: 18 Carolieguldens 1 stuiver en 3 penningen. Daaruit valt af te leiden dat hij een vermogen had van ongeveer 3000 Carolieguldens. En dat was voor het midden van de achttiende eeuw een redelijk vermogen.

We komen zijn naam opnieuw tegen als schakel in een stamboom in een genealogisch overzicht (*Genealogie* 491, blz. 513) van de familie Van Egten. Jildert Klazes van Egten, uit een familie van schoolmeesters afkomstig uit het Friese Echten, was namelijk getrouwd met een dochter van Romke Thijssens, een kleindochter van Thijs Dirks dus.

Volgens dit overzicht zou Thijs Dirks in 1775 overleden zijn. Dit is waarschijnlijk niet juist. We vonden namelijk in de archieven van de familie Van Egten een kopie van het testament van Thijs Dirks. Dit testament is opgemaakt in augustus 1775. Weliswaar zegt hij hierin *swak van lighaam* te zijn, maar dat is meer een standaard zin uit toenmalige testamenten.

Het testament geeft een aardig beeld van Thijs Dirks mening over zijn kinderen. Ook wordt duidelijk dat hij in ieder geval niet alleen maar schipper is geweest is. Hij was ook landbouwer. Financieel stond hij er klaarblijkelijk redelijk rooskleurig voor. Hij bezat een eigen huis, al wordt niet duidelijk waar dit gelegen was.

We geven de tekst van het testament :

Tijs Dirx woonagtig te Ferwert overweegende de sekerheid des doods, en de onsekerheid van de ure en stonde van dien, is 't dat ik hoewel gaande en staande, dog egter swak van lighaam sijnde, sulx overdenkende; bij goeden verstande, ok mijne sinnen en memorie volkomentlijk gebruikende, vogenoomen hebbe, voor mijn overlijden te ordonneeren en maken mijn uiterste en laaste wille, gelijk ik uit eigener beweeginge, sonder persuasie off aanrading van ijmant, na rijpe deliberatie vrijwillig doe bij deesen, waar meede dan komende tot dispositie van alle mijne geen uitgesonderde goederen; beveele ik testator eerst en alvorens mijn edele ziele in handen van den Almagtigen Godt haren Schepper en mijn lighaam de aardsche begravenisse; voorts is het:

Dat ik testator tot erffgenamen van mijne, bij mijn overlijden na te latene goederen koome te stellen, alle mijne kinderen met namen Romke, Nuttert, Saake, Tjesse en Tjetske Tijssen, elx voor 1/5de part, des legateer ik vooraff aan mijne drie jongste kinderen Saake, Tjesse en Tjetske Tijssen, ijder hoeft voor hoeft een xtra: van hondert Car. gulds: dies samen drie hondert Car. gulds; en sullen wijders de overige goederen in vijff gelijke portien, elks evenveel verdeeldt worden,

en wil en begeer ik testator, dat mijne drie jongste kinderen tot de volgende maij in welk jaar ik mogt koomen te overlijden in dese onse huisinge sullen blijven wonen, en in volle possessie van alles tot soo lange blijven, sonder daar in verhindert te moogen worden, en sullen sij drie al 't vlas en aardappels die bij mijn overlijden nog mogten overig sijn te gelde maken, op sodane wijze als wij altijd sijn gewoon geweest, off sij drie best sullen oordeelen, en sullen sij mede de landhuuren alsmede de doodschulden, en alle verdere schulden sooveel moogelijk betalen, sonder dat sij door mijn twee andere sonen daarin mogen verhindert worden, waarvoor sij tot die volgende maij van dat jaar in welk ik komt te overlijden, de vrije kost sullen genieten, alsmede sooveel aan geld als sij bij mijn leeven voor haar arbeid gewon sijn te genieten, en sal mijn soon Sake van die ontvang en uitgaaff behoorlijke aantekeninge houden, die ook de sleutels van alles sal worden toevertroud, sonder dat mijne goederen, bij mijn overlijden overig sijnde, voor die tijdt mogen worden verdeeld off uit elkander gescheurd; bij mijn overlijden sal behoorlijke beseegelinge worden gedaan, dog blijvende de geregtelijke beschrijvinge expresselijk verboden, dog sal van alles onderling wel een ordentelijk inventaris, tot voorkoominge van twisten en dispuiten, worden gemaakt; en sal mijn huisinge in de winter na mijn overlijden publieq bij strijkgeld worden verkogt; en sullen mijne verdere meubile goederen bij boelgoed worden verkogt, edog niet eerder als in de maand maij na 't jaar mijner overlijding;

nu wil en begeer ik testator, om seer moveerende redenen, dat 't aandeel 't geen mijn soon Nuttert Tijssen mag gebeuren, sal worden op winst uitgeset, en door een bequaam persoon worde geadministreerd, tot welke ik in de eerste plaats tot administrator benoem mijn soon Saake Tijssen, dog die overleden sijnde, mijn soon Romke Tijssen, dog die ook overleden sijnde, soo versoek ik aan desen edlen geregte van Ferwerderadeel, dat door haar een bequaam person tot ged^{te} administrator worde versogt en geauthoriseerd, welke administratie soo lang sal continueeren tot dat 't kind off de kinderen van Nuttert Tijssen de ouderdom van vijff en twintig jaaren hebben bereikt, off getrouwd sijn, soo egter te verstaan soo Nuttert Tijssen alsdan niet meer mogte leeven, sullende 't anders duren tot aan sijn dood, van welke erffnisse uit de gemelde portie vloeiende Nuttert off derselven kind off kinderen niet meer sullen genieten als de jaarlijxe opkomsten; en soo het mogte sijn dat mijn soon Nuttert Tijssen quame te overlijden sonder kind off kinderen na te laten, soo sal dat gedeelte van mij, hem aanbe-erft wederkeeren aan mijne kinderen off derselver descendenten, hetgeen mede plaats sal hebben, soo hij al kind off kinderen quam na te laten, soo die quamen te versterven eer de ouderdom van vijf en wintig jaren hadden bereikt off getrouwd sijn, sonder dat ooit van mijn goed hem aanbe-erft sal mogen keeren aan sijn tegenwoordige huisvrouw, off ijmant anders; eindelijk begeer ik testator, dat soo een mijner kinderen off ge-institueerde erven, niet mogte te vreden sijn, met dit mijn gemaakte testament, maar sig in 't een off ander tegen 't selve quame te versetten off te opponeeren, sal gesteld worden in de legitieme portie 't geen bij den goedwilligen onderhouder sal worden genoten.

Dit dan kortelijk sijnde mijn testament uiterste of laaste wille, 't welk ik testator wil en begeer dat stand sal grijpen en effect sorteren, als een testament solemneel off min solemneel, nuncupatijo, codicil, donatie onder levendige, off ter sake des doods, andersins soo best na beschreeven regt en costume van deezen lande sal kunnen bestaan; tot welkers bevestiginge, ik testator, ten mijnen huijse, hebbe bij een doen koomen nagenoemde manspersoonen alle van goeden gelove staande ter goeder naam en faam, mij testator bekend, deselve ijder in 't besonder versogt en gebeden, om dit mijn testament, uiterste en laaste wille en begeerte, als getuigen nevens mij te bevestigen, het welke sij ook geerne, op mijn versoek, met hunne gewone handteekeninge hebben gedaan, nadat sij mij alle bevonden bij mijn volle verstand, en na dat ik aan haar alle hadde verklaard, dat dit testament op mijn begeerde was ingesteld, mij duidelijk van woorde door den schrijver deeses was voorgelesen, bij mij seer wel verstaan, en allesins conform mijn uiterste of laaste wille was, en voorts 't selve mij eerste hadden sien verteeken, sijnde mij den geheelen inhoud, dog de getuigen het begin en sijnde tevooren geleesen, de versogte getuigen met namen sijn IJede Jans Coopman te Ferwert, Taeke Taekes snik en beurtschipper te Ferwert, Feije Mients meede aldaar woonagtig, Reinder Reinders Postma, potschipper aldaar liggende, Sjoerd Hendrix meester kuiper, en Leendert Jans vrijgesel beijde te Ferwert woonagtig, benevens de geëdigd clercq Jan Boltjes als schrijver deeses, en sulx alles in een context; met gesloten deuren, sonder tussenkominge van vreemde handelinge, off dat den een van den ander voor de volle perfectteeringe deeses gescheiden; in oorconde mijn testators en der getuigen gewone vertekeningen; actum Ferwert den drie en twintigsten augustus; een duisend, seven hondert, vijff en seventig.

(was geteekend)

Tijs Dirx, IJde Jans, Taeke Taekes, Feije Mients, Reinder Reinders Postmas¹, S. Hendriks, Leendert Jans

¹ Vreemd genoeg is er verschil tussen de naam hier en de naam in het testament: Postma

J. Boltjes gesw clercq

Duidelijk wordt dat hij zijn zoon Nuttert – in 1775 al 34 jaar oud - niet met geld vertrouwde. We nemen aan dat Nuttert wel verstandelijk wel in orde zal zijn geweest. Hij was tenminste getrouwd en kreeg een zoon. Er zal iets anders aan de hand zijn geweest. Dronk hij? Smeet hij om wat voor reden ook geld over de balk? Of was het juist Nutters vrouw die hij niet vertrouwde. Die wordt namelijk uitgesloten van de erfenis als Nuttert kinderloos zou overlijden. Wat het ook is geweest, we weten het niet. Zijn vader had er in ieder geval geen vertrouwen in.

Duidelijk is ook dat hij wat betreft financiële zaken het meeste vertrouwen in zijn zoon Sake stelde. Terecht, naar later zal blijken. Opmerkelijk is ook dat hij in de rol van administrateur van het erfdeel van Nuttert, wel vertrouwen had in Sake en Romke, maar klaarblijkelijk niet in zijn jongste zoon Tjisse.

Dat de jongste drie kinderen een extra legaat krijgen, is minder bijzonder. Zij waren op het moment dat het testament werd opgemaakt nog ongetrouwd en thuiswonend. De beide oudsten zullen waarschijnlijk bij hun huwelijk reeds een bedrag gekregen hebben.

We weten dus niet wanneer Thijs Dirks overleden is, maar wel vrij zeker lijkt dat dit na 1775 gebeurd is.

2. Tak 1, Nuttert Thijssens de Walle (1742-1813)

Nuttert Thijssens werd op 20 oktober 1742 geboren als oudste zoon van Thijs Dirks. Hij is genoemd naar zijn grootvader van moeders kant. We hebben maar heel weinig over hem kunnen achterhalen. Hij is twee keer getrouwd geweest. Zijn eerste huwelijk was met Jantje Christoffels. We hebben niet kunnen vinden waar en wanneer dit plaatsvond, al zal het vermoedelijk rond 1765 in Ferwerd geweest zijn. Haar familie was wel uit Ferwerd afkomstig. Er lijkt iets misgegaan met de registratie van dit huwelijk.

Ze kregen drie kinderen: Thijs (1767-1768?), Thijs (1769-1770?) en nog een Thijs (1771-1825). De overlijdensdata van de eerste twee kinderen zijn niet bekend. Jantje Christoffels (haar familie noemt zich later Nijp!!!) moet ergens tussen 1775 en 1777 overleden zijn. Toen het testament van Thijs Dirks in 1775 werd opgesteld, leefde zij nog. En op 28 december 1777 hertrouwt Nuttert met Jikke Johannes. Met zijn laatste vrouw krijgt hij geen kinderen meer.

We weten ook dat zij vader blijkbaar weinig vertrouwen in hem of zijn eerste vrouw had. In diens testament uit 1775 lezen we dat Nuttert Thijssens alleen de beschikking krijgt over de renten van zijn aandeel in de erfenis van zijn vader.

In 1802 woont hij in Ferwerd, op nummer 160. De nummering van de huizen in Ferwerd is een tiental jaren later drastisch gewijzigd, zodat we niet helemaal zeker van het adres zijn. Waarschijnlijk zal hij ergens aan de huidige Nieuwe Buren gewoond hebben. Zijn zoon Thijs Nutterts woonde in dat jaar namelijk vlakbij op nummer 151, het huidige Nieuwe Buren 17.

In 1805 is Nuttert Thijssens verhuisd naar nummer 130. In 1812 vinden we hem op nummer 106 (*Régistre civique*). Zeer waarschijnlijk gaat het hier om hetzelfde huis, maar inmiddels anders genummerd. Dit huis stond waarschijnlijk aan het einde van de De Grote Wal, op de hoek van de huidige Havenstraat en Gasthuisstraat. Hij wordt boer genoemd. Hij zal net als zijn broers gardenier geweest zijn.

Opvallend is dat de vier broers in het jaar 1805 vrijwel naast elkaar woonden: Romke op 130 ½, Tjisse op 131 en Sake op 127 ½. Allemaal naast of direct tegenoverelkaar aan weerskanten van de oude haven.

Met zijn broers maakt hij tweede kerstdag 1811 de gang naar het gemeentehuis om zijn achternaam te laten bevestigen. We hebben zijn acte:

Voor ons Maire der Gemeente Ferwerd canton Hallum arrondissement Leeuwarden departement Friesland gecompareerd zijnde Nuttert Tijssens wonende te Ferwerd heeft dezelve verklaard dat hij aanneemt de naam van de Walle voor een familienaam, en dat hij heeft een zoon genaamd Tijs oud 40 jaren, kleinkinderen te weten Jantje 17 jaren, Wikje oud 14 jaar, Gelske oud 9 jaar, Nuttert oud 6 jaar, Andrieske 3 jaar, en Geeltje oud 2 jaar. Allen wonende te Ferwerd.

En heeft deze met ons vertekend de 26 december 1811

Nuttert Tijssen de Walle

Nuttert Thijssens de Walle overlijdt op 20 oktober 1813 te Ferwerd. Hij ligt mogelijk begraven op rij 12 nummer 1.

2.1 Thijs Nutterts de Walle (1771-1825)

Thijs Nutterts was het enig overgebleven kind van Nuttert Thijssens. Hij werd geboren op 9 juli 1771. Van hem is lang een handschrift bewaard gebleven dat dateert uit 1792 toen hij dus een jaar of 21 was. Dat halen we uit een brief van Grietje de Walle-Nicolaij van 17 dec. 1935. Deze Grietje was getrouwd met Jan Andries, een kleinzoon van Thijs Nutterts. We citeren het desbetreffende fragment:

Lang is een handschrift van Thijs Nuttes met krulletters geschreven in mijn bezit geweest, ik gebruikte het voor boekelegger, door uitlenen van een boek is het zoek geraakt, dit spijt mij erg doch op al mijn vragen steeds nihil.

Aan dit handschrift wordt ook gerefereerd door Andries de Walle, een achterkleinzoon van Thijs Nutters, en wel in een brief van 13-1-1936:

In mijn jonge jaren, - m'n Vader stierf 16 Juni 1880 - ik was geboren 4 Nov. 1866 en toen dus 13 jaren oud, ben ik 's 1 ½ jaar in de leer geweest bij mijn stiefoom Jan - ~~18~~25-12-33; in diens bezit waren eenige deelen "oude schrijvers", boeken van à Brakel²; in één dier banden, tegen het schutblad vond ik een uitgeknipt hart zeer fraai geschreven:

*Dit Boek
is
van
Tijs Nutters
17..*

't jaartal ben ik niet zeker van. Later sprak ik mijn Oom er nog wel over aan, doch hij schonk niet veel aandacht aan "die old kaerdels". Indien die boeken niet verdwenen zijn, zal 'k nog es naar snuffelen, als 'k in Ferwerd kom.

In een brief van 12 februari 1936 komt Grietje de Walle-Nicolaij nog eens terug op deze Thijs Nutters:

*Ik heb nog een zelfgeschreven vragenboekje van Thijs Nuttes.
Op het laatste blad van bovenstaande boekje staat geschreven:*

*Anno 1771 is geboren Thijs Nuttes 9 juli op een Vrijdag.
Anno 1786 is geboren Hette Andries Hettema te Ferwerd 20 Januari
Anno 1791 13 Juni is in den Heere gerust de eerzame Romkje Jakob Verhoek in leven huisvrouw van Andries Hettema³.*

Later heeft Grietje de Walle-Nicolaij de hartvormige boekenlegger teruggevonden en aan Thijs Andries de Walle in Amersfoort gestuurd. Het jaartal bleek 1792 te zijn. Thijs Nutters maakte het hart dus op 20 of 21 jarige leeftijd.

Enige jaren later op 20 juni 1794 trouwde Thijs Nutters te Ferwerd met Wyske Andries Vellinga (1772-1844). Zij was afkomstig uit het Friese Dronrijp. Vanaf het moment van trouwen had Thijs Nutters recht op het aandeel van zijn vader Nuttert in de erfenis van Thijs Dirks. Zo kunnen we lezen in het eerder beschreven testament.

Thijs Nutters de Walle en Wyske Andries Vellinga kregen in totaal tien kinderen: Jantje (1795), Wikje (1798), Nuttert (gedoopt 3 april 1801; vrij snel erna overleden), Gelske (1803), Nuttert (1806), Andrieske (1809), Geeltje (gedoopt 29 augustus 1811; overleden 15 januari 1812), Andries (1812), Geeltje (geboren en overleden 13 oktober 1814) en Geeltje (1816).

In ieder geval van 1802 tot en met 1805 woonde hij op nummer 151, onduidelijk is om welk huis dit gaat. Maar zeer waarschijnlijk gaat het hier om hetzelfde huis als waar hij volgens het *régistre civique* uit 1812 woont, dan genummerd met 78. Dit nummer is het huidige Nieuwe Buren 17. Mogelijk heeft hij hier vanaf zijn huwelijk gewoond.

² Het zou hier om Willem à Brakel (1635-1711) of diens vader Dirk Gerrits (1608-1669); beiden schreven vrome werken die nog lang werden herdrukt en gelezen

³ Andries Hettema was een achterbuurman van Thijs Nutters de Walle; zie het koopcontract bij Tjisse Thijssens de Walle

Rond 1809 vinden we hem genoemd als administrateur van de Hervormde kerk. Kennelijk kon hij anders dan zijn vader wel met geld omgaan.

Volgens het genoemde register was hij boer of gardenier van beroep, maar Thijs Nutters had ook iets met boten. In november 1817 koopt hij een beurtsnikschip, dat van de Rijk - een gehucht onder Ferwerd - op Dokkum en Leeuwarden vaart. Hij koopt het schip in twee gedeelten en betaalt er totaal fl 445,- voor. Wat hij met het schip doet, is ons niet bekend. Wel dat hij eind 1818 de helft van de boot weer te koop aanbiedt. Er wordt te weinig geboden en de koop gaat niet door. Op 28 april 1819 lukt het wel. Een helft van de boot levert fl 200,- op.

Thijs Nutters is op 29 oktober 1825 overleden. We hebben zijn Memorie van aangifte niet kunnen vinden. Tot 1844 staat het huis aan de Nieuwe Buren op zijn naam, hoewel hij zelf dus al overleden was. Zijn weduwe woonde toen namelijk nog op dit adres. Die overleed op 2 januari 1844.

De erfenis van Thijs en Wytske wordt verdeeld onder hun kinderen. We hebben de tekst van de memorie van aangifte van de nalatenschap:

Memorie van aangifte der nalatenschap van Wytske Andries Vellinga, weduwe van Thijs Nutters de Walle, van beroep naaijster, laatst gewoond hebbende en overleden te Ferwerd

De ondergetekenden Jantje Tijsses de Walle zonder beroep, huisvrouw van en gesterkt en tot het tekenen dezes gemagtigd met Hein Jans Hijma, van beroep gardenier, voor eenzesde gedeelte, Tjeerd Sytzes Zijlstra van beroep koopman in kwaliteit als vader en voogd over mijnen vijf minderjarige kinderen met namen Renske, Baukje, Sytze, Sytske en Antje Tjeerds Zijlstra, bij mijn wijlen huisvrouw Wikje Tijsses de Walle in Echte verwekt, te zamen voor vijftzesendertigste gedeelten, Wytske Tjeerds Zijlstra zonder beroep, huisvrouw van en gesterkt en tot het tekenen dezes gemagtigd met Pier Jakobs van der Ploeg, van beroep koopman, voor eenzesendertigste gedeelte, Gelske Tijsses de Walle zonder beroep, huisvrouw van en gesterkt en tot het tekenen dezes gemagtigd met Klaas Pieters Ferwerda, van beroep arbeider voor eenzesde gedeelte, Fokke Gosses Hoekstra van beroep gardenier in hoedanigheid van vader en voogd over mijn minderjarig kind met name Andrieske Fokkes Hoekstra bij mijn wijlen huisvrouw Andrieske Tijsses de Walle in Echte verwekt voor eenzesde gedeelte, Andries Tijsses de Walle van beroep schoenmaker voor eenzesde gedeelte, alle wonende te Ferwerd, Geeltje Tijsses de Walle huisvrouw van en gesterkt en tot het tekenen gemagtigd met Tewis Egberts de Wit van beroep Predikant bij de Christelijk afgescheiden gemeente van Ezinge Provincie Groningen voor eenzesde gedeelte, en alzo te zamen voor het geheel, alle kinderen en kindskinderen van den overledene, en deszelfs eenige wettige erfgenamen, domicilie kiezende ten sterfhuize van den overledene staande in het geboorte te Ferwerd en aldaar gekwoteerd met nummer 78, verklaren dat onzen wijlen moeder en grootmoeder Wytske Andries Vellinga, weduwe van Thijs Nutters de Walle, van beroep naaijster laatst gewoond hebbende te Ferwerd, aldaar op den tweden Januarij achttienhonderd vier en veertig ten huize nummer 78 ab intestate is overleden

dat de overledene aan ons als hare eenige wettige erfgenamen heeft nagelaten, navolgend onroerend goed: de helft door en door in een huizinge met Erf en aanbehooren staande aan de nieuwe burens in het geboorte te Ferwerd en aldaar gekwoteerd met nummer 78 bij het kadaster bekend op Sectie - n^o - voor een grootte van - dat door dit overlijden geen fidei commiss is gedesolveerd noch eenig vruchtgebruik is vervallen

Aldus gedaan en getekend, en goedgekeurd het beklad woord zes in de twaalfden van boven aan ommezij, te Ferwerd

den negende Januarij achttienhonderd vier en veertig

Uit het bovenstaande blijkt dat na Thijs Nutters dood al de helft van de erfenis verdeeld is. De erfenis bestond klaarblijkelijk uitsluitend uit het huis aan de Nieuwe Buren. Duidelijk is ook dat hun kinderen onderling iets geregeld. Vanaf 1844 staat het huis namelijk op naam van zoon Andries. Deze blijft er zijn hele verdere leven wonen.

2.2 De kinderen van Thijs Nutters

Jantje Thijssens (1795-1860)

De oudste dochter Jantje werd gedoopt op 22 november 1795. Ze trouwt op 30 mei 1816 met Hein Jans Hijma te Ferwerd. Hij wordt eerst schipper genoemd, later in 1844 is hij gardenier.

Ze krijgen tien kinderen: Jan (1817), Thijs (1818), Grietje (1820), Pieter (1822), Wytske (1824), Martinus (1827), Antje (1830), Andries (1833), Andrieske (1837) en Nuttert (1838) (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 296). Grote gezinnen waren in tak 1 aanvankelijk schering en inslag.

Het gezin heeft vermoedelijk steeds in een huis aan de zuidzijde van de Nieuwe Buren gewoond. In die jaren droeg het steeds nummer 56 of 57. Jantje Thijssens overlijdt op 12 maart 1860. Volgens de notariële registers sterft ze onvermogen. Ze ligt begraven in Ferwerd op rij 59 nummer 20.

Wikje Thijssens (1798-1839)

De tweede dochter Wikje Thijssens werd gedoopt op 24 januari 1798. Ze trouwde op 24 juni 1819 met Tjeerd Sytzes Zijlstra te Ferwerd, een koopman. Ze kregen in ieder geval zes kinderen: Wytske, Renske, Baukje, Sytze, Sytske en Antje. Het gezin woonde waar nu het grasveld is naast Hoofdstraat 17. Dit huis was tenminste van 1829 tot en met 1841 in hun bezit. (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 313). Wikje Thijssens overleed op 6 augustus 1839. Ze ligt begraven in Ferwerd, op regel 12 nummer 1.

Gelske Thijssens (1803-1862)

De derde dochter, Gelske werd gedoopt op 18 september 1803. Ze trouwde op 17 mei 1827 met Klaas Pieters Ferwerda (1802 - 16-12-1871) te Ferwerd. Waarschijnlijk hebben ze steeds op nummer 111 gewoond, een huis aan het begin van de Grote Wal, de huidige Havenstraat. Dit geldt in ieder geval voor de periode 1829 tot 1849. Dit huis gaat in 1845 over in het bezit van Andries Thijssens, de broer van Gelske. In 1849 wordt Gelske naaister genoemd. Gelske Thijssens overlijdt op 22 februari 1862. Volgens de notariële registers sterft ze onvermogen. Ze ligt begraven op rij 56 nummer 27, niet in de familiegraven en aan de koude noordkant.

De tweede Nuttert Thijssens (1806-1839)

De tweede Nuttert werd gedoopt op twintig september 1806. Hij is nooit getrouwd geweest. Hij wordt wisselend arbeider en gardenier genoemd. Waarschijnlijk is hij ook altijd in het ouderlijk huis blijven wonen, op nummer 78.

Net als zijn broer Andries en zusters Gelske en Geeltje komt hij in beeld als de zich toen christelijk gereformeerde kerk noemende zich van de Ned. hervormde kerk afsplitst, rond

AFSCHEIDING

De scheuring in de Hervormde kerk, ontstaan in 1834, toen ds. H.de Cock te Ulrum in conflict kwam met de kerkelijke besturen wegens het dopen van kinderen uit andere gemeenten en het schrijven van een brochure. De oorzaken lagen evenwel dieper. Reeds in vorige eeuwen waren er tegenstellingen tussen de strenge gerformeerden en de moderaten. In de 19de eeuw ging het vooral over de handhaving van de drie Formulieren van Enigheid, de kerkelijke organisatie van 1816, de proponentsformule en het verplicht zingen der evenagelische gezangen.

Vóór 1834 kreeg De Cock al een grote toeloop uit Friesland. Na zijn schorsing in 1834, scheidde hij zich met zijn kerkeraad en gemeente af van 'de valsche kerk'. Deze daad wekte sympathie, ook in Friesland bij zijn aanhangers. De eerste afgescheiden gemeente werd 26-6-1835 te Burum gesticht. Eind 1835 maakte De Cock een reis oor Friesland en stichtte tal van gemeenten, namelijk te Sneek, Workum, Harlingen, Sexbierum, Leeuwarden, Minnertsga, Ferwerd, Blija, Wanswerd en Marrum.

In 1836 voegde ds. S. van Velzen te Drogeham zich bij de afgescheidenen, waardoor de beweging zich sterk uitbreidde.

Door de overheid werden de aanhangers der afscheiding tegengewerkt: bijeenkomsten belet, boeten, hechtenis, inkwartiering. Deze vervolgingen hielden ca. 1839 op.

De afgescheidenen waren vrijwel allen 'uit de onvermogen en onwetende klasse'. Begeerte naar vrijheid en brood deed velen emigreren. Friese afgescheidenen stichten onder leiding van ds. M.A. Ypma de nederzetting Vriesland in Michigan. Ds. T.F. de Haan leidde van 1839-1842 afgescheiden predikanten op (te Birdaard).

In het noorden van Friesland en in de Wouden kwamen de kerken der Afscheiding tot bloei. De naam christelijk afgescheidenen werd in 1869 vervangen door christelijk gereformeerden. Na de Doleantie had een fusie plaats tussen de Nederduits gereformeerde (dolerende) kerken en de christelijk gerformeerde kerken.

1835. De vier broers en zusters sloten zich namelijk bij de nieuwe gemeente Ferwerd/Blija aan. Tot die tijd waren alle De Walles Ned. hervormd geweest.

Alleen Andries heeft in de plaatselijke christelijk gereformeerde echt een rol van enige betekenis gespeeld. We komen straks op hem terug.

Nuttert overleed op tien juli 1839 op 32-jarige leeftijd en ligt begraven in Ferwerd, regel 12 nummer 1.

Andrieske Thijssens (1809-1835)

De vierde dochter, Andrieske werd gedoopt op 22 januari 1809. Ze trouwde op 15 mei 1834 te Ferwerd met Fokke Gosses Hoekstra (1813-1855), een gardenier. Acht maanden later overleed ze op 10 februari 1835, vermoedelijk aan complicaties bij de geboorte van hun dochter Andrieske (1835-1918). Ze ligt begraven in Ferwerd: regel 12 nummer 2. Fokke Gosses Hoekstra hertrouwde later met Minke Christoffels Nijp (1812-1839), één van de eerste leden van afgescheiden Gereformeerde kerk te Ferwerd.

De derde Geeltje Thijssens

De derde Geeltje werd geboren op 26 juni 1816 als jongste van het gezin. Over haar is het een en ander bekend door haar huwelijk met Teeuwes Egberts de With (1814-1868).

Deze Teeuwes was een zoon van de schoolmeester Egberts Teeuwes de With van Birdaard. Deze schoolmeester had zich ook bij de nieuwe christelijk gereformeerde kerk aangesloten en hield daarvoor - weliswaar ongeschoold- preekbeurten. Zijn zoon Teeuwes deed hetzelfde. Later ging hij naar Kampen om dominee te worden.

Al in 1837 hield hij een preekbeurt in Ferwerd. Hij wordt dan *oefenaar en lit van de gemeente Wanswert* genoemd (*De afscheiding van 1834, deel I*, blz. 119). Later wordt hij in Wanswert geschorst als lid. Evenals zijn vader schijnt hij een notoire dwarsligger te zijn geweest.

De vader, die naast schoolmeester ook inner van de belastingen was, wordt op 15 november 1841 ontslagen wegens fraude met de belastingen. Na een landurig proces wordt hij uiteindelijk op 6 januari 1843 veroordeeld tot zeven jaar tuchthuis (*De afscheiding van 1834, deel I*, blz. 179-182).

Teeuwes en Geeltje trouwen op 21 februari 1839 te Ferwerd. Ze gaan dan naar zijn eerste standplaats als Dominee: Oudega bij Drachten. Zij doet daar in oktober 1841 belijdenis. In 1842 laat ze aldaar haar zoontje Matthijs dopen, genoemd naar haar vader maar met een sjeke draai. In 1843 vertrekt het gezin naar de christelijk gereformeerde gemeente Ezinge/Saaksum. In april wordt Teeuwes daar geïnstalleerd als dominee. Er zijn dan al twee kinderen. Al in augustus 1844 gaan ze naar het Groninger 't Zandt. Daar blijven ze tot 1848. Van 1848 tot 1850 is Teeuwes dominee te Meppel. In 1850 verhuist het gezin weer, deze keer naar Beetgum in Noord-Friesland. Er zijn inmiddels vier kinderen.

Ook het verblijf in Beetgum is van korte duur. In 1852 vertrekken ze naar Bolsward. Na Bolsward verlaten ze in 1854 het noorden van het land. Van 5 maart 1854 tot 1 juni 1856 staat Teeuwes als dominee in Leiden. De volgende standplaats is Utrecht. Daar raakt Teeuwes eind 1858 in de problemen vanwege overtreding van het zevende gebod, "Gij zult niet echtbreken". Hij wordt geschorst.

Desondanks wordt hij in maart 1859 benoemd in Gameren. Zijn vrouw wordt daar kennelijk Greetje genoemd (*De afscheiding van 1834, deel I*, blz. 391). Aldaar wordt hij in augustus 1864 uit het ambt gezet.

Ze verhuizen vervolgens naar Hardinxveld. Geeltje Thijssens overlijdt daar op 5 januari 1865. Ze zal er ook begraven zijn. Dominee Teeuwes overlijdt drie jaar later, op 27 maart 1868 in het buurdorp Giessendam.

2.3 Andries Thijssens de Walle

De jongste zoon en het achtste kind Andries Thijssens werd geboren op 24 november 1812. Over hem hebben we nogal wat kunnen achterhalen. Als hij 16 is, is hij volgens de volkstelling van 1829 gardenier. Zijn vader is dan drie jaar dood. Hij woont dan in zijn ouderlijk huis, nummer 78, het huidige Nieuwe Buren 17. Hij zal er zijn hele leven blijven wonen.

Op 6 april 1837 trouwt hij te Ferwerd met Antje Gerrits Feenstra (1814-1855). Hij is dan 24 jaar oud. Uit dit eerste huwelijk werden zes kinderen geboren, te weten: Geertje Andries (1838-1878), Thijs Andries (1839-1880), Wytse Andries (1843-1848), Gerrit Andries (1845-1916), Wikje Andries (1847-1872) en Wytse Andries (1851-1935).

Rond 1835 scheidt de christelijk gereformeerde kerk zich af van de Ned. hervormde kerk. Enige jaren later sluit Andries Thijssens zich met zijn broer Nuttert en zusters Geeltje en Gelske hierbij aan. De exacte datum van zijn toelating is bekend:

Op 11 juni 1838 werd schoenmaker Andries Tyzens de Walle tot de gemeente toegelaten, na ondervraagd te zijn 'van de hoper der zaligheid, die in hem is en de geloofstukken der Christelijk Gereformeerde Geloofsbelijdenis.' (**De afscheiding, deel I**, blz. 119).

In november 1839 werd gesproken over het dopen van een kind van de al genoemde Andries T. de Walle (de latere diaken). Wegens zwakheid van de moeder werd het nog even uitgesteld, (**De afscheiding, deel I**, blz. 120)

Dat kind moet trouwens zijn oudste zoon Thijs Andries zijn geweest die op 30 oktober 1839 werd geboren.

Binnen de christelijk gereformeerde gemeente Ferwerd/Blija vervult hij vervolgens een prominente rol. Die kerk telde in 1851 overigens al 460 zielen en was daarmee een der grootste van Friesland. In 1842 maakt hij deel uit van de kerkeraad. Ook wordt hij genoemd als kerkvoogd (beheerder van de bezittingen van de christelijk gereformeerde kerk) en scriba (secretaris). We komen hem tegen in 1842 en 1860 als ouderling. Zijn specifieke taak luidde:

bijzonder om de godsdienstnalatigen, zo predikatie als cathechesatie, op te wekken en zedelijkerwijs zondigenden te bestraffen

Hij zal zich wel in zijn graf hebben omgedraaid toen zijn jongste dochter Ytje tot twee keer toe een buitenechtelijk kind kreeg.

Terug naar het buitenkerkelijk leven. In 1839 wordt hij schoenmaker genoemd en dat blijft hij de rest van zijn leven. Blijkbaar was hij voldoende welvarend om zijn tweede zoon, Gerrit Andries, in Kampen Theologie te laten studeren.

Enige jaren na het overlijden van zijn eerste vrouw hertrouwde hij op 28 maart 1857 met Aaltje Gerrits Beintema (1824-1901), opnieuw te Ferwerd. Deze Aaltje was een weduwe, afkomstig uit Blija. Ze was eerder getrouwd geweest met Anne Christoffels Nijp. Uit Andries Thijssens tweede huwelijk werden geboren Jan Andries (1859-1860), Jan Andries (1860-1933), Folkert Andries (1862-1863) en Ytje Andries (1865-1934).

Andries Thijssens overlijdt op 23 oktober 1870. Hij ligt begraven in Ferwerd: regel 12 nummer 2.

We hebben de Memorie van aangifte van zijn nalatenschap:

Memorie der nalatenschap van wijlen Andries Thijssen de Walle gewoond hebbende en overleden te Ferwerd.

De ondergetekenden:

Geertje Andries de Walle, zonder beroep, huisvrouw van en gesterkt met Lieuwe Errits Roersma, arbeider te Marrum, en Lieuwe Errits Roersma zelf, krachtens de tusschen hem en zijne vrouw bestaande huwelijksgoederengemeenschap;

Thijs Andries de Walle, schoenmaker te Leeuwarden;

Gerrit Andries de Walle, student in de godgeleerdheid te Kampen;

Wikje Andries de Walle, zonder beroep, huisvrouw van en gesterkt met Jan van Houten, bakker te Leeuwarden, en Jan van Houten zelf, krachtens de tusschen hem en zijn vrouw bestaande huwelijksgoederengemeenschap;

Leffert Heringa jr., Arrondissementsdeurwaarder te Franeker, in relatie van voogd over Wytske Andries de Walle, minderjarige dochter van wijlen Andries Thijssen de Walle en mede wijlen Anna Feenstra, in tijden echtelieden te Ferwerd;

Aaltje Gerrits Beintema, zonder beroep, weduwe Andries Thijssen de Walle, wonende te Ferwerd, als moeder en voogdes voor hare minderjarige kinderen Jan en Ytje Andries de Walle, door haren genoemden wijlen man bij haar in echte verwekt,

kiezende allen domicilie ten huize van de laatste aangeefster te Ferwerd, gequoteerd nr 78;

Verklaren: dat nu wijlen Andries Thijssen de Walle eerst gehuwd geweest met mede wijlen Anna Feenstra en later met de aangeefster onder nr 6 - in leven woonachtig te Ferwerd, op den 23 October 1870 aldaar zonder testament is overleden waardoor tot zijne nalatenschap volgens de wet de aangevers onder nr 1, 2, 3 en 4 benevens de minderjarige onder nr 5 vermeld tezamen gesproken uit den eersten echt met de twee minderjarigen van de laatste aangeefster in het tweede huwelijk verwekt, als eenige kinderen ieder voor een zevende, en dus tezamen voor het geheel zijn gerechtigd;

Dat het door de overledene nagelaten onroerend goed bestaat in: de helft in eene huizinge en erf Cum Annexis staande en gelegen te Ferwerd, gequoteerd nr 78, kadastraal bekend gemeente Ferwerd in Sectie A onder nr 410, voor 1 roede en 75 el;

Dat door gemeld overlijden geen vruchtgebruik of periodieke uitkering bij opvolging vervallen of overgegaan is en de overledene geene goederen als bezwaarde erfgenaam bezat, terwijl ook door niemand dan de aangevers iets uit deze nalatenschap wordt genoten.

Verteekend op onze respectieve woonplaatsen in de maand Junij 1800 eenenzeventig

*L. Heringa
G.A. de Walle
Th.A. de Walle
J.T. van Houten
W.A. de Walle
L.E. Roersma
G.A. de Walle
A.G. Beintema*

Hij laat dus het huis met nummer 78 na; wat dat huis waard is, wordt niet vermeld. Na zijn dood staat tweede vrouw Aaltje als naaister te boek. Onduidelijk is ons of ze na de dood van haar man het huis met nummer 78 verlaten heeft. Wel woont ze later nog een tijd, tot aan haar dood in 1901, bij haar jongste zoon Jan Andries in.

2.4 De kinderen van Andries Thijssens de Walle

Andries Thijssens de Walle had maar liefst tien kinderen. We zullen eerst de kinderen volgen over wie we niet al te veel konden achterhalen.

Geertje Andries

Zijn oudste dochter Geertje Andries wordt geboren op 24 februari 1838. Ze trouwt op 21 juli 1860 te Ferwerd met Lieuwe Errits Roersma, een arbeider. Ze zijn Ned. Hervormd. Er worden acht kinderen geboren: Errit, Andries, Johannes, Thijs, Antje, Sybe, Neeltje en Jan. Ze gaan in Marrum op een schip wonen. Daar overlijdt Geertje ook, 30 oktober 1878. Volgens de notariële registers overlijdt ze onvermogen. Haar graf vinden we in Ferwerd: regel 12 nummer 1.

Wikje Andries

De tweede dochter, Wikje Andries, wordt geboren op 14 juli 1847. Op 11 juni 1867 arriveert ze in Leeuwarden. Ze wordt daar dienstbode. Ze trouwt ook in Leeuwarden en wel op 13 mei 1871 met Jan van Houten, een bakker. Op 1 juli wordt haar zoon Tjerk geboren. Ruim een half jaar later op 17 januari 1872 is ze aldaar overleden. Wel ligt ze begraven in Ferwerd: regel 12 nummer 4.

Wyske Andries

Er zijn twee Wyskes geweest. De eerste werd geboren op 31 juli 1843 en overleed op 18 augustus 1848. Ze ligt begraven op regel 12 nummer 2. De tweede Wyske werd geboren op 9 juli 1851. Ze vertrekt op 23 januari 1872 naar Leeuwarden om daar net als haar zuster als dienstmeid te gaan werken. Ze staat daar als christelijk gereformeerd in het bevolkingsregister. Op 20 mei 1876 trouwt ze te Leeuwarden met Haring Huizinga (17-3-1846 – 5-5-1905). Deze wordt sjouwerman genoemd. Op 6 juli 1877 wordt haar dochter Elisabette geboren.

Op 17 juli 1907 hertrouwt ze, weer te Leeuwarden. Ze woont dan aan de Singelstraat op nummer 10. Deze keer heet de echtgenoot Jan Wijbinga. Deze woont dan op Olde Galileën Landebuurt nr. 24. Ze schijnt nog een tijd een winkel te hebben gehad. Op 23 mei 1935 is ze te Leeuwarden overleden. De grafsteen van haar en haar tweede man vinden we anno 1997 nog steeds te Lekkum:

Folkert Andries

Folkert Andries werd geboren op 6 november 1862. Hij overleed op 1 februari 1863. Hij ligt begraven in Ferwerd: rij 12 nummer 3.

2.5 Jan Andries de Walle en kinderen

We komen nu bij de kinderen van Andries Thijssens (1812-1870) over wie we veel meer gegevens hebben. Om te beginnen Jan Andries (1860-1933). Hij was de tweede Jan in het gezin. De eerste was geboren op 10 januari 1859 en overleden op 21 januari 1860. Ook hij ligt begraven in Ferwerd: rij 12 nummer 3.

De tweede Jan werd geboren op 26 november 1860. Deze Jan Andries was net als zijn vader schoenmaker. Waarschijnlijk heeft hij zijn vaders zaak overgenomen. Hij was namelijk op jonge leeftijd al schoenmaker. Begin jaren tachtig is zijn oomzegger Andries, zoon van zijn oudste (half-)broer Thijs Andries uit Leeuwarden, bij hem in de leer geweest. We citeren Andries uit een brief van 13 januari 1936:

In mijn jonge jaren, - m'n Vader stierf 16 Juni 1880 - ik was geboren 4 Nov. 1866 en toen dus 13 jaren oud, ben ik 's 1 ½ jaar in de leer geweest bij mijn stiefoom Jan - 25-12-33 -

Jan was toen zelf twintig en nauwelijks ouder dan zijn neefje. Dit neefje noemt hem trouwens ten onrechte stiefoom. Van *stief* is er alleen sprake als er geen bloedrelatie is en die was er in dit geval wel. Jan Andries was een halfbroer van zijn vader.

Jan Andries trouwde op 17 juni 1886 te Ferwerd met Johanna J. Deelstra (1860-1894). Ze kregen 4 kinderen, allemaal dochters, die allemaal jong stierven. Ze zijn ook allemaal in Ferwerd begraven. Aaltje werd geboren op 21 augustus 1888 en stierf op 19 november 1894. Ze ligt begraven op regel 12 nummer 3. Sijske werd geboren op 13 maart 1889 en stierf op 13 april 1901. Ze ligt begraven op regel 12 nummer 2. De eerste Dieuwke werd geboren op 4 juli 1890 en stierf op 26 juni 1891. Ze ligt begraven op regel 12 nummer 4. De tweede Dieuwke werd geboren op 27 augustus 1892 en stierf op 9 december 1916. Ze ligt begraven op regel 12 nummer 3.

Jan Andries vrouw Johanna overleed 19 juli 1894. Haar grafsteen ligt al lang niet meer op het oorspronkelijke graf (regel 12 nummer 4), maar is toevallig wel bewaard gebleven. We vinden hem op het erf van de bewoners van de Herjuwsmawei 1 te Ferwerd.

Het grafschrift is niet helemaal meer te lezen, maar we hebben het kunnen reconstrueren (*Ferwerd Ferah*, blz. 41):

RUSTPLAATS
VAN
JOHANNA J. DEELSTRA
GEB. 26 APRIL 1860
OVERL. 19 JULI 1894

GELIEFDE ECHTGENOTE VAN
J. DE WALLE

EN HAAR KINDEREN
DIEUWKE
GEB. 4 JULI 1890
OVERL. 26 JANUARI 1891
EN
AALTJE
GEB. 21 AUGUSTUS 1888
OVERL. 19 NOVEMBER 1894

WIE IN DEN HEER GELOOFT
ZAL LEVEN
AL WARE HIJ OOK GESTORVEN
JOH. 11: 25
UIT DE MOND DER ZUIGELINGEN
HEBT GIJ U LOF BEREID
MATTH. 21: 16

In 1897 was Jan Andries secretaris van het bestuur van de Christelijke School te Ferwerd. Tot mei 1902 woont Jan Andries met zijn moeder Aaltje en zijn dochters Dieuwke en Sytske in één huis, waarschijnlijk in de Kleine Buren aan de westkant van Ferwerd (dan nummer 12, later 13 of 14). In 1901 overlijden kort na elkaar zijn moeder en zijn dochter Sytske. In 1902 verhuist de enige dan nog levende dochter, Dieuwke, naar een zuster van haar moeder in Wanswerd. Ze komt hier terecht bij de koopman Douwe Gerrits Riedstra en Dieuwke Deelstra. Ze woont hier tot aan haar dood in 1916.

Jan Andries zelf gaat dan verder als kostganger door het leven gaat. Van mei 1902 tot november 1905 woont hij als kostganger bij ene Huyser. Op 18 november 1905 hertrouwt hij met Grietje Nicolaij (1867-1952), weer te Ferwerd. Ze krijgen geen kinderen meer. Ze wonen vanaf 1906 aan de Vrijhof (dan nummer 26 en 26A) direct naast het poortje naar het kerkhof. Jan Andries had zijn werkplaats boven het poortje. Klanten tikten volgens de Ferwerder volksmond dan tegen de onderkant om te informeren of hun schoenen klaar waren.

Van Grietje kunnen we een foto vinden in *De gemeente Ferwerderadeel in oude ansichten* uit 1978. We zien haar dan staan onder het poortje van de Vrijhof. De foto is van ongeveer 1912. Ze was toen zo'n 45 jaar oud. Deze Grietje was ook degene die een uitgebreide correspondentie voerde aangaande de stamboom van de De Walles met Thijs Andries de Walle (*1909) uit Amersfoort.

Jan Andries was niet onbemiddeld. Volgens een overzicht van het gemeentehuis te Ferwerd bezat hij in de periode 1899-1908 de volgende huizen: nr. 12 (later 13 en 14, kad. A 574), een huis aan de westkant van Ferwerd, en nr. 26 + 26a (kad. A 556). Het laatste nummer verwijst naar het huis aan de Vrijhof naast het poortje. Op dit laatste adres woonde hij namelijk vanaf 1906.

Jan Andries overleed op 26 december 1933. Hij ligt begraven te Ferwerd, regel 12 nummer 3.

2.6 Ytje Andries de Walle en haar nazaten

Ytje Andries

De jongste dochter van Andries Thijssens, Ytje Andries, wordt op 25 april 1865 geboren. Ze staat in Ferwerd als werkster in het bevolkingsregister. In Ferwerd is ze nooit getrouwd, maar wel krijgt ze als ze bijna dertig is een buitenechtelijk kind en dus een De Walle, Aaltje genaamd. Aaltje wordt geboren op 20 december 1894. Ze overlijdt op 4 juli 1895. Ze ligt begraven te Ferwerd, regel 12 nummer 1.

Op 23 april 1897 vertrekt Ytje Andries naar Leeuwarden. We vinden haar daar in het bevolkingsregister weer als werkster, met als godsdienst christelijk gereformeerd. Haar adres daar is Houtstraat Z 29. Twee maanden na haar aankomst in Leeuwarden wordt op 19 juni 1897 haar buitenechtelijke zoon Andries geboren, weer een De Walle. Al op 4 oktober 1897 verlaat ze ook Leeuwarden. Haar zoon Andries gaat mee. Ze gaat naar Valburg in de Betuwe. Daar wordt ze in november 1897 ingeschreven op een adres waar een tehuis stond voor ongehuwde moeders. Al in oktober 1898 wordt ze daar weer uitgeschreven. Ze vertrekt naar Tjerkwerd in Friesland. Andries blijft achter. Zou ze zijn geboorte voor de familie verzwegen hebben? In Tjerkwerd raken we de draad even kwijt.

Bijna tien jaar later trouwt ze, op 5 mei 1906 te Brummen met ene Derk Wijers. Met hem krijgt ze na haar veertigste nog een zoon Albert (1909-1960). Ytje Andries is op 1 september 1934 te Rhienderen, bij Zutphen, overleden. We hebben een advertentie:

Heden overleed in den
Ouderdom van ruim 69 jaar,
Na een langdurig doch gedul-
dig gedragen lijden, omze ge-
liefde Vrouw en Moeder
YTJE DE WALLE
D. Wijers
A. Wijers
Rhienderen, 6 sept. 1934

Haar man overleed op 7 januari 1942 op 77 jarige leeftijd.

De twee buitenechtelijke kinderen zullen haar ongetwijfeld problemen bezorgd hebben. Ondanks haar vertrek uit Ferwerd bleef het contact met de familie bestaan. In een brief uit 1932 meldt haar oomzegger Herman Pieter Michiel de Walle dat ze getrouwd en nog in leven is. Het contact blijkt ook uit een brief van haar schoonzus Grietje de Walle-Nicolaij van 17 december 1935:

Ytje Andries de Walle geb in Ferwerd gehuwd en overleden in Brummen de naam van haar man is Dirk Wijers er is een zoon Albert Wijers inwonende bij zijn vader te Brummen.

Vreemd genoeg rept Grietje niet over de zoon Andries die immers ook een De Walle was. Zou ze hiervan niet geweten hebben?

Andries de Walle

Deze zoon Andries (1897-1972) trouwde op 24 mei 1928 te Valburg met Maria Wilhelmina van Drie (1905-rond 1970). Hun eerste kind, naamloos, wordt levenloos geboren op 26-11-1928 te Arnhem (bron: GenLias). Andries beroep is dan opperman.

Volgens zijn persoonskaart hebben zij twee kinderen gehad: Jan Dirk (*21-3-1930) en Maria Wilhelmina (* 30-1-1931). Hij schijnt het gezin al snel na de geboorte van het laatste kind verlaten te hebben. De officiële scheiding vindt evenwel pas plaats op 6 september 1951.

De moeder duikt dan met haar kinderen in Anna Paulowna op. Volgens de geboorteregisters daar is de dochter geboren op 30-1-1933 en heet ze Wilhelmina. De laatste geboortedatum zal wel kloppen omdat de eerste wel erg kort op de geboorte van het vorige kind volgt.

In oktober van het jaar 1933 vertrekken moeder en zoon naar een opvangtehuis in Zetten, de dochter gaat alleen naar Zandvoort. Is ze daar geadopteerd? Heeft ze een andere achternaam gekregen? We weten het niet; het spoor loopt dood.

Andries is nooit hertrouwd. Volgens zijn persoonskaart heeft hij een aantal beroepen gehad: opperman, landarbeider en wegebouwer.

Op 19-4-1968 vertrekt hij van Zwolle naar Dedemsvaart. Hij gaat daar wonen in het hervormde bejaardentehuis Avondrood. Andries overlijdt daar op 21 juli 1972. Enkele kilometers buiten die laatste plaats ligt hij begraven op begraafplaats Achterveld, grafnummer 1338, op het noordwestelijke deel, in een eigen graf. Op 7 december 1972 is op dit graf een grafsteen geplaatst door de heer Schout, directeur van het bejaardentehuis. De rekening werd naar het bejaardentehuis gestuurd aan de erven Andries de Walle.

Deze grafsteen was daar eind 2003 nog steeds te vinden:

De geboortedatum zit er precies tien jaar naast. Een vergissing vermoedelijk. Andries is geboren in 1897.

Verdere informatie ontbreekt.

Zijn zoon Jan Dirk is getrouwd met Geertruida Sinnema (*19 oktober 1936 te Rotterdam). Ze hebben drie kinderen, Eduard Warner, geboren op 11 mei 1958, Caroline Ingrid, geboren op 31 december 1959, en Marc Christoffer, geboren op 30 juli 1966.

Marc Christoffer is gehuwd geweest met Cara Elizabeth Glennon. Hij is op 29-9-1996 getrouwd met Lorna Ann Briganti (geb. 13-1-65 te Providence, Rhode Island, USA). Ze hebben twee zoons: Alexander Christoffer de Walle (geb. 17-5-2000 te Glendale, Arizona, USA) en Zackary Joseph de Walle (geb. 11-8-2003 te Plano, Texas, USA).

Caroline Ingrid heeft een zoon Leroy de Walle, geboren op 26 oktober 1983.

2.7 Thijs Andries de Walle (1839-1880) en zijn nazaten

Thijs Andries was de oudste zoon van Andries Thijssens. Hij werd geboren op 30 oktober 1839. Thijs Andries verlaat Fewerd op 30 mei 1864 en vestigt zich te Leeuwarden. De reden voor zijn vertrek is niet bekend. Misschien was Ferwerd niet groot genoeg voor een extra schoenmaker. Zijn vader leefde immers nog. Hoe het ook zij, hij neemt als kostganger zijn intrek bij de familie van der Haak, de ouders van zijn latere vrouw. In het bevolkingsregister staat hij geregistreerd als schoenmakersknecht, met als godsdienst christelijk gereformeerd.

Hij trouwde op 31 januari 1866 te Leeuwarden met Grietje van der Haak (1846-1931). Hij zal zich toen gevestigd hebben als zelfstandig schoenmaker. Zo wordt hij dan tenminste aangeduid, als schoenmaker en winkelier.

Thijs Andries en Grietje hebben zes kinderen gehad: Andries geboren op 4 november 1866, Dirkje geboren op 14 november 1868, Antje I geboren op 17 oktober 1870 en overleden op 9 januari 1871, Antje II geboren op 30 maart 1872 en overleden op 18 november 1875, Ypje geboren op 27 april 1874 en Antje III geboren op 18 november 1879 en overleden op 24 november 1879.

De beide oudste Antjes liggen op hetzelfde kerkhof begraven als hun vader, het oude kerkhof aan de Spanjaardslaan in Leeuwarden, respectievelijk afdeling 4, rij 29, nummer 38 en afdeling 4 regel, 9, nummer 8. Beide in gemeentegraven. Op beide graven staat geen grafsteen meer. Aardig detail is dat het kerkhof aan de Spanjaardslaan een duidelijk hiërarchie kende: afdeling 1 was voor de rijken, 2 voor de iets minder welgestelden enzovoorts tot en met afdeling 4. Waar de derde Antje begraven is, is niet in de registers te vinden.

We hebben van Thijs Andries twee woonadressen. Hij woonde eerst aan de Voorstreek, op nummer 233 en later aan Noordersingel Oost op nummer 76 (dit werd later Noorderweg Oost 76). Op dit laatste adres bleef hij tot aan zijn dood wonen. We vinden hem op dit adres op een lijst van aangeslagenen in het *Kohier van de directe belastingen ten behoeve der gemeente Leeuwarden*, over het dienstjaar 1877, op blz. 105:

Thijs de Walle, Noorderweg 76 pag. 294

Klasse van de rangschikking 2, cijfer waarnaar de aanslag geschiedt: 75,-

Erg vermogend was hij niet. Ter vergelijking, we zien ook iemand met klasse 23 en 35.000,-.

Via zijn dochter Dirkje weten we dat Thijs overleed aan tuberculose. Dit gebeurde op 16 juni 1880 op 40-jarige leeftijd. Volgens een advertentie die zijn vrouw in de Leeuwarden Courant plaatst: *na een langdurig lijden*.

* * Tot mijne diepe droefheid ontsliep heden
mijn dierbare Echtgenoot en der Kinderen
liefdevolle Vader TH. DE WALLE, na een
langdurig maar geduldig lijden, in den ouder-
dom van 40 jaren.
Leeuwarden, 16 Juni 1880.
Wed. TH. DE WALLE—v. D. HAAK.

Hij ligt begraven op het oude kerkhof aan de Spanjaardslaan te Leeuwarden: afdeling 3, regel 4, nummer 36. Een gemeentegraf. De grafsteen is helaas geruimd.

We hebben de tekst van de memorie van aangifte van zijn nalatenschap:

Memorie van aangifte der nalatenschap van Thijs de Walle overleden te Leeuwarden den 16^e Junij 1880

De ondergeteekende

Grietje van der Haak, Winkeliersche wonende te Leeuwarden, ten deze handelende in hare hoedanigheid van moeder en wettig voogdesse over hare drie nog minderjarige kinderen in huwelijk met nu wijlen haren man Thijs de Walle, na te noemen gewonnen met name Andries, Dirkje en Ypkje de Walle
 Verklaart met domiciliekiezing ten haren woonhuize aan den Noorderweg te Leeuwarden Wijk O n° 76
 Dat op den 16ⁿ Junij 1880 te Leeuwarden, alwaar hij zijn laatste domicilie had is overleden , hare echtgenoot Thijs de Walle, vader van de bovengenoemde minderjarigen
 Dat de nalatenschap van den overledene bestaat uit de helft der tusschen haar declarante en den overledene bestaan hebbende huwelijksgemeenschap
 Dat die gemeenschap, blijkens daarvan den 11ⁿ September opgemaakten onderhandschen Inventaris, bestaat uit het navolgend:

Actief

Ligchamelijke roerende goederen, gezamenlijk ter waarde van	fl 1546,15
Schuldvorderingen: ten laste van:	
den Heer C. Sonnega, te Leeuwarden, wegens geleverd schoenwerk enz. over 1879/1880	47,05
den Heer M. B. Hoogmei aldaar, wegens idem over 1879 en 1880	24,10
K.J. Pruismei aldaar, wegens idem over 1875, 1876 en 1877	10,25
den Heer S. Tulp Hzn. aldaar, wegens idem over 1880	6,50
S. Wilinga aldaar, wegens idem over 1879 en 1880	7,80
Sinning aldaar, wegens idem over 1879 en 1880	12,35
den Heer J. de Vries, aldaar, wegens idem over 1880	10,20
Makende het gezamenlijk bedrag van het Actief den som van zestien-honderd veertien gulden veertig cent	fl 1664,40

Passief

De gemeenschap is verschuldigd aan Den Heer C. Sonnega te Leeuwarden wegens geleverde medicijnen in 1879 en 1880	fl 53,37
den Heer B. Haagmei aldaar wegens idem in 1879	37,25
den Heer Dr. Van Wageningen aldaar wegens gedane medicinale diensten in 1878	12,60
Dezelfde wegens idem in 1879 en 1880	50,---
den Heer S. Tulp Hzn. aldaar wegens geleverde goederen in 1880	6,---
den Heer L. van Dupente Kaatsheuvel wegens geleverde goederen in 1880	55,20
de Heeren Gebr. Kievits te Besaije, wegens idem in 1880	137,25
de Heeren A. Jacobs & Zn. te Rotterdam wegens idem in 1880	93,30
den Heer R. Miedema onder Leeuwarden wegens geleende Contanten in 1875	150,---
Wegens idem in 1875 per rente	104,---
den Heer Joh. van der Veen te Leeuwarden, wegens idem in 1879	100,---

<i>den Heer R. van der Haak, militair bij de Landmagt in Nederlandsch West Indië, wegens idem 1875</i>	70,---
<i>den Heer Ds. G. deWalle, predikant te Koudum, wegens idem in 1879</i>	2300,---
<i>Eene hypotheccaire schuldvordering ten voordeele van den Heer L. van Andringa, zonder beroep te Leeuwarden, voor een gezamenlijk kapitaal van</i>	3000,---
<i>Transporteren</i>	<i>fl 6168,97</i>
<i>per Transport</i>	<i>fl 6168,97</i>
<i>Verschuldigde renten op den dag van het overlijden te zamen</i>	<i>82,87½</i>
<i>Verschuldigde grond- en personele Belasting, en Hoofdelijke aanslag en Patentregt over het loopende dienstjaar</i>	<i>31,03</i>
<i>Makende het Passief alzoo te zamen de som van Zes duizend twee honderd (acht gulden zegge) twee en tachtig gulden zeven en tachtig cent</i>	<i>fl 6282,87 ½</i>

Wijders dat tot de nalatenschap van den overledene nog behoort, de helft, krachtens boven vermeldde huwelijksgemeenschap, in eene winkelhuizinge met toe- en aanbehooren, staande en gelegen aan den Noorderweg te Leeuwarden en aldaar gequoteerd Wijk O n° 76, kadastraal bekend in die gemeente sectie A n° 867 groot 30 el en 868 groot 25 el, ter waarde van geheel fl 5500,00.

Dat de overleedene geene uiterste wilsbeschikkingen heeft gemaakt, en alzoo tot zijne eenige erfgenamen naar de wet heeft nagelaten zijne drie bovengenoemde minderjarige kinderen Andries, Dirkje en Ypkje de Walle.

Dat tot des overledenes nalatenschap geene goederen behoren, welke door hem als bezwaard erfgenaam (fidei commis) of in vruchtgebruik zouden bezeten zijn en door 's erfslaters overlijden geen periodieke uitkeeringen bij opvolging zijn overgegaan of vervallen

Aldus gedaan en verteekend te Leeuwarden, den 31 December 1800 tachtig

G. van der Haak

Actief	<i>fl</i>	<i>1664,40</i>	Passief	<i>fl</i>	<i>6262,87 ½</i>
		<i>5500,-</i>	<i>af geen bewijs</i>		<i>2724,-</i>
	<i>fl</i>	<i>7164,40</i>		<i>fl</i>	<i>3538,87 ½</i>
	<i>fl</i>	<i>3582,20</i>		<i>fl</i>	<i>1769,43 ½</i>

<i>Passief</i>	<i>1769,43</i>
<i>Zuiver saldo</i>	<i>fl 1822,77</i>
<i>3 Kinderen</i>	<i>vrij van regt</i>

Hieruit lijkt dus af te leiden dat zijn broer Gerrit Andries de verstrekte lening van fl 2300,- niet teruggekregen heeft.

Zijn vrouw heeft de schoenenzaak voortgezet, blijkt uit een fragment van een brief van haar zoon aan Thijs Andries de Walle uit Amersfoort. Ook blijkt daaruit dat ze de grootvader van deze Thijs Andries als klant had.

Maar nu nog iets: mijn Moeder heeft 'n Schoenenhandel gedreven, evenals ik, maar toen ik nog ongehuwd en in of uit huis was, verkocht zij (ik niet, later!) schoenwerk aan 'n naamgenoot: Med. Dr. de Walle te Langweer - Was die Uws Vaders Vader?

Ook plaatst ze regelmatig advertenties in de Leeuwarder Courant, o.a. op 16 april 1889:

Ontvangen nieuwe voorraad **HEEREN-,
DAMES- en KINDERSCHOENWERK.**
Lage prijzen.
Aanbevelend,
Wed. **DE WALLE**, Noorderweg.

Grietje van der Haak overleed in 1931; ze ligt begraven op de Noorderbegraafplaats, afdeling 3, regel 14, nummer 1 in het zelfde graf als haar kleinzoon Thijs, naast het graf van haar zoon Andries. Het grafschrift luidt:

HIER RUST
TOT DEN DAG
DER HEERLIJKE OPSTANDING
HET STOFFELIJK OVERSCHOT
VAN ONZE LIEVE MOEDER
GRIETJE DE WALLE-V.D. HAAK
GEB. 8 JUNI 1846
OVERL. 17 APRIL 1931

1 COR 15: 53

EN VAN **THIJS DE WALLE**
GEB. 25 JULI 1896
OVERL. 31 JAN. 1974

PS. 105: 5 BER.

2.8 Andries de Walle (1866-1950)

We gaan nu naar de drie overgebleven kinderen van Thijs Andries en Grietje. Van deze kinderen is Andries (1866-1950) de oudste. Hij werd geboren op 4 november 1866. We hebben bij zijn oom Jan Andries al vermeld dat hij na de dood van zijn vader in 1880, hij is dan een jaar of 13, anderhalf jaar naar Ferwerd ging om daar bij zijn oom Jan Andries de Walle het schoenmakersvak te leren. Later, in 1886, verblijft hij enige maanden in Nieuwer Amstel. Hij vertrekt op 2 juni en komt op 12 oktober 1886 weer terug. Wat hij daar gedaan heeft, is ons niet bekend. Heeft hij daar een tijd bij familie van zijn moeder - die had daar een zus - doorgebracht? Was hij daar in de leer? We weten het niet.

Later wordt hij inderdaad schoenmaker, maar ook meer. Hij dreef jarenlang een leder- en furniturenhandel aan de Nieuwestad 41b te Leeuwarden.

Hij trouwde op 27 april 1892 met Tettje Westerhof. In het bevolkingsregister staan zij aanvankelijk als christelijk gereformeerd te boek, later als gereformeerd.

Ze krijgen vier kinderen: Wilhelmina, geboren op 6 november 1893, Thijs, geboren op 25 juli 1896, Grietje, geboren op 16 maart 1900, en Dominica, geboren op 9 januari 1904.

In 1931 stopt hij met zijn zaak aan de Nieuwestad. Hij verhuist dan naar de Claes Bockes de Balckstraat 11, eveneens te Leeuwarden. Tijdens zijn actieve loopbaan vervult hij een rol bij de *Christelijke Werkgeversbond voor Schoenmakers*. Ook verrichte hij in die jaren dertig werk voor het crisiscomité. Hiervoor kreeg hij op 13 augustus 1937 de eremedaille in het goud van de Orde van Oranje Nassau uitgereikt.

In de jaren dertig heeft hij ook gecorrespondeerd met Thijs Andries de Walle (*1909) uit Amersfoort - toen Leiden - aangaande de stamboom van de de Walles. We hebben een volledige brief van hem, van 13-1-1936. We drukken deze hier in zijn geheel af:

Leeuwarden 13.1.'36

Geachte Heer Th.A. de Walle

Leiden

Nou! 'k vind 't beslist leuk, dat Ge mij over de zaak, waarvoor Ge U zoo'n aanhoudende moeite hebt opgelegd, om tot een volledig resultaat te geraken, 'n brief schrijft en meteen inlichtingen vraagt.

Geloof mij, 'k wil U gaarne van dienst zijn, gedachtig aan: "t Bloed kruipt, waar 't niet gaan kan."

Voor 'n paar jaar geleden, heb ik met Neef Herman, de Ds te Oenkerk 'n dag en nog 's 'n dag op de Kanselerij doorgebracht, en hebben we verschillende oude doopboeken van de N.D. Kerk te Ferwerd nagegaan - 'k meen tot in den jaareeuw 1500 - Herman heeft U toen zeker de aantekeningen toegezonden?

In mijn jonge jaren, - m'n Vader stierf 16 Juni 1880 - ik was geboren 4 Nov. 1866 en toen dus 13 jaren oud, ben ik 's 1½ jaar in de leer geweest bij mijn stiefvader Jan - 25-12-33 -; in diens bezit waren eenige deelen "oude schrijvers", boeken van à Brakel; in één der banden, tegen het schutblad vond ik een uitgeknipt hart zeer fraai geschreven:

Dit Boek

is

van

Tijs Nutters

17..

't jaartal ben ik niet zeker van.⁴ Later sprak ik mijn Oom er nog wel over aan, doch hij schonk niet veel aandacht aan "die old kaerdels"⁵ Indien die boeken niet verdwenen zijn, zal 'k nog es naar snuffelen, als 'k in Ferwerd kom. Ja! We weten nog heel goed, dat we bij Uw Vader 'n naamkaartje in de brievenbus hebben gesloten: da's zeker wel 'n 20 jaren geleden. We hebben toen speciaal Prins Willem's oud woon-paleis bezichtigd etc.

Maar nu nog iets: mijn Moeder heeft 'n Schoenenhandel gedreven, evenals ik, maar toen ik nog ongehuwd en in of uit huis was, verkocht zij (ik niet, later!) schoenwerk aan 'n naamgenoot: Med. Dr. de Walle te Langweer - Was die Uws Vaders Vader?

Ik ken Ype de Walle wèl! Toch meen ik dat er nog 'n de Walle in Leeuwarden huist, behalve de tak "Hendrik Sjoerds" van wiens nakomelingen, U de Slager a/d Hoven vond.

Ik zal U van die tak, die ook in Ferwerd, van "àlder tot àlder" woonde, zoo mogelijk volledige inlichtingen, te zijner tijd, toezenden⁶.

U hebt één onzer Dochters niet in uw rijtje opgenoemd zoals U zult zien.

Ik geef U op 'n vrije bladzijde de categorische inlichtingen die Ge vraagt.

Uw Vader spant in de huidige generatie de kroon, wat betreft de mannelijke oirs; Herman de Walle sterft uit, en ook Andries de Walle (mijn naam) zal wel uitsterven, dewijl onze zoon Thijs - 40 j. ongehuwd blijft, totnogtoe.

4 Het jaartal was 1792, Thijs Nutters de Walle was toen 22 jaar

5 Deze old kaerdel was trouwens wel de grootvader van Jan Andries. Zelf heeft hij die evenwel nooit gekend. Thijs Nutters was reeds 41 jaar oud toen de vader van Jan, Andries geboren werd. Deze Andries was op zijn beurt al 48 toen Jan geboren werd.

6 Waarschijnlijk heeft Andries zich hier vergist; ons is in ieder geval niet duidelijk wie hij toen (1936) bedoeld zou kunnen hebben.

*Volgend op dit schrijven en dezen brief hoop ik U D.V. mettertijd gegevens voor Uw plan toe te zenden -
Met familiale groeten ook
aan Uw Vaders - Uw ...*

AdeWalle

Familiegegevens de Walle

<i>Thijs de Walle</i>	<i>*30</i>	<i>October</i>	<i>1839 te Ferwerd</i>	<i>† 16 Juni 1880 Lwarden</i>
<i>Grietje v.d. Haak</i>	<i>* 8</i>	<i>Juni</i>	<i>1847 te Lwarden</i>	<i>† 17.4.31 „</i>
<i>Andries de Walle</i>	<i>* 4</i>	<i>Nov.</i>	<i>1866 te Lwarden</i>	<i>† ??</i>
<i>Tettje Westerhof</i>	<i>* 9</i>	<i>Aug.</i>	<i>1866 te Lwarden</i>	<i>† ??</i>
<i>Kinderen van het Echtpaar de Walle-Westerhof</i>				<i>geh. 27-4-'92</i>
<i>Wilhelmina</i>	<i>* 6</i>	<i>Nov.</i>	<i>1893 te Leeuwarden</i>	
<i>Thijs</i>	<i>* 25</i>	<i>Juli</i>	<i>1896 te Leeuwarden</i>	
<i>Grietje</i>	<i>* 16</i>	<i>Mrt</i>	<i>1900 te Leeuwarden</i>	<i>Geh. 27.8.1930</i>
<i>Dominica</i>	<i>* 9</i>	<i>Jan.</i>	<i>1904 † te Leeuwarden, 21 nov. 1934</i>	<i>geh. 28.5.1930</i>

Wilhelmina en Thijs zijn alsnog ongehuwd.

Grietje is gehuwd aan Pieter Jacob Gerritse - geen kinderen.

Dominica is gehuwd geweest met Auke Douwe Veenstra, uit dat huwelijk zijn geboren:

<i>Douwe</i>	<i>* 25</i>	<i>Oct.</i>	<i>1931</i>
<i>Tettje Dominica</i>	<i>* 5</i>	<i>Nov.</i>	<i>1934</i>

De naam van haar Moeder ontving zij bij beschikking van de Rechtbank te Leeuwarden voor zij met beide namen, is gedoopt.

AdeWalle

13 Jan. 1936

Andries is overleden op 21 april 1950. We hebben van hem een rouwadvertentie:

Zijn Heiland loste hedenmiddag plotseling van zijn
aardse post af, onze innig geliefde en onvergetelijke
man, vader, behuwd- en grootvader

Andries de Walle

In de ouderdom van ruim 83 jaar.

Dankbaar staren wij hem na, nu hij aanzit aan de
bruiloftsdis van het Lam.

Namens de familie,
T. de Walle-Westerhof

Leeuwarden, 21 april 1950.

Cl. Bockes de Balckstraat 11

Hij ligt begraven op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden, evenals zijn vrouw die op 3 december 1957 overleed. We vinden hun grafsteen in afdeling 3, regel 14, nummer 2, direct naast de plek waar de moeder van Andries en zijn zoon Thijs begraven liggen. We geven het grafschrift:

2.9 De kinderen van Andries de Walle

Wilhelmina (1893-1978)

Wilhelmina werd geboren op 6 november 1893. Haar roepnaam was Mien. Wilhelmina werkte jarenlang bij haar vader in de leder- en furniturehandel. Nadat deze in 1931 met zijn zaak stopte, woonde ze eerst een tijd, van 8 juli 1931 tot 29 dec. 1931, in Heerenveen. Mogelijk werkte ze daar als gezinshulp. Dat was namelijk het beroep dat ze naderhand in Leeuwarden uitoefende. Ze werkte als zodanig voornamelijk bij de beter gesitueerden, waaronder dokter Bangma.

Na het overlijden van haar jongste zuster Dominica op 2 januari 1935, trok ze bij haar zwager in om voor de kinderen te zorgen. Op 22 juli van dat jaar is ze met haar zwager, Auke Douwe Veenstra, getrouwd. Auke Douwe Veenstra is daarmee de enige geweest die met twee De Walles getrouwd is geweest. Ze kregen verder geen kinderen meer.

Wilhelmina woonde met haar gezin jarenlang op Zwaluwstraat 5, in ieder geval tot 1967. De laatste jaren van haar leven woonde ze op Âldlânstate, flat 213. Ze overleed op 21 november 1978. Ze ligt in één graf begraven met haar zuster Dominica en haar man Auke Douwe Veenstra. We vinden hun graf anno 1998 op de Noorderbegraafplaats, afdeling 4, regel 6, nummer 79.

We hebben nog de tekst van haar rouwkaart:

Voor ons onverwacht heeft de Here tot Zich genomen onze lieve zorgzame moeder en oma

Wilhelmina Veenstra-de Walle

geboren 6 november 1893

sinds 13 september 1955 weduwe van Auke Douwe Veenstra

“Wij zijn dankbaar voor alles wat ze voor ons is geweest en heeft betekend”

Sneek Douwe A. Veenstra
 Jany Veenstra-Jorna

Leeuwarden Tettdo Veenstra

Sneek Wilma
 Auke Douwe

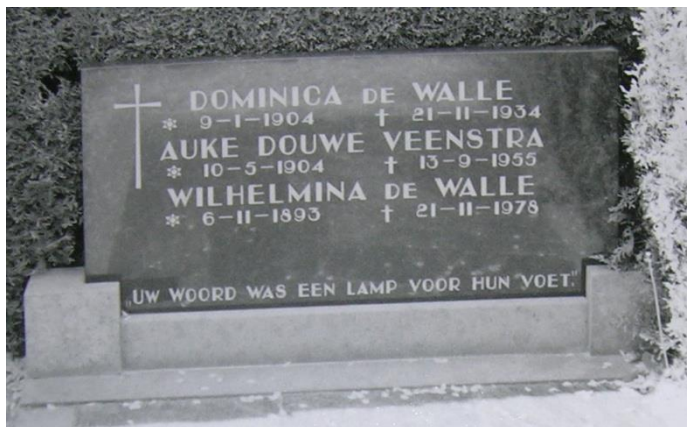
Leeuwarden, 21 november 1978

Aldlânstate, flat 213

Corr.-adres: Mej. T.D. Veenstra

De Hooïdollen 322; Leeuwarden

De Dienst van Woord en Gebed zal worden gehouden op vrijdag 24 november a.s. in de aula van de Prot. Chr. Uitvaartvereniging, Jelsumerstraat 45 te Leeuwarden. Aanvang 14.30 uur. Hieraan voorafgaand is er gelegenheid tot condoleren van 14.00 tot 14.30 uur. De teraardebestelling zal plaatsvinden omstreeks 15.00 uur op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden.

Thijs deWalle (1896-1974)

Thijs werd geboren op 25 juli 1896 te Leeuwarden. Hij is zijn hele leven ongetrouwd gebleven. Als zijn officiële beroepen vinden we kantoorbediende en reiziger in papierwaren. Dat laatste heeft hij ook daadwerkelijk een tijdje gedaan en wel voor Van Gelder. Voor de rest schijnt hij niet veel werk verzet te hebben. Hij heeft klaarblijkelijk ook geen interesse gehad de zaak van zijn vader voort te zetten. Wel stond hij bekend als vrij intelligent. Hij had de kweekschool gedaan en sprak zijn talen. Maar hij deed er weinig mee. *Werken is voor de dommen*, was zijn credo. Hij hield ook van een gokje en een borrel.

Tot aan de dood van zijn moeder in 1957 woonde hij thuis. Hij was toen al 61 jaar oud. Daarna belandde hij op kamers en aan lager wal. Hij ging steeds meer drinken en verwaarloosde zichzelf. Uiteindelijk kwam hij in het Talmahuis te Veenwouden terecht, een verpleegtehuis. Daar is hij op 25 juli 1974 overleden. Hij ligt begraven in het graf van zijn grootmoeder. We vinden dat anno 1998 op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden, afdeling 3, regel 14 nummer 1.

Het grafschrift luidt:

HIER RUST
TOT DEN DAG
DER HEERLIJKE OPSTANDING
HET STOFFELIJK OVERSCHOT
VAN ONZE LIEVE MOEDER
GRIETJE DE WALLE-V.D. HAAK
GEB. 8 JUNI 1846
OVERL. 17 APRIL 1931

1 COR 15: 53

EN VAN **THIJS DE WALLE**
GEB. 25 JULI 1896
OVERL. 31 JAN. 1974

PS. 105: 5 BER.

Met deze Thijs stierf de achternaam de Walle in deze lijn uit.

Grietje (1900-1985)

Grietje, de tweede dochter van Andries de Walle, werd geboren op 16 maart 1900. Ze trouwde op 27 augustus 1930 te Leeuwarden met Pieter Jacob Gerritse (1902-1982) die uit Den Haag afkomstig was. Het stel vertrok na hun huwelijk naar Voorburg. Ze kregen geen kinderen.

Toen het met de bezigheden van haar man daar niet wilde vlotten, zijn ze enige jaren later teruggekomen naar Leeuwarden. Daar woonden ze op Zwaluwstraat 9, vlak bij haar zuster Wilhelmina. Haar man ging toen samenwerken met de man van Wilhelmina die een furniturenhandel dreef. Grietje was van beroep hoedenmodiste; ze modelleerde hoeden. Grietje overleed op 11 mei 1985. We hebben de tekst van haar rouwkaart:

“Mijn genade is u genoeg”

Na een paar moeilijke en eenzame jaren werd door haar Heer en Heiland opgenomen onze schoonzuster en tante

Grietje Gerritse-de Walle

op de leeftijd van 85 jaar

Sinds 6 november 1982 weduwe van Pieter Jacob Gerritse

Leeuwarden, 11 mei 1985

Het Nieuwe Hoek, Hoeksterpad 16, Leeuwarden

Correspondentieadres:

D.A. Veenstra, Sytsingawiersterleane 7

8605 CB Sneek

Rijswijk (ZH) M.M.M. Gerritse-Robbe

Enschede A.D. Gerritse

M.P. Gerritse-van der Nat

*'s-Gravenhage A.G.C. Keuvelaar-Gerritse
P. Keuvelaar
K. Mosselman*

*Sneek D.A. Veenstra
J. Veenstra-Jorna*

*Leeuwarden T.D. Veenstra
neven en nichten*

*Gelegenheid tot condoleren op woensdag 15 mei a.s. van 12.00-12.30
uur in de aula van de Prot. Chr. Uitvaartvereniging, Jelsumerstraat
43 te Leeuwarden*

*Hierop aansluitend volgt de dienst van Woord en Gebed, waarna de
begrafenis zal plaatsvinden op de Noorderbegraafplaats te
Leeuwarden*

Grietje de Walle ligt begraven op de Noorderbegraafplaats te Leeuwarden. We vinden anno 1998 haar grafsteen in afdeling 2, vak G, regel 2, nummer 9.

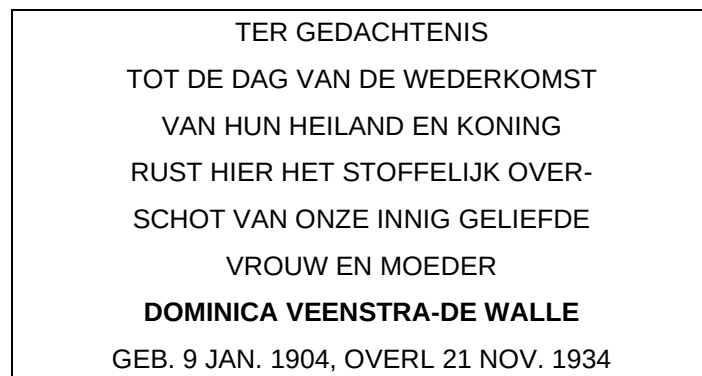

Dominica (1904-1934)

Dominica de Walle, de derde dochter, werd geboren op 9 januari 1904. Dominica verbleef in Amsterdam van 14 aug. 1926 t/m/ 2 mrt 1928, en van 22 mei 1929 t/m 24 feb. 1930. Ze is daar gedurende die periodes lerares aan de naaischool van ene Ida de Leeuw-van Rees geweest. Ze was namelijk naaister van beroep. In Leeuwarden had ze een atelier op de Nieuwestad nummer 39, direct naast de furniturenhandel van haar vader.

Op 28 mei 1930 trouwde ze met Auke Douwe Veenstra (1904-1955). Ze kregen twee kinderen, Douwe Auke en Tettje Dominica. Dominica overleed na de geboorte van haar tweede kind aan kraamkoorts. Ze overleed op 21 november 1934. Na haar dood kreeg haar dochter bij beschikking van de rechtbank alsnog Dominica als tweede naam.

Ze ligt begraven in één graf met haar man en zuster Wilhelmina, die later trouwde met haar zwager. Het grafscript van Dominica's eerste grafsteen luidde:

Nadat ook haar man en haar zuster in hetzelfde graf begraven waren, is er een steen met een andere tekst geplaatst. We hebben deze beschreven bij de paragraaf over haar zuster Wilhelmina.

2.10 Dirkje de Walle (1868-1955)

Dirkje de Walle was de oudste dochter van Thijs Andries de Walle. Ze werd geboren op 14 november 1868. Van haar hebben we nogal wat gegevens via haar zoon Andrew Geels die in 1996 nog in leven was. We zullen zijn verhaal combineren met de gegevens uit andere bronnen zoals het bevolkingsregister van Leeuwarden.

Dirkje haar vader overlijdt als ze elf jaar oud is. Volgens haar zoon was ze in haar jeugd een fanatiek lezer. Of ze een opleiding heeft gevolgd en zo ja welke is ons niet bekend.

Een zus van haar moeder Grietje, Heintje genaamd, werkte als gouvernante voor de familie van een ambassadeur voor Nederland. In die hoedanigheid reisde deze tante met het gezin mee waar de Nederlnadse regering het ook maar plaatste. De naam van deze ambassadeur was Jonkheer Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan. Door toedoen van haar tante kreeg Dirkje eveneens een aanstelling bij het ambassadeursgezin. Haar taken waren het schoonhouden van al het linnen. In het bezit van haar zoon is een 100 jaar oude servetring die ze gebruikte bij deze prestigieuze familie.

Dirkje begon bij dit gezin te werken toen ze negentien jaar oud was. Blijkens het bevolkingsregister vertrok ze voor het eerst uit Leeuwarden op 29 mei 1888. Officieel gaat ze naar Nieuwer Amstel, dezelfde plaats waar haar broer Andries in 1886 ook enige tijd verbleven heeft. Waarschijnlijk woonde tante Heintje hier. Mogelijk dat deze haar wegwijs heeft gemaakt in haar nieuwe rol. Een jaar later, op 24 juli 1890, komt ze terug naar

Leeuwarden. Ze blijft evenwel niet lang. Ze heeft naderhand nooit weer in Leeuwarden gewoond.

Op 8 oktober 1890 vertrekt ze opnieuw, via Amsterdam naar Constantinopel in Turkije. Een kopie van de inschrijving in de burgerlijke stand diende toen als paspoort. Haar zoon heeft als herinneringen aan die periode nog een aantal zaken: een standaard voor de koran, een briefopener en wat olijfhout van de olijfborg. Volgens haar zoon ging ze in vakanties naar huis per trein of per boot via de Middellandse Zee.

Ze blijft niet lang in Turkije, want in 1892 vinden we haar in Berlijn. Ze zou daar twaalf jaar hebben doorgebracht. In 1905 wordt Van Tets van Goudriaan minister van Buitenlandse Zaken (*Wilhelmina De jonge koningin, Cees Fasseur, 1998*, blz. 355). Dirkje gaat mee naar Den Haag. De jaren direct na 1905 brengt ze door in Den Haag. Ze heeft dan behoorlijk wat geld gespaard. De ambassadeur heeft een deel van haar geld belegd in Russische aandelen. Volgens haar zoon kreeg ze jaren later, rond 1923, een brief van de ambassadeur, met de vraag of ze de aandelen nog had. Ze bleken 500 tot 600 dollar waard. Ons lijkt dit wat merkwaardig, want waren immers Russische aandelen na de revolutie van 1917 niets meer waard?.

Rond 1907 vertrekt de familie Boonstra, goede vrienden van haar, naar Orange City Iowa. Ze dringen er per brief bij Dirkje op aan naar Amerika te komen. Ze hebben een rijke boer die geïnteresseerd is in een huwelijk. Op 19 mei 1909, ze is dan 41 jaar oud, vertrekt ze naar Amerika. Volgens de registers van Ellis Island arriveert ze daar inderdaad in 1909.

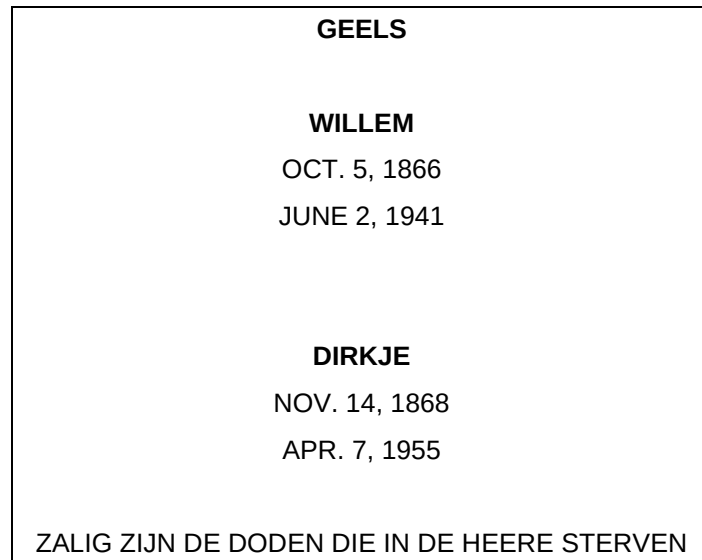
De rijke boer in kwestie blijkt niet de ware Jacob. Liever dan terugkeren naar Nederland en een romantische fout te moeten toegeven, trouwt ze op 26 augustus 1909 met Willem Geels, een vrijgezelle boer van 43. Op 26 mei 1912 kregen ze nog een zoon die ze naar haar broer noemden: Andrew.

Ze bezat nooit meer in haar leven zoveel luxe als in haar jonge jaren. Het moet voor haar een enorme, bijna onmogelijke overgang zijn geweest. Stel je voor the glitter van de snelle kringen van de Europese hoofdsteden naar een boerderij in Iowa. Ze schreef veel met haar moeder en broer en zuster. Na haar huwelijk werd ze toegewijd religieus. In Leeuwarden had ze als christelijk gereformeerd te boek gestaan, maar naar het schijnt was dat gedurende de jaren dat ze bij de ambassadeur en zijn gezin verbleef, wat weggezakt.

In 1928 kwam haar zuster Ypje een jaar lang op bezoek. Deze dreef een pension in Velp en was weduwe. Dirkje had haar in twintig jaar niet gezien. In 1938 kwam ze weer een heel jaar naar Orange City. Dirkje drong er op aan dat ze zou blijven, maar ze wilde persé terug naar Europa voor het geval daar oorlog uitbrak.

Dirkjes laatste jaren waren eenzaam. Haar moeder Grietje en later haar broer Andries en zuster Ypje waren overleden. Zelf overleed ze op 7 april 1955, ruim 86 jaar oud.

Op haar graf staat de volgende tekst:

2.11 Ypje de Walle (1874-1947)

Ypje, we vinden haar naam ook gespeld als Ypkje, was de jongste dochter van Thijs Andries. Ze werd geboren te Leeuwarden op 27 april 1874. Haar vader overleed toen ze zes jaar oud was. Als ze 23 jaar oud is vertrekt ze uit Leeuwarden naar Angerlo, met welk doel is ons niet bekend. Wel ligt Angerlo vlak bij Rheden waar ze later met haar man gaat wonen.

Op 26 mei 1899 komt ze uit Den Haag terug naar Leeuwarden. Blijkbaar is ze tussentijds van Angerlo naar Den Haag verhuisd. Daar trouwt ze op 16 augustus 1899 met Jan Hendrik Arendsen (1868-1918). Met hem vertrekt ze naar het dorp De Steeg bij Rheden. Ze krijgen daar twee kinderen, Grietje (*1900) en Jan Hendrik (*1903). Na het overlijden van haar man (in ieder geval voor 1928) dreef ze een pension in Velp. Ze was blijkbaar vrij welvarend, want ze kon zich twee keer een reis naar Amerika permitteren. In 1928 en 1938 bezocht ze daar haar zuster Dirkje. Beide keren bleef ze er een vol jaar.

In 1942 correspondeerde ze met Thijs Andries de Walle (*1909). De brief, van 2 mei 1942, is bewaard gebleven.

Velp Achtsprong 3. 2 Mei 1942

Zeer geachte Heer Mr. Th. A. De Walle

Bij mijn thuiskomst j.l. donderdagavond vond ik uw kaartje en was zeer verwonderd die naam te lezen, daar onze naam "de Walle" niet erg bekend is. Vrijdagmorgen ontving ik uw brief en bracht enige opheldering, daar ik vermoede wat het doel van Uw schrijven is, hoop ik U alles zoo duidelijk mogelijk te maken.

Onze Vader heette Thijs de Walle en is uit Ferwerd afkomstig. Onze Moeder heette Grietje v.d. Haak en is te Leeuwarden geboren, en overleden 17 April 1931 bijna 85 jaar oud. Mijn ouders hebben 6 kinderen gehad 1 jongen en 5 meisjes waarvan 3 meisjes zijn gestorven, zoodat we nog met ons drieën zijn. Mijn broeder, Andries heet hij, vierde 27 April z'n gouden bruiloft, waarvoor ik in Leeuwarden was, en is 75 jaar oud. Mijn Zuster Dirkje woont in Orange City Iowa U.S.A. die ik in 1928 en 1938 heb bezocht, en is 73 jaar oud. Ik zelf was de jongste en ben 27 April 68 jaar geworden. Mijn broer heeft 1 zoon Thijs en twee dochters getrouwd, en twee kleinkinderen. Ik zelf heb 2 kinderen getrouwd 1 zoon in Groningen en een dochter in Apeldoorn. Mijn vader had nog een broer, die Predikant is geweest in Koudum, en twee zusters maar zijn ook alle overleden⁷. Ik zelf was 6 jaar oud toen mijn Vader is gestorven dus weet daar niet zooveel meer van. Ik heb wel eens gehoord van eene Dr. de Walle die veel geleek op mijn zuster.

⁷ met de broer bedoelt ze Gerrit Andries (1845-1916); de zusters zijn Wytske Andries (151-1935) en Ytje Andries (1865-1934)

Van mijn Grootouders weet ik niet veel, maar mijn broer zal U misschien meerdere gegevens kunnen verschaffen daar hij na 't overlijden van onze Vader naar Ferwerd is gegaan, om bij een Oom van ons (halfbroer van onze vader) het schoenmaken te leren en er dus vele jaren heeft gewoond.

Mijn broer heeft wel eens met onze neef Ds. de Walle in Oenkerk werk van gemaakt om die familieregisters uit te zoeken maar zijn niet tot een eindresultaat gekomen. Misschien dat het U beter gelukt, daar ik vermoed dat dat Uw doel is.

Met vriendelijke groeten en hoogachting.

Y. Arendsen-de Walle.

Ypje is overleden op 20 juni 1947 te Velp. Ze is begraven op "Heiderust" te Worth-Reden.

En we hebben de tekst van haar rouwkaart:

*Heden werd uit ons midden weggenomen onze lieve Moeder,
Behuwd-, Grootmoeder en Vriendin,*

Ypkje de Walle

Weduwe van J. H. Arendsen

in de leeftijd van 73 jaar

(Ps. 17: 8 Berijmd)

Apeldoorn, G. van Rootselaar-Arendsen

R. van Rootselaar

Groningen J.H. Arendsen

K.J. Arendsen-v.d. Ploeg

Apeldoorn, J.H. van Rootselaar

Groningen, J.H. Arendsen Jr.

R.C. Arendsen

Velp, M.S. Witt

VELP, 20 Juni 1947

Achtsprong 3

Verzoek geen bloemen

*De teraardebestelling zal plaats vinden Dinsdag 24 Juni 1947 op
"Heiderust" Worth-Reden, des n.m. om 2 45 uur*

Vertrek van het sterfhuis 2 uur.

2.12 Gerrit Andries de Walle (1845-1916) en zijn nazaten

We keren terug naar de broer van Thijs Andries, de tweede zoon van Andries Thijssens de Walle. Hij werd op 9 mei 1845 geboren te Ferwerd. Welke opleiding hij precies gevolgd heeft, konden we niet achterhalen. Wel is zeker dat hij theologie studeert in Kampen, in ieder geval tot en met juni 1871. Volgens de annalen van de gereformeerde kerk van Ferwerd geeft hij aldaar in 1872 zijn eerste preek, met de kantekekening dat hij dat gratis doet. Hij was op dat moment al getrouwd.

Op 18 augustus 1871 is hij in Oosterwolde, gemeente Ooststellingwerf, getrouwd met Martjen Alberts de Boer. Zij kregen één kind, dat volgens een brief van zijn zoon Herman Pieter Michiel onmiddellijk na de geboorte is overleden. Naar we aannemen is ook de moeder daarbij overleden. We konden niet vinden of het kind een naam heeft gehad en waar het geboren werd. Het is daarom niet opgenomen in de lijst van de Walles.

Op 12 november 1874 hertrouwt Gerrit Andries te Kampen met Jacoba Anthoinetta Adriana Mol. Zij werd op 27 september 1852 te Tholen geboren. Het echtpaar heeft vervolgens diverse standplaatsen. In elk van deze plaatsen worden een of meer van hun acht kinderen geboren.

Gerrit Andries de Walle staat van 1874 tot 1877 als predikant in het Duitse Uelsen, 30 kilometer ten noordoosten van Almelo. Hoe hij als Nederlands predikant daar terecht is gekomen, weten we niet. Wel wordt hij daar separatistisch predikant genoemd.

In Uelsen wordt op 15 oktober 1875 zijn oudste zoon Andries Matthijs geboren. Deze is genoemd naar zijn grootvader, maar zijn tweede naam heeft wel een sjeike draai gekregen.

Op 2 januari 1877 vertrekt hij naar het Drentse Nijeveen bij Meppel. Daar worden achtereenvolgens Herman Pieter Michiel, op 6 maart 1877, Antje Geertruida Katharina, op 6 mei 1878, en Pieterella Adriana Gerritdina, 12 oktober 1879, geboren.

In 1880 - op 30 mei om precies te zijn - vertrekt hij naar weer een nieuwe standplaats, het Friese Koudum. Hier zal hij tot aan zijn emeritaat op 1 november 1914 blijven. In Koudum worden zijn vier jongste kinderen geboren, Matthijs Jakobus, op 9 april 1881, Michiel Hendrik Karel, op 23 februari 1883 en overleden op 19 juli 1883, Katharina Machelina Hendrika, op 2 juli 1884 en overleden op 11 mei 1903, en Gerritdina Jakoba op 15 maart 1888. In Koudum overlijdt op 26 mei 1885 zijn oudste zoon Andries Matthijs. Op 24 april 1894 overlijdt in dezelfde plaats ook zijn dochter Pieterella.

Gerrit Andries overlijdt op 23 november 1916 te Velp. Hoe hij daar terecht kwam, weten we niet. Was hij op bezoek bij zijn nicht Ypje die daar een pension had? Zijn weduwe woonde later in ieder geval in Sneek en vermoedelijk zal Gerrit Andries daar ook gewoond hebben. Ze woonde daar tot aan haar dood in 1929 op Grootzand 53. Ze overleed op 12 maart 1929 te Oenkerk ten huize van haar zoon Herman Pieter Michiel, de dominee. We weten niet waar Gerrit Andries en zijn vrouw begraven zijn, maar vermoedelijk te Sneek of Koudum.

Op 22 januari 1983 verscheen er in de zaterdag bijlage van de Leeuwarder Courant een foto van Gerrit Andries de Walle met zijn vrouw Jacoba Antoinetta Adriana de Walle-Mol en zijn dochter Gerritdina Jakoba Flach-de Walle.

Dit zijn de gereformeerde predikant uit Wirdum, Gerrit Andries de Walle, met zijn vrouw Jacoba Antoinetta Adriana de Walle-Mol en dochter Gerritdina Jakoba Flach-de Walle. Laatstgenoemde is de grootmoeder van mevrouw P. Dijkstra-Groenewegen, Meerweg 7, Balk, de inzender van deze foto.

Het is ons niet bekend van welk jaar de foto is, maar omdat zijn dochter tijdens de opname reeds getrouwd was, zal deze ergens tussen 1910 en 1916 genomen zijn.

2.13 De kinderen van Gerrit Andries de Walle

Antje Geertruida Katharina (1878-1948)

Hoe verging het zijn kinderen? We hebben al gezien dat vier van de acht jong zijn overleden. Dochter Antje Geertruida Katharina trouwde op 19 juni 1903 te Koudum met Gerben Dokkum. In 1939 woonde ze te Sneek, Grootzand nummer 10. Ze overleed te Sneek op 27 september 1948.

Gerritdina Jakoba (1888-1969)

De jongste dochter, Gerritdina Jakoba de Walle is geboren op 15 maart 1888 in Koudum. Ze trouwde op 30 november 1911 te Koudum met - later Dr. - Jan Coenraad Flach, te Koudum. Ze kregen vijf kinderen, van drie weten we de namen: Wilhelmina, Jacoba, Sjoerdje. We hebben van haar een foto waar ze met haar ouders opstaat. Ze overleed op 22 september 1969 te Zeist.

2.14 Herman Pieter Michiel (1877-1951)

Herman Pieter Michiel werd op 6 maart 1877 te Nijveveen bij Meppel geboren. Hij werd net als zijn vader dominee. Zijn leven wordt tamelijk uitvoerig beschreven in een in memoriam van de heer H.R. Pel. Dit verhaal is afgedrukt in het *Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland* (1952). We geven het hier in zijn geheel weer, aangevuld met informatie uit andere bronnen:

DS H.P.M.G. de Walle

6 maart 1877 - 28 maart 1951

Herman Pieter Michiel de Walle werd 6 maart 1877 te Nijveveen geboren, waar zijn vader predikant was. Na het Christelijk Gymnasium in Zetten⁸ bezocht te hebben, ontving hij zijn theologische vorming aan de Hogeschool te Kampen. Hij diende sinds 8 juni 1902 de kerken van Scharnegoutum, Den Helder, Zaamslag en Oenkerk en ging 15 september met emeritaat.

⁸ ten zuidoosten van Wageningen

Herman Pieter Michiel de Walle trouwde op 5 juni 1902 te Workum met Aaltje Kooistra (*1881 te Workum). Hun eerste twee kinderen, Jakoba Anthoinetta Adriana, 22 april 1903, en Ieuwke, 6 oktober 1906, werden geboren in zijn eerste standplaats, Scharnegoutum. Daar was hij dominee van 8 juni 1902 tot 3 april 1910. Hun derde kind, Anna Geertruida Katharina, 28 juli 1910, kwam in Den Helder, zijn tweede standplaats (daar was hij dominee van 4 april 1910 tot 15 maart 1913), ter wereld. Sjutke Uilkje, 23 juni 1913, en Pieterella Katharina Gerritdina, 28 september 1917, werden beide in zijn derde standplaats, Zaamslag bij Terneuzen, geboren. Uilkje Aaltje, 13 mei 1921, werd ten slotte in zijn laatste standplaats geboren, in Oenkerk. Hij was daar dominee vanaf 20 januari 1920 en bleef daar tot 15 september 1945, tot aan zijn emiritaat.

Gedurende zijn periode in Oenkerk schreef hij een tweetal brieven aan Thijs Andries de Walle (*1909). In 1932 beantwoordt hij een brief van de laatstgenoemde. Deze brief die niet bewaard is gebleven, bevatte het verzoek om inlichtingen over de tak van de de Walles waartoe Herman Pieter Michiel behoorde.

We drukken het antwoord hier in zijn geheel af:

Oenkerk 17 Aug. 1932

Hooggeachte Heer de Walle

Eindelijk ben ik klaargekomen met mijne naspeuringen. Bij mijn familie kon ik geen licht opsteken. 'k Ben toen naar Leeuwarden gegaan en heb daar een middag gezocht in de oude kerkelijke archieven: Huwelijksboeken en doopboeken, en heb het genoeg U het volgende (inliggende) te kunnen aanbieden als resultaat.

Achter Tijs Durks raakte ook ik het spoor bijster. In Leeuwarden heb ik nog de Walles bezocht, o.a. de gewezen predikant Sjoerd de Walle en zijn broer Hendrik de Walle (slager) doch zij wisten ook niets. 'k Ben blij, dat ik me aan dit werk gezet heb, en dank U voor de door U gezonden gegevens. Mocht ik nog eens iets vinden, dan doe ik U de aanvulling wel toekomen.

Met vriendel. groeten

Ds. H.P.M. de Walle

P.S. Bij Hoogland ben ik oog nog geweest, doch daar vischte ik achter 't net. 'k Vond daar Uw jongste gegevens. 'k Hoop dat we nog eens terechtkomen bij de voorouders van Tijs Durks. In elk geval zijn wij elkaar in den bloede verwant. Mijn broer in Meppel is nog een Thijs (Matthijs) en in Leeuw. heeft mijn neef Andries ook nog een Thijs. Mijn oudste broer heette Andries.

deW.

Uit een brief van zijn neef Andries de Walle uit Leeuwarden blijkt dat ze de nodige moeite hebben gedaan de informatie te verzamelen. Beide mannen waren zeer geïnteresseerd. We citeren uit een brief van Andries:

Voor 'n paar jaar geleden, heb ik met Neef Herman, de Ds te Oenkerk 'n dag en nog 's 'n dag op de Kanselerij doorgebracht, en hebben we verschillende oude doopboeken van de N.D. Kerk te Ferwerd nagegaan - 'k meen tot in den jaareeuw 1500 - Herman heeft U toen zeker de aantekeningen toegezonden?

Naderhand heeft hij nog een brief gehad van Thijs Andries de Walle, met een nieuw verzoek om inlichtingen. Ook deze is niet bewaard gebleven. Het antwoord wel:

*Mr. Th.A. de Walle
Delft*

Uw brief van 29 Dec. '36 kwam nog eens in mijn handen. 'k Vroeg mezelf af, of ik die wel had beantwoord. Daar ik dienaangaande geen zekerheid heb, ben ik zoo vrij die nog te beantwoorden. 'k Sluit hierbij in nog enkele gegevens, die U dan van nut kunnen zijn. Hoever is U nu met de geslachtslijn?

Hoever gaat U in 't verleden terug?

Geheel tot Uw dienst, zoo U me nog nodig mocht hebben. Uw onderzoek en werk interesseert me.

*Met vriendel. gr.
hoogachtend*

DS H.P.M. de Walle

Oenkerk 14 Nov. '41

We gaan weer verder met de lijkrede:

In de classis Leeuwarden heb ik hem leren kennen en jarenlang mogen genieten van zijn warme vriendschap en getuige mogen zijn van zijn toegewijde, herderlijke arbeid.

Wie Ds de Walle gekend heeft met zijn hoge, forse gestalte en zijn doordringende blik zag onmiddellijk dat hij een markante persoonlijkheid vóór zich had.

Hij imponeerde door zijn verschijning.

Eén van zijn Friese gemeenteleden drukte zich tegenover mij eens zó uit:

“Hij hie hwet oan him fen majesteit⁹”.

Inderdaad, hij had iets majesteitelijks, allerm minst echter iets ongenaakbaars, integendeel, hij stond dicht bij de eenvoudigen, wel heel dicht bij de kleintjes.

Ds de Walle met zijn jeugdig hart, dat hem tot in de ouderdom bij bleef, was een echte kindervriend. Hij bond niet het minst jonge mensen aan zich door zijn sprankelende humor, welke bij hem echter gepaard ging met diepe levensernst.

God had hem met rijke gaven gesierd van hoofd en hart, maar toch wel héél bijzonder met het charisma des gebeds. Er was dan iets wårms in zijn toon, dat weldadig aan deed.

Hij was geen man van veel woorden, hield kerkelijke vergaderingen niet op door lange betogen, maar als hij sprak, had hij ook wérkelijk iets te zeggen en daardoor het oor der classis. Hartgrondig verfoeide hij alle kerkelijke diplomatie, hield er geen streken op na, was recht door zee, “Sljucht en rjucht” evenals zijn Friezen en voelde zich daarom onder hen thuis. Ds de Walle mocht een enkele maal vlijmscherp zijn, zich even laten gaan, naar ieders overtuiging had men in hem te doen met een integere persoonlijkheid, met een man uit één stuk, die nooit zichzelf zocht maar bezielde met warme liefde voor God en Zijn dienst en zich met overtuiging gaf voor de zaak, welke hij voorstond. Zijn ambt was voor hem geen baan doch een roeping, geen domineeschap was hem lief. Hij was een sieraad der kerk.

Tot de gewone ambtelijke arbeid bleef zijn werkzaamheid niet beperkt, hij bewoog zich óók op breder terrein. Ik noem alleen zijn perswerk in de “Leeuwarder Kerkbode”; zijn arbeid voor het Nederlandse Bijbelgenootschap en zijn actie voor de “Talma – rustoorden”. Na bijna 43-jarige arbeid ging hij genieten van de rust. Kort voor zijn hééngaán betrok hij met zijn trouwe gade een vriendelijk landhuis in Bennekom. Hij woonde daar naar de wens van zijn hart in de directe nabijheid van kinderen en kleinkinderen, die hem met hun liefde omringden.

Wij hadden Ds de Walle daar nog vele gelukkige jaren toegedacht, maar God heeft anders gewild. Na een korte ziekte, waarbij hem zijn spraak benomen werd, riep God zijn dienstknecht tot Zich en hij was kláár. Hij wees met een blijde glimlach op het gelaat, met de vinger naar boven.

Onder grote belangstelling hebben wij zijn stoffelijk overschot op de begraafplaats te Bennekom ter ruste gelegd op de 2^e april.

Door Ds H. v.d. Elskamp werden aan de groeve en in het kerkgebouw woorden van troost tot de bedroefde familie gesproken. Een talrijke schare, uit Oenkerk, welke de baar volgde, bewees welk een grote plaats deze trouwe herder in het hart dier Friese gemeente had inge-nomen.

Toen hij opgebaard was in het kerkportaal, lag er over zijn gestalte nóg een glans van majesteit.

Zijn stof rust in de groeve.

“Zijn ziel in 't eeuwig leven, verwacht de jongste dag”.

Harderwijk (Sonnevanck). H.R. Pel

⁹ Fries voor: hij had iets van majesteit over zich

Herman Pieter Michiel de Walle overleed op 28 maart 1951. Anno 1996 vinden we zijn grafsteen nog steeds in Bennekom.

Het grafschrift luidt:

H.P.M. DE WALLE EM. PRED. V.D. GEREK. KERK VAN OENKERK GEB. 6-3-1877 TE NIJEVEEN OVERL. 28-3-1951 TE BENNEKOM PS. 89:7; 8 BER.
AALTJE DE WALLE -KOOISTRA GEB. 1-4-1881 TE WORKUM OVERL. 2-8-1973 TE BENNEKOM

2.15 De kinderen van Herman Pieter Michiel de Walle

Jakoba Anthoinetta Adriana de Walle (1903-1969)

De oudste dochter, roepnaam Koos, werd op 22 april 1904 te Scharnegoutum geboren. Ze trouwde op 16 juli 1931 te Bergum (waar het gemeentehuis van de gemeente Tietjerksteradeel stond) met Roelof Zomer (1902-1982). Het echtpaar heeft één kind, een zoon Coenraad gehad. Vermoedelijk is deze zeer jong overleden; hij wordt namelijk niet op de persoonskaart van zijn moeder vermeld.

Jakoba Anthoinetta Adriana leed later aan reumatiek. Ze overleed op 1 mei 1969 te Ede en ligt begraven te Bennekom, op hetzelfde kerkhof als haar vader. We vinden daar anno 1996 nog de grafsteen van haar en haar man.

Het grafschrift luidt:

JAKOBA ANTHOINETTA ADRIANA DE WALLE

GEBOREN 22 APRIL 1903

IN JEZUS ONTSLAPEN 1 MEI 1969

ECHTGENOTE VAN R. ZOMER

ROELOF ZOMER K.J. ZN

GEBOREN 20 NOVEMBER 1902

IN JEZUS ONTSLAPEN 26 MEI 1982

Ieuwkje de Walle (1906-1990)

Zij werd geboren 6 oktober 1906 te Scharnegoutum. Ze trouwde op 16 juli 1931 te Bergum met Jouke Seerp Anema (*1903) uit Groningen. Volgens een berichtje in de krant van 7-12-1941 zou ze bevallen zijn van een dochter, maar dit kind zal dood geboren of direct overleden zijn; volgens haar persoonskaart heeft ze geen kinderen gehad.

In 1941 woonde ze aan de Onnerweg 32 te Haren. Ze heeft daar nog een brief gehad van Thijs Andries (*1909) met het verzoek om inlichtingen over de stamboom van de de Walles. Deze brief heeft ze niet beantwoord.

Ze is altijd in Haren blijven wonen. Haar laatste adres was Jachtlaan 60. Ze is op 27 mei 1990 in het ziekenhuis te Groningen overleden. Ze ligt begraven op begraafplaats De Eshof te Haren, Groningen. We vinden anno 1996 haar grafsteen in sectie III, afdeling 4, nummer F19/20.

Het grafschrift luidt:

IEUWKJE DE WALLE * 6-10-1906 † 27-5-1990 ECHTGENOTE VAN JOUKE SEERP ANEMA MAAR 'S HEREN GUNST ZAL OVER DIE HEM VREZEN ALTIJD DEZELFDE ZIJN
--

Haar man is op 22-04-1999 overleden te Haren op 95-jarige leeftijd.

Anna Geertruida Katharina de Walle (1910-1994)

Zij werd geboren op 28 juli 1910 te Den Helder. Op 29 september 1943 trouwde ze met Adolf Wouter Krüger. Vlak voor haar dood woonde ze in de Groenestraat 1 te Bennekom. Ze is op 12 november 1994 overleden te Bennekom. Daar is ze ook begraven, op hetzelfde kerkhof als haar vader en haar oudste zuster. Ze ligt in het zelfde graf begraven als haar zoon Herman Pieter Michiel.

Sjutke Uilkje de Walle (1913-1988)

Zij werd geboren op 23 juni 1913 te Zaamslag. Ze trouwde op 28 september te Bergum met Sjoerd van der Wielen (1909-1996). Ze overleed op 31 augustus 1988 te Arnhem. Ze ligt begraven in Oosterbeek.

Pieterella Katharina Gerritdina de Walle (1917-1988)

Zij werd geboren op 28 september 1917 te Zaamslag. Ze trouwde op 20 juli 1945 te Bergum met Anthony Maat (*1920). Ze kregen geen kinderen. Op haar persoonskaart staat als beroep vermeld *hulp in de huishouding*. Ze overleed op 24 december 1988 te Ede en ligt daar ook begraven op de algemene nieuwe begraafplaats.

Uilkje Aaltje de Walle (1921-1983)

De jongste dochter met de roepnaam Ukie werd geboren op 13 mei 1921 te Oenkerk. Ze trouwde op 2 augustus 1945 te Bergum met Auke van Silfhout (1919-1983). Ze kregen zeven kinderen: Cornelis Herman (1946), Herman Pieter Michiel (1947), Alida (1950), Douwe Siebrand (1952), Jacobus Antony Adriaan (1953), Lammerdina (1956) en Elisabeth Christina (1961). Uilkje Aaltje overleed op 3 januari 1990 te Renkum. Ze ligt begraven in Renkum.

2.16 Matthijs Jacobus (1881-1952).

We keren terug naar de jongere broer van Herman Pieter Michiel, Matthijs Jacobus. Hij werd geboren op 9 april 1881 te Koudum. Hij trouwde op 21 maart 1906 te Hellendoorn met Pieterella Gerritdina Scheffer uit Hellendoorn (1881-1957). Zij was een dochter van Cornelis Arnoldus Scheffer en Johanna Berendina Bosch.

Ze gingen daarna in Meppel wonen, waar hij leraar was. Ze kregen vijf kinderen: Jakoba Anthoinetta Adriana, geboren op 23 januari 1907, Cornelis Arnoldus, geboren op 4 maart 1909, Gerrit Andries, geboren op 2 september 1910, Johanna Berendina, geboren op 7 mei 1917 en overleden op 27 september 1918, en ten slotte Matthijs Jakobus, geboren op 27 september 1921. Op 14 mei 1920 werd er een levenloos kind geboren. Alle kinderen werden in Meppel geboren. Johanna Berendina zal wel in Meppel begraven zijn; ze heeft daar geen grafsteen meer.

We hebben een brief van hem die hij in 1936 schreef als antwoord op een verzoek om inlichtingen van Thijs Andries de Walle (*1909). We geven de inhoud weer:

Meppel, 25 November 1936

Weled. Heer,

In antwoord op Uw schrijven hier het volgende:

Ik ben geboren te Koudum (Fr.) den 9den April 1881. In 1906 gehuwd met Pieterella Gerritdina Scheffer geboren te Hellendoorn 17 Januari 1881.

Uit dit huwelijk zijn voortgekomen:

I	Jacoba Anthoinetta Adriana	geb. 23 Januari 1907 te Meppel
II	Cornelis Arnoldus	geb. 4 Maart 1909 te Meppel
III	Gerrit Andries	geb. 2 September 1910 te Meppel
IV	Johanna Berendina	geb. 7 mei 1917 te Meppel, overleden 27 September 1918
V	Matthijs Jakobus	geb. 27 September te Meppel (1921)

Van deze kinderen is een gehuwd n.l. Cornelis Arnoldus met H.H. van Leeuwen, geb. te Groningen.

Tot ons aller vreugde werd de vorige week uit dit huwelijk geboren, een nieuwe stamhouder die de naam draagt: Matthijs Jacobus Cornelis

Z'n geboorteplaats is Holten (Ov.).

Jaar en sterfdatum van m'n broer Michiel zijn me niet met juistheid bekend. Inlichtingen zou u daarover misschien kunnen krijgen bij m'n zuster Mevr. Dokkum-de Walle, Grootzand te Sneek.

Ons excuus voor het late beantwoorden van uw brief, maar we vonden het zo aardig u de geboorte van een stamhouder te kunnen melden, aangezien u zich nog al bezorgd maakt over 't uitsterven van de familienaam.

Voor een eventuele complete stamboom houdt ondergetekende zich ten zeerste aanbevolen.

*uw familielid in
"t zoveelste" geslacht
M.J. de Walle*

Er zit nog een advertentie bij met als tekst:

Met dank aan God geven wij kennis van de geboorte van onzen Zoon:

MATTHIJS JACOBUS CORNELIS

C.A. DE WALLE

H.H. DE WALLE-VAN LEEUWEN

Holten, 18 November 1936

Geen kaarten

In 1936 woonde hij op Werkhorst 62 te Meppel. Hij en zijn vrouw liggen begraven in Meppel. Anno 1995 vinden we daar nog hun grafsteen.

2.17 De nazaten van Matthijs Jakobus de Walle

Jakoba Anthoinetta Adriana de Walle (1907-1978)

Ze werd geboren op 23 januari 1907. Haar beroep was hetzelfde als van haar vader: ze was lerares in Meppel. Ze bleef ongetrouwd. Koos, zoals haar roepnaam was, overleed op 10 december 1978 te Meppel. Op de begraafplaats daar vinden we anno 1995 haar grafsteen. Ze is begraven op een gedeelte waar de grafstenen er van gemeentewege allemaal eender uit moesten zien. Een merkwaardig gezicht.

Het grafschrift luidt:

IN JEZUS ONTSLAPEN
KOOS DE WALLE
* 23-1-1907 † 10-12-1978

Cornelis Arnoldus de Walle (1909-1984) en nazaten

Hij werd geboren op 4 maart 1909. Zijn vrouw heette H.H. van Leeuwen. Cornelis Arnoldus overleed op 12 februari 1984 te Uithoorn. Grafsteen???? Het echtpaar heeft vijf kinderen gehad. Eén daarvan is inmiddels overleden, Hendrik Annas Leopold, geboren op 3 februari 1938 te Holten en overleden op 30 november 1985 te Uithoorn. De andere kinderen zijn Matthijs Jacobus Cornelis, roepnaam Matt, geboren op 18 november 1936 te Holten, Pieternella Hendrike Jacoba, roepnaam Nel, geboren op 20 augustus 1940 te Holten, Henriëtte Welmoed Victoria, roepnaam Henriëtte, geboren op 9 juni 1942 te Holten, en ten slotte Jacobi Anthoinetta Adriana, roepnaam Jacobi, geboren op 3 maart 1946 te Wijhe.

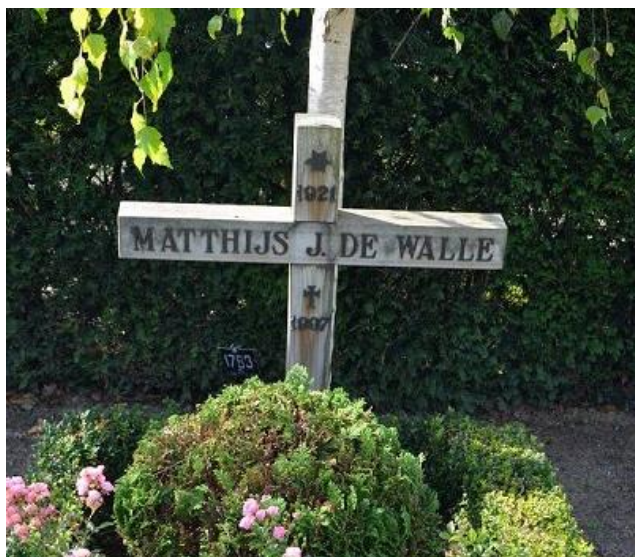
Matthijs Jacobus Cornelis de Walle is getrouwd met Bep Ze hebben twee kinderen, Annemarie Anthoinette, roepnaam Annemarie, geboren op 1 december 1964 te Hillegom, en Kees Arnold, roepnaam Kees, geboren op 31 mei 1969 te Hillegom.

Gerrit Andries de Walle (*1910)

De tweede zoon van Matthijs Jacobus werd geboren op 2 september 1910 te Meppel. Gehuwd???? Hij heeft een dochter genaamd Hermien Evelien Klaske, roepnaam Hermien, geboren op 24 augustus 1959 te Zwolle.

Matthijs Jacobus de Walle (1921-1997)

De jongste zoon werd geboren op 27 september 1921. Gehuwd???? Hij heeft twee dochters, Maria Anthoinette, roepnaam Marianne, geboren op 4 maart 1961 te Mijdrecht, en Jakoba Anthoinette Adriana (*1964), geboren op 2 november 1964 te Woerdenseverlaat. Hij overleed op 2 januari 1997 en ligt begraven te Alphen aan de Rijn.

3. Tak 2, de tak van Romke Thijssens de Walle

3.1 Romke Thijssens de Walle (1745-1813)

Romke Thijssens de Walle werd geboren op 6 december 1745 (of 1746 volgens de opgave van de *Régistre Civique*) als de tweede zoon van Thijs Dirks. Hij werd gedoopt op 12 december 1745. Over zijn voornaam hebben we eerder al het een en ander opgemerkt. Zijn oudste broer Nuttert is genoemd naar zijn grootvader van moeders kant. De naam Romke vinden we alleen terug als de naam van de grootvader van Thijs Dirks. Het lijkt er dus op dat hij genoemd is naar zijn overgrootvader, Romke Thijssens. Vreemd is dat wel.

We komen zijn naam voor het eerst tegen op de ledenlijst van de hervormde kerk waar hij samen met zijn ouders, Thijs Durks en Gelske Nutters, en zijn drie broers en zuster genoemd wordt. Hij trouwt dan met Antje Gerbens (gedoopt 30 december 1742 - 1811), een dochter van Gerben Cornelis en Trijntje Sakes uit Ferwerd. Trouwdatum en plaats konden we niet vinden. Maar ze zullen ongetwijfeld in het jaar 1767 of 1768 te Ferwerd getrouwd zijn. Vermoedelijk is er iets misgegaan met de registratie.

Romke Thijssens en Antje Gerbens krijgen twee dochters, Gelske (1769) en Trijntje (1772). De jongste dochter, Trijntje, moet voor begin 1806 overleden zijn. Vanaf dat moment namelijk worden de data van overlijden door de kerk te Ferwerd geregistreerd. Na 1811 wordt dit overgenomen door de Burgerlijke Stand. We zijn haar naam in geen van de twee lijsten tegen gekomen.

In 1775 komen we zijn naam tegen in het testament van zijn vader Thijs Dirks. Zijn vader had blijkbaar wel vertrouwen in hem. In het geval van overlijden van zijn broer Sake Thijssens moet hij de rol van administrateur over de erfenis van zijn broer Nuttert Thijssens overnemen. We hebben de volledige tekst van het testament opgenomen onder de paragraaf over Thijs Dirks (zie 1.5).

In 1788 komen we zijn naam weer tegen. Aan de toenmalige rand van het dorp Ferwerd vinden we een boerderij met de naam **De Gare**. Als bewoner wordt genoemd ene Romke Thijssen (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 303). Het is voor 1811 en hij draagt nog geen achternaam. Deze boerderij was gelegen op de plek waar nu de Chr. Basisschool Op Streek staat.

Tien jaar later, in 1798 wordt Romke Thijssens genoemd als verkoper van obligaties met een totale waarde van fl 1000,-.

Op 8 juli van het jaar 1800 raakt Romke Thijssens slaags met een man in Leeuwarden. Hij deelt *een slag aan het hoofd* uit. Daarvoor krijgt hij een boete. In een brief aan de rechtbank pleit hij dan voor verlaging van de boete. We hebben de tekst van deze brief (uit het archief van de aangetrouwde familie Van Echten):

Aan de raad des gemeente van Leeuwarden

Geeft eerbiedig te kennen Romke Thijssen koopman woonachtig te Ferwerd, dat hij op den 8ste julij 1800 met Cornelis Cornelis Cattje aan de Weerklank bij de buijten zingel bij deeze stad in dispuut geraakt is over de meetinge van handappelen, en dat Cornelis zich daarbij bevlijtigd heeft om den supplt zoo driftig te maaken, dat dezelve een slag aan 't hoofd heeft gegeven met dat ongelukkig gevolg voor hem, dat hij daardoor thans in actie is, en afkeerig van pleiten zijnde, hoewel hij bij dissentie (?) zoude kunnen aantonen, dat Cornelis C. Cattje de eenige oorzaak is van des supplts begaane wanbedrijf, door den supplts daartoe aan te hetzen, verzoekt, dat den raad, zoo uit hoofde van zijn erkentnisse, als omdat het geheel zijn zaak niet uitmaakt, met de ----- deezer stad in proces te zijn, dat den raad den supplt de boete, door hem te betalen, gelieven te verminderen, als zijnde hij een man in geringe situatie verkeerende en omdat de kosten, daar te booven voorzeeker zijn reekening zijn
Romke Tijssens
me presente

G. Gerbenzon

We vinden verder op de brief nog twee aantekeningen:

De raad modereert de boete ter zake de excessen in deezen gemeld op een summa van drie goudgls des betalende kosten over de actie gevallen actum den 15 julij 1800

En:

Boovengemelde gemodereerde boete is mij met vier carcls & 4 stuivers betaald, beneevens de kosten over de actie gevallen den 19 julij 1800

In deze brief wordt hij dus koopman genoemd.

In 1805 verkoopt hij nog eens obligaties, nu voor een bedrag van fl 450,-. In datzelfde jaar komen we hem ook nog tegen als crediteur van een bedrag van fl 150,-.

Op 26 december 1811 begeeft hij zich met zijn drie broers naar het gemeentehuis om een achternaam aan te nemen. De acte hiervan is bewaard gebleven. We geven hier de tekst weer:

Voor ons Maire der Gemeente Ferwerd canton Hallum arrondissement Leeuwarden departement Friesland gecompareerd zijnde Romke Tijssens wonende te Ferwerd heeft dezelve verklaard dat hij aanneemt de naam van de Walle voor een familienaam, en dat hij heeft een dochter Gelske, oud 43 jaar wonende te Ferwerd.

En heeft deze met ons vertekend de 26 december 1811

Romke Tijssens de Walle

In 1812 is hij volgens het **Régistre civique** boer. Bedoeld zal zijn landbouwer of gardenier. Hij woont in dat jaar op nummer 68 en dat was het nummer van de eerder genoemde boerderij **De Gare**. Daar heeft hij dus zeker sinds 1788 gewoond. Direct naast hem woonde in dat jaar 1812 zijn jongste broer Tjisse Thijssens.

Hij overlijdt op 9 juni 1813. Zijn dochter en enige erfgename Gelske Romkes de Walle maakt dan zelf een inventaris van zijn bezittingen. We hebben de volledige tekst hiervan.

Staat van roerende en onroerende goederen, welke door Romke Tijssens de Walle ~~gardenier~~ in leven gardenier en woonachtig in de gemeente Ferwerd, canton Hallum, arrondissement Leeuwarden, departement Vriesland, aldaar ab intestato overleden op den neegenden junij deze jaars achttienhonderd en dertien, aan zijne dochter met name Gelske Romkes de Walle weduwe van Jildert Klases van Egten mede woonende te Ferwerd nagelaten, bestaande de nalatenschap als volgt

Roerende goederen

<i>Bed, peul en kussens zamen in gemoede getaxeerd op drie en zestig francs</i>	fr 63,00
<i>deekens zamen op twaalf francs zestig centimes</i>	12,60
<i>linnen zamen op twee en veertig francs</i>	42,00
<i>een kabinet op zes en veertig francs twintig centimes</i>	46,20
<i>een pulpituim op zes francs dertig centimes</i>	6,30
<i>een porceleinkast op drie francs vijftien centimes</i>	3,15
<i>een schotelbank en spijntje zamen op 8 francs veertig centimes</i>	8,40
<i>tafel en spijntje zamen op drie francs vijftien centimes</i>	3,15
<i>porceleinen kopjes en pantjes op zestien francs tachtig centimes</i>	16,80
<i>bonte pannen en stelzel zamen op vijf francs en vijf en twintig centimes</i>	5,25
<i>eenig steenwerk op twee francs tien centimes</i>	2,10
	Transporteeren fr 208,95
	Per transport fr 208,95
<i>honderd en vijftig bundels vlas getaxeerd op driehonderd vijftien francs</i>	315,00
<i>gereedschap op vierentachtig francs</i>	84,00
<i>kleding van de overledene zamen op zeeven en dertig francs tachtig centimes</i>	37,80
<i>tafel en vriesche hangklok zamen tien francs vijftig cents</i>	10,50
<i>een spiegeltje op twee francs tien centimes</i>	2,10
<i>eindelijk eene inschuld ten laste van Hendrik Geerts mr linnenweever te Ferwerd, wegens geleend geld volgens obligatie van den derde augustus achttienhonderd één, ingeschreven ten kantore der hijpoteeken te Leeuwarden op de een en dertigste december achttienhonderd en elf n° 1613 bedragende een zomma van vierhonderd twee en zeeventig francs vijftig centimes</i>	

	472,50
<i>rente a vijf procento tot de sterfdag te goede neegentien francs en neegen en zestig centimes</i>	
	19,69
<i>totaal roerende goederen duizend een honderd en vijftig francs vier en vijftig centimes</i>	fr 1150,54
Onroerende goederen	
1° <i>de geregte helft in een huis en erve met hovinge staande en gelegen in genoemde gemeente Ferwerd gequoteerd met numero acht en zestig bij de overledene zelfs bewoond en gebruikt geweest behorende de wederhelft dezer huizinge cum annexis aan mij zelve, als erfgenaam van mijn moeder welke in den jare achttienhonderd en elf is overleden, in eigendom zijnde gemelde helft dezer huizinge en erve door mij in gemoede getaxeerd op duizend driehonderd vijf en zestig francs</i>	fr 1365,00
2° <i>een werkhuis benevens een houten huisje staande op voorschreven erve, en waarvan de helft als vooren aan mij in eigendom behoorde, zijnde de helft hiervan getaxeerd op driehonderd vijftien francs</i>	fr 315,00
	Transporteeren fr 1680,00
	Per transport fr 1680,00
3° <i>de geregte helft als vooren in drie en zeeventig ares en een en negentig centiares, twee pondematen, bouwland gelegen onder de gemeente Ferwerd, bij de overledene zelfs in gebruik geweest; zijnde deze helft door mij getaxeerd op zeevenhonderd vijf en dertig francs</i>	fr 735,00
4° <i>de geregte helft als voren in zeeven en twintig ares, twee en zeeventig centiares, drierivierde pondematen, bouwland, gelegen onder gemelden gemeente Ferwerd bij de overledene al mede in gebruik geweest, zijnde deze helft door mij getaxeerd op twee honderd twee en zestig francs en vijftig centimes</i>	fr 262,50
5° <i>twee koeijen zamen getaxeerd op twee honderd twee en vijftig francs</i>	fr 252,00
<i>totaal onroerende goederen tweeduizend negen honderd en negen en twintig francs en vijftig centimes</i>	fr 2929,50

Aldus opgemaakt en geteekend bij mij erfgenaame in het hoofd dezes genoemd ten einde hierna het regt van successie aan het Rijk te voldoen, te Ferwerd den zesde julij des jaars achttien honderd en dertien.

De inventaris is gemaakt in franken. De Fransen waren hier de baas. Een frank was ongeveer een halve gulden waard. Romke had dus een bezit van rond de fl 2.000,- , en samen met zijn vrouw het dubbele. Deze De Walle zat er voor die tijd warmpjes bij.

Uit de inventaris blijkt dat de boerderij **De Gare** Romke Thijssens bezit was. Na zijn dood wordt zijn dochter Gelske Romkes de nieuwe bewoonster.

3.2 Gelske Romkes (1769-1828)

De exacte geboortedatum van Gelske Romkes kennen we niet. Wel weten we dat ze op 5 maart 1769 gedoopt werd. Ze trouwde op 23 mei 1790 met Jildert Klazes van Egten (1761-1812/1813). Deze Jildert Klazes van Egten stamde uit een schoolmeestersgeslacht afkomstig uit het Friese Echten. Zelf was hij wolkammer van beroep. In 1812 woonde het echtpaar op nummer 22, het huidige Hoofdstraat 23 in Ferwerd. Ze krijgen één zoon, Klaas Jilderts (1791-1860).

Zoals we gezien hebben, erfde Gelske Romkes **De Gare** na de dood van haar vader. Ze gaat er ook wonen. In 1814 wordt Gelske Romkes, dan weduwe, genoemd als buurvrouw van Tjisse Thijssens de Walle die op 67 woont.

Op 15 februari 1817 verkoopt Gelske Romkes een perceel land aan haar zoon Klaas Jilderts. Het gaat om drie pondematen bouwland waarvoor hij een bedrag van fl 1.950,- moet betalen.

Gelske Romkes de Walle hertrouwde op 18 september 1817 te Ferwerd met Harmen Sytses Hamstra. Deze Harmen Sytses was gardenier van beroep. Hij woonde op nummer 121, een groot huis aan de Achter Brouwers in Ferwerd. Dit huis werd *het Slotsje* genoemd. Het is later afgebroken (**Van Ter Sted tot Olde Stins**, zie blz. 328).

Gelske Romkes de Walle overlijdt op 24 mei 1828 te Ferwerd. Met haar sterft tak 2 van de familie De Walle uit. Haar zoon Klaas Jilderts komt op **De Gare** terecht. Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw tot rond 1860 staat Klaas Jilderts van Egten als eigenaar en bewoner te boek. In 1832 wordt hij ook nog genoemd als bezitter van het pand op de Hogeuren 23 (nu Hoofdstraat 23, *Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 315), het eerdere woonhuis van zijn ouders.

4. Tak 3, Sake Thijssens de Walle

Sake Thijssens de Walle was de derde zoon van Thijs Dirks. Hij werd geboren in Ferwerd op 20 februari 1749 en gedoopt op 9 maart van dat jaar. Hij zal genoemd zijn naar een jong overleden broer van zijn moeder.

We komen zijn naam voor het eerst tegen op de ledenlijst van de hervormde kerk waar hij samen met zijn ouders, Thijs Dirks en Gelske Nutters, en zijn drie broers en zuster genoemd wordt.

Hij trouwt op 16 juni 1776 met Ytje Hendriks Cuperus (1747-1817). Ze was een dochter van Hendriks Sjoerds, kuiper van beroep, en Hiltje Jans Cuperus. Ytje was een zuster van Sjoerd Hendriks Cuperus (*1739 – overleden voor 1786), de administrateur die herhaaldelijk genoemd wordt in *Van Ter Sted tot Olde Stins* (blz. 224, 259). Deze Sjoerd Hendriks is één van de mensen die het testament van Thijs Dirks ondertekend.

Ytje komt uit een familie in goede doen: haar vader komt voor op een lijst met hoogst aangeslagen voor de belasting uit een vijftal Friese gemeenten uit 1812. Hendrik Sjoerds Cuperus wordt aangeslagen voor fl 970,40, met een vermogen van fl 6.300,-

In 1780 wordt Sake Thijssens aangeslagen over een bedrag van 2.200 gulden. Waarschijnlijk had zijn vrouw dit geld geërfd.

In 1786 wordt Ytje Hendriks (*gehuwd met Sake Thijssen uit Ferwerd*) genoemd in een nalatenschap van 13 mei van Grietje Gerrits (een oudtante?). Zij, Jan Cuperus uit Sneek en Hendrik Cuperus uit Leeuwarden erven het bedrag van 18.230 Carolie guldens.

Jan Cuperus is Jan Hendriks Cuperus, een broer van Ytje. Deze is in 1772 te Sneek getrouwd. Hendrik Cuperus – ook een broer - is zilversmid in Leeuwarden en is daar in 1783 getrouwd. In 1787 wordt het vermogen van Sake Thijssens vermeerderd met 1640 gulden uit deze erfenis. Waar staat dit????

Sakes Thijssens en Ytje Hendriks hebben vier kinderen gehad, allemaal zoons. Hendrik Sakes, de oudste en geboren op 5 april 1777, is genoemd naar Ytjes vader. Thijs Sakes, geboren op 8 oktober 1779, is genoemd naar Sakes vader. Verder krijgen ze nog twee keer een Sjoerd, resp. gedoopt op 16 december 1783 en 3 juni 1785. Blijkbaar zijn ze genoemd naar haar oudste broer. Beide kinderen zijn waarschijnlijk jong en ieder geval voor 1806 overleden. Toen begon namelijk de registratie van overlijdensdata.

We hebben bij het testament van Thijs Dirks, de vader van Sake, al opgemerkt dat deze in financieel opzicht blijkbaar veel vertrouwen in zijn zoon koesterde. Niet ten onrechte naar later blijkt. Ook de naam van Sake treffen we op de genoemde lijst van hoogst aangeslagenen aan. Hij staat er voor 600 gulden op. Dat stemt overeen met zijn vermogen van 3.840 gulden. Als we dat vergelijken met het jaarinkomen van rond de fl 150,- van een arbeider uit die tijd, dan wordt het duidelijk dat Sake Thijssens in tamelijk goede doen verkeerde.

Duidelijk is dat hij via zijn vrouw aan een flink vermogen was gekomen. Mogelijk ook heeft hij door de erfenis van zijn vader geen slechte start gehad. Hoe het ook zij, zijn bezit resulteerde kennelijk in de nodige invloed in zijn gemeente. In 1794 was hij diaken van de hervormde kerk te Ferwerd. Dit blijkt uit een brief van 28 december 1794 die door hem ondertekend is met “Saake Tijssens” (*Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt*, blz. 132).

Wij ondergetekenden Diakens der Hervormde Gemeente te Ferwerd met overleg en goedkeuring van de vollen Kerkenraad verklaren en belooven de Diaconie van Blija en Hogebeintum ten allen tijde kost en schadeloos te zullen ontheffen van alle aanspraak van onderhoud of dadelijk onderhoud van Antje Minses Huisvrouw van Douwe Douwes thans te Hogebeintum woonende alschoon dezelve vijf of meerdere jaren te Hogebeintum mogt gewoonnd te hebben beloovende ons dus in gevalle zulk onderhoud voor gedagte Antje Minses t'eenigen tijde nodig mogte bevonden worden ons nimmer op vijfjarige inwooning te Hogebeintum te zullen beroepen, aan 't recht daaruit geschapen mits deezen renuntieerende in kennis onzer handen en die van de Predikant.

*actum Ferwert den 28 December 1794
D.G. Hooghiemstra, Hendrik Ayses, Saake Tijssens
Alef Sijbrens, H. Douma (V.D.M.)*

In de archieven vinden we Sake Thijssens ook herhaaldelijk genoemd als degene die de heg en de bomen snoeide van het gasthuis. Hij kreeg daarvoor betaald.

In 1812 bekleedde Sake Thijssens de Walle de functie van dorpsgecommitteerde. Ook in 1812 wordt hij genoemd als administrateur van kerk en pastorie te Ferwerd. In 1817 vinden we hem in de rol van kerkvoogd: hij verhuurt in die rol land van de kerk aan derden.

Ook kon hij zijn oudste zoon laten doorleren voor Keizerlijk Notaris.

Op 26 december 1811 maakt hij net als zijn drie broers de gang naar het gemeentehuis. We geven hier de inhoud van de acte die met hem is opgemaakt:

Voor ons Maire der Gemeente Ferwerd canton Hallum arrondissement Leeuwarden departement Friesland gecompareerd zijnde Sake Tijssens wonende te Ferwerd heeft dezelve verklaard dat hij aanneemt de naam van de Walle voor een familienaam, en dat hij heeft de navolgende kinderen en kleinkinderen te weten Hendrik oud 34 jaar, Tijs oud 33 jaar, beide wonende te Ferwerd, kleinkinderen Yttje oud 6 jaar, Johantje oud 3 jaar, kinderen van Hendrik, Andries oud 2 jaar, zoon van Tijs.

En heeft deze met ons vertekend de 26 december 1811

S. T. de Walle

Volgens het *Régistre Civique* uit 1812 was Sake Thijssens de Walle boer of gardenier van beroep. En ook volgens dat register woont hij op nummer 108, aan de Grote Wal, naast en tegenover zijn drie broers.

Maar we vinden hem ook genoemd als koopman. Zo treffen we zijn handtekening aan onder een aankondiging uit 1817 dat een deel van de boedel van de Herjuwsma State die in 1816 te koop zal worden aangeboden. Bij deze acte komen we de naam van zijn zoon Hendrik Sakes de Walle tegen als openbaar notaris (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 46).

N° 51 van het register

*Extract uit register van voorafgaande declaraties
tot den publieken verkoop van roerende goederen*

Den zes en twintigste maart 1817

Is gecompareerd de heer Sake Thijssen de Walle, koopman te Ferwerd, in kwaliteit als bij onderhandsche precuratie van den vijftwintigste dezer maand geregistreerd op heden aan dit kantoor, gelastigde van zijn zoon den heer Hendrik Saakes de Walle, openbaar notaris mede te Ferwerd woonachtig, dewelke verklaarde dat gemelde notaris voornemens is op zaterdag den vijfdien april aanstaande 's morgens ten tien uur op Jouwsma State onder Ferwerd publiek te verkoopen een partij houtwaren bestaande in ribben, balken, planken & cozijsen als mede steen en ijzer en verdere afbraak en zulks ten verzoeken van den heer Jan Albarda, secretaris van Ferwerderadeel woonende te Marrum, als bij monde gelastigde van Christiaan Karels Oberman, meester timmerman te Rinsumageest c.s. van welken declaratie de comparant acte heeft verzocht en geteekend

(was get) S.T. de Walle

voor extract conform

den ontvanger der registratie te

Leeuwarden (get) Gratama

Sake Thijssens de Walle overleed op 11 november 1824. Zeker is het niet, maar naar alle waarschijnlijkheid ligt hij begraven op regel 15 nr 1, op het Ferwerder kerkhof.

Zijn bezittingen zijn klaarblijkelijk al ver voor zijn overlijden verdeeld onder zijn kinderen. Dit kunnen we afleiden uit de memorie van afgifte van zijn nalatenschap:

Memorie van aangifte der nalatenschap van Sake Tijsses de Walle, laatst gewoonde hebbende en overleden te Ferwerd, kanton Hallum, provincie Vriesland

Wij ondergeteekenden Tijs Sakes de Walle, guardianier wonende in den dorpe te Ferwerd, kanton Hallum, provincie Vriesland, en Doetje Johannes Zwart, weduwe van Hendrik Sakes de Walle, zonder beroep mede aldaar woonachtig als moeder en voogdesse over mijne minderjarige kinderen, met namen IJtje, Johanna, Sake, Sjoerd, Hiltje en Sjieuke Hendriks de Walle, bij mij en mijnen wijlen opgenoemde man Hendrik Sakes de Walle in echte verwekt, verklaren:

*Dat wij in dezen domicilium kiezen ten huize van de eerstgenoemde Tijs Sakes n° 23 te Ferwerd,-
Dat de nalatenschap van Sake Tijssens de Walle, in leven vader van mij eerstgenoemde aangever, en grootvader van opgedagte minderjarigen, zonder beroep gewoonde hebbende in voorgemelde dorpe Ferwerd, en aldaar overleden den elfden november des jaars een duizend acht honderd vier en twintig - bij mij eerstgemelde aangever zijn zoon, en de naagemelde minderjarigen, als te representeereen hunnen wijlen vader, en alzoo kindskinderen van den overledene, ab intestato in vollen eigendom wordt geërft,-
Dat tot deze nalatenschap geene onroerende goederen behoren,-
Dat door dit overlijden geen fidei commis is gedevolueerd, noch vrugtgebruik vervallen, mitsgaders dat er door niemand buiten de opgemelde erfgenamen iets uit deze nalatenschap wordt genoten.*

Gedaan te Ferwerd den zes en twintigste mei des jaars een duizend acht honderd vijf en twintig

*T.S. de Walle
Doetje Johannes Swart*

Sakes Tijssens de Walle was een man in zeer goede doen. En het kan natuurlijk niet zo zijn dat hij vervolgens niets nalaat. Ook uit de nalatenschap van zijn zoon Hendrik Sakes de Walle lijkt te blijken dat er al in 1818 een verdeling heeft plaatsgevonden.

4.1 Hendrik Sakes de Walle

Hendrik Sakes de Walle werd geboren op 5 april 1777. De eerste keer dat we weer iets over hem tegenkomen is in 1802. In dat jaar is hij schoolmeester en organist in St. Annaparochie. In de *Geschiedenis van het Bildt deel II 1700-1795* (H. Sannes, uitgeverij T. Wever, Franeker 1953) vinden we op bladzijde 318:

De school en het kerkorgel zijn in 1802 bediend door Hendrik Saakes (de Walle), die echter in het laatst van dat jaar naar Ferwerd vertrok, waar hij gezworen klerk (later Notaris) werd.

Welke opleiding hij genoten heeft, weten we niet. Maar zoals vermeld in het bovenstaande gaat hij nog in hetzelfde jaar terug naar Ferwerd, waar hij gezworen klerk werd. Waarschijnlijk wordt hier notarisklerk bedoeld.

Hendrik Sakes trouwde op 3 juni 1804 te Ferwerd met Doetje Johannes Zwart (1785-1825). Ze was een dochter van Johannes Taekes Swart (*1754) en Doetje Willems Ypey. Haar vader was landbouwer en staat op de lijst van hoogst aangeslagenen in Noordoost Friesland. Een broer van haar grootvader, Simen Jans Swart (*1726), was Chirurgijn te Ferwerd. Haar grootvader Willem Annes Ypey was mederechter te Hogebeintum (*Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt*, blz. 102). Doetje kwam dus uit een gegoede Ferwerder familie.

Waarschijnlijk zijn ze meteen op nummer 108 gaan wonen, direct naast zijn vader Sake Thijssens. Dit huis was gelegen aan de Grote Wal, de westkant van de huidige Havenstraat.

Ze krijgen zeven kinderen. Sake Hendriks wordt gedoopt op 1 april 1805; hij moet voor 1806 reeds overleden zijn. Ytje Hendriks wordt gedoopt op 9 april 1806. Johanna Hendriks wordt

gedoopt op 15 januari 1809. Deze Johanna wordt trouwens in de naamsacte van 1811, toen de achternaam werd bepaald, Johantje genoemd. De tweede Sake Hendriks wordt geboren op 12 februari 1812. Sjoerd Hendriks wordt geboren op 15 januari 1815. Hiltje Hendriks wordt geboren op 6 januari 1817. En de jongste, Sjieuke Hendriks, wordt geboren op 18 november 1818.

In 1810 wordt Hendrik Sakes, dan nog zonder achternaam, keizerlijk notaris. Keizerlijk omdat Nederland toen deel uitmaakte van het Franse Keizerrijk. Hij is op dat moment de enige notaris zonder achternaam. Zeer bijzonder. We halen deze informatie uit een overzicht van Friese notarissen in het jaar 1810 (*Notariaat in Friesland voor 1811*, een schets van S. Koopmans, Leeuwarden 1883). Blijkens het *Protocolregister van Notarissen* resideerde hij te Ferwerd met kantoornummer 38.

Het voorvoegsel keizerlijk blijft tot 1814. Dan wordt Nederland weer zelfstandig. Hendrik Sakes, dan met achternaam De Walle, wordt nu openbaar notaris. Hij bleef dit tot aan zijn dood in 1820.

Hij nam als notaris een bijzondere positie in in de gemeente Ferwerderadeel. We zien zijn naam en/of handtekening staan onder talloze koopacten, contracten, testamenten enzovoorts, of in zijn rol als notaris of als getuige. Ook wordt hij herhaaldelijk genoemd als administrateur van boedels. De eerste jaren inventariseert hij zijn stukken in het Frans. Blijkbaar beheerst hij deze taal.

Als er in 1811 een schoolmeester benoemd moet worden in Hogebeintum, is Hendrik Sakes één van degenen die daarover meestemt (*Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt*, zie blz. 128). Dit meestemmen was voorbehouden aan zogenaamde *floreenplichtigen*, mensen die een boerderij met bijbehorend *stemcohier* in bezit hadden. Welke dit was, weten we niet.

Floreenplichtigheid duidt op een zekere welvaart. En inderdaad, we komen zijn naam tegen op de lijst met hoogst aangeslagenen voor de belasting uit 1812; Hendrik Sakes wordt aangeslagen voor een bedrag van fl 400,-. Zijn vermogen zal toen ongeveer fl 2.700,- bedragen hebben. Hij is dan 35 jaar oud.

In 1816 en 1817 komen hem tegen als degene die de verkoop van Herjuwsma State regelt (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 45). In 1818 wordt hij met een vijftal anderen genoemd als eigenaar van 2½ pondemaat weiland in de Marren nabij “De Utsjoeg” (Kadastraalnummer Blija B 9).

In een acte (????) van 8 juli 1819 verdeelt Mr. Pieter Andreae, notaris te Leeuwarden, de Fopma Sathe. Hendrik Sakes de Walle wordt genoemd als bezitter van drietende gedeelte van deze sathe. De totale sathe wordt getaxeerd op fl 47.210,- ; dat betekent dus dat het gedeelte van Hendrik Sakes en zijn vrouw fl 14.136,- waard is.

Zo rond 1800 was deze Fopma Sathe waarschijnlijk ten noorden van Hogebeintum gelegen. De sathe is 89 hectaren groot. Uit de namen van de andere bedelden kunnen we afleiden dat het genoemde drietende gedeelte door vererving in handen van Hendrik Sakes vrouw Doetje terecht is gekomen (*Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt*, blz. 86-88).

Hendrik Sakes de Walle overleed op 2 februari 1820. Vermoedelijk gebeurde dit vrij onverwachts, want blijkens zijn stukken (zijn gehele notariële archief is in het Ryksargyf van Leeuwarden te vinden) heeft hij tot het laatst doorgewerkt. Zijn laatste stuk dateert van 29 januari 1820. Waarschijnlijk ligt hij begraven in Ferwerd op regel 15 nummer 3. Zeker is dit niet.

Na zijn dood blijkt zijn vrouw nog flink wat stemmen in handen te hebben (*gemeentearchief Ferwerderadeel A35*):

Blija:

Walle, Hendrik S. weduwe	Ferwerd	Renteniersche	4
--------------------------	---------	---------------	---

Ferwerd:

Walle de, H. weduwe	Ferwerd	Zonder beroep	2
---------------------	---------	---------------	---

In de jaren na haar mans dood wordt Doetje nog winkeliersche genoemd. Maar enige jaren later, op 18 december 1825, overlijdt ook zij, 40 jaar oud. De kinderen variëren dan in leeftijd van 7 tot 19 jaar.

Het echtpaar heeft vele bezittingen nagelaten aan de kinderen. We weten dit op grond van de zeer uitgebreide inventarisatie van hun nalatenschap. We geven deze inventarisatie hier in haar geheel weer.

Op heden den dertienden february des jaars een duizend achthonderd zesentwintig, kompareerden voor ons Jan Albarda, openbaar notaris residerende te Marrum Kanton Hallum provincie Vriesland in tegenwoordigheid van na te noemen Getuigen

Ytje Hendriks de Walle huisvrouw van, gesterkt met en tot het passeren dezer speciaal geacordeerd, door Sytze Sybes Sytsma, Guardianier, wonende te Ferwerd, en

Willem Johannes Swart, Landbouwer wonende onder Berlikum in hoedanigheid van voogd over Johanna oud zeventien, Sake oud vijftien, Sjoerd oud tien, Hiltje oud 9 en Sjieuke Hendriks de Walle oud zeven jaren, minderjarige kinderen van wijlen Hendrik Sakes de Walle en Doetje Johannes Swart, en beiden echtelieden gewoonde te Ferwerd en aldaar overleden, eerstgenoemde den tweeden February achteen honderd twintig en laatstgenoemde den achtienden December agtien honderd vijftientig, als zodanig benoemd door den familieraad gehouden om den voorzitting van den Heer Vredereger van dit kantoor op den zeventienden december des vorigen jaars ingevolge daarvan opgericht proces verbaal van dien datum behoorlijk geregistreerd

de komparanten verzogten ons te willen overgaan tot de inventarisatie der goederen behoorende tot de nalatenschap der echtelieden voorengemeld, welke tot hunne erfgenamen bij versterf hebben nagelaten hunne kinderen bovengenoemd.

Ter voldoening aan dit verzoek, hebben wij notaris vergezeld van nagenoemde getuigen, ons op dato voorschreven den voor de middags tien uur vervoegd ten Sterfhuize der erflaters nummer een honderd acht op De Grote Wal te Ferwerd en aldaar in tegenwoordigheid van Anne Klazes Ypey, landbouwer en wonende onder Ferwerd neef van Vaders zijde der minderjarigen, en derzelver toeziende voogd, mede als zodanig benoemd bij het besluit van den familieraad hierboven vermeld - geïnventariseerd de goederen en objecten hierna omschreven, ten gevolge van de oplevering en aangave welke daarvan zal geschieden door de komparant Sytze Sybes Sytsma bovengemeld, welke beloofd heeft alles getrouw te zullen opgeven en aanwijzen, zonder met voorweten iets te verzwijgen, verbergen of agter te houden en zulks met onderwerping aan de Straffen als na regten ingeval van tegenstrijdige bevinding.

Zullende wijders de waardering der na te meldene objecten geschieden door Aise Hendriks Kuipers Koopman wonende te Ferwerd, als daartoe door de belanghebbenden verzogt en gekosen op den elfden dezer maand voor den heer vredereger van dit kanton den eed heeft afgelegd om deze taxatie naar zijn beste geweten en in aanmerking van den tegenwoordigen Cours te zullen verrigten, blijkens proces verbaal daarvan op dien dag opgericht behoorlijk geregistreerd..

Wij zijn voorts tot de inventarisatie overgegaan en zijn ons zulks doende aangegeven de navolgende objecten welke door den taxateur zijn geschat op de prijzen agter elk derzelve vermeld

In de voorkamer

Een eiken Kabinet gewaardeerd op zes en dertig guldens zegge	f 36,--
Een dito Pulpitum op agt en twintig guldens zegge	28,--
Een dito Secretaire op vier en dertig guldens zegge	34,--
Een Spiegel op veertien guldens zegge	14,--
drie tafels te zamen op vijf guldens zegge	5,--
twaalf stoelen te zamen op negen guldens zegge	9,--
een vuurscherm en tragt te zamen op twee guldens zegge	2,--
Tien borden op drie guldens zegge	3,--
twintig spoelkommen te zamen op vier guldens zegge	4,--
	Transporteren f 135,--
	Ter transport f 135,--
Eenig porcelein op zeven guldens zegge	7,--

<i>Een theebus, eenige trekpotten en eenig ander porcelein te zamen op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>Eenige Glaswerk op een gulden zegge</i>	1,--
<i>Zes schilderijtjes te zamen op een gulden zegge</i>	1,--
<i>Een kooi met de daarin zijnde vogel te zamen op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee glasraamtjes en een paar bonte glasgordijnen te zamen op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>Een draaitreeft, heuveltang en Profijtje te zamen op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>enige Vloermatten en dweilen te zamen op twee guldens zegge</i>	2,--
In de kast	
<i>twee en twintig Borden te zamen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>enige bussen en trommels te zamen op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>enig tinwerk op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>enige trekpotten en theegoed te zamen op 5 guldens zegge</i>	5,--
	Transporteren 182,--
	Ter transport 182,--
<i>enige Blakers en tragters te zamen op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>enig glaswerk en andere kleinigheden te zamen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>Twee bedden, drie peluwen en negen Kussens te zamen op vijf en tagtig guldens zegge</i>	85,--
<i>twee dekens en vier lakens te zamen op achtiën guldens zegge</i>	18,--
<i>vier peulzakken en negen stoppen te zamen op twaalf guldens zegge</i>	12,--
In het kabinet aldaar	
<i>Negen lakens, vier hembden een een sloop te zamen op agt en twintig guldens zegge</i>	28,--
In het voorhuis	
<i>Een kabinet op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>een klok op acht guldens zegge</i>	8,--
<i>een weerglas op Tien guldens zegge</i>	10,--
<i>een hodbuvetje op een gulden zegge</i>	1,--
<i>eenig glaswerk op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een stelsel met de bijbehorende Spoelkommen te zamen op zeven guldens zegge</i>	7,--
	Transporteren 366,--
	Ter transport 366,--
<i>twaalf borden op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>twee flacken op een gulden zegge</i>	1,--
<i>enige theeblaadjes en schilderijtjes te zamen op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een raamtje en een glasgordijn op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>Enige Vloermatten en dweilen op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een lavet op een gulden zegge</i>	1,--
<i>eenig porcelein op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>een Veeger en eenige Stooven op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>Een partij oude glazen Bedgordijnen te zamen op zes guldens zegge</i>	6,--
<i>Vijf lakens, twee peulzakken en agt slopen te zamen op drie en twintig guldens zegge</i>	23,--
<i>Vier sloopen op Vier guldens zegge</i>	4,--
<i>eenige Kleeding goederen op twaalf guldens zegge</i>	12,--
<i>Vier lakens en twee hembden te zamen op negen guldens zegge</i>	9,--
In het middenhuis	
<i>een lessenaar op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>enige trompen en bussen op drie guldens zegge</i>	3,--
	Transporteren 442,--
	Ter transport 442,--
<i>enige borden en aardewerk te zamen op twee gulden `s zegge</i>	2,--
<i>een Bed met deszelver aan behoren op twintig guldens zegge</i>	20,--
<i>enige vloermatten en dweilen op twee guldens zegge</i>	2,--
In de Agterkamer	
<i>een kabinet op vijftig guldens zegge</i>	50,--
<i>een staand uurwerk op vijftig guldens zegge</i>	50,--
<i>een spiegel op veertien guldens zegge</i>	14,--

<i>Tien stoelen te zamen op agt guldens zegge</i>	8,--
<i>een theestoof en ketel op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>een linnenzak op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een turfbak op een gulden zegge</i>	1,--
<i>vier glasmaantjes en gordijnen te zamen op agt guldens zegge</i>	8,--
<i>een Bed en Peul te zamen op dertig guldens zegge</i>	30,--
<i>een Profijtje en tang op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>eenige stooven op twee guldens zegge</i>	2,--
Transporteren	639,--
Ter transport	639,--
<i>Agt lakens te zamen op twintig guldens zegge</i>	20,--
<i>Zevenntig hembden en agt slopen te zamen op vijftig guldens zegge</i>	55,--
<i>Tien peulzakken te zamen op twaalf guldens zegge</i>	12,--
<i>ongeveer dertien nederlandsche ellen doek op vijftien guldens zegge</i>	15,--
<i>Zes vrouwen jakken te zamen op twintig guldens zegge</i>	20,--
<i>Tien vrouwen jakken te zamen en schorten te zamen op vijf en veertig guldens zegge</i>	45,--
<i>vier vrouwen voorschoten te zamen op agt guldens zegge</i>	8,--
<i>eenige kleeding goederen te zamen op twintig guldens zegge</i>	20,--
<i>twee Damasten schorten op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>een partij Doeken op vijftien guldens zegge</i>	15,--
<i>een klerstuk op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>een Jas op veertien guldens zegge</i>	14,--
Transporteren	877,--
Ter transport	877,--
<i>een maris rok op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>twee broeken en twee vesten te zamen op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>een kleine deeken op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>enige mulden op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>een hetzel en enig porcelein te zamen op twaalf guldens zegge</i>	12,--
<i>enige doeken, lappen en andere kleinigheden te zamen op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>eenig steenwerk en enige stooven te zamen op vier guldens zegge</i>	4,--
In de gang	
<i>een schotelbank op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een kast op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een gladmangel op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>eenn Kooperen gootling op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een dito doofpot op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>twee dito ketels te zamen op drie guldens zegge</i>	3,--
Transporteren	948,--
Ter transport	948,--
<i>twee tobben en twee emmers te zamen op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>een vierpoot op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een schotelbank op drie gulden</i>	3,--
<i>enige Blikken ketels te zamen op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>twintig pannen te zamen op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>zes potten op een gulden zegge</i>	1,--
<i>twee korven en enige kleinigheden op een gulden zegge</i>	1,--
<i>eenige luiwagens en veegers op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>eenige potten en pannen op zeven gulden</i>	7,--
<i>een partijtje grof aardewerk op vier guldens zegge</i>	4,--
In het vuurhantje	
<i>een tafel op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een kastje op een gulden zegge</i>	1,--
<i>zes stoelen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>zes stooven op twee guldens zegge</i>	2,--
Transporteren	993,--
Ter transport	993,--
<i>een spiegel op een gulden zegge</i>	1,--

<i>een koperen ketel op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een vuurscherm, tang, en profijtje op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een linnen zak en enige kleinigheden op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee emmers en een schotel op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een koffiepot en enig steenwerk op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>enige vloermatten en dweilen op een gulden zegge</i>	1,--

In het achterhuis

<i>een koperen gootling op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>twee tobben op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>vier emmers op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>eenige luiwagens en boenders op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een partij potten en pannen op drie gulden</i>	3,--
<i>een partij romling op twee guldens zegge</i>	2,--

Op de zolder

<i>anderhalf schink baggelaar turf op drie en dertig guldens zegge</i>	33,--
Transporteren	1056,--
Ter transport	1056,--

<i>een kastje op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een kist op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>twee handketeltjes op veertien guldens zegge</i>	14,--
<i>een vuurbekken op drie gulden</i>	3,--
<i>een vleeschvat op vier gulden</i>	4,--
<i>twee treeften op een gulden zegge</i>	1,--
<i>enig touwwerk op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee polsen op een gulden zegge</i>	1,--
<i>drie koffiepotten op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>vier witte borden op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>tien bonte dito op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee pijpkannen op een gulden zegge</i>	1,--
<i>enig glaswerk op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een partij aardewerk op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een partij ijzerwerk op vijf guldens zegge</i>	5,--

Transporteren	1104,--
Per transport	1104,--

<i>twee schammels op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>twee tafels en een trap op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>enige korven en andere goederen op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>enige wieders en vorken op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>drie dekens op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>een trap op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een lessenaar op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee kleine tafels op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een grote kast op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>vier kasten op tien guldens zegge</i>	10,--
<i>enige vloermatten op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>drie schakels met een ruitje op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>een paardedek op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>enige oude kleeden op vier guldens zegge</i>	4,--

Transporteren	1164,--
Per transport	1164,--

<i>Enige bussen en doosen op vijf guldens zegge</i>	5,--
<i>een spinwiel op een gulden zegge</i>	1,--
<i>enige kooven op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een hoend en stelp en enige kleinigheden op een gulden zegge</i>	1,--
<i>drie oude vogelkooyen op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een profijtje en enige romling op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een schapevel op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een vlaggen op twee gulden zegge</i>	2,--

<i>enige broeiramen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>enige planken op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>enige vensterblinden op een gulden zegge</i>	1,--
<i>enige oude glasraamten op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>vier boven en zes beneden glasgordijnen op vier guldens zegge</i>	4,--
<i>een totebel op drie guldens zegge</i>	3,--
Transporteren	1195,--
Per transport	1195,--
<i>een bundel vlas op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een ondersteeker op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een tinnen waterpot op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een grote stoel op een gulden zegge</i>	1,--
<i>vijf en twintig zakken op tien guldens zegge</i>	1,--
<i>een partijtje heedengazen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een klein kistje op een gulden zegge</i>	1,--
<i>een boekkast met enige boeken op twaalf guldens zegge</i>	12,--
<i>enige stukken en anderromling op drie gulden</i>	3,--
<i>ongeveer zes en zestig nederlandsche ellen doek op vijf en zeventig guldens zegge</i>	75,--
<i>ongeveer vier en dertig gelijke ellen kortling vijf en twintig guldens zegge</i>	25,--
<i>een paardekop en enige andere kleinigheden op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>enige oude goodspen op drie guldens zegge</i>	3,--
Transporteren	1333,--
Per transport	1333,--
<i>een partijtje romling op vijftien guldens zegge</i>	15,--
In het hok	
<i>een kruiwagen op drie guldens zegge</i>	3,--
<i>een lep en bijl op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>een partijtje romling op vijf guldens zegge</i>	5,--
voorts noch beneden	
<i>een zwart bont kalfkoe op vijf en zeventig guldens zegge</i>	75,--
<i>een chais op dertig guldens zegge</i>	30,--
<i>een partijtje dong op zeven guldens zegge</i>	7,--
<i>een paar stijgbeugels en een tinnen lepel op twee guldens zegge</i>	2,--
<i>twee zijden gedroogd spek op zestien guldens zegge</i>	16,--
<i>negen stukken rookvlees op twaalf guldens zegge</i>	12,--
<i>verders navolgend goud en zilverwerk als</i>	
<i>een gouden oorijzer gemerkt D.J.S.¹⁰</i>	
<i>een zilveren brandewijns kop met dito dekzel gemerkt H.S. en D.J. 1809</i>	
Transporteren	1500,--
Per transport	1500,--
<i>een dito beugeltas gemerkt D.W.Y.¹¹</i>	
<i>twee zilveren lepeltangen ongemerkt</i>	
<i>een dito gemerkt S.J.S.¹² en M.T.</i>	
<i>een dito gemerkt Hendrik Sakes van der Wal¹³</i>	
<i>een dito gemerkt Hendrik Sakes is geboren den 5 april 1777</i>	
<i>een dito gemerkt HSdW</i>	
<i>een dito gemerkt S.S. M.T. 1766</i>	
<i>een dito vork ongemerkt</i>	
<i>een dito vork gemerkt HSDW</i>	

¹⁰ Doetje Johannes Swart

¹¹ Doetje Willems Ypey, de moeder van Doetje Johannes

¹² Dit moet oudoom Simen Jans Swart zijn

¹³ Zeer opmerkelijk; het moet hier bijna wel om een vergissing gaan waar ook de De Walles vandaag de dag nog mee geconfronteerd worden

een dito puntchlepel met houten steel ongemerkt		
een mes met dito hegt ongemerkt		
een zilveren rinkelbel ongemerkt		
een knipmes met dito hegt ongemerkt		
een dito theebus ongemerkt		
een klein dito ongemerkt		
een paar grote dito schoengespen ongemerkt		
een paar dito dito		
een dito haak gemerkt D.J.S. waar aan zes streng dito kettingen een dito schaar koker en kussentje		
een dito snuifdoosje gemerkt S.T. ¹⁴ 1777		
	Transporteren	1500,--
	Per transport	1500,--
een oude suikerstrooijer ongemerkt		
twee dito roomlepeltjes ongemerkt		
een grote dito gesp gemerkt 167		
een paar dito broekgespen		
een paar gouden mutsspelden		
twee dito mantelhaaken		
twee dito cachetten		
twee dito hoedgespen		
drie streng bloedkoralen met een gouden kroon met steentjes		
een bijbel met een paar zilveren haaken gemerkt DWY 1774		
een dito dito gemerkt Y.H.C. ¹⁵ 1776		
een bril met zilveren beslag		
een gouden hoedgesp		
een grote koperen teleskoop op dito voetstuk		
aan diverse specien is bij natelling in contanten bevonden ene som van vijfhonderd agt en tagtig gulden en dertig cents zegge		588,30
een gouden rijder een halve dito en twee gouden ducaten te zamen waardig buiten het opgeld een en dertig gulden en vijftig cents zegge		31,50
	Transporteren	2119,80
	Per transport	2119,80
een zilveren penning in een doosje		
uitstaande gelden en inschulden van aflossing aard van wijlen Heerke Gerbens van der Schaaf te Blija ene sum van tweehonderd guldens ter zake verschoten penningen ingevolge obligatie daaraf door de debiteur op den vijftienden Junij zeventien honderd vier en negentig gepasseerd door ons notaris gearapheerd en gekwoteerd met nummer Een zegge		200,--
zijnde de rente tegen vier en een half ten honderd hierop verschuldigd zedert den agtsten junij des vorigen jaars		
de helft in eene obligatie ten laste van Nammen Lykeles Lyklema en deszelve huisvrouw te Ferwerd den zeven en twintigsten april achteen honderd en twaalf voor wijlen de notaris van Hecht Munting en getuigen gepasseerd behoorlijk geregistreerd geheel groot vijf honderd gulden waarvan de helft voor deze boedel bedraagt ene som van twee honderd en vijftig guldens zegge		250,--
en is deze acte als voren gearapheerd en gequoteerd met nummer twee		
de renten tegen vijf ten honderd en het jaar zijn hierop verschuldigd zedert den eersten maij jongstleden		
	Transporteren	f 2569,80
	Per transport	f 2569,80
Van Dirk Lieuwes Wiersma onder Blija ene sum van tweehonderd vijftwintig guldens als rest van meerdere ter zake agterstallige huur van de zathe en landen onder Blija martem agtien honderd vier en twintig verschenen zegge		225,--

¹⁴ Sake Thijssens

¹⁵ Ytje Hendriks Cuperus, de moeder van Hendrik Sakes de Walle

Van dezelve ene sum van vierhonderd guldens ter zake een vierde en half jaar huur van de zathe en land aldaar martem agtien honderd vijftwintig verschenen na aftrek van voorgeschotene verponding en reparatie bij raming gesteld zegge		400,--
Van Geert Klazes van der Velde te Blija ene sum van twee en vijftig guldens en twintig cents ter zake een jaar huur van een bunder en tien roeden bouwland onder Blija martem achtienhonderd vijftwintig verschenen zegge		52,20
Van Watze Pieters Hoogland onder Ferwerd ene sum van dertig guldens ter zake de helft van een jaar huur van een bunder en drie en tagtig roeden greidland nabij Oosterbeintum onder Ferwerd martem agtien honderd zes en twintig verschenen zegge		30,--
Van Aagje Freerks onder Ferwerd	Transporteren	f 3277,--
	Per transport	f 3277,--
Ene sum van vier en tagtig guldens ter zake een jaar huur van twee bunders en twintig roeden greidland op de Kwaayen onder Ferwerd martem agtien honderd vijftwintig verschenen zegge		84,--
Van Anne Klazes Ypey onder Ferwerd ene sum van tweehonderd en veertig guldens ter zake een jaarhuur van een bunder en zes en veertig roeden bouwland nabij Hogebeintum martem agtienhonderd vijftwintig verschenen zegge		240,--
Van de secretaris Albarda te Marrum ene sum van negen honderd en tagtig guldens en negentig cents ter zake een jaarhuur van de publiek verhuurde landerijen martem agtienhonderd en vijftwintig verschenen zegge		980,90
Vastigheden		
Ene huizinge nummer een honderd en agt met hovinge en aanbehooren op de grote vaartswal te Ferwerd bij de erflaters zelve bewoond geweest		
Van dit perceel is ons geextraheerd een onderhandsch contract van ruiling tusschen wijlen de erflaters en Tijs Sakes de Walle te Ferwerd van den eersten april agtien honderd en agtien geregistreerd		
	Transporteren	f 4581,90
	Per transport	f 4581,90
te Leeuwarden den dertienden dier maand door den ontvanger Beekkerk in deel vier folio honderd negen en tagtig verso cate twee waarvoor is betaald zeven en dertig guldens zes en vijftig en een halve cents wegens regt en verhogingen		
welke akte als voren is gearapheerd en gekwoteerd met nummer drie		
Ene huizinge nummer een honderd en twintig met de halling en verder aanbehooren in het gebuurte te Ferwerd thans door Andries van der Ploeg bewoond gekogt van Boote Pieters Tadema cum suis ingevolge proces verbaal van finale toewijzing den negentienden october agtien honderd zestien voor wijlen notaris de Walle en getuigen gepasseerd en behoorlijk geregistreerd – als vooren gearapheerd en gequoteerd met nummer vier		
Een vierde gedeelte over hoog en laag in ene zathe en landen met huisnummer vijf en tagtig schuur en aanbehooren onder Blija Taniastate genaamd benevens een en dertig bunders en ruim vijftien vierkante roeden bouw en greidland onder Blija en Holwerd gelegen thans bij Dirk Lieuwes Wiersma in huur		
	Transporteren	f 4581,90
	Per transport	f 4581,90
De geregte helft over hoog en laag in een bunder en drie en tagtig roeden greidland nabij Oosterbeintum onder Ferwerd thans bij Watze Pieters Hoogland in huur		
De geregte helft over hoog en laag in een bunder en drie en tagtig roeden greidland gelegen aam de Kooikerslaan onder Ferwerd, bij de erflaters zelve in gebruik geweest, consterende de eigendom der beide laatstgenoemde percelen in deze onderhandsche akte van scheiding den achtienden november achtiën honderd en achtiën tusschen eerstgemelde erflater en zijn broeder Tijs Sakes de Walle in duplo opgericht geregistreerd door den ontvanger Beekkerk te Leeuwarden den drie en twintigsten dier zelvde maand in deel vijf folio vijfen zeventig recto cate zeven enz. voor een gulden en zeven en zeventig cents wegens regt en verhogingen zijnde deze akte als vooren gearapheerd en geregistreerd met nummer vijf		
Een bunder en ruim tien vierkante roeden bouwland gelegen in de hornen onder Blija bij Geert Klazes van der Velde in huur		
	Transporteren	f 4581,90
	Per transport	f 4581,90

twee bunders en ruim twintig roeden greidland op de Kwaayen onder Ferwerd bij Aagje Freerks in huur

Een bunder en zesenvoertig roeden greidland nabij Hogebeintum bij Anne Klazes Ypey in huur

Een bunder en tien roeden bouwland de grote drie genaamd gelegen in de wetering onder Ferwerd, publiek verhuurd aan Jitze Jans Hoogterp

Een bunder en tien roeden bouwland mede aldaar publiek verhuurd aan Pieter Dirks Kuipers

Een bunder en drie en tagtig roeden bouwland de kleine vijf genaamd onder Hogebeintum publiek verhuurd aan Pieter Jippes Braaksma

Een bunder en ruim vijf en zestig roeden bouwland aldaar publiek verhuurd aan Tjeerd Sjoerds Dijkstra

Een bunder en ruim zes en veertig roeden bouwland Bregtje Meu genaamd gelegen onder Hogebeintum publiek verhuurd aan Anne Klazes Ypey

Een bunder en ruim zes en veertig roeden bouwland gelegen onder Ferwerd publiek verhuurd aan Roelof Hendriks Andrea cum suis

Transporteren f 4581,90

Per transport f 4581,90

Een bunder en ruim zeven en dertig roeden greidland gelegen op de Hogebeintumer mieden onder Ferwerd publiek verhuurd aan Tjipke Tjeerds Zeilstra

Consterende de eigendom der tien laatst genoemde percelen uit ene acte van scheiding den zesden julij agtien honderd en negentien voor voorn Pieter Andrea Notaris te Leeuwarden en getuigen gepasseerd behoorlijk geregistreerd

Tusschen de laatste genoemde erflatersche haren broeder en verdere familie

Als voren gearapheerd en gequoteerd met nummer zes

Een bunder en ruim zes en veertig roeden greidland aan het joods dijkje onder Hogebeintum publiek verhuurd aan Gosse Gerrits van Teun door de erflatersche gekogt van Willem Johannes Swart. Onder Berlikum ingevolge koopcontract den tienden september agtien honderd en negentien voor de notaris Andrea te Leeuwarden en getuigen gepasseerd behoorlijk geregistreerd alsvoren door ons gearapheerd en gequoteerd met nummer zeven

Ene jaarlijksche grondpagt groot een gulden gaande

Transporteren f 4581,90

Per transport f 4581,90

uit de huizinge en erve op de grote wal te Ferwerd gequoteerd nummer een honderd en negen thans aan Otte Doekes Ferwerda eigen

Bedragende also het gehele actief behalven het niet gewaardeerde en de vastigheden ene sum van vier duizend vijfhonderd een en tagtig guldens en negentig cents

Zegge f 4581,90

Schulden

Aan Hendrik Cuperus te Leeuwarden de sum van dertig guldens zijnde het bedrag van een jaarhuur van de helft van een bunder en drie en tagtig roeden greidland aan de Kooikerslaan onder Ferwerd na aftrek van de helft der voorgeschotene verponding martem agtien honderd vijf en twintig verschenen zegge

30,-

De overige schulden ten laste dezer boedel zijn voor deze daître(?) van dit inventaris voor zo ver bekend door de requiranten uit de voor handen zijnde contanten gelegen daardoor verevend

Zijnde het bedrag der contanten hier voren gebragt na aftrek der allle betaalde schulden

Bedragende also het gehele positief sum van dertig guldens zegge

f 30

de komparant voogd verklaarde voorts op aanvraag van de notaris gene persoonlijke schuldvorderingen op de minderjarigen te hebben

Niets meer gevonden zijnde op te schrijven voor te dragen nog te verklaren hetwelk in dat inventaris behoorde te worden vervat hebben de requiranten de deugdelijkheid en opregtheid van hetzelfde voor de ten deze bekende notaris is gekregen bevestigd en heeft de komparant Sytze Sybes Sytsma daarenboven als voogd na het overlijden van laatstgenoemde erflatersche met herzegge tot dier (---) met de bewaring der roerende objecten belast geweest zijnde in onze handen- den eed afgelegd van en verzekerd niets te hebben verduisterd doen nog zien verduisteren noch weten dat iets verduisterd of weggenomen is om dadelijk of onmiddellijk aan hetgeen tot de voorschreven nalatenschappen behoorde, waarna al het vorenstaande is gelaten in bewaring en bezit van de komparant Sytsma vorengemeld welke zulks bij deze erkend er zig daarmede belast heeft om door hem te worden opgeleverd door en aan wien zulks zal behoren.

Gevarend van tien uren den voormiddag tot tien uren des avonds.

Aldus gedaan en gepasseerd op dato voorschreven ten sterfhuize vorengemeld in tegenwoordigheid van Anthon Willems de Jong veldwagter en Bote Jelkes Tumboeles arbeider beide te Ferwerd woonachtig als getuigen hiertoe uitdrukkelijk verzocht welke deze minute na voorlezing met de requiranten de toeziende voogd, de taxateur en de notaris hebben getekend.

De totale waarde van de nalatenschap wordt dus niet gegeven. We kunnen die wel ongeveer afleiden. De getaxeerde spullen hebben een waarde van fl 4.581,-. De waarde van het aandeel in de Fopma Sathe bedraagt fl 14.136,-. Dan zijn er nog een aantal huizen die we op een totale waarde schatten van fl 2.300,-. Bovendien blijkt ook nog een vierde deel van de Tania State in zijn bezit geweest te zijn. Deze Tania State had evenveel land als de Fopma Sathe. Als we voor het gemak ook de waarde van de Tania State op fl 14.000,- schatten, dan was het aandeel van Hendrik Sakes hier zo'n fl 3.500,-. De totale waarde van zijn bezittingen komt dan uit op ongeveer fl 24.500,-, voor die tijd een zeer fors bedrag. Elk van de kinderen zal dus rond de fl 3.500,- geërfd hebben.

In 1832 staat het huis Achter Brouwers 32 te Ferwerd nog steeds op zijn naam. Zelf is hij dan al een aantal jaren overleden. Ook zijn vrouw was toen reeds overleden. Zijn kinderen woonden toen op een ander adres, namelijk nummer 108, toen gelegen aan De grote Wal, de huidige Havenstraat. Waarschijnlijk was het huis aan de Achter Brouwers in hun gezamenlijk bezit en was de erfenis nog niet verdeeld.

4.2 De dochters van Hendrik Sakes de Walle

Ytje Hendriks (1806-1860)

Ze werd gedoopt op 9 april 1806. Op 7 mei 1824 trouwt ze op achttienjarige leeftijd met Sytze Sybes Sytsma, te Ferwerd. Deze Sytse wordt in 1829 gardenier genoemd. In 1825 woont Ytje met haar man Sytze Sybes Sytsma (1803-1884), op nummer 120, het huidige Achter Brouwers 32. De rest van het gezin woonde toen op nummer 108 aan de Grote Wal.

Tijdens de volkstelling van 1829, beide ouders zijn dan overleden, woont Ytje en Sytse met haar broers en zusters op nummer 108, een huis aan de Grote Wal, de westkant van de huidige Havenstraat, het huis van haar overleden ouders.

Vijf jaar later, in 1834, woont ze als boerin in Firdgum, een gehucht in de gemeente Barradeel. We vinden haar dan nog wel genoemd als eigenares van verscheidene stukken land in de omgeving van Ferwerd, met kadasternummers B103, B517, B79 en B79a. Ze overlijdt op 18 februari 1860 in haar woonplaats Firdgum. Vermoedelijk is ze daar ook begraven. We hebben geen aangifte van de memorie van nalatenschap kunnen vinden.

Johanna Hendriks (1809-1840)

Johanna, in de naamsacte van 1811 Johantje genoemd, wordt gedoopt op 15 januari 1809. Ze trouwt op 11 november 1832 met Jan Sipkes de Boer (1807-1867) te Ferwerd. Tot die tijd zal ze bij de rest van de familie op nummer 108 aan de Grote Wal gewoond hebben.

In 1839 woont ze op nummer 120, het huidige Achter Brouwers 32. In 1825 woonde het gezin van zus Ytje hier, in 1849 woont nicht Ytje Thijssens er.

Jan Sipkes de Boer wordt genoemd als eigenaar van 3 pondemaat bouwland in 1850 (kadastraal B269). Hij verpacht het (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 79). Hij wordt gardenier genoemd. Ze hebben in ieder geval een dochter Doetje (1835-1903 te Schiermonnikoog). Johanna Hendriks overlijdt op 3 september 1840 te Ferwerd. Daar ligt ze ook begraven en wel op regel 15 nummer 1, waarschijnlijk in het graf van haar vader.

Na haar dood vertrekt Jan Sipkes de Boer naar Hallum. Daar is hij trekschipper. In 1857 vindt er een boedelscheiding plaats van hun bezittingen. Er is nog een stuk land in bezit in Ferwerd, kadastraal sectie B nummer 269, 98 roeden en dertig ellen groot. Het totale bezit heeft een waarde van rond de fl 2750,-. Hij overlijdt te Leeuwarden.

Hiltje Hendriks (1817-1887)

Ze wordt geboren op 6 januari 1817. Hiltje Hendriks is blijkbaar met haar oudste zus meeverhuisd naar de gemeente Barradeel. Daar trouwt ze op 23 mei 1840 met Nammen Gerrits de Jong (1809-1887). Zij overlijdt eveneens in de gemeente Barradeel en wel op 5 december 1882 te Tzummarum. Ze zal daar ook wel begraven liggen. Haar man overlijdt op 21 augustus 1887. We hebben geen memorie van successie ????

Sjieuke Hendriks (1818-1904)

De jongste zuster wordt geboren op 18 november 1818. Ze trouwt op 4 mei 1837 met Dirk Klazes Meekma (1814-1854), te Ferwerd. Ze woont dan nog op nummer 108 aan de Grote Wal, het ouderlijk huis. Hij is een zoon van Klaas Jacobs Meekma, die rond 1850 in de buurtschap de Rijk een chichorijdrogerij had. Ze wordt in 1837 genoemd als eigenares van de stukken land met de kadastrale nummers B263 en B264. Na haar huwelijk woont ze twee jaar op nummer 106. Dat huis verkoopt ze blijkens een verkoopakte in 1839 aan Sipke Jacobs Heyenga voor f 1200,-. Het betrof een huis met een grote hovinge.

Ze hebben in ieder geval twee dochters Sytske en Johanna, en een zoon Jacob.

Rond 1839 vertrekken ook zij en haar man uit Ferwerd. Ze gaan blijkbaar haar zusters achterna, want net als haar zusters overlijdt ze in de gemeente Barradeel en wel op 23 december 1904 te Tzummarum. Haar man overlijdt al in 1854. Ze zullen ook wel in Tzummarum begraven liggen.

Niet alleen de gezusters De Walle, ook een groot aantal van de familie Swart – familie van moeders kant - trok naar Tzummarum. Een aantal van hen wordt daar ook begraven.

4.3 Sake Hendriks (1812-1847)

De eerste Sake Hendriks in het gezin wordt gedoopt op 1 april 1805 en zal vrij snel daarna overleden zijn. De tweede Sake wordt geboren op 12 februari 1812. Net als de andere kinderen heeft hij een en ander geërfd. We vinden hem genoemd als eigenaar van verschillende stukken land rondom Ferwerd, o.a. kadastraal A 302 en B 688.

Hij trouwt op 19 mei 1836 met Grietje Kornelis Wagenaar (1813-1892), te Ferwerd. Ze is een dochter van Kornelis Gerbens Wagenaar en Hendrikje Hendriks Hoekstra, afkomstig uit Hallum.

Hij en zijn vrouw hadden vijf kinderen. Doetje, de oudste, wordt op 22 maart 1838 te Ferwerd geboren. Bij de aangifte van zijn oudste dochter wordt Sake Hendriks timmermans knecht genoemd. De tweede dochter, Hendrikje, wordt op 28 december 1840 geboren te Hogebeintum. Sake Hendriks is daar in 1839 timmerman geworden.

De derde dochter, Johanna, wordt op 15 maart 1842 geboren, nu weer in Ferwerd. Feitelijk is Sake in De Rijk, een gehucht onder Ferwerd, in 1841 gardenier geworden. Het huis waar hij

woont en dat in zijn bezit is, draagt achtereenvolgens de nummers 196, 197 en 197a (allemaal kadastraal B 52). In 1843 gaat hij op een schip wonen. Blijkbaar is zijn avontuur als gardenier mislukt. In 1844 pakt hij opnieuw zijn spullen om in Blija te gaan wonen.

Daar worden hun twee jongste kinderen geboren. De eerste Hendrik wordt op 14 november 1844 geboren. Hij overlijdt op 23 januari 1848. Hij ligt begraven te Ferwerd: regel 41 nummer 26. De tweede zoon, opnieuw een Hendrik wordt geboren op 19 februari 1848, na de dood van zijn vader.

Sake Hendriks overlijdt op 8 september 1847 te Blija. Hij ligt begraven in Ferwerd, regel 23 nummer 34. Het graf is eigendom van zijn broer Sjoerd.

Hij lijkt een beetje een man geweest te zijn van 12 ambachten en dertien ongelukken. Volgens de notariële registers laat hij helemaal niets na; hij sterft onvermogend. Hij heeft dus minder aan de weg getimmerd dan zijn vader. Hij heeft ook aanzienlijk slechter geboerd dan zijn broer Sjoerd, die in 1880 ongeveer fl 31.000,- aan geld en bezittingen nalaat.

Zijn weduwe hertrouwt na zijn dood op 29 juli 1848 met Haring Teakes Bontekoe (1812-1872). Het echtpaar woont te Blija.

4.4 De kinderen van Sake Hendriks

Doetje Sakes (1838-1908)

De oudste dochter is geboren op 22 maart 1838 te Ferwerd. Ze trouwt op 21 mei 1864 met Fokke Douwes de Walle uit tak 4, haar achterachterneef. Ze zijn daarmee de enige de Walles die met elkaar getrouwd zijn. En het is ook het enige bekende wapenfeit van deze Doetje. Haar kinderen zullen we noemen als we Fokke Douwes beschrijven. Doetje overleed op 19 februari 1908 te Ferwerd. Ze ligt begraven in Ferwerd op rij 61 nummer 4.

Hendrikje Sakes (1839-1914)

Hendrikje wordt op 28 december 1839 geboren in Hogebeintum. Ze trouwt op 31 mei 1861 met Arjen Keizer, in de gemeente het Bildt. Ze krijgen in ieder geval zeven kinderen: Hendrik, Laas, Gepje, Grietje, Doetje, Bauke en Maartje. Op 21 juli 1868 krijgt ze nog een levenloos kind. Hendrikje is op 14 februari 1914 te Lieve Vrouwenparochie overleden. We vinden haar naam terug in het *Genealogysk Jierboekje 1957* blz. 78 als moeder.

Johanna Sakes (1842-1886)

Johanna wordt geboren op 15 maart 1842 te Ferwerd. Ze is twee keer getrouwd geweest. De eerste keer trouwde ze met Pieter van der Tuin op 21 oktober 1869 in de gemeente Het Bildt. De tweede keer met Frans Fopma op 21 april 1881 weer in de gemeente Het Bildt. Ze wonen in St. Jacobi Parochie. Ze is op 13 september 1886 overleden te St. Jacobi Parochie. Ze overlijdt onvermogend.

Hendrik Sakes de Walle (1848-1905)

De tweede Hendrik wordt na de dood van zijn vader geboren op 19 februari 1848. Hij vertrekt op 10 mei 1873 naar St. Jacoba Parochie, waarschijnlijk naar zijn zuster Johanna, die daar getrouwd is met Pieter van der Tuin. Hendrik trouwt op 17 mei 1873 met Antje Jacobs Wierda (30-6-1846), te Ferwerd. Zij is een dochter van Jacob Folkerts Wierda, de diaken van de christelijk gereformeerde kerk te Blija (*De afscheiding van 1834, deel I*, blz. 143) en Maaike Jans Slager.

Op 15 juli 1874 gaat het echtpaar in Blija wonen. Ze krijgen daar een dochttertje, Maaike (7 april 1876- 19 januari 1955 V.S.). Hij staat als werkman te boek. Voor 1880 staan ze als Ned. Hervormd te boek; daarna als christelijk gereformeerd.

Tijdens de grote landbouwcrisis vertrekken ze naar Amerika. Hendrik Sakes de Walle wordt op 10 mei 1883 samen met zijn vrouw Antje Jacobs Wierda en dochtertje Maaïke uitgeschreven uit het bevolkingsregister van Blija met als reden *emigratie naar Amerika*. We hebben hem helaas op geen enkele passagierslijst van de lijndiensten op Amerika terug kunnen vinden.

We hebben kunnen achterhalen dat hij en zijn gezin naar Ottawa County, Michigan, zijn gegaan. Hij overleed daar te Holland, Michigan op 24 juni 1905, 57 jaar oud, onder de naam Henry DeWalle.

Antje Wierda overleed in 1926, haar begraafdatum was 29 juni 1926.

Maaïke noemt zich daar Maggie. Zij trouwt op 2 september 1897 te Holland, Michigan met Henry VandenHill. Haar man is begraven op 8 mei 1939. Zij zelf overlijdt op 78 jarige leeftijd op 19 januari 1955 in Ottawa County, Michigan.

Meer kinderen heeft Hendrik Sakes niet gekregen. Zijn tak is dus uitgestorven.

4.5 Sjoerd Hendriks de Walle (1815-1880)

De jongste van keizerlijk notaris Hendrik Sakes de Walle is ongetwijfeld de interessantste van diens kinderen. Dat wil zeggen dat er over hem het meeste te vertellen valt. Sjoerd Hendriks de Walle werd op 15 januari 1815 te Ferwerd geboren.

In 1829, hij is dan 14 woont hij met zijn broer en zusters bij zijn oudste zus Ytje in die dan inmiddels getrouwd is met Sytze Sybes Sytsma, een gardenier.

In 1837 is hij bakkersknecht te Hallum blijkens een koopacte. Hij koopt dan – op zijn 22 ste - de broodbakkerij aan de Wijde Steeg. Het betrof hier een royale, net betimmerde en in de 19de eeuw nieuw gebouwde huizinge en welbeklante broodbakkerij nr 20 te Ferwerd, met een ruim voorhuis, winkel, voorkamer, gang achterkamer, bakhuis waarin twee ovens, grote kelder benevens uitmuntende zolder met beschoten dak over het gehele gebouw. Achter het huis stond een ruime schuur voor de berging van turf en hout en verder nog erf en bleek en aanbehoren aan de Voorstraat (de huidige Hoofdstraat).

Het huis wordt op dat moment gehuurd door ene Lammert Annes Bakker. De verkoopster is Sytske Lykeles Hoekstra, weduwe Boersma. Op 12 augustus 1837 wordt er fl 2.100,-- geboden door Auke Symens de Vries, daarna verhoogde de bekende Ayse Kuipers het bod met fl 200,-- waarna eerstgenoemde ook weer fl 200 meer bood. totaal dus 2.500 gulden.

De finale verkoop vond plaats op 26 augustus 1837. Riemer Taekes Boersma, broodbakker te Birdaard, bood fl 120.- meer. Dan komt de huurder Lammert Annes Bakker met een

verhoging van fl 269.--. Sjoerd Hendriks de Walle, bakkersknecht te Hallum, komt dan als laatste in actie met een extra f 161.--. Hij krijgt de bakkerij toegewezen voor fl 3.050.-- Ongeveer het bedrag dat hij van zijn ouders geërfd moet hebben.

Hij trouwde op 24 mei 1838 met Ytske Jans Hogendijk (1817-1892). Zijn vrouw was afkomstig uit een welgestelde familie. Ze was een dochter van Jan Klazes Hogendijk, landbouwer (*Van Ter Sted tot Olde Sted*, blz. 320) en Trijntje Hendriks Kuipers. Deze Trijntje was een zuster van Aise Hendriks Kuipers, een rijk koopman uit Ferwerd. Trijntje neemt later een deel van de bezittingen van haar broer over (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 172). Het lijkt dus waarschijnlijk dat Sjoerd Hendriks via zijn vrouw flink heeft kunnen erven. Zeker was een deel van zijn welstand afkomstig van zijn vader Hendrik Sakes en grootvader Sake Thijssens, maar voor het grootste deel zal dat van Aise Hendriks Kuipers afkomstig zijn geweest.

In 1839, hij is 24, wordt hij al broodbakkersknecht genoemd. Hij woont dan op nummer 20, met vrouw en dochter Trijntje Sjoerds. Later wordt hij zelf bakker. Zijn bakkerij en huizing was het huidige Wijde Steeg nummer 2 (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 310).

Sjoerd Hendriks en Ytje Jans Hogendijk hebben vijf kinderen gehad. Drie dochters, allemaal Doetje genaamd (geboren in resp. 1841, 1843, 1845), overleden op jonge leeftijd. Ze liggen alle drie begraven op regel 15 nummer 1. De oudste dochter Trijntje (1839-1903). Het vijfde kind van Sjoerd Hendriks de Walle en Ytje Jans Hogendijk was een zoon, Hendrik (1849-1931) genaamd.

Hoewel zijn beroep misschien anders doet vermoeden - hij was bakker - was hij behoorlijk gefortuneerd. Zo bezat hij in Ferwerd verschillende huizen (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 298). Ook liet hij mogelijk de boerderij op Elingawei nr. 13 bouwen. In ieder geval vinden we in de achtermuur van deze boerderij nog de steen met de tekst:

De eerste steen gelegd door S. de Walle 1867

Voor hem was dit waarschijnlijk bedoeld als beleggingsobject. Hij heeft er nooit gewoond. Deze boerderij is verder opvallend door een bijzonder *ûleboerd*, teken van grote welstand.

In 1850 wordt hij genoemd als eigenaar van 1 bunder 53 roeden en 30 einsen land, kadastraal nummer B 263. In 1880 wordt hij in het bevolkingsregister rentenier genoemd, woonachtig op nummer 20; dit is Wijde Steeg nummer 2.

In 1858 wordt hij genoemd als eigenaar van de huizen op A 828, A 829 en A 542 (nu een grasveld, hier stond het huis tegenover zijn woning). In 1834 als eigenaar van B 109 en B 110, stukken land onde Hogebeintum.

Op 28 november 1865 heeft hij testament laten opmaken:

Voor mij Klaas Sipkes Heep, notaris in het arrondissement Leeuwarden, ter standplaatse Marrum is, in tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen gecompareerd:

Sjoerd Hendriks de Walle, meester bakker, wonende te Ferwerd.

Dewelke, aan mij hebbende te kennen gegeven zijn voornemen om zijnen uitersten wil te verlijden en bij authentieke acte over zijne nalatenschap te beschikken ten dien einde dezen uitersten wil aan mij heeft opgegeven, waarna ik dien in de navolgende bewoordingen in geschrift hen gebragt, in welke wil nu bij deze door den comparant testateur, in tegenwoordigheid der getuigen, voor de voorlezing, nader zakelijk aan mij is opgegeven en verklaard te zijn gelijk hierna volgende:

“Mijn wil en begeerte is dat bij mijn overlijden mijne huisvrouw Ytske Jans Hogendijk mijne gehele nalatenschap in vruchtgebruik zal erlangen en aldus behouden tot aan haren dood en tot haar eventueel hertrouwen, met ontheffing bij deze van de verpligting tot borg - of zekerheidstelling; voorts en behoudens de evengemelde beschikking tot mijne erfgenamen stellende mijne kinderen of derzelver afkomelingen, bij representatie, naar de erfopvolging overeenkomstig de wet.”

“Voor het geval een of ander mijner erfgenamen in de bovengemelde beschikkingen niet mogt berusten en dezelvevolkomen gevolg doen hebben, wil en begeer ik dat de zoodanige niet meer zal erlangen dan hetgeen volgens de wet volstrekkelijk is vereischt, terwijl ik voor dat geval het gedeelte, waarover de wet ten opzichte van deze of deze mij de vrije beschikking toelaat, bespreek aan degenen of degene die mijne bovenopgegevene beschikking zal eerbiedigen en opvolgen, gelijker wijze onder bezwaar van het vruchtgebruik ook van evenbedoeld gedeelte ten behoeve van mijne echtgenoot meer gedacht als onder het hiervoren aan dezelve gelegateerde begrepen.”

“Bijaldien onverhoopt beide mijne kinderen of dezelve afkomelingen mijne voormelde beschikking ten behoeve van mijne huisvrouw niet moghen verkiezen na te leven, voor dat geval bespreek en legateer ik bij deze aan laatstgemelde in vollen en vrijen eigendom dat gedeelte mijner nalatenschap, waarover ik ten tijde van mijn overlijden vrijelijk zal mogen beschikken.”

Na deze herhaalde opgaaft zijn door mij notaris de evengemelde door den comparant testateur als zijnen uitersten wil verklaarde beschikking, in tegenwoordigheid der getuigen, aan denzelven voorgelezen, en is op mijne onmiddellijk hierop aan hem comparant gedane afvraging, of dit voorgelezene zijnen uitersten wil bevat, door denzelven terstond een bevestigend antwoord gegeven: hebbende deze afvraging en beantwoording almede in de tegenwoordigheid der getuigen plaats gehad,

Waarvan acte,

Gedaan en verleden ten woonhuize van Tjibbe Geerts Abma, landbouwer te Ferwerd, op heden den achtentwintigste november achttienhonderd vijftien, in tegenwoordigheid van Govert Hommes Stienstra, meester kleedermaker en Klaas Jans Feenstra, klerk en secretaris, beide wonende te Ferwerd, even gelijk mede de comparant aan mij notaris bekende en als getuigen ten deze verzocht, welke deze acte onmiddellijk na algeheele voorlezing derzelven hebben geteekend met den comparant en mij notaris.

In 1873 woont hij aan de Vrijhof in het huis dat nu nummer 2 draagt.

Sjoerd Hendriks de Walle overlijdt op 4 oktober 1880 te Ferwerd. Zijn grafsteen is rond 1990 geruimd. Deze lag op regel 15, nummer 2; zijn vrouw lag op nummer 1. We hebben er nog wel een foto van (**Ferwerd Ferah**, blz. 31). We geven hier de tekst weer:

RUSTPLAATS VAN SJOERD HENDRIKS DE WALLE ECHTGENOOT VAN IJTSCHÉ JANS HOGENDIJK, OVERLEDEN DEN 4 OCTOBER 1880, IN DEN OUDERDOM VAN RUIM 65 JAREN RUSTPLAATS VAN IJTSCHÉ JANS HOGENDIJK VROUW VAN SJOERD HENDRIKS DE WALLE OVERLEDEN DEN 8 FEBRUARI 1892, IN DEN OUDERDOM VAN BIJNA 75 JAREN
--

Uit de na zijn dood opgemaakte nalatenschap halen we dat hij aan geld en goederen een bedrag bezat van ongeveer fl 31.000,-. Naar huidige maatstaven zou het hier om een bedrag van vele tonnen gaan. Hij zat er voor die tijd warmpjes bij.

We geven hieronder de tekst van deze nalatenschap:

De ondergetekenden

Hendrik Sjoerds de Walle, meester brood-, koek- en banketbakker te Ferwerd

en Jan Jelles Miedema, landbouwer te Ferwerd

als beheerder der huwelijksgemeenschap van goederen die tusschen hem en zijne bij hem inwonende echtgenoot Trijntje Sjoerds de Walle bestaat

allen thans domicilie kiezende ten kantore van den notaris Hermanus Alma te Ferwerd verklaren

dat hun vader en schoonvader Sjoerd Hendriks de Walle in leven alhier te Ferwerd aldaar is overleden den 3 oktober 1880 laatst is gedomicilieerd geweest

dat hij bij uiterste wilsbeschikking van den 28 november 1865 verleden ten overstaan van den heer Klaas Sipkes Heep, notaris te Marrum en getuigen behoorlijk eenduidig geregistreerd aan zijne nagelate weduwe Ytske Jans Hoogendijk, zonder beroep te Ferwerd (---) volgens het hierbij overgelegd geboorte-extract 64 jaren, heeft besproken en gelegateerd het vruchtgebruik ziner geheele nalatenschap en zulks levenslang of tot haar eventueel hertrouwen met vrijstelling van de verpligting in zake dit vruchtgebruik zekerheid te stellen

dat hij tot zijne eenige erfgenamen volgens de wet heeft nagelaten zijne beide kinderen voornoemd, gesproten uit zijn onder rigueur der fransche wetgeving gesloten huwelijk met zijne nagelatene weduwe in dezen genoemd.

Dat de overledene geene goederen als bezwaarde erfgenaam of in vruchtgebruik heeft bezeten, dat door dit overlijden geene periodieke uitkeringen zijn vervallen of overgegaan noch fidei commiss is gedissolveerd en dat door niemand buiten de aangever iets uit den boedel van de overledene wordt genoten, dat de nalatenschap (---) nagelatene bestaat in het nu volgende, voordelig

A Onroerende goederen

- 1 Een stuk bouwland onder Hogebeintum kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie B nummer 110 groot 1 hectare 70 are 60 centiare geschat op:

f 2250,--

2	Een stuk bouwland onder Hogebeintum kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie B nummer 113 groot 1 hectare 73 are 30 centiaren op	f 2500,--		
3	Een stuk weiland of reed aldaar kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie B nummer 109 groot 14 are 30 centiaren op	100,--		
	Over te brengen	f 4850,--		
	Overgebracht	f 4850,--		
4	Een buitendijks veld onder Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 113 weiland als kaagland groot 2 hectare 8 are 10 centiaren op	f 700,--		
5	Een huizing en bakkerij te Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 539 groot 3 are 10 centiare op	f 3000,--		
	Zamen aan onroerende goederen		f 8550,--	
B de helft gemeen en ongedeeld in de gemeenschap van goederen die tusschen de overledene en zijne nagelatene weduwe heeft bestaan en die was zamengesteld als volgt:				
Primo of roerende goederen				
1	Aan totaal uit eerdere (---): zending (---) vragten en anders op:	f 760,--		
2	Contanten ten bedrage van	130,--		
3	Vorderingen ten laste van			
a)	de heeren Hendrik Jans Hogendijk te Ferwerd wegens geleverde goederen	452,85½		
b)	Jan Pieters Hoogland, koopman te Ferwerd wegens op 12 mei 1878 geleend geld	2000,--		
	Met de renten daarvan naar 5 ten honderd in het jaar vanaf 12 mei 1880 berekend tot den sterfdag der erflater	39,16		
c)	de (---) Klaas Jans Hogendijk te Ferwerd wegens op 15 juni 1880 geleend geld	300,-		
	Met de renten van vijf ten honderd in het jaar vanaf 15 juni berekend tot den sterfdag van den erflater	4,50		
d)	Jan Jelles Miedema, landbouwer te Ferwerd wegens achterstallige landshuur en (---) bewoond en gebruikt (---) zathe en landen	4328,42		
e)	Jan Jelles Miedema, landbouwer te Ferwerd wegens landshuur over 1880 (---) bewoond en gebruikt zathe en landen berekend vanaf 12 mei 1880 tot den sterfdag van den erflater	861,66		
f)	Gerrit de Vries, Jan van			
	Over te brengen	f 7986,59½	f 890,--	f 8550,--
	Overgebracht	f 7986,59½	f 890,--	f 8550,--
	der Ploeg en Sjouke Posthumus, arbeiders te Ferwerd wegens ----- - huishuren berekend vanaf 12 mei 1880 tot den sterfdag van den erflater	29,37		
	Zamen		8015,96½	
Segundo Ongeroerde goederen				
1	Een stuk bouwland onder Blija kadastraal bekend gemeente Blija sectie A 485 groot 1 hectare 58 are 10 centiaren geschat op	f 3500,--		
2	Een stuk id aldaar kadastraal bekend gemeente Blija sectie A nummer 850 groot 73 aren 80 centiaren op	1600,--		
3	Drie huizen ----- pakhuys te Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 828 huis en hok groot 76 centiaren 829 huis en hok groot 77 centiaren 1283 huis en hok groot 30 centiaren 1284 pakhuys groot 72 centiaren op	900,--		
4	Een stuk bouwland onder Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 661 groot 1 hectare 12 aren 70 centiaren op	1650,--		

5 Een stuk bouwland onder Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie B nummer 536 groot 1 hectare 60 aren 40 centiaren op	2000,--		
6 Een huis met erf en schuur en achter gelegen perceel bouwland te Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 1099 huis en erf groot 33 aren en 70 centiaren en 1100 bouwland groot 39 aren 60 centiaren op	5000,--		
7 Een stuk greidland onder Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie B nummer 611 groot 2 hectaren 19 aren 10 centiaren op	1800,--		
8 Een huizing met erf te Ferwerd kadastraal bekend gemeente Ferwerd sectie A nummer 561 groot 2 aren 20 centiaren op	2500,--		
	Zamen	18950,--	
Hebbende die gemeenschap een voordeel van		27853,96½	
	Over te brengen	27853,96½	8550,-
	Overgebracht	27853,96½	8550,-
Waaraf als nadeelig			
Een zending ---- haver ---- Jan Cornelis Meekma rentenier te Hallum voor blijkens bewijs van den 12 mei 1867 gedoteerd geld	f 5000,--		
met de rente daarop van vijf ten honderd in het jaar en bepaald sedert den 12 mei 1880 berekend tot den sterfdag der erflater	97,91		
	Zamen	5097,91	
Post der gemeenschap een zuivere waarde hebbende van waarvan de helft van deze boedel en nalatenschap bedraagt		22758,95½	11379,92½
Het voordeelige bedraagt alles tezamen de geschatte waarde			19929,92½
waaraf als nadeelig			
de dood en begrafeniskosten van den erflater die tezamen hebben bedragen		155,46	
als kosten der laatste ziekte in het jaar 1880 van den erflater		53,80	
	Zamen		209,26
	Post als zuiver voordeel		19719,76½
onder aftrek van de waarde welke op den dag van het overlijden van den erflater aan het vruchtgebruik hiervoor gemeld volgens de bepalingen van artikel 23 der wet op het regt van successie moet worden toegekend dus 4 procent over f 19719,76½ of f 788,79 vermenigvuldigd met 8 is			6310,32
Zoodat ----- door de erfgenamen van Sjoerd Hendriks deWalle een ieder voor de helft wordt verkregen			f13409,44½

Aldus opgemaakt en ondertekend te Ferwerd den 27 maart 1881

Berekening

Het zuiver saldo der nalatenschap ad f 19719,76½. Daaruit ex testamento verkregen: door de weduwe, in het vruchtgebruik conform de ----- ad f 6310,32 en de beide kinderen elk voor ½ in blooten eigendom ad f 6704,72

Mitsdien is verschuldigd door:	Recht van successie	38 opc.	Totaal
Ytske Jans Hogendijk, weduwe over f 6310,32 ad	63,10 ½	23,98	87,08 ½
Hendrik Sjoerds de Walle, zoon, over f 6704,72 ad	67,04 ½	25,48	92,52 ½
Trijntje Sjoerds de Walle, dochter, over f 6704,72 ad	67,04 ½	25,48	92,52 ½
Totaal	f 197,19 ½	74,94	272,13 ½

De nalatenschap bedraagt dus ruim fl 19.000,-. Het bedrag wordt op basis van het testament verdeeld over vrouw en twee kinderen. Zijn beide kinderen krijgen elk fl 6.704,-; zijn vrouw krijgt fl 6.310,-.

4.6 Trijntje Sjoerds de Walle (1839-1903)

De oudste dochter Trijntje (1839-1903) trouwde op 3 september 1863 met Jan Jelles Miedema (1837-1900), te Ferwerd. Hij was land- en akkerbouwer, op land van zijn schoonvader. Ze kregen vier kinderen, twee zoons Sjoerd (1864-1937) en Jelle (*1868) en een twee dochter Ytske (*1872) en nog een Ytske (*1879). De zoon was ned. hervormd predikant, blijktens een brief van Grietje de Walle-Nicolaij van 12 februari 1936:

Er is ook nog een Domini Sjoerd Jans Miedema, de naam zijner moeder was Trijntje Sjoerds de Walle, kleindochter van Notaris de Walle.

Deze Sjoerd Jans Miedema overleed in 1937 ongehuwd op 72 jarige leeftijd.

Waar woonde Trijntje Sjoerds? Op land en plaats van haar vader blijktens diens nalatenschap, maar waar lag dat?

Trijntje Sjoerds de Walle overleed 7 november 1903 te Ferwerd. Ze ligt samen met haar man begraven aan de zuidkant van de kerk op het kerkhof van Ferwerd, om precies te zijn regel 32 de plaats 22 en 23. Het graf is betaald tot 2012.

Het draagt de volgende opschriften:

RUSTPLAATS VAN JAN JELLES MIEDEMA <i>geboren</i> <i>16 November 1837</i> <i>overleden</i> <i>14 Februari 1900</i> <i>Echtgenoot van</i> TRIJNTJE SJOERDS DE WALLE	RUSTPLAATS VAN TRIJNTJE SJOERDS DE WALLE <i>geboren</i> <i>24 September 1839</i> <i>overleden</i> <i>7 November 1903</i> <i>weduwe van</i> JAN JELLES MIEDEMA
--	--

4.7 Hendrik Sjoerds de Walle (1849-1931)

Hendrik Sjoerds trouwt op 7 juni 1877 met Trijntje Johannes Boelstra (1854-1923), te Ferwerd. Hij oefent in Ferwerd het beroep van bakker (brood- en banketbakker) uit.

In de periode 1883-1884 is maakt hij deel uit van de rustenschutterij:

Samenstelling van de Derde Kompagnie van het tweede Bataillon rustende schutterij in Friesland gemeente Ferwerderadeel 1882-1897.

Walle (de), Hendrik Sjoerds, fourier, Ferwerd, 31 maart 1883, 13 augustus 1884, ontslagen wegens 34 jr ouderdom

Hij plaatst regelmatig advertenties in de Leeuwarder Courant, o.a. op 18 november 1889:

H. S. DE WALLE

TE

FERWERD

beveelt zich weder gelijk vorige jaren aan tot
het leveren van ST. NICOLAAS-TAAI, SUI-
KERGOED en BANKETLETTERS, tegen
concurrerende prijzen.

Op 28 mei 1895 vertrekt hij op 46-jarige leeftijd naar Leeuwarden. Bij zijn vertrek uit Ferwerd laat hij de gereformeerde kerk door middel van een legaat een perceel land in het zandland na (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 298). Dit bevreedt enigszins, hij staat in de burgerlijke stand namelijk ingeschreven als Ned. Hervormd. Deze familie De Walle was namelijk niet meegegaan in de afscheiding van de hervormde kerk. Waarschijnlijk is hier dan ook sprake van een vergissing en moet het de hervormde kerk zijn. Bovendien wordt in het bevolkingsregister van Ferwerd en ook dat van Leeuwarden de rest van het gezin als onkerkelijk betiteld, behalve de oudste zoon Sjoerd Hendriks. Maar deze wordt dan ook dominee zoals we zullen zien.

In Leeuwarden staat Hendrik Sjoerds in het bevolkingsregister wisselend als rentenier en als koopman in aardappelen te boek. Blijkens allerlei berichten uit de kranten uit zijn dagen moeten we het begrip aardappelkoopman wat breder opvatten:

Eerst een berichtje van 1902:

**Verkoop grasgewas
en
verhuring naweide**

A. ANDRINGA, Notaris te Leeuwarden, zal op zaterdag 24 mei 1902, 's avonds **6 uur** (en niet 's namiddags 3 uur), bij IJke de Jong in Café 'Spoorzicht' aldaar voor den heer H.S. de Walle e.a. **verkoopen** het GRASGEWAS en **verhuren** de NAWEIDE van ongeveer 19 x 36 3/4 are Greidland bij den Weg Achter de Hoven te Leeuwarden, afkomstig uit de plaats, in huur geweest bij den heer J.A. Schoustra.

Nadere inlichtingen te bekomen ten kantore van den Notaris

Een bericht uit 1903:

GRASGEWAS

Bij gesloten briefjes TE HUUR
6 pdm. Achter de Hoven, naast
Anna-Zathe.

Condiënten te vernemen en brief-
jes in te leveren vóór of op 14
juni a.s., ten huize van H.S. DE
WALLE, Noordvliet no. 171,
Leeuwarden

Uit 1905:

**Eene beklante Bakkerij tehuur
in HALLUM**

**bij gesloten briefjes voor den
tijd van vijf jaar.**

Aanvaarding 12 Mei 1905

Briefjes in te leveren vóór 20
April.

Condiënten te vernemen bij H.S.
DE WALLE,

Noordvliet, Leeuwarden

Nog één van 12 juni 1905:

Uit de hand TE KOOP

het GRASGEWAS van 5 ½ pdm. land op
Makkum onder Bozum, laatst in huur bij
v.d. Valk, en de NAWEIDE te huren.

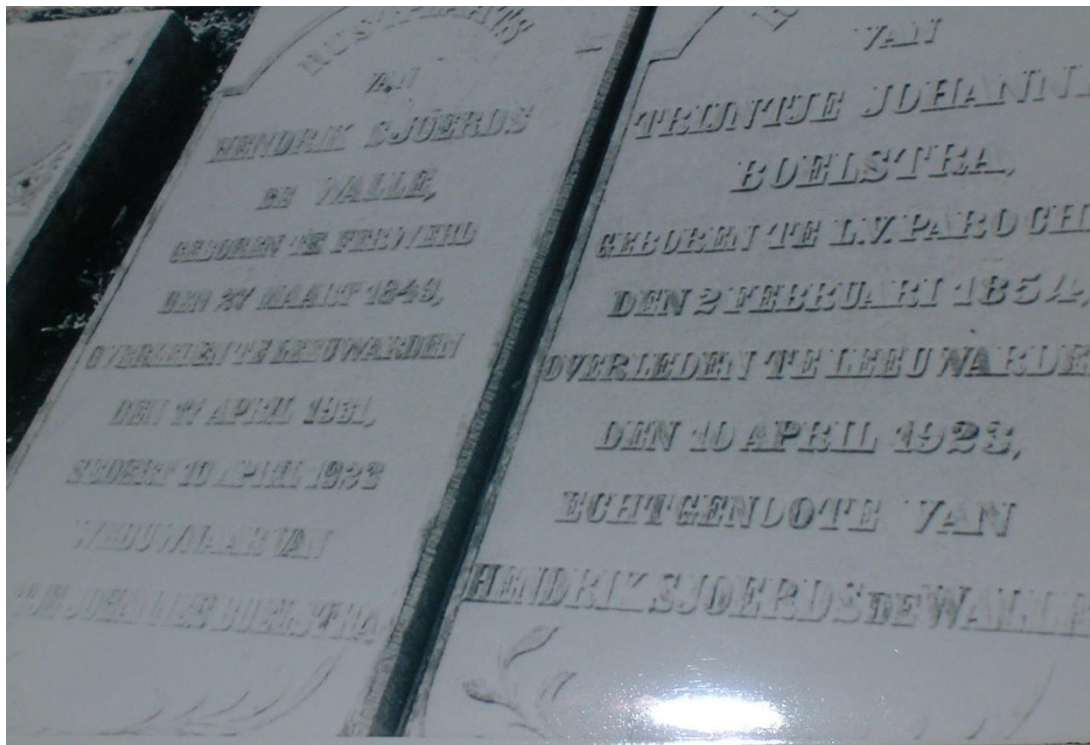
Te bevragen bij H. DE WALLE, Noord-
vliet 171, Leeuwarden

En de laatste van 29 januari 1906:

**Bij ingesloten briefjes te huur
voor 5 jaren**

een stuk Greidland op Makkum
onder Lutkewierum. Conditie
in het STATIONSKOFFIE-
HUIS te Bozum. Briefjes vóór
of op 12 Februari bij H.S. DE
WALLE, Noordvliet, Leeuwar-
den.

Hij woont hier achtereenvolgens op de Stiensersweg BB 33 en in ieder geval vanaf 1903 tot aan zijn dood op Noordvliet nr 171. Hij overleed op 17 april 1931, zijn vrouw op 10 april 1923. Beide zijn begraven in Ferwerd. Hun grafstenen zijn inmiddels geruimd. Deze lagen naast die van zijn ouders Sjoerd Hendriks en Ytske Jans Hogendijk op regel 15, nummer 3 en 4.

We geven hier de tekst weer:

RUSTPLAATS
VAN
HENDRIK SJOERDS
DE WALLE
GEBOREN TE FERWERD
DEN 27 MAART 1849,
OVERLEDEN TE LEEUWARDEN
DEN 17 APRIL 1931
SEDERT 10 APRIL 1923
WEDUWNAAR VAN
TRIJNTJE JOHANNES BOELSTRA

Ook na zijn vertrek uit Ferwerd wordt hij nog genoemd als de bezitter van verscheidene huizen aldaar. Voor de periode 1899-1908 zijn dat de volgende: nummer 44 (kadastraal 829), nummer 45 (kadastraal 828) en nummer 42 A (kadastraal A551). De eerste twee waren huizen die hij van zijn vader had geërfd. Het laatste huis is de huidige Hoofdstraat 5. Hier zou volgens de Ferwerder volksmond Hendrik Sjoerds zijn bakkerij hebben gehad.

Hendrik Sjoerds en Trijntje Johannes Boelstra kregen totaal acht kinderen, allemaal geboren in Ferwerd.

Sjoerd Hendriks (1878-1946)

De oudste Sjoerd (1878-1946) blijft ongetrouwd. Hij studeerde in Groningen theologie. Volgens een lijst van de universiteit van Groningen is hij op 26 september 1903 ingeschreven als student in de godgeleerdheid. Hij gaat pas op 15 december in Groningen wonen, Poelestraat 49. Al op 14 juni 1904 keert hij terug naar Leeuwarden. Waarschijnlijk is hij daarna op en neer gereisd. Na zijn afstuderen is hij van 27 april 1911 tot 13 juni 1919 hervormd dominee te Andijk geweest. In 1919 komt hij weer terug naar Leeuwarden, naar het ouderlijk adres, Noordvliet 171. In een brief uit 1936 schrijft hij het volgende over zichzelf:

Sjoerd Hendriks de Walle van 1911-1919 Ned. Herv. Predikant geweest te Andijk Oost (kerkelijk Oosterdijk) bij Enkhuizen. Thans zonder beroep wonende te Leeuwarden Nvliet 171.

Het is onduidelijk waarom hij nergens anders als dominee gestaan heeft. Ook is ons niet bekend wat hij na Andijk voor de kost deed. In een brief uit 1932 maakt Herman Pieter Michiel de Walle uit tak 1 gewag van *de gewezen predikant Sjoerd de Walle*. Sjoerd Hendriks is dan 54. Hij overlijdt op 25 september 1946 te Leeuwarden. Hij is begraven op het kerkhof van Ferwerd naast zijn broer Aise Hendriks. De plaats: aan de zuidkant, regel 32 nummer 18. Inmiddels zijn deze grafstenen geruimd. Wel hebben we nog het grafschrift:

RUSTPLAATS
VAN
SJOERD DE WALLE
GEBOREN TE FERWERD
10 AUG. 1878
OVERLEDEN TE LEEUWARDEN
25 SEPTEMBER 1946

Johannes Hendriks (1880-1905)

De tweede zoon Johannes (1880-1905) overlijdt op jonge leeftijd te Leeuwarden. Van 10 januari 1899 tot 22 februari 1900 verblijft hij in Hiaure, vlakbij Dokkum. Wat hij daar doet is onbekend (nazoeken te Dokkum).

Hij overlijdt na een ernstige ziekte:

Heden overleed na een lang doch geduldig
lijden, zacht en kalm, in den ouderdom van
25 jaar, onze innig geliefde Zoon en Broeder
JOHANNES
Leeuwarden, 5 maart 1905
HENDRIK DE WALLE
TRIJNTJE BOELSTRA
SJOERD DE WALLE
JAN DE WALLE
SIEDS DE WALLE
AISE DE WALLE

Hij ligt in Ferwerd begraven op regel 32 nummer 20. De grafsteen is al lang geruimd, maar we hebben nog het grafschrift:

RUSTPLAATS
VAN
JOHANNES H. DE WALLE
GEBROREN TE FERWERD
DEN 2 MAART 1880
OVERLEDEN TE LEEUWARDEN
DEN 5 MAART 1905

Jan Hendriks (1883-1966)

De derde zoon Jan (1883-1966) wordt slager aan Achter de Hoven nummer 111. Deze slagerij bestaat nog steeds. Na Jan Hendriks wordt hij geëxploiteerd door zijn zoon Hendrik (1911-1983) die hem vervolgens overdraagt aan zijn zoon Jan (*1943).

Hij verblijft van 28 maart 1901 tot 26 mei 1902 in Sneek.

Jan Hendriks de Walle is op 5 augustus 1908 getrouwd met Korneliske Geerts Sipsma (1883-1934), te Leeuwarden. Korneliske was geboren in Warga. Ze wonen van 5 augustus 1908 tot 28 mei 1909 in Stiens, bij de ouders van Korneliske. Korneliske overlijdt op 51-jarige leeftijd. Ze wordt begraven in Marsum. Later is ook Jan Hendriks daar begraven. Zijn laatste adres in Leeuwarden was Achter de Hoven 233. We vinden de grote grafsteen direct rechts van het pad dat naar de deur van de kerk loopt (situatie 1996).

Het grafschrift luidt:

RUSTPLAATS VAN ONZE GELIEFDE MOEDER EN ECHTGENOTE KORNELISKE SIPSMA GEBOREN TE WARGA 9 JUNI 1883 OVERLEDEN TE LEEUWARDEN 30 OCTOBER 1934 J. DE WALLE H. DE WALLE
--

RUSTPLAATS
VAN
ONZE GELIEFDE VADER EN OPA
JAN DE WALLE
GEBOREN TE FERWERD
27 OCTOBER 1883
OVERLEDEN TE LEEUWARDEN
8 DECEMBER 1966

FAM. H. DE WALLE

Ze krijgen één zoon, de genoemde Hendrik (*1911). Deze trouwde op 18 oktober 1939 te Leeuwarderadeel (Huizum) met Iefke Hoekstra (1914-????). Hendrik is overleden op 26 september 1983. Zijn laatste adres was Europaplein 41-c. Hij is gecremeerd te Goutum. Ook deze Hendrik was klaarblijkelijk landheer. We vinden twee advertenties van zijn pachters:

Nei in lang lijen is fan ús
hinnegien ús freon en lân-
hearre
H. DE WALLE
Wy winskje syn frou en
bern folle sterkte ta.

Ljouwert,
26 septimber 1983

Wânswert:
Fam. B. Talsma
Ginnum:
Fam. G. Talsma

Hendrik en Yfke kregen twee kinderen: Jan (1943) en Corneliske (1946). Deze Jan de Walle expoiteert in 1996 zoals gezegd nog steeds de slagerij aan de Achter de Hoven. Hij woont ernaast met zijn vrouw, H.M. Dijkstra, en twee kinderen, Henk Jaap (*1972) en Wietske Nynke (*1975). Corneliske is getrouwd met G. Goede.

Sieds Hendriks (1885-1958)

De vierde zoon van Hendrik Sjoerds en Trijntje Johannes, Sieds (1885-1958), gaat net als zijn oudste broer studeren, medicijnen. In 1905 wordt hij aan de universiteit van Amsterdam in geschreven. We vinden dit in het *Album Academicum: 1905 Walle (Sieds De). med. geb. te Ferwerd in 1885. Bevorderd tot arts in 1912*. Een jaar later, op 16 oktober 1906 wordt hij te Groningen als student geneeskunde ingeschreven. Ook hij reist de eerste jaren op en neer. Pas op 3 mei 1909 gaat hij naar Groningen. Adres: Pijpstraat 1. Hij blijft daar tot 20 augustus 1912. Hij is dan bevorderd tot arts. In het bevolkingsregister aldaar wordt bij godsdienst eerst opgegeven *geen*, later *Ned. Hervormd*.

Vanuit Groningen vertrekt hij naar de gemeente Menaldumadeel, waarschijnlijk naar Deinum waar familie van zijn aanstaande vrouw woonde. Hij trouwt op 9 september 1912 te Leeuwarden met Trijntje van de Wint (1884-1950), geboren te Leeuwarden op 7 september 1884. Tot 1918 heeft hij in Franeker gewoond (als wat?). Daar krijgen ze drie keer een levenloos geboren zoon op respectievelijk 12-4-1913, 14-4-1913 en 1-4-1914.

Hij heeft van 1918 tot 1940 een praktijk als huisarts gehad in Workum. We citeren W.T. Beetstra uit *De sjirurgyns en dokters fan Warkum 1620-1990* (Fryske Akademy, Leeuwarden 1992):

Koart nei it ferstjerren fan Landsman fêstiget him 'ten huize van wijlen Dr. Landsman' sa as it yn de Friso stiet dokter Sieds de Walle. As adres wurdt no opjûn wyk D, nr. 70, ien nûmer heger as dat fan Landsman. Der is dus faaks sprake fan in lytse fernûmering. Dokter de Walle wie yn 1884 berne yn Ferwert. Yn 1906 waard er ynskreaun oan de Grinzer universiteit. Dêrnei hat er yn Frjentsjer wenne. Hy wie wat in behâldend man dy't bygelyks by it lûken fan in kies noch wat âlderwetsk te wurk gyng. Aldere minsken kinne dêr noch 'smaaklik' oer fertelle. Yn 1940 droech er syn praktyk oer oan syn opfolger¹⁶

Volgens de plaatselijke overlevering was hij verre van onbemiddeld en zou hij zes boerderijen in zijn bezit hebben gehad. Dat hij boerderijen bezat kunnen we ook concluderen uit een overlijdensadvertentie geplaatst door pachters:

Heden overleed, onze zeer geachte landheer, de heer S. de Walle Med. Drs. arts wonende te Leeuwarden Zijn nagedachtenis zullen wij dankbaar gedenken Greonterp Fam. Brouwer Ferwoude Fam. Sterkenburgh Heidenschap Fam. Kuipers 30 januari 1958

In Workum wordt zijn zoon Johannes geboren (1920-1981), waarschijnlijk genoemd naar Sieds jong overleden broer. Deze is lichamelijk gehandicapt. Volgens een brief van zijn oom Sjoerd zit hij in 1936 op de kostschool te Ommen (kasteel "Eerde").

Op 15 april 1940 vertrekt Sieds met zijn gezin weer naar Leeuwarden. Ze komen daar op Spanjaardslaan 69, een groot herenhuis, terecht. Aan de Spanjaardslaan woonde in die tijd de elite. Sieds en zijn vrouw blijven hier tot aan hun dood wonen. Zijn vrouw overlijdt in 1950. Ze wordt begraven in Deinum waar haar familie oorspronkelijk vandaan komt. Sieds overlijdt op 30 januari 1958. Hij wordt bij zijn vrouw begraven in Deinum, in een monumentale grafzerk tegen de zuidelijke kerkmuur aan (situatie 1996).

¹⁶ De vertaling luidt: "Kort na het overlijden van Landsman vestigt zich 'ten huize van wijlen Dr. Landsman' zoals het in de Friso staat, dokter Sieds de Walle. Als adres wordt nu opgegeven wijk D, nr. 70, één nummer hoger dan dat van Dr. Landsman. Er is dus mogelijk sprake van een kleine vergissing. Dokter de Walle was in 1884 geboren te Ferwerd. In 1906 werd hij ingeschreven aan de Groninger Universiteit. Vervolgens woonde hij in Franeker. Hij was een wat conservatieve man die bijvoorbeeld bij het trekken van een kies nog wat ouderwets te werk ging. Oudere mensen kunnen er nog 'smakelijk' over vertellen. In 1940 droeg hij zijn praktijk over aan zijn opvolger."

Opschrift:

RUSTPLAATS
VAN
ONZE LIEVE VROUW EN MOEDER
TRIJNTJE DE WALLE-VAN DE WINT
* 7 SEPTEMBER 1884 LEEUWARDEN
⊥ 27 JULI 1950 ALDAAR
PS. 23
EN VAN MIJN LIEVE VADER
SIEDS DE WALLE
* 20 MAART 1885 FERWERD
† 30 JANUARI 1958 LEEUWARDEN
PS. 90
JOH. DE WALLE

IN LEVEN MED. DRS ARTS

Acht jaar na de dood van zijn vader, in 1966, gaat Johannes terug naar Workum. Hij heeft daar op Aldewei 10 een aan zijn lichamelijke handicap aangepaste woning. Hij woont hier tot aan zijn dood. Op 8 januari 1981 overlijdt hij te Leeuwarden. Evenals zijn vader ligt hij begraven op het kerkhof van Deinum, vlak bij graven van de familie Van de Wint, een tiental meters van de zuidelijke ingang van het kerkhof.

Zijn graf draagt het volgende opschrift:

JOHANNES DE WALLE
* 4 - 5 - 1930
† 8 - 1 - 1981
MIJN GENADE IS U GENOEG

Uit een overlijdensadvertentie wordt duidelijk dat het bezit van zijn vader op hem is overgegaan:

Op 8 januari is overleden onze geachte landeigenaar Johannes De Walle Heidenschap: familie H. Kuipers Ferwoude familie Sterkenburgh Workum, 8 januari 1981

Ook de familie plaatst een advertentie:

Enige en algemene kennisgeving
Heden is overleden onze goede neef
Johannes de Walle
op de leeftijd van 60 jaar

Workum, 8 januari 1981

H. de Walle
Y. de Walle-Hoekstra

R. Seldenrust-van de Wind
M.J. Seldenrust

H. van der Schaaf-van de Wind
L. van der Schaaf

De begrafenis zal plaatsvinden maandag 12 januari 1981
om 14.00 te Deinum

De rouwdienst is om 13.30 in Ons Huis te Deinum

Aise Hendriks (1887-1933)

De vijfde zoon van Hendrik Sjoerds en Trijntje Johannes, heet Aise (1887-1933). Hij is genoemd naar de broer van zijn grootmoeder Aise Jans Hogendijk. Hij staat in de burgerlijke stand van Leeuwarden als timmerknecht te boek. Tot twee keer toe verblijft hij gedurende enige tijd in de Verenigde Staten. Eerst van 26 april 1909 tot 26 september 1910 in Chicago, Illinois, en van 24 mei 1912 tot 26 augustus 1912 in Los Angeles Californië. Beide keren wordt zijn aankomst in de registers van Ellis Island vermeld.

Het is ons niet bekend wat hij daar gedaan heeft. Gezien de korte tijd dat hij daar verbleef, lijkt het erop dat hij voor en of ander project gegaan is.

Op 22 oktober 1926 trouwt hij te Leeuwarden met Siegfriede Gertrude Margareta Hackert (1893-????), een Poolse van geboorte. Aise Hendriks wordt Rooms Katholiek, het geloof van zijn vrouw. We citeren zijn broer Sjoerd Hendriks uit een brief van 1936:

Aise Hendriks de Walle geboren te Ferwerd 26 juli 1888 overleden 26 juli 1933. Gehuwd geweest met Frida Hacket, Poolsche van geboorte wier ouders te Paderborn overleden zijn. de vader was Lehrer (Meester) die in 1923 overleden is en de moeder is in 1930 overleden. De weduwe woont in de Groningerstraat te Leeuwarden uit welk huwelijk een zoontje Hendrik Heribert de Walle geboren 12 april 1930.

Het stel woont van 12 mei 1928 tot 3 september 1931 te Huizum. Daarna gaat zijn vrouw met hun zoon terug naar Leeuwarden. Blijkbaar is het paar uitelkaar gegaan (?).

Aise de Walle is twee jaar later te Leeuwarden overleden, één dag voor zijn vijfenveertigste verjaardag, op 25 juli 1933 (zijn broer vergist zich een dag in zijn brief). Volgens een rouwadvertentie in de Leeuwarder Courant overlijdt hij na een kortstondige ongesteldheid in het Leeuwarder Diaconessenziekenhuis.

Tekst:

Hij woonde op dat moment aan de Jozef Israelstraat 38. Hij ligt in Ferwerd begraven, naast zijn broer Sjoerd Hendriks, waarschijnlijk op regel 32 nummer 19. Ook zijn grafsteen is inmiddels geruimd. We hebben nog wel het grafschrift

RUSTPLAATS VAN
AISE H. DE WALLE
GEBOREN TE FERWERD
DEN 26 JULI 1887
OVERLEDEN TE LEEUWARDEN
DEN 25 JULI 1932
HENDRIK A. DE WALLE

De onderstaande naam zal die van zijn zoon Hendrik Heribert Aises de Walle zijn die op het moment van overlijden van zijn vader nog maar twee jaar oud was. De naam van zijn vrouw ontbreekt; dat wijst er ook op dat het paar uit elkaar was.

De jongste drie kinderen van Hendrik Sjoerds en Trijntje Johannes, Hendrik (1889-1890), Sjoerdje Ytske (1893-1893) en Hendrik (1895-1895) zijn alle drie jong overleden. Ze liggen begraven op regel 32 nummer 21. We hebben nog de grafschriften van de oudste twee:

RUSTPLAATS
VAN
HENDRIK H. DE WALLE
GEBOREN 15 OCTOBER
1889, OVERLEDEN
7 MEI 1890
EN VAN
SJOERDJE H. DE WALLE
GEBOREN 19 JUNI
1893, OVERLEDEN
27 OCTOBER 1893

4.8 Thijs Sakes de Walle (1779-1838)

Thijs Sakes de Walle was de jongere broer van Hendrik Sakes (1777-1820), de keizerlijk notaris. Hij trouwde op 9 juli 1809 met Rebekka Andries Rijpma (1784-1868), een dochter van schoolmeester Andries Tjitses en Trijntje Lolkes. Ze hadden vier kinderen, te weten Andries (1809), Ytje (1813) die maar één jaar oud werd, weer een Ytje (1815) en Trijntje (1821).

We komen de naam van Thijs Sakes een aantal malen tegen. Volgens het *Régistre civique* uit 1812 is hij dan schipper en woont op nummer 23, het latere Hoofdstraat 25. In het latere bevolkingsregister wordt als zijn officiële beroep vermeld arbeider en gardenier. Hij woonde volgens een lijst uit 1832 op de Hoge burenen 25, tegenwoordig de Hoofdstraat te Ferwerd. Volgens de volkstelling van 1829 en een lijst uit 1825 woont hij ook op dat adres. Zijn zoon

Andries wordt dan bakkersknecht genoemd, hij gardenier. Zijn vrouw woont hier met jongste dochter Trijntje in 1839 en 1849 nog steeds. Dan wordt het nummer 23 genoemd.

In 1806 wordt hij, nog zonder achternaam, genoemd als crediteur van een schuld van fl 500,-. Waar slaat dit op???

In 1813 vinden we hem genoemd als administrateur van de Hervormde kerk.

Op 26 april 1817 koopt hij 3 ¼ pondemaat land in het zandland voor fl 832,50 (welk stuk is dit? B274 + B279?). Op 28 februari 1818 koopt hij een snikschip met zeilen voor fl 85,-

In 1818 komen we hem tegen als eigenaar van een stuk land, 1 ¼ pondemaat bouwland in het zandland (kadastraal nummer B 173). In datzelfde jaar is hij de pachter van 2 pondemaat bouwland (kadastraal nummer B 114) dat in het bezit was van de Armvoogden. In 1850 wordt hij genoemd als eigenaar van het eerste stuk land. Verder bezit hij dan een stuk bouwland van 1 ¼ pondemaat bij de Oude Molen genaamd Ankmoeis Dam (kadastraal nummer B 270) en een stuk weiland van 6 ¾ pondemaat op de *Kwaayen* (Kadastraal nummer Blija E 139-140). In 1850 staat hij ook nog te boek als eigenaar van kadastraal nummer A 891.

In 1824 wordt hij gardenier genoemd.

Op 7 november 1826 laat hij testament opmaken, waarschijnlijk ook naar aanleiding van het feit dat zijn bezittingen door een erfenis van zijn vrouw waren toegenomen (zie bladzijde 92) We hebben de tekst:

Op heden den zevenden november des jaars een duizend achthonderd zes en twintig compareerde voor ons Jan Albarda, openbaar notaris residerende te Marrum, Kanton Hallum, Provincie Vriesland, in tegenwoordigheid der vier na te noemen getuigen

Tijs Sakes de Walle, gardenier wonende te Ferwerd, ons notaris en getuigen bekend, zijn verstand, geheugen en oordeel volkomen magtig dezulks aan ons notaris in tegenwoordigheid der vier na te noemen getuigen bij monde heeft opgegeven en gedictieerd zijn testament hetgeen hij wilde dat na zijn dood stand zoude grijpen hetwelk mij notaris eigenhandig hebben geschreven zodanig als het ons door de erflater is gedictieerd in deze voege in der getuigen tegenwoordigheid.

Ik bespreek aan mijn huisvrouw Rebekka Andries Rijpma, het vrugtgebruik gedurende haar leven van de helft van alle mijne na te latene goederen, geen hoe ook genaamd uitgezonderd. Ik wil voorts onder gemeld bezwaar, tot mijne erfgenamen mijne kinderen bij mijn overlijden in leven, ieder voor een gelijk gedeelte.

Ik herroep en vernietig alle vorige door mij gemaakte testamentaire beschikkingen.

En heeft de testateur nu dan hem dit zijn testament door ons notaris in den getuigen tegenwoordigheid, duidelijk van woord tot woord was voorgelezen verklaard dan hetzelfde zijn intenste en laatste wil inhield waarbij hij verbleef.

Thans gedaan en gepasseerd, ten huize van de testateur te Ferwerd, in tegenwoordigheid van Douwe Pieters Sikkema, gardenier, Pieter Douwes Sikkema, gardenier, en voor Willem de Jong, veldwachter, alle wonende te Ferwerd en Frans Oenes Fortuin, veldwagter wonende te Marrum als getuigen in dezen uitdrukkelijk verzogt welke dit testament na duidelijke voorlezing met de testateur en de notaris hebben getekend.

Hij overlijdt in 1838 en ligt begraven regel 15 nummer 3. In dat jaar wordt een boedelbeschrijving opgemaakt

Op heden den vierden maart, des jaars een duizend achthonderddertig, des voormiddags negen uur, hebben wij Jan Albarda, openbaar notaris, residerende te Marrum, in het voormalig kantoor Hallum, provincie Vriesland, met de hierna te noemen getuigen ons vervoegd ten huize nummer drie en twintig, staande in het gebuurte te Ferwerd, alwaar woonachtig is Rebekka Andries Rijpma, weduwe van Thijs Sakes de Walle, in leven gardenier aldaar gewoond hebbende en op den veertienden november jongstleden overleden, en zulks van te dier plaats tot behoud der regten aan allen, di daarbij belang zouden mogen hebben, over te gaan tot de beschrijving der goederen, behorende tot de gemeenschap welke overeenkomstig het wetboek vanden voor het koninkrijk Holland ingerigt, tusschen de comparante en haar wijlen man voornoemd, heeft bestaan, tengevolge het door hen op den negenden julij van het jaar achttien honderd negen aangegaan huwelijk en die gevonden zullen worden in de gemelde huizinge en derzelven aanbehoren.

Welke beschrijving zal geschieden ten verzoeken en in tegenwoordigheid van

- 1° van Rebekka Andries Rijpma, weduwe van Thijs Sakes de Walle, zonder beroep, wonende te Ferwerd, in eigen naam, en in hoedanigheid van moeder en wettige voogdes over haar minderjarige dochter Trijntje, oud zestien jaren, bij wijlen haar man voornoemd, in echte gewonnen.
- 2° van Andries Thijssen de Walle, landbouwer, wonende onder Vrouwen Parochie, in eigen naam en in betrekking van toeziend voogd, over zijne minderjarige zuster evengemeld, als zodanig benoemd door den regter van het derde kantongeregte in het eerste arrondissement der provincie Vriesland, blijkens proces verbaal van den vijftienden december, des vorigen jaars, na vereisch geregistreerd, - en
- 3° van IJtje Thijssen de Walle, zonder beroep, echtgenoot van, gesterkt met en tot het teekenen dezer gemagtigd door Wijbren Sakes Braak, gardenier, wonende te Ferwerd-

De aanwijzing en opgaaf van hetgeen behoort te worden opgeschreven, zal geschieden door de eerste comparante, dewelke beloofd heeft alles getrouw te zullen opgeven en aanwijzen, zonder iets daarvan te verbergen of achter te houden.

De waardering der roerende goederen zal geschieden door Abraham Sierds Heidanus, landbouwer, wonende te Genum, door de comparanten in deze tot schatten benoemd, en als zodanig door voormelden heer kantonregter den tweeden dezer maand beëdigd, blijkens proces verbaal van die dagteekening, na vereisch geregistreerd.

En hebben alle de comparanten benevens de getuigen Anthoni Willems de Jong, winkelier, en Watze Dirks van der Wal, timmerman, beide wonende te Ferwerd, met ons notaris, deze inleiding, na gedane voorlezing, onderteekend.

A..W. Heidanus, R.A. Rijpma, W.S. Braak, W.D. vd Wal, A.T. de Walle, Y.T. de Walle, A.W. de Jong, W. Albarda notaris

Waarna tot de beschrijving is overgegaan in manieren als volgt:

In de voorkamer

Een eiken kabinet, met daarop staand stel geschat op vijftwintig gulden zegge	f 25,---
Een dito pulpituim, op acht gulden zegge	8,---
Een porcelein kast op twaalf gulden zegge	12,---
Een kasje op zes gulden zegge	6,---
Twee tafels op twee gulden en vijftig cents zegge	2,50
Een spiegel op zes gulden zegge	6,---
Twaalf stoelen op zes gulden zegge	6,---
Een koperen doofpot op drie gulden zegge	3,---
Twee glasgordijnen, twee kleedjes en roeden op vier gulden zegge	4,---
Vijf schilderijen op drie gulden zegge	3,---
Een theestoof en keetel, een kwispeldoor en tang op een gulden zegge	1,---
Een koperen theeketel, tang en heerdje	
Transporteere	f 79,50
Per transport	f 79,50
op twee gulden en vijftig cents zegge	2,50
drie korfjes en een trap op een gulden zegge	1,---
twee koffijkannen en een blaadtje op een gulden vijftig cents zegge	1,50
veertien pannen en zestien koppen op drie gulden zegge	3,---
vier pannen, twee kandelaars, twee trekpotten, een karaf, benevens eenige glazen tezamen op vier gulden zegge	4,---
eetpannen, drie trekpotten, een karaf en een suikerpot op drie gulden zegge	3,---
porcelein in de theekast benevens de daarop staande stelten op veertien gulden vijftig cents zegge	14,50
vier stooven en een emmer op een gulden zegge	1,---
drie zilveren koppen, twee zuikerstrooyers benevens nog eenig zilvergoed, tezamen op vijftwintig guldens zegge	25,---
vier stoven en een emmer op een gulden zegge	1,---
hangijzer en haak op een gulden en vijftig cents zegge	1,50
dertien pannen acht koppen en steengoed in het hoekbuffet staande op zeven gulden zegge	7,---
Transporteere	f 144,50
Per transport	f 144,50
Trommels, schote;s etcentra op twee gulden zegge	2,---
Twee paar bedsgordijnen op twee gulden zegge	2,---
Vier pannen, een karaf, twee trekpotten, theegoed, strijkijzer, boek en blaadtje op vijf gulden zegge	5,---

<i>Twee bedden met peluwen op vijfenzestig guldens zegge</i>	65,---
<i>Twaalf kussens op achttien guldens zegge</i>	18,---
<i>Vijf deekens op twintig guldens zegge</i>	20,---
<i>Twaalf sloopen en twee peulzakken op elf guldens zegge</i>	11,---
<i>Vier lakens op zes guldens zegge</i>	6,---
<i>Elf matten en dweilen en een veeger op drie guldens zegge</i>	3,---

In het kabinet

<i>Tien sloopen, zes lakens en zeven manshemden op vierendertig guldens zegge</i>	34,---
<i>Een dosijn theegoed op twee guldens zegge</i>	2,---
<i>Een heuvel, eenig vlas en garen op vijf gulden vijftig cents zegge</i>	5,50

In het koehuis

<i>Twee koperen goorlingen, een ijzeren pot en een hangijzer te zamen op vijf guldens zegge</i>	5,---
<i>Een karn, een vat, een greten mienkorf</i>	
<i>Transporteere</i>	f 323,00
<i>Per transport</i>	f 323,00
<i>op twee guldens zegge</i>	2,---
<i>Twee banken, een partij steen op een gulden vijftig cents zegge</i>	1,50
<i>Een kruiwagen, een tijl, een tob, een schop, een bakje en een pols tezamen op zes guldens zegge</i>	6,---
<i>Een griep, een schoffel, een luiwagen en een zerk op twee guldens zegge</i>	2,---
<i>Een wieg, een partij oude steen en losse borden op twee gulden vijftig cents</i>	2,50
<i>Een zwartbont kalfkoe op vijfenzestig guldens zegge</i>	65,---
<i>Een koeketting en eenig rommeling op twee gulden vijftig cents zegge</i>	2,50

In de schuur

<i>Een grote en kleine hooiwagen op een honderdvijfentwintig gulden zegge</i>	125,---
<i>Twee aardkarren en twee eggen op achtendertig guldens zegge</i>	38,---
<i>Twee paar zijlen, een bank en een voerde eg op negen guldens zegge</i>	9,---
<i>Twee slijpbanken, een zein, een klaauw, een snoeibeidel en een nip, tezamen op vier guldens en vijftig cents zegge</i>	4,50
<i>Vier vorken, twee ladders, een jaaglijn, een gebit en een rak op drie guldens</i>	
<i>Transporteere</i>	f 581,---
<i>Per transport</i>	f 581,---
<i>zegge</i>	3,---
<i>Een bindstok, een achterbijn, een cichoreijbak en twee leppen op vier guldens vijftien cents zegge</i>	4,15
<i>Een wijnne, twee schammels en een trog op twaalf guldens vijftentwintig cents zegge</i>	12,25
<i>Een partij hooi en stroo, op vijf en twintig guldens zegge</i>	25,---
<i>Een pomp, eenige stokken en rommeling op tien guldens zegge</i>	10,---

Op de zolder

<i>Een partij bonen geschat op zeventien guldens zegge</i>	17,---
<i>Een partij vlasschoven, een kinderwagentje en een zeef op zes en twintig guldens zegge</i>	26,---
<i>Eenig vlas en ruig, benevens banken en twee zetstokken op zes gulden vijftig cents</i>	6,50
<i>Een vogelkouw, een theekast, een gestokken en rommeling, op twee guldens zegge</i>	2,---
<i>Drie boonzetters, drie widders, twee grijpen, drie kneppies (?) en een top tezamen op zeven gulden vijf en twintig cents zegge</i>	7,25
<i>Een gavig, een schopke, een riedsnijder en een ladder op twee guldens zegge</i>	2,---
<i>Een thiem, zeven kettingen met klaauwen op elf guldens zegge</i>	11,---
<i>Transporteere</i>	707,15
<i>Per transport</i>	707,15
<i>Een wieg en eenig paardetuig, en touwwerk op drie guldens zegge</i>	3,---
<i>Een lijmwiel (?), een haspel, en een hekelbank op drie guldens zegge</i>	3,---
<i>Twee korfkes, een zeef en twee vorken op twee gulden vijftig cents zegge</i>	2,50
<i>Een partij turf en rommeling op twaalf guldens en vijftig cents zegge</i>	12,50

In de gang

<i>Twaalf pannen en een schilderstuk op drie gulden zegge</i>	3,---
<i>Een panzak en twee korven op zestig cents, zegge</i>	0,60
<i>Zes --- en een tafel op twee guldens zegge</i>	2,---

In de achterkamer

<i>Kabinet en scherm op zeven guldens tezamen zegge</i>	7,---
<i>Twee schilderstukken en een spiegel, benevens een trommel en dambord op drie guldens zegge</i>	3,---
<i>Een ijzeren pot, hang en scherm op twee gulden vijftig cents zegge</i>	2,50
<i>Een koperen schenkketel en een konfoor op zes guldens zegge</i>	6,---
<i>Een tafeltje, melkkannen en een spinnewiel, benevens een blaadtje en twee korven op twee gulden en vijftig cents zegge</i>	2,50
<i>Transporteere</i>	f 754,75
<i>Per transport</i>	f 754,75

Buiten de huizinge

<i>Een mesthoop op elf guldens zegge</i>	11,---
<i>Twee emmers en twee luiwagens op twee guldens dertig cents zegge</i>	2,30

En heeft de schatter, alzo zijne werkzaamheden zijn geeindigd, --- na gedane voorlezing onderteekend
H.S. Heidanus

Contanten

<i>Aan gulden en daalders ene sum van achttien gulden zegge</i>	18,---
---	--------

In schulden

<i>Van Teade Jelles Boersma te Ferwerd, eene sum van achttien guldens, als rest van meerdere, terzake de huur van een bunder en zes en veertig vierkante roeden, op de kwaaijen onder Ferwerd zegge</i>	18,---
<i>Van de notaris Albarda te Marrum, eene sum van een honderd twee en zeventig guldens drie en twintig een tweede cents, als rest van meerdere, terzake de huur van verschillende publiek verhuurde landerijen, Meij eerstkomende te verschijnen, zegge</i>	172,23½
<i>Van dezelfde, eene sum van zeventien</i>	
<i>Transporteere</i>	f 971,28½
<i>Per transport</i>	f 971,28½
<i>guldens en vijftig cents, terzake de zuivere opbreng van een bij boelgoed verkochte mesthoop zegge</i>	17,50

Papieren

Een afschrift van een testament den zevenden noember achttienhonderd zes en twintig, door wijlen Thijs Sakes de Walle vorgenoemd, ten overstaan van de ondergeteekende notaris en vier getuigen verleden, behoorlijk geregistreerd, waarbij de testator, aan zijne echtgenootte voorschreven bespreekt het vrugtgebruik, gedurende haar leven van de helft van alle hare zegge zijne na te latene goederen, gene hoe ook genaamd uitgezonderd, waarbij hij verder, onder gemeld bezwaar tot zijne erfgenamen stelt, zijne kinderen bij zijn overlijden in leven ieder voor een gelijk gedeelte.

Bewijzen van eigendom der vaste goederen, tot deze gemeenschap behorende

<i>1° Een afschrift van een proces verbaal van verkoop, tusschen Gerben Kornelis van der Velde en vrouw te Ferwerd</i>	
<i>Transporteere</i>	f 988,78½
<i>Per transport</i>	f 988,78½
<i>als verkopers, en Thijs Sakes de Walle en vrouw als kopers, van twee en vijftig roeden en tachtig ellen bouwland, gelegen in het zandland onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie B onder nummer 173, voor wijlen notaris de Walle te Ferwerd en zekere getuigen verleden, behoorlijk geregistreerd, zijnde met in de hypotheekregisters overgeschreven, welk afschrijf in margine de kwitantie inhoudt van de betaling der koopprijs, die met de koopkosten tezamen heeft bedragen de sum van achthonderd vier en negentig gulden en vijf en dertig cents zegge</i>	f 894,35

2°	Een afschrift van een koopcontract tusschen Willem Johannes Zwart en vrouw, onder Berlicum als verkopers, en Thijs Sakes de Walle en vrouw als kopers van drie en zeventig roeden en vijftig ellen bouwland, de Streng genaamd, gelegen onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie B onder nummer 114, den tienden september achttienhonderdnegentien, voor de notaris Andreae te Leeuwarden, en zekere getuigen verleden, behoorlijk geregistreerd, welk afschrift in margine kwitantie inhoudt van de voldoening der koopprijs, die met de koopkosten tezamen heeft bedragen de sum van eenduizend	
	Transporteere	f 1883,13½
	Per transport	f 1883,13½
	Eenhonderd zes en zestig guldens zegge	1166,---
3°	Een afschrift van een erfscheiding tusschen Lolke Andries Rijpma te Ferwerd, en Rebekka Andries Rijpma aldaar, gesterkt met haren man Thijs Sakes de Walle, voorschreven, ter andere zijde, den dertigsten augustus achttienhonderd zes en twintig, voor de ondergeteekende notaris en zekere getuigen verleden, na vereisch geregistreerd, overgeschreven ten kantore der hypotheeken te Leeuwarden den achtsten september der zelvden jaars, in deel drie en zestig, onder nummer drie en zestig, blijkens welke tekst aan Rebekka Andries Rijpma zijn toegedeeld de navolgende vastigheden - ???	
a.	Vierendertig roeden en twintig ellen bouwland, Ankmoeisdam genaamd, gelegen bij de oude molen onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie B onder nummer 270, voor een sum van vijfhonderd vijf en veertig guldens zegge	545,---
b.	De helft over hoog en laag in twee stukken greidland gelegen op de Kwaaijen, onder Wanswerd, in de legger der gemeente Blija bekend op sectie E onder nummer 139, voor eene grootte van eenhonderd twaalf roeden en vijftig ellen	
	Transporteere	f 3594,13½
	Per transport	f 3594,13½
	en op sectie E nummer 140 voor eene grootte van een bunder vijftien roeden vijftig ellen, tezamen voor vierhonderd en vijf guldens zegge	405,---
c.	Een perceel bouwland, groot naar naam en faam, vijftienveertig vierkante roeden, zijnde het voordersche (?) gedeelte, gelegen op de terp onder Berlicum, voor een sum van vijfhonderd guldens zegge	500,---
d.	eenderde gedeelte over hoog en laag in een perceel bouwland, geheel groot na naam en faam, een bunder zes en veertig vierkante roeden, mede onder Berlicum gelegen, voor eene sum van vijfhonderd guldens zegge	500,---
4°	Eene onderhandsche acte van ruiling, tusschen Hendrik Sakes de Walle en vrouw te Ferwerd ter eenere, en Thijs Sakes de Walle meergenoemd, ter andere zijde, waarbij laatstgemelde in ruiling heeft verkregen de eigendom van eene huizinge en erve nummer drie en twintig, met aanbehoren staande en gelegen aan de voorstraat in het gebuurte op sectie A, nummer 815, voor eene grootte van vier roeden en veertig ellen, welke acte gedagtekend den eersten april achttienhonderd en achttien, waarop staat een gelijkkluidend dezer acte, is geregistreerd te Leeuwarden den tienden april achttienhonderd	
	Transporteere	f 4999,13½
	Per transport	f 4999,13½
	Achttien, deel vier, folio eenhonderd negen en tachtig verso case twee, was getekend, Haije Beekkerk, niet in de hypotheek overgeschreven, en zulks voor eene sum van een duizend vijf honderd guldens zegge	1500,---
5°	Een onderhandsch koopcontract tusschen Rebekka van Temmingh met haar aangesterkt, te Franeker als verkopers, en Thijs Sakes de Walle en vrouw voorschreven als koopers van de wederhelft van twee percelen greidland, gelegen op de Kwaaijen onder Wanswerd, in de legger bekend op sectie E, nummer 139, voor eene grootte van een bunder vijftien roeden en vijftig ellen, zijnde deze acte gedagtekend den zesden mei achttienhonderd dertig, geregistreerd te Leeuwarden den veertienden mei achttienhonderd dertig, deel negentien, folio twee en twintig verso, vak vier enzovoort, houdende een blad en geen revoijen ontvangen voor koopbrief, zes gulden zestig cents, makende met vijfendertig opcenten, vijftien gulden zes en zestig cents (was geteekend A.D. van Limburg Stirum)	
	Transporteere	f 6499,13½
	Per transport	f 6499,13½

<i>Overgeschreven ten kantore der hypothecken te Leeuwarden den zesentwintigsten julij deszelvden jaars, in deel een honderd eenentwintig onder nummer twintig blijkende uit eene marginale kwitantie, dat de koopprijs ten bedrage van tweehonderd zes en tachtig guldens zevenentachtig eentweede cents, door de kopers is voldaan zegge</i>		286,87½
6°	<i>Een afschrift van een proces verbaal van verkoop tusschen Frans Ottos Leo te Ferwerd als verkoper, en Thijs Sakes de Walle meergemeld, als kooper van een perceel greidland gelegen nabij de oude pijp onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie B, nummer 602, voor eene grootte van acht en zeventig roeden twintig ellen, overgeschreven den achtentwintigsten dierzelfde maand in deel honderdtien, onder nummer eenentwintig, zijnde deze acte gedagteekend den twaalfden december achttienhonderd negenentwintig, terwijl uit dat stuk van de voldoening der koopprijs geblijkt, welke --- de koopskosten tezamen heeft bedragen, de sum van vierhonderd vijftien guldens en eenentachtig cents zegge</i>	455,81
7°	<i>Een afschrift van een proces verbaal van verkoop tusschen Tjitske</i>	f 7241,82
	<i>Transporteere</i>	f 7241,82
	<i>Per transport</i>	
	<i>Sjoerds de Groot, huisvrouw van en gesterkt met Jacob Jacobs Postma, onder Westernijkerk, als verkopers, en Thijs Sakes de Walle voornoemd als koper, van een perceel bouwland, gelegen in het kleiland onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie A onder nummer 691, voor een grootte van een bundel eenennegentig roeden en twintig ellen, den zeventienden april achttienhonderddertig ten overstaan van de ondergeteekende notaris en zekere getuigen verleden, behoorlijk geregistreerd, overgeschreven den vierentwintigsten derzelfde maand, in deel eenhonderd zeventien, onder nummer zestig, uit welk afschrift de betaling der koopprijs geblijkt welke met de koopskosten tezamen heeft bedragen se sum van tweeduizend driehonderd drie en vijftig guldens zegge</i>	2353,---
8°	<i>Eene onderhandsche scheiding tusschen Hendrik Cuperus te Leeuwarden ter eenre en Thijs Sakes de Walle, meergenoemd, ter andere zijde, gedagteekend den achttienden en negentienden augustus, achttienhonderd een en dertig</i>	
	<i>Transporteere</i>	f 9594,82
	<i>Per transport</i>	f 9594,82
	<i>geregistreerd voor duplicaat te Leeuwarden den negentienden dier zelfde maand, in deel twintig, folio eenhonderd vier en dertig, verso, vak zes, enzovoorts, houdende een eentweede blad, een geen renvooijen, was geteekend A.D. van Limburg Stirum, overgeschreven den zes en twintigsten dier zelfde maand, in deel eenhonderd dertig, onder nummer eenenzeventig, waarbij aan Thijs Sakes de Walle, vaak gemeld, is aanbedeeld de eigendom van een perceel bouwland, gelegen nabij Meekma State onder Ferwerd, in de legger bekend op sectie A onder nummer 297, voor eene grootte van achtenzestig roeden en negentig ellen, zijnde de waarde van dat perceel destijds geschat op eene sum van eenduizend en tweehonderd guldens zegge</i>	1200,---
<i>De waarde der getaxeerde goederen, de contanten, de inschulden, de koopprijzen, benevens de koopskosten der vastigheden, bedragen alzoo gezamentlijk de sum van tienduizend zevenhonderd vierennegentig guldens en tweentachtig cents zegge</i>		f 10794,82
<i>De comparante Rebekka Andries Rijpma verklaarde alverder, dat de gemeenschap bij het overlijden van haar echtgenoot voorschreven, verschuldigd was hetgeen volgt,-</i>		
	<i>Aan de heer Theodorus Marius Theresius Looxma te Oenkerk, eene sum van negenhonderd guldens terzake geleend geld zegge</i>	f 900,---
	<i>De renten tegen vijf ten honderd in het jaar hierop sedert den tienden april achttienhonderd achtendertig tot heden verschuldigd, bedragen veertig guldens twee en zestig en een halve cents zegge</i>	40,62½
	<i>Aan Watze Dirks van der Wal te Ferwerd, de sum van eenhonderd vijftientachtig guldens en vijftien guldens eentweede cents wegens timmermansmaterialen en arbeidsloonen zegge</i>	185,55½

Aan Klaas Nannes Lyklema aldaar, de sum van zes en dertig guldens, voor geleverd lijnzaad en weiding van een koe, zegge	36,---
Aan Jan Klazes Hogendijk weduwe aldaar, eene sum van elf guldens en een cents ter zake geleverde winkelwaren zegge	11,01
Aan Auke Mintjes Ferwerda aldaar, de sum van dertien guldens wegens verven en glasmaken zegge	13,---
Aan Pieter Sytzes Hamstra aldaar	
	Transporteere f 1186,19
	Per transport f 1186,19
eene sum van vijftien guldens en tweenvijftig eentweede cents wegens smidswerk zegge	15,52½
Aan doctor Gesscher te Leeuwarden, de sum van achttien guldens wegens eene visite en wagenvragt zegge	18,---
Aan de chirurgijn Gellis te Ferwerd, eenen sum van dertig guldens en vijfenzestig cents voor geleverde medicijnen en gedane visites zegge	30,65
De kosten van dit inventaris, twee ----- gezien afschriften, afschriften daaronder begrepen, worden geraamd op veertig guldens zegge	40,---
De personeele belasting over het loopende jaar, alnog verschuldigd bedraagt de sum van twee gulden vijf cents zegge	2,05
De schulden dezer gemeenschap bedragen alzo tezamen de sum van een duizend tweehonderd twee en negentig guldens, een en veertig en een halve cents zegge	f 1292,41½
De doodschulden der overledene na het overlijden gevallen bedragen te zamen de sum van vierenveertig guldens zeven en een halve cents zegge	f 44,07½
De comparante voogdes verklaarde dat zij gene vorderingen ten laste van de minderjarige heeft	

Met voorschrevene werkzaamheden, van des morgens negen tot des avonds vijf uren zonder oponthoud bezig geweest zijnde, is al het opgeschrevene gelaten onder bewaringe van de comparante Rebekka Andries Rijpma, meergenoemd, dewelke zulks erkende en zelf daarmede belast heeft, onder belofte van al het zelve, te opleveren ten tijde en aan wien zulks zal behoren.

Niets meer gevonden zijnde, of bedagt kunnende worden, om onder de vorenstaande beschrijving te worden begrepen, heeft de eerste comparante vorengenoemd, als de goederen onder hare bewaring gehad hebbende voordat dezelve waren opgeschreven, verklaard dat zij niets verduisterd noch gezien, noch geweten heeft dat iets verduisterd is geworden, van hetgeen tot de gemeenschap in deze behandeld behoort.

Waarna deze boedelbeschrijving is gesloten.

En hebben de comparanten met de getuigen en de notaris, deze minute na gedane voorlezing onderteekend.

R.A. Rijpma A.T. de Walle I.J.T. de Walle W.S. Braak A.W. de Jong W.D. vd Wal

Albarda

Notaris

Rebekka Andries Rijpma overlijdt in 1868:

Renvooi wegens onroerende goederen, gelegen in den kring van het kantoor te Leeuwarden BA voorkomende in de memorie van aangifte wegens vereeniging van vruchtgebruik met den blooten eigendom afkomstig uit de nalatenschap van de Walle, Thijs Sakes, Gardenier in leven gehuwd met Rebekka Andries Rijpma gewoonde hebbende te Ferwerd en overleden aldaar, op den 14 November 1838, voor het overlijden der vruchtgebruikersche Rijpma, overleden te Ferwerd, den 7^{en} Januarij 1868, welke memorie is ingeleverd op den 28 September 1868 en ingeschreven in het dagregister n°. 3595

a. Vermelding van het testament of huwelijks-kontrakt, krachtens hetwelk de onroerende goederen verkregen zijn b. Naam, voornaam, beroep en woonplaats van degenen, die de onroerende goederen verkregen hebben, opgave van hunne verwantschap of van de betrekking van huwelijk tot den overledene enz.	OMSCHRIJVING EN WAARDE DER ONROERENDE GOEDEREN woordelijk zoo als zij in de memorie van aangifte zijn vermeld; doch met een volgnommer
a. <u>Testament</u> den 7 November 1826 voor Notaris Jan Albarda te Marrum gevestigd b. <u>de Walle</u> A. <u>Ytje Thijssen</u> Zonder beroep, huisvrouw van Wijbren Jakobs Braak, kastelein onder <u>Marrum</u>, kind, voor 1/3 B. <u>Trijntje Thijssen</u> zonder beroep, huisvrouw van Dirk Baukes Talsma, Landbouwer onder Ferwerd, kind voor 1/3 C. 1. <u>Trijntje Johannes</u> minderjarige te <u>Cornjum</u>, voor 77/2016 2. <u>Thijs Andries</u> Geneesheer te Oudkerk, voor 1/18 3. <u>Baukje Andries</u>, z.b. huisvrouw van Foppe Foppes Brouwer, timmerman te <u>Cornjum</u>, voor 1/18	De nalatenschap van Thijs Sakes de Walle welke bij zijne nagelaten weduwe Rebekka Andries Rijpma in vruchtgebruik is bezeten geweest bestaat uit de helft in: a. Vastigheden 1^e enz. 2^e Twee percelen gardeniers-land te Berlikum kad. Gemeente Berlikum Sectie A. N° 140, bouwland groot 47 roede 40 el en idem 868 idem groot 45 roede 10 el Enz beurtschipper te <u>Franeker</u> en <u>van der Veen</u>, <u>Klaas</u>, <u>Wopke</u> en <u>Tetje Jarigs</u>, minderjarigen te <u>Franeker</u> 8. <u>van der Veen</u>, <u>Aafke Jans</u>, minderjarige te <u>Franeker</u> De sub 7 en 8 genoemden tezamen voor 19045/3096576 9. <u>van der Veen</u>, <u>Edzerd Klazes</u>, schipper te <u>Franeker</u> 10. <u>van der Veen</u>, <u>Marten Klazes</u>, bakker te <u>Franeker</u> en <u>Jan</u>, <u>Albert</u>, <u>Klaas</u> en <u>Sjouke</u>

4. <u>Antje Andries</u>, z.b. huisvrouw van Klaas Ritskes van Tuinen, timmerman te <u>Hallum</u>, voor 66971/1032192 5. <u>Tjitze Andries</u> timmerknecht te <u>Cornjum</u>, voor 66971/1032192 6. <u>Kalma, Jetske Hommes</u>, minderjarig kind, voor 35/2016 7. <u>Reitsma, Geiske Wopkes</u>, z.b. huisvrouw van Rinze Klazes van der Veen,	<u>Martens</u>, minderjarigen aldaar 11. <u>van der Veen, Rinze Klazes</u>, beurtschipper te Franeker 12. <u>van der Veen, Cornelis Klazes</u>, bakker te Harlingen en 13. <u>van der Veen, Jantje Klazes</u>, huisvrouw van Jelle Woudsma, koopman te Blija De sub 9 tot en met 13 genoemden iedere Staak voor 19045/3096576 gedeelten. De sub C. genoemde gezamentlijke erfgenamen of regtverkregenhebbenden op de nalatenschap van wijlen Andries Thijssen de Walle welke mede als zoon van Thijs Sakes de Walle tot 1/3 van diens nalatenschap was gerechtigd.
---	--

De ondergetekenden, gezamenlijk erfgenamen - en gerechtigden tot de nalatenschap van wijlen Thijs Sakes de Walle, in leven gardenier te Ferwerd en aldaar overleden den 14^e November 1838, voor de aandelen hierna achter ieders naam uitgetrokken, te weten:

- A. Ytje Thijssen de Walle, zonder bepaald beroep, kind, vrouw van - geadsisteerd met - en hiertoe geautoriseerd door Wijbren Sakes Braak, kastelein en met denzelven wonende onder Marrum, en tevens evengenoemde Braak, voor zich voor zoo ver belanghebbende krachtens de legale gemeenschap naar- en onder vigeur van den Code Napoleon, tusschen evengenoemde zijne huisvrouw bestaande, voor 1/3
- B. Dirk Baukes Talsma, landbouwer onder Ferwerd, als behandelende de regten der legale huwelijksgemeenschap, bestaande tusschen hem en Trijntje Thijssen de Walle, zonder beroep bij hem inwonende, voor 1/3
- C.
 1. Foppe Foppes Brouwer, timmerman te Cornjum, als voogd van Trijntje Johannes de Walle, dochter van Johannes Andries de Walle, in leven gardenier onder Marrum, bij deszelfs huisvrouw Baukje Jakobs Koopmans in echte verwekt, voor 77/2016
 2. Thijs Andries de Walle, geneesheer te Oudkerk voor 1/18
 3. Foppe Foppes Brouwer voornoemd, als behandelend de regten der legale huwelijksgemeenschap tusschen hem en zijne, zonder beroep, bij hem inwonende huisvrouw Baukje Andries de Walle bestaande, voor 1/18
 4. Klaas Ritskes van Tuinen, timmerman te Hallum, als behandelend de regten der legale huwelijksgemeenschap, bestaande tusschen hem en Antje Andries de Walle, zonder beroep bij hem inwonende, voor 66971/1032192
 5. Tjitze Andries de Walle, timmerknecht, wonende te Cornjum, voor gelijk aandeel als de laatstvoorige

pagina 4

6. Homme Jacobs Kalma, landbouwer wonende onder Stiens, als vader en voogd voor Jetske Hommes Kalma door hem bij nu wijlen Baukje Jakobs Koopmans voornoemd in echte verwekt, voor 35/2016,

7. Geiske Wopkes Reitsma, zonder beroep wonende te Franeker, vroeger weduwe van Jan Klazes van der Veen, thans huisvrouw van en naar vereischt bijgestaan en gemagtigd door Rinze Klazes van der Veen, beurtschipper op Amsterdam, en met dezelve gedomicileerd te Franeker, de eerste voor zichzelf, en als moeder en voogdes, en de tweede als medevoogd over Klaas, Wopke en Tetje Jans van der Veen, kinderen uit het eerste huwelijk der voogdesse evenbedoeld, en tevens de laatste nog als deelgenoot der tusschen hem en zijn voornoemde vrouw bestaande gemeenschap, en Master Gijsbert Schot, lid van de Eerste Kamer der Staten. Generaal, advocaat en notaris, Meester Cornelis Wijbenga, advocaat en notaris der gemeente Franekeradeel, Jillert Jellema, ijzerkramer, en Oene Pieters de Hoop, zonder beroep, allen wonende te Franeker, als voogden van het Claarkampster Weeshuis aldaar, en als in die hoedanigheid de voogdij uitoefenende over de in dat gesticht verpleegd wordende minderjarige Aafke Jans van der Veen, volle zuster van laatstgenoemde minderjarigen,
de sub 7 en 8 genoemden gezamenlijk voor 19045/3096576 gedeelten
9. Edzerd Klazes van der Veen, schipper wonende te Franeker,
10. Marten Klazes van der Veen, bakker, wonende aldaar voor zich en tevens als vader en voogd over Jan, Albert, Klaas en Sjouke Martens van der Veen, bij nu wijlen Tietje Alberts Huinstra in echte verwekt,
11. Rinze Klazes van der Veen, voornoemd, uit eigen hoofde,
12. Cornelis Klazes van der Veen, bakker, wonende te Harlingen,
13. Jantje Klazes van der Veen, huisvrouw van en naar vereischt bijgestaan en gemagtigd

pagina 5

door Jelle Woudsma, Koopman, en met dezelve wonende te Blija, en deze laatste tevens voor zich zelf als deelgenoot der huwelijks gemeenschap tusschen hen bestaande,

de sub 9 tot en met 13 genoemden iedere staak mede voor 19045/3096576 gedeelten,

allen domicilie kiezende ten kantore van den notaris Heep te Marrum, doen hiermede aangifte dat de helft der nalatenschap van den erflater Thijs Sakes de Walle voornoemd, krachtens en ingevolge deszelfs testament op den 7^e November 1826 voor den notaris nu wijlen Jan Albarda te Marrum in bijwezen van getuigen gepasseerd, bij deszelfs huisvrouw, latere weduwe, Rebekka Andries Rijpma, laatst zonder beroep te Ferwerd en aldaar op den 7^e Januarij dezes jaars overleden, tot aan haren dood in vruchtgebruik is bezeten geweest, dat deze nalatenschap blijkens inventaris van den 4^e Maart 1839 voor den notaris Albarda voorgenoemd in bijwezen van getuigen gepasseerd, bestaat in de helft des gemeenen boedels van de evengemelde gewezen echtelieden, zijnde,

Vastigheden,

Eene huizinge met diverse woningen en erven cum annexis te Ferwerd, vijf percelen bouwland en een perceel greidland onder Ferwerd, twee percelen greidland onder Wanswerd en twee percelen gardeniers-land te Berlikum, een en ander ten kadaster bekend als volgt,

Gemeente Ferwerd,

Sectie A, N ^o	1014 huis, groot	45 el
„ „	1015 idem, „	25 „
„ „	1016 idem, „	20 „
„ „	1017 idem, „	20 „
„ „	1018 idem, „	20 „
„ „	1019 idem, „	18 „
„ „	1020 huis en erf, „	02 roede 90 cl

(tezamen vroeger N° 815 derzelfde sectie)

Sectie A, N ^o 297a,	bouwland, groot	68 roede	90 el
„ „ 691,	idem, „	1 bunder, 91 „	20 „
en Sectie B, N ^o 114,	idem, „	73 „	50 „

pagina 6

Sectie B, N ^o 173,	idem, groot	52 roede	80 el
-------------------------------	-------------	----------	-------

„ „ 270,	idem,	„		34 „	20 „
„ „ 602, greidland,	„		78 „	20 „	
Gemeente Blija,					
Sectie E, N° 139,	weiland,	groot	1 bunder	12 roede	50 el
„ en „ 140,	idem,	groot	1 bunder	55 roede	50 el
Gemeente Berlikum ,					
Sectie A, N° 140,	bouwland,	groot		47 roede	40 el
„ en „ 868,	idem,	groot		45 „	10 „
Voorts,					
Roerende goederen, zamen ad				fl 768,05	
Contanten				18	
diverse particuliere pretentien op derden				202,73	
				Zamen	fl 988,78
Nadeelig,					
De heer T.M.T. Looxma te Oenkerk wegensgeleend geld per obligatie				fl 900	
interest dies, diverse lopende huisschulden, benevens de inventarisatiekosten als anderszins				392,41	
				Zamen	1292,41
				Meerdere passief	fl 303,63
hebbende de doodschulden van den overledene bedragen de som van				fl 44,01	

Dat tengevolge het voormeld overlijden van de vruchtgebruikersche dit vruchtgebruik met den blooten eigendom is vereenigd en alzoo de voorschreven nalatenschap des erflaters thans in vollen eigendom wordt bezeten door de aangevers, voor de respectieve aandeelen, hiervoren aangeduid, hebbende inmiddels plaats gehad de navolgende verervingen

- A. Andries T. de Walle is eerst getrouwd geweest met Baukje Johannes Andringa, overleden in April 1838
Uit dit huwelijk zijn geboren,
 1. Johannes Andries de Walle, overleden in December 1860,
Deze was gehuwd in legale gemeenschap met Baukje Jakobs Koopmans.

pagina 7

- a. uit welk huwelijk zijn geboren
Andries Johannes de Walle, overleden in Januarij 1861, nalatende tot erfgenamen zijne moeder en zijn zuster ieder voor ?
- b. de minderjarige Trijntje Johannes de Walle voornoemd,
Baukje Jakobs Koopmans is hertrouwd buiten gemeenschap van goederen, met den aangever, Homme J. Kalma voornoemd, en ab intestato overleden in December 1864
Zij was gerechtigd tot 70/112 hetwelk is vererfd op hare kinderen Trijntje J. de Walle evengenoemd en Jetske Hommes Kalma voornoemd, ieder voor de helft,
de eerste is dus mede-eigenaarsche voor 77/2016 en de laatste voor 35/2016,
2. Thijs Andries de Walle voornoemd,
3. Baukje Andries de Walle voornoemd,
- B. Andries T. de Walle is voor de tweede maal gehuwd geweest met nu wijlen Korneliske Johannes van Wigcheren,
uit welk huwelijk zijn
 4. Antje Andries de Walle en
 5. Tjitze Andries de Walle beide voornoemd.

Korneliske Joh. van Wigcheren , in legale gemeenschap met A.T. de Walle gehuwd, zijnde, erlangde diensgevolge een kindsgedeelte of 1/6 van deszelfs 1/3.

Dezelve is in 1848 hertrouwd met nu wijlen Klaas Edzerds van der Veen, en overleden in 1852¹⁷, wanneer bestonden:

van deze erflatersche derzelver twee kinderen uit haar eerste huwelijk, evengenoemd van Van der Veen zeven kinderen uit deszelfs eerst huwelijk, en uit het huwelijk van deze beide echtelieden twee kinderen.

Klaas, ab intestato overleden op 7 Februarij 1853, en Liskje mede ab intestato overleden, in 1868.

Hebbende K.E. van der Veen, krachtens de legale huwelijks gemeenschap erlangd de helft van het 1/18 van zijne vrouw K.J. van Wigcheren, dus 1/36

Klaas Klazes van der Veen bezat als mede erfgenaam voor 1/4 van zijne moeder 1/144, hetwelk vererfde als volgt: op den vader voor 1/4, zijnde 1792/1032192

„ zijne volle zuster Liskje „ 1232/ „

„ zijne zeven halfbroeders aan vaders zijde ieder 336 of 2352/1032192

en op zijne halfbroeders en halfzuster aan moeders zijde ieder 896 of 1792/1032192

Klaas Edzers van der Veen is overleden in 1856

Hij bezat,

a. 1/36 krachtens de gemeenschap of 28672/1032192

b. van zijnen zoon Klaas evengenoemd 1792/1032192

Zamen 30464/1032191

Welke aandeelen vererfden op zijn acht kinderen, zijnde ieder 3818/1032192

Een der zoons van K.E. van der Veen, genaamd Steven Klazes van der Veen, is ongehuwd en ab intestato overleden in 1866

Hij bezat

a. van zijnen halfbroeder Klaas 1008/3096576

b. van zijnen vader 11424/ „

Zamen 12432/ „

Welke aandeelen vererfden op

Zijne halfzuster Liskje voor 1/7 van de helft of 888/3096576

„ zes broeders en zusters ieder voor 1924/3096576 of zamen voor 11544/3096576

12432/3096576

Liskje Klazes van der Veen evengenoemd bezat bij haar overlijden dientvolgens

a. van hare moeder 1/114, of 7168/1032192

b. van haren broeder Klaas 1232/ „

c. „ haren vader voornoemd 3808/ „

en d. „ haren halfbroeder Steven K. v.d. Veen 296/ „

Zamen 12504/1032192

Welke aandeelen zijn vererfd op

hare acht halfbroeders en halfzusters, te weten

1. Antje A. de Walle sub C.4 voornoemd

2. Tjitze A. de Walle „ „,5 voornoemd

3. de sub 7 en 8 genoemden tezamen vertegenwoordigende staak van wln Jan Klazes van der

pagina 8

Veen voorschreven

4. den sub 9 genoemden Edzerd K. van der Veen,

5. de sub 10 genoemden Marten K. van der Veen en zijne kinderen,

6. den sub 11 genoemden Rinze Klazes van der Veen.

7. den sub 12 genoemden Cornelis K. van der Veen, en

8. de sub 13 genoemde Jantje K. van der Veen

iedere staak voor 1563/1032192

Antje en Tjitze Andries de Walle bezitten alzoo ieder

¹⁷ Dit klopt evenwel niet; hij overleed op 26 januari 1856 in de gemeente Franeker

a. uit eigen hoofde 57344/1032192
b. van hunne moeder 7168/ „
c. van hunnen halfbroeder Klaas 896/ „
d. van hunne halfzuster Liskje 1563/ „
Zamen 66971/1032192

De aandeelen aan ieder der kinderen van wijlen Klaas E. van der Veen, aangekomen zijn als volgt op hun vererfd

a. van hunnen vader 11424/3096576
b. „ „ halfbroeder Klaas 1008/ „
c. „ „ halfbroeder Steven 1924/ „
en d. „ hunne halfzuster Liskje 4689/ „
Zamen 19045/3096576

Aldus opgemaakt en ingeleverd ten kantore voor het regt van Successie te Holwerd, den Julij 1868

Over alle genoemde stukken grond en A 691 wordt hij of liever gezegd zijn weduwe in 1858 nog steeds aangeslagen.

In 1841 wordt zijn vrouw ook nog genoemd als eigenaar van de huizen met de nummer 23 a, b, c en d (allen kadastraal A 841), waarschijnlijk direct gelegen achter het huis waar ze woonde. In 1846 is ook nummer 95 (kadastraal A 511) in haar bezit; een huis dat op het huidige grasveld tegenover de winkel van Jellema heeft gestaan.

Ytje Thijsens de Walle

Zijn oudste dochter Ytje trouwt op 12 mei 1838 te Ferwerd met Wybren Sakes Braak. Ze hebben twee kinderen, Thijs en Hiltje. In 1839 wonen ze in Ferwerd op nummer 95. Wybren is dan gardenier. In 1849 wonen ze op nummer 120, een huis waar eerder Johanna en Ytje Hendriks - nichten - hebben gewoond. Later wordt hij kastelein. In ieder geval na 1868 woont ze in Marrum, om precies te zijn in Kopkewier, een gehucht direct ten noordoosten van Marrum. Van daar vertrekt ze op 28 mei 1879 met haar gezin naar Berlikum. Ze is daar op 14 januari 1892 overleden. Begraven te Ferwerd regel 34 nummer 18. Nalatenschap niet te vinden.

Trijntje Thijsens de Walle

Thijs Sakes tweede dochter, Trijntje trouwt op haar zesendertigste met Dirk Baukes Talsma (1808-1875), op 5 november 1857 te Ferwerd. Dirk is een weduwnaar die eerder getrouwd is geweest met Antje Pieters Kienstra. Bij zijn eerste vrouw had hij vijf kinderen. Hij woont op een boerderij in De Rijp (nu De Rijp nummer 7, *Ferwerd Ferah*, blz. 27), een gehucht tussen Blija en Ferwerd. Met Trijntje krijgt hij nog een dochter, Rebekka (1858-1899). Hij overlijdt in 1875.

Dirk en zijn vrouw laten in 1858 beide een testament maken waarin ze elkaar over het vruchtgebruik van de nalatenschap laten beschikken. We drukken de tekst af van het testament van Trijntje Thijssens:

Heden den twintigsten maart van het jaar achttien honderd acht en vijftig, verscheen voor mij Jan Albarda, notaris, gevestigd te Marrum, in het eerste arrondissement der provincie Friesland in tegenwoordigheid der hierna te noemen getuigen.

Trijntje Thijssen de Walle, zonder beroep, echtgenoot van Dirk Baukes Talsma, landbouwer, wonende in de Rijp onder Ferwerd, mij notaris bekend.

Dewelke bij uiterste wil verlangende te beschikken, over hare met den dood nagelaten bezittingen daartoe zakelijk het volgende aan mij notaris heeft opgegeven, ik herroep alle uitersten wilsbeschikkingen vóór deze door mij gemaakt

ik maak en bespreek aan mijn echtgenoot Dirk Baukes Talsma zijn leven lang gedurende het vruchtgebruik van zodanig gedeelte mijnen nalatenschap als waarover de facto mij tijdens mijn overlijden de vrije beschikking geeft ik stel en noem onder bezwaar van dat vruchtgebruik tot erfgenaam mijnen gehele nalatenschap mijne naaste bloedverwanten bij mijn overlijden in leven

De wil van de testatrice zo als de zakelijk door haar aan mij notaris is opgegeven , aldus door mij notaris geschreven zijnde, heeft vermits die opgaaf buiten de tegenwoordigheid der getuigen is gedaan, en het op het door mij gereed gemaakte , de testatrice alvorens de voorlezing daarvan is geschied, hare wil nader zakelijk opgegeven in tegenwoordigheid van de hiern te noemen getuigen daarna is in tegenwoordigheid van die getuigen deze uiterste wil door mij notaris aam de testatrice voorgelezen, en na die voorlezing door mij aan haar afgevraagd of het voorgelezene hare uitersten wil bevat waarop zij toestemmend heeft geantwoord, beide vraag en antwoord mede in tegenwoordigheid der na te noemen getuigen

waarvan acte

aldus gedaan en verleden ten kantore van mij notaris te Marrum, op voor gemelden datum, in tegenwoordigheid van Willem Fransen Galama, notarisklerk, en van Tjebbe Sakes Poelstra, beurtschipper, beide wonende te Marrum als verzochte getuigen

En is deze minuut onmiddellijk na gedane voorlezing ondertekend door de comparante de getuigen en mij notaris

Op 29 november 1886 vertrekt ze met haar dochter Rebekka Dirks Talsma naar Hommerts onder Sneek. Deze Rebekka is getrouwd met de schoolmeester Rein Gerlofs Fennema (1859-1932), eveneens afkomstig uit Ferwerd. Hij is achtereenvolgens schoolmeester te Hommerts, Menaldum en Oldeboorn. In die laatste plaats is hij schoolhoofd van 1892 tot 1924. Trijntje Thijssens woont tot haar dood bij haar schoonzoon. Ze overleeft haar dochter van wie de grafsteen nog steeds (1997) kunnen vinden te Oldeboorn. Trijntje overlijdt op 8 september 1902 te Oldeboorn. Ze is toch te Ferwerd begraven: regel 34, nummer 20.

De grafsteen van haar echtgenoot lag in 1978 op het erf van E. Postma aan de Lytse Buorren te Ferwerd. De grafsteen is ooit na ruiming van het graf hier terechtgekomen. Op deze steen stond de volgende tekst (*Ferwerd Ferah*, blz. 43):

DIRK BOUKES TALSMa
IN LEVEN LANDBOUWER
ONDER FERWERD
OVERLEDEN 1875
OUd BIJNA 67 JAREN
1 E VROUW
ANTJE PITERS KIENSTRA
2 E VROUW
TRIJNTJE THIJSSEN DE WALLE
GEB. 27/10/1821
OVERL. 8/9/1902

Beide zusters staan trouwens als Nederlands Hervormd in het bevolkingsregister.

4.9 Andries Thijssens de Walle (1809-1844)

Andries wordt in de volkstelling van 1829 bakkersknecht genoemd. Hij woont dan nog thuis. Later vertrekt naar Lieve Vrouwenparochie. We weten niet precies wanneer. Wel weten we dat hij op 30 mei 1833 getrouwd is met Baukje Johannes Andringa en wel in de gemeente Het Bildt. Zij is de dochter van Johannes Nammens Andringa en Sjoerdje Sybes. Dat zal ook wel de dag zijn waarop Andries Thijssens uit Ferwerd is vertrokken. Met haar krijgt hij drie kinderen: Johannes (1834), Thijs (1836) en Baukje (1838).

Andries Thijssens was landbouwer onder Vrouwenparochie. Bij de aangifte van zijn kinderen wordt hij landbouwer in die plaats genoemd. Deze stemt overeen met het verhaal van zijn kleindochter, Baukje Maria de Walle (1869-1950). Volgens haar stond de boerderij erg afgelegen en dit was de reden dat de dokter te laat arriveerde toen er problemen ontstonden bij de geboorte van het derde kind. Baukje Johannes Andringa stierf op 27-jarige leeftijd in het kraambed. In zijn testament wordt zijn boerderij gesitueerd in de Zuidhoek onder Vrouwenparochie. Het bijbehorende land lag aan wat toen de Hooge dijk heette, nu de lange straat. Een en ander betekent dat deze boerderij waarschijnlijk gestaan zal hebben aan de huidige Hamerenweg vlak boven de Zuidhoekstervaart.

Andries Thijssens trouwde toen voor de tweede keer, met Korneliske Johannes van Wigcheren (1810-1853) op 24 september 1840 in de gemeente Het Bildt. Zij is een dochter van Johannes Hermanus van Wigcheren en Antje Sytzes. Bij haar krijgt hij nog twee kinderen, Antje (1842) en Tjitze (1843). Op 9 oktober 1841 wordt er nog een levenloos kind, een meisje, geboren. Andries laat naar aanleiding van zijn twee huwelijk opnieuw (?) zijn testament opmaken:

Voor mij Egbertus Petrus Brunger openbaar notaris, residerende te Vrouwenparochie in de provincie Vriesland, is, in tegenwoordigheid van de na te noemen getuigen, verschenen:

Andries Thijssen de Walle, van beroep landbouwer, wonende in den zuidhoek onder Vrouwenparochie, aan ons, notaris en getuigen, wel bekend, dewelke, genegen en bekwaam zijnde om over zijne met de dood te ontruimen goederen testamentair te beschikken, tot dat in de zijnen uitersten wil aan mij notaris alléén, vooraf zakelijk had opgegeven, zoo als hier is volgende:

“Ik herroep alle testamenten en andere beschikkingen van uitersten wil, welke ik voor de tegenwoordige heb gemaakt of verleden.

Ik legateer aam mijne echtgenoot Korneliske Johannes van Wigcheren, het vruchtgebruik van mijne zuivere nalatenschap, gedurende haar leven, ~~dat ingeval van hertouwen, tot zoodanig tweede huwelijk toe,~~ en ik onthef haar van de verplichting om voor dat vruchtgebruik eenige zekerheid te stellen”

Dit opstel door mij notaris gereed gemaakt zijnde en den wil des erflaters aldus in duidelijke bewoordingen geschreven hebbende zoo als hij dien zakelijk aan mij had opgegeven, heeft hij zijnen wil, in tegenwoordigheid der getuigen, dezen uitersten wil voorgelezen en na die voorlezing afgevraagd of het voorgelezene zijnen uitersten wil bevat, waarop hij toestemmend antwoordde, verklarende daarbij te volharden

Waarvan acte, gemaakt en verleden te Vrouwenparochie, ten kantore van mij notaris heden den derden Februari achttien honderd een en veertig, in tegenwoordigheid van Johannes Rienks van der Ley, grossier in dranken en Tamme Rintjes Reitsma, wagenmaker, beide wonende te Vrouwenparochie, als getuigen hiertoe speciaal verzocht. En is deze minute, na gedane gehele voorlezing derzelve aan alen, ondertekend door den testateur, de getuigen en mij notaris.

Over Korneliske lezen we een en ander in een brief van Ype de Walle, haar kleinzoon, van 9 april 1939:

Mijn grootmoeder, Korneliske Johannes van Wigcheren (niet Cornelia van Wicheren zo als U schrijft) werd blijkens de doopboeken geboren te Goutum op 12 October 1810. Zij huwde op 24 September 1840 in de gemeente 't Bildt te St. Anna Parochie met Andries Tijzens de Walle en overleed op 19 Januari 1853 te Franeker, na voor de 2^e maal gehuwd te zijn met Klaas Edzes van der Veen.

Hoe het met Andries Thijssens afgelopen is halen we uit een fragment van een brief van Thijs Andries de Walle aan Ype de Walle van 12 februari 1939:

Andries Tijzens werd geboren te Ferwerd op 9 aug. 1809, en heeft zich blijkens een mededeeling aan mij van den ouden heer Klaas van Tuinen te Oudebildt zijl van 9 mei 1932 “op 27 maart 1844 van het leven ontdaan”.

In deze brief gaat het waarschijnlijk om de Klaas van Tuinen (1841-1936) die in 1867 trouwde met Antje Andries de Walle, de jongste dochter van Andries Thijssens de Walle. Andries Thijssens ligt naar alle waarschijnlijkheid begraven in Lieve Vrouwenparochie. Na zijn dood ontvangt Korneliske bericht van de notaris:

Ik ondergetekende erken te hebben ontvangen van den notaris E.P. Brunger alhier, het berigt dat bij zijn Ed. is berustende een testament in dato 3 februari 1841 door wijlen mijn man Andries Thijssen de Walle verleden en waarbij ik belang heb

Vrouwenparochie, den April 1844

K. Johs. Van Wigcheren

De uitvoering van het testament luidt als volgt:

*Memorie van aangifte der nalatenschap van **Andries Thijssens de Walle***

Wij ondergetekenden Corneliske Johannes van Wigcheren, weduwe Andries Thijssens de Walle , thans zonder bedrijf wonende te Ritzumazijl onder Deinum, in hoedanigheid van moeder en voogdes over mijne minderjarige kinderen Antje en Tjitze bij genoemden mijn wijlen man in echte verwekt en Beert Johannes Gelder, instrumentmaker wonende te Hallum als benoemde voogd over Johannes, Thijs en Baukje, nagelaten minderjarige kinderen van genoemden Andries Thijssens de Walle en zijne vooroverleden huisvrouw Baukje Johannes Andringa; domicilie kiezende ten woonhuize van laatstgenoemde te Hallum verklaren: Dat Andries Thijssens de Walle bovengenoemd op den zevenentwintigsten Maart 1800 vierenvestig onder Vrouwenbuurt is overleden en aldaar het laatste is gedomicilieerd geweest. Dat bovengenoemde zijne minderjarige kinderen erfgenamen zijner nalatenschap zijn geworden uit kracht der wet. Dat hij bij testament gepasseerd voor den Notaris E.P. Brunger te Vrouwenbuurt den derden Februarij 1800 eenenveertig zijne nagelatene weduwe bovengenoemd heeft gelegateerd het vruchtgebruik van zijne zuivere nalatenschap gedurende haar leven.

Dat zijne nalatenschap bestaat uit boereruim en beslag, meubelen en huisgeraden. alsmede in de geregte helft over hoog en laag in een perceel bouwland gelegen in twee stukken nabij den hoogen dijk onder Beetgum, bij het kadaster bekend Sectie B n° 409 en 410, ter groote van een bunder, drie en twintig roeden, tachtig ellen.

Voorts verklaren wij, dat door dit overlijden geen fidei commis is overgegaan noch vruchtgebruik vervallen. In kennisse onze handen Hallum den zeventienden Junij 1800 vier en veertig.

B.J. van Gelder K.J. van Wigcheren

Zowel de vader als de beide moeders zijn dus vrij jong overleden. Hoe het daarna precies met de kinderen is gelopen is ons niet helemaal duidelijk. De drie kinderen uit Andries Thijssens eerste huwelijk zijn na zijn dood in 1844 bij de familie Gelder ondergebracht. Ze waren toen ongeveer 10, 8 en 6 jaar oud. We halen dit uit een brief van de al eerder genoemde Baukje de Walle, een kleindochter van Andries Thijssens. Zij schrijft in een brief uit ongeveer 1940 het volgende:

Het kindje een meisje dat naar de moeder genoemd werd bleef in leven en werd met haar beide broertjes Johannes en Thijs bij het overlijden van hun vader elf jaar later aangenomen door een tante die getrouwd was maar kinderloos. Zij heeft de drie weesjes met groote zorg en liefde grootgebracht en toen de jongens groter werden hun de gelegenheid gegeven zich in die richting te begeven die ze zelf graag wilden.

We hebben kunnen vaststellen dat het hier gaat om een zuster van moeders kant, namelijk Maartje Johannes Andringa. Deze Maartje trouwde op 21 januari 1830 met Beert Johannes Gelder (1804-1870), in de gemeente Het Bildt. Deze Beert Johannes Gelder was een uurwerkmaker uit Hallum, waar hij ook geboren was. Er hangt een zogenaamd astronomisch uurwerk van hem in Fries Museum. Hij was door zijn beroep waarschijnlijk niet onbemiddeld. Het paar woonde in Hallum. Daar overlijdt Maartje op 28 mei 1853. Dit stemt overeen met de brief van Baukje die haar overlijden rond 1855 dateert.

We komen er straks op terug hoe het de drie oudsten verder vergaan is. We gaan ons nu eerst richten op de twee kinderen uit het tweede huwelijk, Antje en Tjitze. Zij zijn, 1 en 2 jaar oud, blijkens de *Memorie van Aangifte* direct na de dood van hun vader in 1844 met hun moeder vertrokken naar Ritzumazijl bij Deinum. Zij hertrouwt vervolgens op 14 mei 1848 te Franeker met Klaas Edzes van der Veen (1807-1856). Korneliske Johannes van Wigcheren overlijdt op 19 januari 1853 (testament/nalatenschap?), 42 jaar oud, te Franeker. De kinderen zijn dan 11 en 10 jaar oud.

Ze worden dan vermoedelijk (????) ondergebracht bij één van de zusters van Andries Thijssens, Trijntje te Ferwerd of Ytje te Marrum (opzoeken). We horen daar weer iets van Antje als ze trouwt met Klaas van Tuinen (1841-1936), een timmerknecht uit Hallum. Dit

gebeurde op 25 mei 1867 te Ferwerd. Ze is dan dus 25 jaar oud. Getuigen bij haar huwelijk zijn Dirk Baukes Talsma en Wiebe Sakes Braak, de echtgenoten van haar beide tantes, Ytje en Trijntje de Walle. Na haar huwelijk woont ze in Hallum. Ze staan daar als Nederlands Hervormd te boek. Het echtpaar krijgt vier kinderen, te weten Ritske, Andries, Dieuwke en Cornelis. Van Ritske vinden we de grafsteen nog steeds te Hallum (1996).

Op 26 november 1874 vertrekken ze naar Lieve Vrouwenparochie. Daar overlijdt ze op 16 november 1878, onvermogen. Haar echtgenoot Klaas van Tuinen is waarschijnlijk degene die jaren later aan Thijs Andries de Walle (*1909) vertelde dat zijn schoonvader Andries Thijssens de Walle in 1844 zelfmoord had gepleegd.

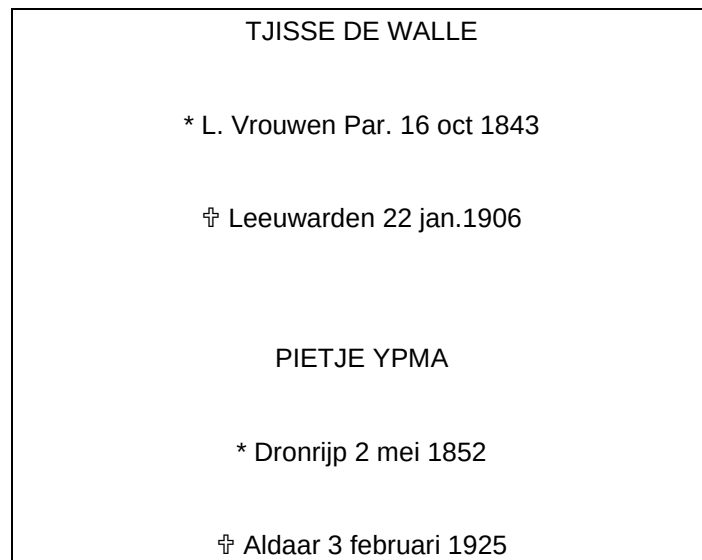
4.10 Tjitze Andries de Walle

Het jongste kind, Tjitze, komen we eerst weer tegen in 1868. Hij wordt dan genoemd in het testament van zijn grootvader. Hij is op dat moment timmerknecht te Cornjum. Mogelijk woonde hij daar bij zijn halfzuster Baukje. Die woonde daar in ieder geval sinds 1864 en was getrouwd met Foppe Foppes Brouwer (1839-1901), een timmerman en architect. Op 7 december van het jaar 1872 trouwt hij met Pietje Ypes Ypma (1852-1925), te Leeuwarden (waar toen nog het gemeentehuis van de gemeente Leeuwarderadeel stond). Zij is geboren op 2 mei 1852 te Dronrijp. Ze overlijdt daar op 3 februari 1925.

Van beroep is hij timmerman. Zij wordt naaister genoemd. Ze wonen de eerstvolgende achttien jaar van hun huwelijk in Cornjum. Daar worden hun drie kinderen geboren, te weten Gooikje (9-10-1873 – 16-8-1874), Andries (1875) en Ype (1890). Rond 1890 (????) vertrekken ze naar Hellendoorn (?). Vervolgens woont het gezin tot 1903 in Hellendoorn bij Almelo. Op 6 mei 1903 worden Tjitze, zijn vrouw Pietje en zoon Ype ingeschreven in het bevolkingsregister van Leeuwarden, als Ned. Hervormd. Zoon Andries is in Gelderland achtergebleven.

In Leeuwarden woont het gezin van Tjitze Andries de Walle aan de Achterlandbuurt BB 22. Op 22 januari 1906 overlijdt Tjitze te Leeuwarden. Hij ligt begraven in het Friese Cornjum. Na zijn dood vertrekt zijn vrouw naar Dronrijp, haar geboortedorp. Zij overlijdt aldaar op 3 februari 1925. Ze wordt bij haar man in Cornjum begraven. Anno 1999 treffen we aan de noordkant van de kerk hun grafsteen nog steeds aan:

Opmerkelijk genoeg wordt hij op zijn grafsteen *Tjisse* genoemd. Kennelijk was dat zijn roepnaam.

4.11 De verdere lijn van Tjitze Andries de Walle (1843-1906)

We volgen eerst de verdere wederwaardigheden van zijn oudste zoon Andries. Hij trouwt op 29 maart 1901 te Lonneker met Anna Gerdina Buurman (1878-1958). Ze krijgen drie kinderen, te weten Aaltje (1901-1991), Titus André (1902-1970) en Piet (1904-1977). Deze kinderen worden allemaal geboren in Apeldoorn. Andries overlijdt al jong op 15 maart 1908. Verder is er weinig over hem bekend.

Van Andries oudste dochter, Aaltje, weten we weinig. Ze heeft in ieder geval als wapenfeit op haar naam gebracht dat ze de oudste De Walle ooit is geworden. Ze trouwde op 21 juli 1925 met Dirk Gerrit Hendrik Kamphuis (1897), te Apeldoorn. Ze hadden twee kinderen: Dirk (1926) en Anna Gerdina (1931). In 1936 woonden ze aan de Holthuiserweg nummer 65 te Apeldoorn. Het echtpaar is gescheiden op 14 januari 1948, eveneens te Apeldoorn. Aaltje overleed op 29 mei 1991 te Zutphen.

Zijn oudste zoon, Titus André, bleef ongetrouwd. Hij was koperdraaijer en metaaldraaijer van beroep. Rond 1940 verscheen er een berichtje over hem in de krant. Hij had zijn 25-jarig jubileum gevierd als metaaldraaijer bij NV Metaalwarenfabriek Smit & Co te Apeldoorn. Er is een adres bekend uit 1936: Sprengenweg 94 te Apeldoorn. Hij overleed op 7 februari 1970 te Apeldoorn.

Andries jongste zoon Piet trouwde in Apeldoorn op 8 mei 1929 met Gerritje van de Brink (25-5-1904). Ze kregen twee zoons, Andries (1929-1986) en Piet (*1939), allebei in Apeldoorn geboren. In 1936 woonde het gezin aan de Brinkhorstweg 10 te Apeldoorn. Vader Piet overleed op 12 januari 1977 te Den Haag. Hij was bankwerker, metaaldraaijer en gevangenisbewaker.

Zoon Andries bleef ongehuwd en kinderloos. Hij ging zich later Michel noemen. Hij overleed op 24 juli 1986 te Den Haag. Zoon Piet - noemt zich nu Pieter - trouwde op 26 april 1961 in Den Haag met Wilhelmina Gerardiena van Driel, roepnaam Wilma. Zij hebben drie kinderen, Marcel (11 november 1961), Stefan (15 september 1965) en Barbara (25 december 1968), allen geboren te Den Haag. Marcel is getrouwd met Maria Wilhelmina Agnes Mijnhout (roepnaam Marion), heeft een zoontje Bartholemeüs Clemens Pieter (roepnaam Bart), geboren 26-6-1992, en een dochter Heleen Lieke, geboren 1998 (????). Hun dochtertje Lieke overleed bij de geboorte. Ze ligt begraven in Apeldoorn.

Stefan is getrouwd met Esther Scheldwacht. Ze hebben twee kinderen Billy (7-8-1995) en Moos (7-9-1998). Barbara heeft twee kinderen van wie de jongste, Mees (1-7-2000), weer de achternaam De Walle draagt.

4.12 Ype de Walle (1890-1953)

We keren nu terug naar Ype de Walle, de jongste zoon van Tjitze Andries de Walle. Van deze Ype weten we nog al een en ander. Dat kwam enerzijds omdat hij een publiek figuur was (wethouder van Leeuwarden) en anderzijds omdat hij gecorrespondeerd heeft met zijn achterneef Thijs Andries de Walle. Een aantal brieven van zijn hand zijn bewaard gebleven.

Ype de Walle werd op 2 juli 1890 te Cornjum geboren. Hij heeft met zijn ouders een tijdlang in Hellendoorn gewoond. Hij keerde met hen in 1903 terug naar Leeuwarden. Volgens de burgerlijke stand had hij daar als beroepen kantoorbediende en handelscorrespondent. Van 1939 tot 1941 was hij raadslid in Leeuwarden voor de Vrijzinnig Democratische Bond (VDB), een soort vooroorlogse variant van D'66.

Eind 1940 werd de joodse J. Turksma door de Duitsers uit zijn wethouderschap (eveneens voor de VDB) gezet. In de raadsvergadering van 11 januari 1941 werd Ype de Walle tot zijn opvolger benoemd. Op 12 augustus 1941 werden de provinciale staten en de gemeenteraden door Seyss-Inquart naar huis gestuurd. De Commissaris der Koningin werd de provinciale uitvoerder van het leidersprincipe en de burgemeester de plaatselijke. Ze kregen daarbij assistentie van “Bestuursraden”, die ze zelf konden benoemen. In Leeuwarden werd Ype de Walle een van de vier “Bestuursraden”.

Op 26 januari 1943 werd de NSB'er W.J. Schönhard tot burgemeester benoemd. Dat zagen de bestuursraden niet zitten en ze boden hun ontslag aan. Hoewel dat werd geweigerd, is Ype de Walle er toen toch mee gestopt (*Laarzen op de Lange Pijp*, blz. 59 en 63).

Hij trouwde op 12 mei 1915 met Aukje van Buren (1892-1972), te Leeuwarden. Er zijn een aantal woonadressen van hem en zijn vrouw bekend. Hij woonde eerst een tijdlang op de Paardestraat Q5. Later, tot aan 1939 woonde hij op de Stiensersweg 60 en na 1939 op P.J. Troelstraweg 60. Alle adressen in Leeuwarden.

Ook was hij chef handelscorrespondent van de Friese Coöperatieve Zuivelexport Vereniging en directiesecretaris van de Frico.

We hebben twee brieven van Ype de Walle. We drukken deze hier in hun geheel af.

Leeuwarden, 24 februari 1939

Waarde achterneef,

In het bezit van Uw schrijven dd. 12 dezer deel ik U mede, dat ik zeer gaarne wil trachten U behulpzaam te zijn. Ten opzichte van mijn grootmoeder beschik ik echter niet over gegevens. Evenwel ben ik bezig te proberen wat aan de weet te komen, doch uiteraard vraagt dit nogal eenigen tijd. Vandaar dat ik U voorloopig dit berichtje zend, opdat U weet dat ik aan het speuren ben; of ik echter succes zal hebben, is vanzelfsprekend nog een vraag.

Inderdaad doet het eigenaardig aan te schrijven aan een familielid, dat men niet persoonlijk kent. Toevallig passeer ik morgen Amersfoort, maar ik heb dan geen gelegenheid kenni s te maken. Enfin, een volgende maal wellicht.

*Intusschen met vriendelijke groeten, ook van mijn vrouw, (mede aan Uw vrouw?),
Y. de Walle*

Deze brief was een voorlopig antwoord op een brief van Thijs Andries de Walle met een verzoek om gegevens over de stamboom.

Er is nog een vervolg op de eerste brief:

*IJ. de Walle Leeuwarden, 9 april 1939
"Zonnewende"
Mr. P.J. Troelstraweg 60*

Waarde Achterneef,

Tot mijn genoegen ben ik er eindelijk in geslaagd, zij het met vrij veel moeite, de met Uw schrijven van 12 Februari j.l. gevraagde gegevens te verzamelen.

Ik zal nu maar de gestelde vragen in de door U aangegeven volgorde beantwoorden.

Mijn vader, Tjitze Andries de Walle, werd geboren op 16 October 1843 te Lieve Vrouwenparochie en overleed op 22 januari 1906 te Leeuwarden.

Mijne ouders huwden op 7 December 1872 in de gemeente Leeuwarderadeel, waarvan het gemeentehuis toentertijd nog in Leeuwarden was gevestigd (thans te Huizum bij Leeuwarden).

Zelf trouwde ik op 12 Mei 1915 te Leeuwarden met Aukje van Buren.

Mijn grootmoeder, Korneliske Johannes van Wigcheren (niet Cornelia van Wicheren zo als U schrijft) werd blijkens de doopboeken geboren te Goutum op 12 October 1810. Zij huwde op 24 September 1840 in de gemeente 't Bildt te St. Anna Parochie met Andries Tijzens de Walle en overleed op 19 Januari 1853 te Franeker, na voor de 2^e maal gehuwd te zijn met Klaas Edzes van der Veen.

Of er van de familie de Walle een wapen bestaat, is mij niet bekend. Oud familiezuilver bezit ik niet, zoodat ik U ten opzichte van de vraag omtrent een wapen niet nader kan inlichten. Mogelijk zoudt U bij het rijksarchief, alhier hieromtrent nog iets gewaar kunnen worden, ofschoon ik daar ook nog heb geïnformeerd, doch het schijnt niet gemakkelijk na te gaan.

Ik hoop U overigens naar wensch te hebben ingelicht en U hiermede in staat te stellen de genealogie volledig samen te stellen. Voor onderzoek ten gemeentehuize van Leeuwarderadeel en ter griffie van het gerechtshof, alhier heb ik resp. 40 en 50 cent, totaal fl 0,90 moeten betalen, welk bedrag U mij bij gelegenheid wel in postzegels zult willen restitueren.

Mag ik dan tevens van U hooren hoe het Uw ouders gaat; ik heb verleden jaar eens in de bladen gelezen, dat Uw vader zijn praktijk heeft neergelegd en zich in Heelsum zou vestigen? Mocht U eens naar het Noorden komen, dan hoop ik, dat U ook gelegenheid zult kunnen vinden ons te bezoeken.

Intusschen verblijf ik met vriendelijke groeten van ons beiden, ook aan Uw vrouw (wanneer U althans getrouwd is, want ook dat is ons niet bekend),

IJ. de Walle

Hij overleed op 18 september 1953 te Leeuwarden. Op zijn graf staat wethouder. Hij en zijn vrouw liggen begraven op de Noorderbegraafplaats, naast de zogenaamde erehof. Precieze plaats: afdeling 2, regel 15, nummer 9.

4.13 De drie oudste kinderen van Andries Thijssens de Walle (1809-1844)

We hebben beloofd terug te keren naar de lotgevallen van de oudste drie kinderen. We hebben al aangegeven dat ze in ieder geval tot aan de dood van hun tante Maartje in 1853 bij haar in Hallum hebben gewoond. De kinderen zijn dan resp. 19, 17 en 15 jaar oud.

4.14 Johannes Andries de Walle (1834-1860)

De oudste, Johannes Andries de Walle, is de eerste de Walle die buiten Ferwerd wordt geboren, en wel te Lieve Vrouwenparochie. We laten eerste Baukje de Walle - een oomzegger - over hem aan het woord:

De oudste, Johannes had wel een goed hoofd maar niet zoo knap als onze vader, hij koos het molenaarsvak en aangezien ze zelf niet geheel van middelen ontbloot waren en hun pleegmoeder er ook warmpjes inzate en ze altijd zeide deze drie kinderen krijgen mijn geld, zou Johannes dan later een eigen molen hebben. In dat gedeelte van Friesland zijn het allemaal gemengde bedrijven in hoofdzaak landbouw b.v. veel graan, koolzaad, aardappelen enz. Door die vele graansoorten is er ook veel te malen en was het bedrijf van molenaar zeer loonend. Het heeft echter niet mogen zijn. Hij moet een groote knappe jongeman geweest zijn fors en gebouwd en sterk. Hij vertrouwde te veel op die sterkte kreeg een hevige longontsteking dat overging in vliegende tering zoo dat het een kort proces en de dood het einde was.

Blijkens het verhaal van Baukje wilde Johannes molenaar worden en is dat er niet van gekomen. Dat klopt, op het moment van zijn overleden had hij als beroep Gardenier. Hij trouwde op 20 november 1856 met Baukje Jakobs Koopmans (1836-1864), te Ferwerd. Zij is op 6 mei 1836 te Hallum geboren. Ze is een dochter van Jacob Ydes Koopmans, een landbouwer, en Trijntje Jochems Stienstra. Het stel blijft eerst in Hallum wonen. Daar wordt de oudste dochter Trijntje (1857) geboren. Later verhuizen ze naar Marrum, het buurdorp van Ferwerd; ze wonen daar op nummer 112, dit is Westerhuis, de naam van een boerderij, anderhalve kilometer ten westen van Marrum. Ze krijgen daar nog twee kinderen, Andries (1859) en nog een Andries (1860). De beide jongetjes sterven in hun eerste levensjaar. De eerste wordt op 3 april 1859 begraven te Hallum, rij 45 nummer 2; de tweede op 24 januari 1861, rij 45 nummer 2 in een graf van de kerkvoogdij.

Johannes Andries de Walle overlijdt op 28 december 1860 te Marrum. Hij is op 2-1-1861 begraven te Hallum: rij 45 nummer 2. Onze Baukje schrijft dan verder nog over tante Maartje:

ze had al haar genegenheid nu ze de oudste moest missen aan de tweede gegeven

Maar dat klopt dus niet. Maartje was namelijk al zeven jaar dood toen Johannes overleed.

Hij laat een flinke schuld na blijkens de Memorie van aangifte van de nalatenschap.

Renvooi wegens onroerende goederen, gelegen in den kring van het kantoor te Leeuwarden voorkomende in de memorie van aangifte der nalatenschap van de Walle, Johannes Andries, Gardenier in leven gehuwd met Baukje Jacobs Koopmans gedomicilieerd geweest te Marrum en overleden aldaar, den 28^e December 1860, welke memorie is ingeleverd den 6 Junij 1861 en ingeschreven in het dagregister n° 1, deel 3 folio 197 n° 2866

Vermelding van het testament of huwelijks-kontrakt, krachtens hetwelk de onroerende goederen verkregen zijn Naam, voornaam, beroep en woonplaats van degenen, die de onroerende goederen verkregen hebben, opgave van hunne verwantschap of van de betrekking van huwelijk tot den overledene enz.	OMSCHRIJVING EN WAARDE DER ONROERENDE GOEDEREN woordelijk zoo als zij in de memorie van aangifte zijn vermeld; doch met een volgnummer
Wettelijke Erfopvolging Koopmans Baukje Jacobs Echtgenoot 1/4 de Walle Trijntje Johannes Andries „ Kind, minderjarig 3/4 beide te Marrum	1° de helft in enz. 2° Een twee en zeventigste gedeelte onderverdeeld door en door in: a. enz. b. Twee percelen bouwland in de Gemeente Berlicum, Sectie A nummers 140 en 868 te zamen ter grootte van tweeënnegentig roeden en vijftig ellen.

De ondergetekende Baukje Jacobs Koopmans, zonder beroep, weduwe Johannes Andries de Walle, wonende te Hallum, zoo uit eigen hoofde als in hoedanigheid van wettelijk voogdes over Trijntje Johannes de Walle, hare minderjarige dochter bij wijlen haar man voornoemd in echte gewonnen, ter zake dezer aangifte woonplaats kiezende ten huize van den Notaris Albarda te Marrum

Verklaart

Dat op den 28sten December 18 zestig op Westerhuis onder Marrum , alwaar hij het laatst woonachtig was, is overleden Johannes Andries de Walle met achterlating van twee kinderen Trijntje en Andries tot eenige erfgenamen in gevolge de Wet.

Dat na zulks en wel den 20sten Januarij 1861 Andries de Walle evengenoemd is overleden, tot erfgename nalatende zijne moeder en zuster beide hiervoren bedoeld, ieder voor de helft.

Dat dientengevolge de nalatenschap van voornoemden Johannes de Walle is vererfd op zijn minderjarig kind Trijntje voor 3/4 en op zijne weduwe de Aangeversche voor het overig 1/4 gedeelte.

Dat de onroerende goederen door den overledene nagelaten bestaan in:

1° De helft onverdeeld door en door in:

a. Eene Boerenhuizinge n° 112, met Bouwgrond erf en aanbehooren aan den Hoogen Heerenweg onder Marrum, ten kadaster dier Gemeente bekend in Sectie B nummers 409 en 456, te zamen ter grootte van een bunder zes roeden

- b. *Een Huis n° 111 met Bouwgrond, erf en aanbehooren aldaar als voor bekend in Sectie B nummer 431, 430 en 427, te zamen ter grootte van achtenvijftig roeden en tien ellen.*
- c. *Drie Percelen Bouwland in de Vierde onder Marrum bekend Gemeente Marrum in Sectie A nummer 129, 130 en 131 te zamen ter grootte van drie bunders zesenzestig roeden zeventig el*
2° *Een tweeënzeventigste gedeelte onverdeeld door en door in:*
Een huis en erf nr 24, aan de voorstraat te Ferwerd, ten kadaster dier Gemeente bekemd in Sectie A nummers 1014 tot en met 1020 ter grootte van vier roeden veertig ellen
Een huis en erf aldaar; in Sectie A nummer 511, groot vierenvijftig el
Twee percelen greidland op de Kwaayen, Gemeente Blija in Sectie E nummers 139 en 140, te zamen ter grootte van twee bunders achtenzestig roeden
Een perceel Greidland, Gemeente Ferwerd in Sectie B nummer 602, ter grootte van achtenzeventig roeden twintig ellen
Een perceel greidland, Gemeente Ferwerd in Sectie A nummer 691, ter grootte van een bunder eenennegentig roeden twintig ellen
Drie percelen Bouwland onder Ferwerd, bekend in Sectie B nummers 114, 173 en 270 te zamen ter grootte van een bunder zestig roeden vijftig ellen
Een perceel Bouwland in het kleiland Gemeente Ferwerd Sectie A nummer 297 achtenzestig roeden negentig ellen
Twee percelen Bouwland in de Gemeente Berlicum Sectie A nummers 140 en 868, te zamen ter grootte van tweeennegentig roeden vijftig ellen

Dat de Erflater geene goederen als bezwaarde erfgenaam of in vruchtgebruik bezat en door zijn overlijden geene periodieke uitkeringen bij erfopvolging zijn overgegaan of vervallen, mitsgaders dat door niemand dan door des Erflaters weduwe en kind, beide hiervoor bedoeld, als uit de onderwerpelijke nalatenschap wordt geërfd of verkregen..

Gedaan en geteekend te Hallum, den Junij 1861

B.J. Koopmans

Baukje Jacobs Koopmans hertrouwt met Homme Jakobs Kalma uit Stiens. Lang heeft de vreugde niet geduurd. Zij overlijdt op 29 december 1864 te Stiens. Wel hebben ze nog een dochtertje Jetske gekregen. Trijntje komt na de dood van haar moeder in 1864 bij haar tante Baukje in Cornjum terecht.

De dochter van Johannes Andries, Trijntje, trouwde op 28 april 1881 met Sybe Jurjen de Jong (1855-1884), een broodbakker uit Cornjum. Ze trouwde in Leeuwarden waar toen het gemeente huis van Leeuwarderadeel stond. Op 29 april 1881 worden ze ingeschreven in Marrum. Daar krijgen ze in 1882 een zoon, Kornelis. Sybe Jurjens overlijdt snel daarna op 10 juni 1884. We vonden van hem het volgende grafscript (*Archief familie Hoogland*)

SIJBE JURJEN DE JONG KZN.

Echtgenoot van
TRIJNTJE J. DE WALLE

12 sept, 1855 – 10 juni 1884

Brak ook de dood hier 't leven af
Zijn liefderijke omgang blijft ons bij
Voor ons leeft hij nog over 't graf
Hoe smartelijk zijn gemis ook zij

Ze hertrouwt op 4 juli 1885 met Douwe Gerlofs Schaaf, te Ferwerd. Met hem krijgt ze een zoon Gerlof Douwes. Ze overlijdt op 12 februari 1886, op haar 28ste, ten gevolge van problemen bij de bevalling (?). Ze is te Marrum overleden en zal daar ook wel begraven liggen. Ze laat een voor die tijd behoorlijke schuld na van fl 2142,-

Memorie van aangifte der nalatenschap van Trijntje Johannes de Walle in leven te Marrum

De ondergeteekenden,

Kornelis Sijbes de Jong hoofd der school te Cornjum inqualiteit als voogd van den minderjarige Kornelis de Jong

Douwe Gerlofs Schaaff, bakker te Marrum,

beiden domicilie kiezende ten kantore van den Notaris Heep te Marrum, doen hiermede aangifte:

dat Trijntje Johannes de Walle in leven laatstelijk zonder beroep echtgenoot van den aangever onder B en gewoon hebbende te Marrum, aldaar op den 15 November 1885 ab intestate is overleden, met achterlating als hare gezamenlijke erfgenamen krachtens de wet van hare beide kinderen uit twee huwelijken met nu wijlen Sijbe Jurjens de Jong in leven te Marrum, en nu mede wijlen Gerlof Douwes Schaaff, het zoontje uit haar tweede huwelijk met den aangever onder B, ieder voor ?, zijnde het aandeel van het laatstgemelde kind, Gerlof Douwes Schaaff, bij deszelfs op den 12 Februarij 1886 plaatsgehad hebbend overlijden vererfd op zijnen vader, den aangever Schaaff voor ? en op zijnen halfbroeder, den minderjarigen Kornelis de Jong voornoemd voor de resterende ?;

dat er alzoo buiten deze geene meerderen van gelijken of verderen graad bestaan, terwijl evenmin door iemand anders iets uit den nalatenschap der erflatersche wordt genoten;

dat door dit overlijden geen fidei commis is gedesolveerd noch vruchtgebruik of eenige periodieke uitkering is vervallen of overgegaan;

dat tot de nalatenschap der erflatersche het navolgend vastgoed behoort:

3/4 gedeelten onverdeeld en over hoog en laag in:

Eene huizinge en broodbakkerij met erf c.a. te Marrum, kadastraal bekend gemeente Marrum, Sectie A. n. 620 groot 0,5 Are, en

1 1/16 onverdeeld en over hoog en laag in drie percelen bouwland onder Marrum, gemeente Marrum, sectie A n° groot 76 are 90 centiare, 130 groot 70 are 80 centiare en 131 groot 2 hectare 19 are; en

dat de nalatenschap der erflatersche oplevert een nadeelig saldo ad tweeduizend eenhonderd tweeënveertig gulden fl 2142,-

Aldus opgemaakt en ingeleverd ten kantore voor het regt van successie te Holwerd den Maart 1800 zesentachtig K.J. de Jong

D.G. Schaaff

4.15 Baukje Andries de Walle (1938-1908)

Hoe verging het Baukje Andries de Walle, de dochter van Andries Thijssens? Ze trouwt op 19 mei 1858 met Foppe Foppes Brouwer (1838-1901), op Ameland. Deze Foppe was afkomstig

van Nes, Ameland. Hij wordt timmerman en architect genoemd. Ze woont lange tijd - in ieder geval sinds 1864 - met hem te Cornjum, in hetzelfde dorp als waar haar halfbroer Tjitze jarenlang woont. Ze krijgen vijf kinderen: Jan (1866), Jan (1867), Jan (1871), Tjitske (1872-1893) en Baukje; allemaal in Cornjum geboren. Trijntje, de dochter van haar broer Johannes woont een tijdje bij haar in. Het gezin verhuist later naar Leeuwarden. Op 1 mei 1896 worden ze daar ingeschreven in de burgerlijke stand. Ze hebben als godsdienst Nederlands Hervormd.

Zoon Jan verblijft op dat moment in Davos, Zwitserland (met TBC?). Hij overlijdt in 1897 in Davos. Hij ligt net als zijn ouders en zusters in Cornjum begraven. Foppe overlijdt op 6 januari 1901. In de Leeuwarder Courant uit die tijd vonden we de volgende advertentie:

*** * Heden overleed, in den ouderdom van
62 jaren, na een langdurig lijden, onze ge-
liefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader
de Heer FOPPE FOPPES BROUWER, in
leven Architect etc.**

Leeuwarden.

Wed. F. F. BROUWER—DE WALLE.

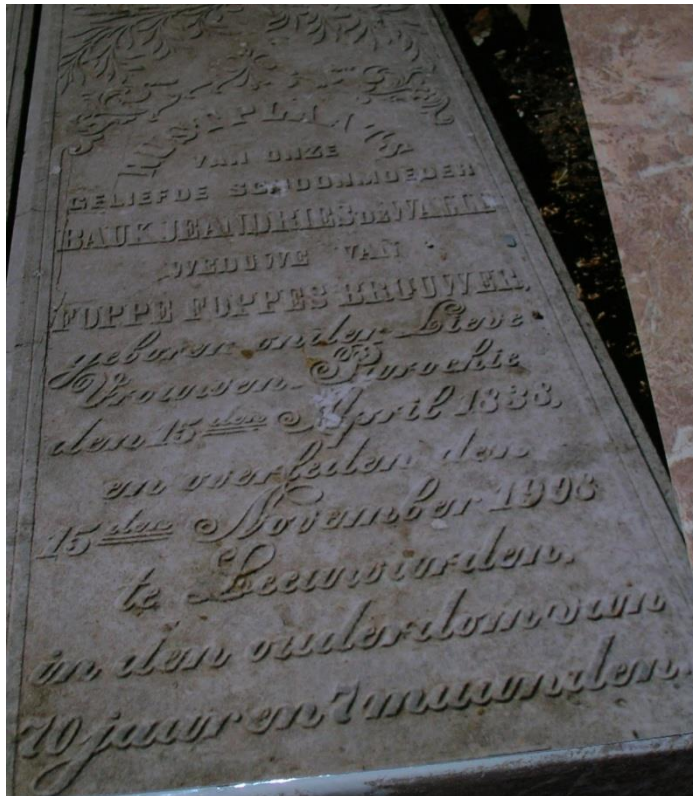
B. HOEKSTRA—BROUWER.

H. W. HOEKSTRA.

Wed. J. F. BROUWER—BOESMA.

Dochter Baukje is op 6 juni 1908 overleden. Baukje Andries de Walle overlijdt te Leeuwarden op 15 november 1908.

De graven van ouders en kinderen vinden we anno 1999 naast elkaar gelegen aan de zuidkant van de kerk van het Friese Cornjum.

De grafschriften van de ouders luiden:

Rustplaats van
FOPPE FOPPES BROUWER
geliefde echtgenoot van
BAUKJE ANDRIES DE WALLE
geboren te Nes op Ameland 19 October 1838, overleden te Leeuwarden den 8 januari 1901 na eene echtvereeniging van 42 jaren

Direct naast het echtpaar ligt de grafsteen van hun dochter Tjeetske (de naam op de grafsteen) die in 1893 op 21 jarige leeftijd overleed.

We vinden een prachtig stukje over Baukje Andries in de brief van haar tantezegger Baukje:

“Zijn (van Thijs, Hdw) zuster Baukje voelde niet zoo veel voor ontwikkeling hield meer van huiselijke arbeid en was altijd bezig. Toen ze later getrouwd was, was haar huis een voorbeeld van reinheid en netheid maar gezelligheid ontbrak ten eenen male”

Muzikaal was ze ook al niet volgens dezelfde Baukje. Kortom, een saaie meid, lijkt het.

4.16 Thijs Andries de Walle (1836-1914)

Van deze Thijs Andries is ons veel overgeleverd. We vinden zijn “levensverhaal” in de brief die zijn dochter Baukje Maria (*1869) aan haar neef Thijs Andries de Walle schreef. We zullen aan de hand van deze brief door het leven van Thijs Andries heenlopen. In de brief komt ook een en ander aan de orde over de broer en zuster van Thijs Andries.

Thijs Andries de Walle

geb. Te Lieve Vrouwe Parochie 14 januari 1836

Mijn oudste neef Mr. Th. A. De Walle vraagt om te vertellen wat ik van mijn voorouders en mijne ouders weet. Ik wil hem graag dat pleziertje doen en schrijven, wat ik natuurlijk bij overlevering in zake het voorgeslacht weet. Het is betrekkelijk weinig want in de jaren toen mijn ouders over hun ouders spraken was ik zelf nog een kind. Nu ben ik 75 jaar en zal ik trachten op schrift te stellen wat ik mij herinner, over mijn vader, ik zal alles zo beknopt mogelijk doen anders zou het een volledige levensbeschrijving worden. Pa was het middelste kind van Andries Thijses de Walle en Baukje Johannes Andringa. Beide zijn niet oud geworden. De vrouw is op 27 jarige leeftijd gestorven aan verbloeding in het kraambed. De boerderij waar ze woonden stond erg afgelegen en toen de dokter kwam was de kraamvrouw reeds gestorven.

Het kindje een meisje dat naar de moeder genoemd werd bleef in leven en werd met haar beide broertjes Johannes en Thijs bij het overlijden van hun vader elf jaar later aangenomen door een tante die getrouwd was maar kinderloos.

We hebben eerder al verteld dat het bij deze tante gaat om Maartje Johannes Andringa, een zuster van de moeder van de kinderen. Deze zuster woonde met haar man, Beert Johannes Gelder, in Hallum, Ferwerderadeel.

Zij heeft de drie weesjes met groote zorg en liefde grootgebracht en toen de jongens groter werden hun de gelegenheid gegeven zich in die richting te begeven die ze zelf graag wilden.

De oudste, Johannes had wel een goed hoofd maar niet zoo knap als onze vader, hij koos het molenaarsvak en aangezien ze zelf niet geheel van middelen ontbloot waren en hun pleegmoeder er ook warmpjes inzat en ze altijd zeide deze drie kinderen krijgen mijn geld, zou Johannes dan later een eigen molen hebben. In dat gedeelte van Friesland zijn het allemaal gemengde bedrijven in hoofdzaak landbouw b.v. veel graan, koolzaad, aardappelen enz. Door die vele graansoorten is er ook veel te malen en was het bedrijf van molenaar zeer loonend. Het heeft echter niet mogen zijn. Hij moet een groote knappe jongeman geweest zijn fors gebouwd en sterk.

Hij vertrouwde te veel op die sterkte kreeg een hevige longontsteking dat overging in vliegende tering zoo dat het een kort proces en de dood het einde was.

Onze vader koos toen hij de lagere school doorlopen had, verdere studie en ging naar Groningen en vestigde zich later als Arts in Oudkerk waar hij onze moeder leerde kennen.

Tijdens zijn verblijf in Groningen stierf zijn Pleegmoeder.

Dat klopt. Thijs Andries de Walle verbleef volgens het bevolkingsregister van de stad Groningen van 21 mei 1852 tot 31 augustus 1858 in deze stad. Hij studeerde daar medicijnen. We hebben helaas zijn inschrijvingsdatum als student niet kunnen vinden. In het bevolkingsregister vinden we verder vermeld dat hij afkomstig was uit Ferwerderadeel, Hallum dus, ongetrouwd en met als godsdienst Ned. Hervormd. Bij zijn beroep staat vermeld: onbekend.

Vanuit Groningen vertrok hij in 1858 naar de voormalige gemeente Aengwirden, met de dorpjes Luinjeberd, Tjalleberd, Terband en Tersloot. Deze gemeente is later bij Heerenven gevoegd. Hij wordt in de periode 1850-1860 ingeschreven in de gemeente Schoterland (blad 99, volgnummer 12). Wat hij daar deed, is ons niet bekend. Mogelijk liep hij daar een soort stage bij een arts, waarna hij vervolgens elders afgestudeerd is. Daarvandaan zal hij vertrokken zijn naar Oudkerk. Zijn dochter vertelt niets over de periode tussen Groningen en Oudkerk.

We gaan verder met de brief.

Zij was een klein vrouwtje en had veel last van asthma. Dat was een zware slag voor onze vader want hij hield veel van zijn Pleegmoeder en omgekeerd zij van mijn jongen zoo als ze altijd zei; ze had al haar genegenheid nu ze de oudste moest missen aan de tweede gegeven.

We hebben eerder al opgemerkt dat Baukje zich hier vergist, Johannes is eerst 7 jaar na zijn tante overleden.

De pleegvader beging toen een domme streek en hertrouwde spoedig met een veel jongere vrouw en aangezien hij met Tante Maartje getesterd had dat de langstlevende het vruchtgebruik van het kapitaal zou houden kregen de jonge kinderen Thijs en Baukje niets.

Toen per slot ook de Pleegvader stierf was het kapitaal allemaal op want de tweede vrouw was zeer spilziek en is later door de Diaconie onderhouden en kreeg een armen-graf. Er is toen door een notaris wel werk van gemaakt maar het geld was op en de man dood en haal er dan maar iets van.

Beert Johannes Gelder (waar is de tekst van het testament????) hertrouwde op 12 juni 1856 met Taetske Baukes Hofman, in Ferwerd. Hij overlijdt in 1870 in de gemeente Tietjerksteradeel.

Als kinderen hebben ze het bij hun Pleegouders heel best gehad het was een lief eenvoudig vrouwtje die alles voor de kinderen over had. Als de oom op zijn kaartavondjes was liet ze op verzoek van de kinderen de oude werkvrouw komen die allerlei verhalen deed uit het grijs verleden toen ze nog aan spoken geloofden. Ook had ze een piano in huis laten komen omdat Thijs (onze vader) die zeer muzikaal was dat graag wilde. Hij kreeg les van Meester Toontje een zoogenaamde derde ranger die een armzalig traktementje had en een huis vol kinderen, de les kostte een kwartje per uur. Meester Toontje was een Dominees zoon. In zijn later leven heeft Pa veel aan muziek gedaan en ook in Groningen altijd les genomen bespeelde ook dikwijls het orgel in de groote Martinikerk want hij was net zo goed thuis op het orgel als op de piano. Zijn broer Johannes en zijn zuster Baukje voelden niets voor muziek. Op de lagere school had Thijs nog al eens ongenoegen met zijn medescholieren en aangezien hij een klein tenger ventje was kreeg hij altijd de klappen wat hem echter niet verhinderde telkens weer ongenoegen te krijgen. Tenslotte verzoon hij dit er op, tegen zijn groote sterke broeder die altijd met zijn sommen zat te sukkelen zei hij jij moet op het schoolplein voor me vechten dan zal ik al je rekenvraagstukken maken en zoo gebeurde het ook dat de groote sterke Johannes de vijanden van Thijs afroste en Thijs van de twee jaar oudere J de rekenmoeilijkheden oploste. Thijs had een verbazend goed wiskundehoofd zoo als later ook wel bleek.

Voor dat ze hun vader verloren waren ze natuurlijk op de boerderij en bracht een van de knechten hun maandagsmorgens te paard naar school en haalde hun zaterdagmiddags weer thuis. De wegen zware klei waren haast altijd onbegaanbaar zomers van h et stof dan kwamen er scheuren in van de droogte en in de herfst en de winter bleven de paarden haast met hun benen steken.

Door de week waren ze bij een bakker in huis en bedreven allerlei kattenkwaad zoo als alle jongens van die leeftijd doen b.v ze kaapten stiekum de appels van de bakker die hij droogen moest op de oven voor de boeren.

Zou het geweest kunnen zijn dat ze in Ferwerd in de kost waren bij Sjoerd Hendriks de Walle, de zoon van de notaris Hendrik Sakes de Walle? Deze was blijkens het bevolkingsregister bakker te Ferwerd. Bovendien was hij een neef van Andries Thijssens, en een neef met weinig kinderen. Er woonden immers ook nog twee zusters van hun vader in Ferwerd. We kunnen het niet nagaan.

Over de bakker woonde een kuiper waar ze zoo als toen gebruikelijk was een vuurhaardje onder de schoorsteen hadden waar een blank stalen hengsel de etenspot gekookt werd. Ik heb dat ook nog heel goed gekend. Ze speelden dan met de kinderen van de kuiper en op een keer spraken Thijs en Joh. Af dat als de pappot weer aan de haak hing zij gelijktijdig zouden beginnen te plassen zoo dat het vuur doofde. Ze hebben dat gedaan ook en gingen toen als de maan op de loop, met de kuiper achter zich aan maar krijgen kon hij hun niet. Pa kon dat altijd zoo met smaak vertellen. Zijn zuster Baukje voelde niet zoo veel voor ontwikkeling hield meer van huiselijke arbeid en was altijd bezig. Toen ze later getrouwd was, was haar huis een voorbeeld van reinheid en netheid maar gezelligheid ontbrak ten eenen male.

Toen Pa zich als Arts in Oudkerk vestigde en zoo als ik reeds schreef kennis aan Moeder kreeg en die zich in het huwelijk begaven, zijn wij geboren.

Wanneer hij zich precies in Oudkerk vestigde is ons niet bekend. Waarschijnlijk was dit in de periode 1863/1864. In ieder geval trouwde hij op 27 oktober 1864 in de gemeente Tietjerksteradeel met Antje Laskewitz, afkomstig uit Birdaard en een dochter van Johannes Jacobus Laskewitz (1816-1896) en Jeltje van der Woude.

Deze Johannes Jacobus Laskewitz was eerder schoolmeester in Birdaard geweest en als zodanig de opvolger van Egbert T. de With, de vader van Teeuwis E. de With die in 1839 getrouwd is met Geeltje Thijssens de Walle, uit tak 1 van de de Walles. Egbert T. de With wordt als schoolmeester ontslagen wegens fraude bij het innen van de belastingen (zie: **de stroomlijning van het friese onderwijzersbestand (1795-1860)**).

Een andere dwarsligger was Egbert Teeuwes de With, die in 1810 als onderwijzer te Birdaard werd aangesteld. In 1812 had hij een salaris van f. 175, plus vrije woning en de schoolgelden. Daarnaast was hij ontvanger van de plaatselijke belastingen wat hem f. 40, opleverde. Over hem kwamen dezelfde klachten binnen als van Beerda. De grootste klacht was het onbarmhartig straffen. Daarnaast was De With vaak afwezig. Hiervoor diende het grietenijbestuur hem een ernstige 'correctie' toe en in 1826 werd hij voor 6 weken geschorst. Toch werd deze sympathisant van de Afscheiding niet op grond van zijn werk in de school ontslagen. In 1841 pleegde hij fraude als plaatselijk ontvanger. Hij werd veroordeeld tot 5 jaar tuchthuisstraf, een boete van f. 50, en betaling van de proceskosten. Bovendien zou hij gebrandmerkt worden met de letters T.P.F., waarbij de letters T. en P. betekenden Travaux Perpétuels, altijd gedurende dwangarbeid. De F. stond voor het begrip Faussaire, d.w.z. vervalser. Tenslotte nog een geseling op het schavot met de strop om de hals! Men ziet hier, dat de humane strafpraktijk, die de schoolopziener in de school nastreefde, nog niet was doorgedrongen bij de gewone straffen voor de volwassenen. Maar De With ging in hoger beroep. Hier werd hij veroordeeld tot 7 jaar gevangenisstraf, f. 50, boete en betaling van de proceskosten. Bovendien moest hij op het schavot plaats nemen, waarbij het zwaaien van het zwaard boven zijn hoofd symbolisch een onthoofding moest voorstellen. De With vroeg gratie aan de koning, maar alleen het zwaaien met het zwaard werd kwijtgescholden. Op 23 februari 1842 werd De With van zijn schoolambt ontheven.

Johannes Jacobus Laskewitz was volgens de schoolopziener helaas geen sterke persoonlijkheid. In 1846 rapporteert dezelfde schoolopziener dat Laskewitz nu beter onderwijs geeft dan bij zijn vorige bezoek, 'waarschijnlijk veroorzaakt door zijn blijdschap, dat hij deze akelige standplaats wegens de rampzalige godsdienstige verdeeldheid, eerlang met het stille Oudkerk zoude verwisselen' (*De afscheiding van 1834, deel I*, blz. 164).

Zijn acte van bevoegdheid als arts krijgt Thijs Andries de Walle pas op 18 april 1867. We hebben de tekst van deze acte:

ACTE VAN BEVOEGDHEID

ALS
ARTS

De Commissie van examens, krachtens art. 13 der Wet van den 1sten Junij 1865 (Staatsblad N° 59), door Z.M. den Koning bij besluit van den 1sten Maart 1867 No 78 benoemd, heeft in hare zitting van den 17^{den} April geëxamineerd Thijs Andries de Walle geboren te Vrouwen Parochie, bevoegd tot uitoefening der Genees- en Heelkunde, ten gevolge van een afgelegd examen als Plattelands Heelmeester, in de Verloskunde, overeenkomstig de bepalingen van art. 27 van bovengenoemde wet, en ten gevolge van dat examen, krachtens art. 16 dier wet deze acte van bevoegdheid uitgereikt.

Rotterdam, den 18^{den} April 1867

Namens de Commissie

Thijs Andries bleef tot 1876 in Oudkerk wonen. Daar werden zes van hun negen kinderen geboren, te weten Jeltje Baudina Johanna (1865-1933), Johannes Jacobus (1867-1891), Baukje Maria (1869-1950), Foppe Andries die op zijn eerste verjaardag al overleed (1871-1872), Sophie Elize (1873-1951) en Foppe Bernhard (1875-1944). Kijkend naar hun tweede namen, dan lijken Baukje Maria en Foppe Bernhard naar de oom en tante van Thijs Andries genoemd te zijn die immers Maartje en Beert heten. Wel hebben de namen een sjieke draai gekregen. Waar de naam Foppe vandaan komt is ons volstrekt onduidelijk (?).

Het was een zware taak om 8 kinderen een goede opvoeding te geven waar de praktijk niet groot was en de tarieven laag. Een visite in het dorp was 60 cent en een bevalling f 5,00. Als ze heel arm waren rekende Pa soms niet meer dan f 2,50 en bij een flinke boer werd er voor de bevalling nooit meer als f 7,50 of f 10 gerekend. Ze zijn er echter gekomen en hebben een werkzaam en welbesteed leven achter de rug maar het ging niet altijd over rozen en de stemming liet ook wel eens iets te wensen over. Gelukkig was Moeder een zeer geduldige en lankmoedige vrouw die evenals Pa veel werk gedaan heeft en haar huishouding naar haar beste weten bestierd.

Wat er van de kinderen van dat Echtbaar geworden is weet mijn neef Thijs zelf wel zijn eigen vader is er een zoon van en daarom sluit ik dit nu af in de hoop dat het eenig zins aan zijn verwachtingen beantwoord.

Het zijn misschien voorvalletjes die hij ook van zijn eigen vader wel gehoord heeft maar misschien ook niet want die ging als 13 jarige jongen 't huis uit naar 't Gymnasium en is buiten de vacaties nooit meer in 't ouderlijk huis geweest.

Baukje vertelt het verdere verhaal niet; dat zullen wij dus moeten doen. Blijkens een aantekening op zijn acte van bevoegdheid als arts vestigt hij zich op 20 juli 1876 te Driesum. Daar zit hij maar kort: op 29 september 1877 vestigt hij zich te Surhuisterveen. Uit de Leeuwarder Courant van 25 september 1879:

Gevestigd te Surhuisterveen
als GENEES-, HEEL- en VERLOSKUNDIGE,
TH. de WALLE, Arts.

Thijs Andries is in het seizoen 1878/1879 huisarts te Surhuisterveen. Dit blijkt onder meer uit een *patent* dat hem voor het dienstjaar 1878/1879 verleend is, een patent als genees- heel en verloskundige en artsenijsmenger. Het is opgemaakt te Buitenpost op 23 juli 1878. Volgens dit patent woont hij dan in Surhuisterveen. Hun zevende kind, de dochter Catharina Jacoba (1878-1952) wordt daar geboren.

Blijkens een advertentie in de Leeuwarder Courant van 1 mei 1879 verkoopt hij zijn woning:

Uit de hand te koop of te huur:
Eene flinke Burgerhuizinge, staande aan
den Straatweg en aan de Vaart te Surhuister-
veen, voor vele Affaires zeer geschikt. Te aan-
vaarden den 12 Mei 1879.
Te bevragen bij den eigenaar *T. de Walle*,
Arts te Surhuisterveen.

Op 31 mei 1879 vestigt hij zich opnieuw te Driesum. Daar worden hun laatste twee kinderen geboren, Anna Louise (1880-1958) en Jule Camie (1882-1968). Volgens het bevolkingsregister van Dantumadeel was Thijs Andries trouwens Doopsgezind. Zijn vrouw wordt Ned. Hervormd genoemd. Hoe Thijs Andries Doopsgezind geworden is, vermeldt de historie niet; hij is in Ned. Hervormde gezinnen opgevoed. Ook als student is hij nog Ned. Hervormd. Zou hij toch wat meegekregen hebben van de godsdiensttwisten waar zijn schoonvader in verwickeld was geweest?

Op 19 maart 1884 vertrekt het gezin naar Langweer. Op 1 april van dat jaar vestigt hij zich daar als arts.

Op 31 januari 1884 vinden we in de Leeuwarder Courant:

→ Tot gemeente-geneesheer van Doniawer-
stal is benoemd de heer **T. de Walle** te
Driesum.

Hij overlijdt op 30 mei 1914 in het ziekenhuis Bethel te Delft waar hij een operatie zou ondergaan. Niet bekend is waaraan hij leed. Zijn vrouw Antje overlijdt 15 jaar later, op 26 juli 1927 te Langweer. Beiden zijn begraven te Langweer. We vinden het graf van Thijs Andries de Walle en zijn vrouw Antje Laskewitz vlak bij de ingang van de oude kerk van Langweer.

Op hun grafstenen staat het volgende te lezen:

RUSTPLAATS
van
TH. A. DE WALLE
arts,
geboren
te Lievevrouwen Parochie
den 14 Januari 1836
overleden te Delft
den 30 Mei 1914.

RUSTPLAATS
van
A. DE WALLE
-LASKEWITZ

geboren te Birdaard
den 27 September 1845

overleden
te Langweer
den 26 Juli 1927.

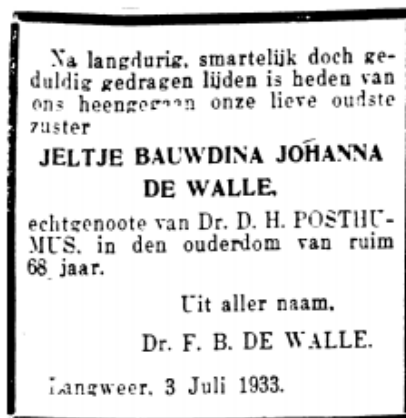
Opvallend is dat op de grafstenen alleen de initialen worden vermeld.

4.17 De verdere lijn van Thijs Andries

Jeltje Baudina Johanna (1865-1933)

Zij staat van 13 maart 1885 tot 12 december 1892 te Marrum, het buurdorp van Ferwerd, als onderwijzeres. In mei 1892 komt Dirk Henricus Posthumus (1866-1933), ingeschreven in het bevolkingsregister als student, terug naar zijn geboortedorp Marrum. Hij is geboren op 23 oktober 1866. Jeltje en Dirk moeten elkaar daar hebben leren kennen. In ieder geval trouwen ze op 16 juni 1896 te Doniawerstal (Langweer). Op 11 augustus 1896 wordt Dirk Henricus Posthumus overgeschreven naar Sneek. Later verdient hij de titel Doctor.

Het echtpaar had twee kinderen, Anna Baudina Johanna en Sybrandus Dirk. Jeltje overleed op 3 juli 1933 te Sneek, een half jaar voor haar man. Blijkens een advertentie in de Leeuwarder Courant na een *langdurig lijden*.

Beide zijn in Sneek begraven, maar hun grafsteen is inmiddels geruimd.

Johannes Jacobus (1867-1891)

De oudste zoon, Johannes Jacobus, stierf op 4 januari 1891 op 24-jarige leeftijd aan malaria, te Padang op Java. Hij is de eerste De Walle die in het buitenland stierf.

Baukje Maria (1869-1950) en Sophie Eliza (1873-1951)

Baukje Maria, roepnaam Bé, en Sophie Elize bleven beide ongehuwd. Van Sophie Elize hebben we nog een adres uit 1893. Ze woonde toen aan de Turfmarkt C8 te Leeuwarden, van

22 augustus 1893 tot 5 maart 1895. Ze was leerling van de Apotheek, godsdienst doopsgezind. Later woont het ongetrouwde stel zussen in ieder geval tot aan de tweede wereldoorlog in Langweer. Pas op hun oude dag zijn ze bij hun zuster Jule Camie te Apeldoorn gaan wonen. Baukje Maria overleed daar op 6 december 1950; Sophie Elize op 5 juni 1951. Beide dames lieten zich te Dieren cremieren.

Jule Camie (1882-1968)

Hun zuster Jule Camie, de jongste, was op 10 december 1919 op 37-jarige getrouwd met Jeremias Meyjes, te Langweer (gemeente Doniawerstal). Deze Jeremias Meyjes was op 3 mei 1865 te Amsterdam geboren uit een oud en voornaam geslacht. Hij was secretaris en burgemeester van Diepenheim. Het stel gaat in de villa Warmelo bij Diepenheim wonen. Daar wordt hun enig kind geboren, een zoontje, dat direct na de geboorte overleed. Jeremias overleed op 30 mei 1942. Jule Camie overleed op 19 juni 1968 te Apeldoorn. Zij liet zich net als haar zussen Baukje Maria en Sophie Elize cremieren.

Anna Louise (1880-1958) en Catharina Jacoba (1878-1952)

Catharina Jacoba trouwde op 15 april 1903 met Willem Hendrik Fortuin, te Langweer in de gemeente Doniawerstal. Ze kregen vier kinderen: Zwaantina, Thea, Catharina, Jacoba en Jim. Catharina Jacoba en haar zuster Anna Louise emigreerden later naar Chicago in de Verenigde Staten. Anna Louise blijktens de registers van Ellis Island in 1908; haar zus in 1912 onder de naam Fortuin.

Anna Louise trouwde op 9 juni 1908 te Manhattan, New York met Willem L. van Tellingen. Ze kregen twee kinderen: Rudolf Alexander en Oscar Herbert Maximiliaan.

Daar in Amerika overleed Catharina Jacoba op 18 oktober 1952 en Anna Louise op 23 juni 1958.

4.18 Foppe Bernhard de Walle (1875-1944)

De enig overgebleven zoon, Foppe Bernhard, verliet het ouderlijk huis al jong. We citeren de brief van zijn zuster Baukje:

want die ging als 13 jarige jongen 't huis uit naar 't Gymnasium en is buiten de vacaties nooit meer in 't ouderlijk huis geweest

Hij ging vanaf 1888 in Sneek op het gymnasium. Zijn ouders woonden toen in Langweer. Hij was in Sneek in huis bij de familie Boom. Reizen was natuurlijk lastig in die tijd. Dat zal de reden zijn geweest dat hij het ouderlijk huis verliet. Later studeerde hij Medicijnen in Amsterdam. In *Album Academicum* vinden we: 1895/1902 Walle (Foppe Bernard De), med., geb. te Oudkerk op 18 augustus 1875. Bevorderd tot arts op 30 oktober 1903 en gepromoveerd op 10 mei 1905 tot doctor in de geneeskunde op proefschrift: "Bijdrage tot de kennis der gewrichtslichamen.". Snel daarna zal hij als chirurg aan de slag zijn gegaan bij het Bethel ziekenhuis te Delft. Bij zijn afscheid in 1937 wordt namelijk vermeld dat hij 30 jaar als chirurg aan dat ziekenhuis verbonden is geweest.

Hij is daar ook bekend bij de Walles die daar in de buurt wonen. Dit leiden we af uit een opmerking in een brief van Harmen de Walle (1878-1943):

De naam van Prof. de Walle (Uw vader) hooren wij hier nog al eens noemen maar verder zijn we elkander zeker onbekend

De familieband werd begrijpelijkerwijs niet meer beseft. Ze waren achterachterachterneven.

Foppe Bernhard trouwde op 1 sept 1908 met Johanna Maria Luyken Glashorst, te Hilversum. In Delft woonden ze jarenlang, tot aan het vertrek in 1937, op Oude Delft 194 in een monumentaal herenhuis.

Ze krijgen vier zoons, te weten: Thijs Andries (*1909) en tweelingbroer Frederik Dirk Frans, die op de dag van zijn geboorte overlijdt, Frederik Dirk Frans (1911-1948) en Willem Leonard (1914-1989).

In 1937 legt Foppe Bernhard zijn praktijk als Chirurg neer. Met zijn vrouw gaat hij dan wonen in Mooyland, een Doopsgezind gasthuis te Heelsum bij Arnhem.

In de oorlogsjaren verleent hij in de kliniek Neder Veluwe, een noodhospitaal, weer medische hulp. We citeren uit **Blik Omhoog 1940-1945**, een boek over Wolfheze en de Zuid-Veluwe in oorlogstijd (Cor Janse, 1995), blz. 67.

Dr. DE WALLE

De chirurg die in de meidagen van 1940 in de Kliniek medische hulp verleende aan de uit de Gemeente Renkum aangevoerde oorlogsslachtoffers, was dr. Foppe Bernhard de Walle, rustend chirurg en woonachtig op Mooi-Land. Geboren in het Friese Oudkerk was hij een van de 8 kinderen van de huisarts van Oudkerk, Driesum, Surhuisterveen en Langweer. Dat was ruim vóór de eeuwwisseling. Dr. de Walle bezocht het Lyceum in Sneek en de Universiteit in Amsterdam, waar hij in 1903 het artseneexamen aflegde. Na enkele jaren geassisteerd te hebben, behaalde hij zijn doctorsgraad en vestigde zich na zijn huwelijk in 1908 als eerste chirurg en vrouwenarts te Delft. In Delft was dr. de Walle aan meerdere ziekenhuizen verbonden en bekleedde functies bij o.a. het Groene Kruis en het Roode Kruis. In 1937 legde hij zijn praktijk neer en ging met zijn echtgenote wonen in het doopsgezinde rusthuis Mooi-Land in Heelsum. Hij was officier in de orde van Oranje Nassau.

Dr. de Walle was in mei 1940 64 jaar oud en overleed in juli 1944. Zijn echtgenote, een Haarlemse verpleegster van Friese komaf (Heerenveen), bleef tot na de Slag om Arnhem op Mooi-Land wonen. Het echtpaar had drie zoons, waarvan de jongste, Willem Leonard (1914), officier van justitie in Almelo, gehuwd was met een dochter van Heijbroek (oprichter van het Airborne Museum), die schuin tegenover De Koude Herberg aan de Utrechtseweg woonde in de villa 'Valkenburg'. Van mevrouw J.M.L. de Wale Glashorst, de echtgenote van dr. de Walle is een aantal brieven en briefkaarten bewaard gebleven waarin zij haar kinderen verslag doet van haar ervaringen gedurende de Slag om Arnhem op Mooi-Land en de evacuatie daarna. In het betreffende boek-deel wordt deze informatie benut.

In het genoemde boek wordt verder nog verslag gedaan van diverse medische wapenfeiten van Foppe Bernhard uit die periode.

Hij overlijdt op 21 juli 1944 in het ziekenhuis te Arnhem. Zijn vrouw overlijdt in 1949 te Amersfoort.

4.19 Willem Leonard de Walle (1914-1989)

Willem Leonard, roepnaam Wim, studeerde rechten. Hij trouwde op 15 juli 1941 te Oosterbeek met Tine Jacoba Heybroek en ging in Almelo wonen. Hij is daar werkzaam als ambtenaar van het openbaar ministerie bij de kantongerechten. In die hoedanigheid heeft hij een rol gespeeld bij het aan de kaak stellen van de mishandeling van gevangenen in het kamp te Ommen door de Nazi's. Ommen diende in de jaren 1942 en 43 als strafkamp voor die mensen die door de Nederlandse rechter wegens een of ander misdrijf waren veroordeeld maar voor wie in Nederlandse strafgevangenis geen plaats was. Deze gevangenen werden aldaar vaak ernstig mishandeld. We citeren nu verder Prof. Dr. L. de Jong, **Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog**, deel 6 blz. 656:

Begin januari '43 maakten de artsen J. Rethmeyer te Almelo en J.B. Ebbinge te Enschede een van de twee ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de kantongerechten in het arrondissement Almelo, mr. W.L. de Walle, attent op het feit dat in verschillende ziekenhuizen in Overijssel mishandelde en uitgeputte patiënten lagen, afkomstig uit Ommen en uit kampen in Duitsland. De Walle stelde zich onmiddellijk in verbinding met enkele collega's die hem als betrouwbaar bekend waren: jhr. mr. F.A. Groeninx van Zoelen (Zwolle) en mr. L.A.S.J. baron van der Feltz (Zutphen) alsmede een van de substituut-officieren van justitie bij de rechtbank te Arnhem, mr. W. de Vries. Zij pleegden overleg. Daarbij beseften zij dat zij een riskante actie op touw gingen zetten: hoe zou de bezetter reageren indien tot hem doordrong dat Nederlandse rechterlijke ambtenaren op eigen gezag nadere gegevens verzameld hadden over wantoestanden in Duitse kampen? Want dat stond voor hen vast: als de inlichtingen van de artsen Rethmeyer en Ebbinge juist waren, dan moest de zaak "hogerop" en dan zou zij uiteindelijk ook het Reichskommisariaat bereiken. Zij besloten door te zetten."

Onderzoek en actie van bovengenoemde mensen resulteerde uiteindelijk in sluiting van Ommen voor niet-politieke gevangenen. Ommen werd door de Duitsers bestemd voor onderduikers en arbeiders die niet van verlof uit Nederland naar Duitsland terugkeerden.

Ook na de oorlog komen we de naam van Willem Leonard nog tegen in verband met de oorlog. We citeren een bericht van 7 maart 1950:

Duitser Glück krijgt drie jaar
Apeldoorn. - De 36-jarige Duitser Adolf Glück, voormalig Flieger-Ober-ingenieur en commandant van de Koning Willem III-kazerne te Apeldoorn, tegen wie de substituutofficier van Justitie bij de bijzondere strafkamer van de Arnhemse rechtbank, mr. W.L. de Walle, twee weken geleden zeven jaar eiste wegens het doodschieten van twee onderduikers, de Amerikaanse piloot B.F. Moore en twaalf illegale werkers, eind 1944 te Apeldoorn, is bij sententie van de arrondissementsrechtbank Vrijdag veroordeeld tot drie jaar met aftrek.

Willem Leonard de Walle en Tine Jacoba Heybroek kregen drie kinderen: Foppe Bernhard (*1945), Julie Sophie Elisabeth (*1947) en Anna Baudina (*1950), alle drie te Almelo geboren. Foppe Bernhard trouwde op 20 maart 1970 te Wageningen met Joke Sevenster. Ze hebben twee kinderen: Carina Adriantina (*1974, Champaign Michigan) en Doeke Willem (*1978, Seattle Washington). Julie Sophie Elisabeth trouwde op 19 december 1969 te Spijkenisse met Jan Peter Roos. Ze hebben twee kinderen.

Anna Baudina (roepnaam Bodine) zorgde op 1 mei 1998 voor een nieuw wapenfeit voor de De Walles: zij liet zich samen met Marieke C. Römer als partners registreren volgens de nieuwe wet op de partnerregistratie.

4.20 De overige kinderen van Foppe Bernard de Walle (1875-1944)

Frederik Dirk Frans: gecremeerd; overleden te Groningen. Röntgenoloog.

Thijs Andries (*1909) trouwde op met Hil van Mansvelt. Ze kregen vier kinderen. De oudste, Marien Eke Maria (19??), roepnaam Marien, is getrouwd met Hillard Rijnvis. Ze hebben twee kinderen. De tweede, Tonia Johanna Maria, roepnaam Riet, is getrouwd met Martien Elbert Bijleveld. Ook zij hebben twee kinderen. De derde en enige zoon Andries Thijssen, roepnaam Andries, is getrouwd met Marjan Bal. Ze hebben twee kinderen Florian Anna (*??) en Steven Folkert (*). Anna Helena, roepnaam Heleen, is de jongste.

Thijs Andries de Walle overleed op 12 mei 1999 op 89-jarige leeftijd, de oudste mannelijk De Walle tot nu toe.

We hebben de tekst van zijn rouwkaart

*En nu blijft geloof, hoop en liefde,
deze drie: doch de meeste van
is de liefde*

1 Corinthiërs 13:13

Verdrietig, maar ook met gevoelens van dankbaarheid delen wij u mede dat van ons is heengegaan mijn lieve, goede man, onze lieve goede vader, schoonvader, opa en zwager

Thijs Andries de Walle

Delft, 25 september 1909

Amersfoort, 12 mei 1999

Amersfoort:	Hil de Walle-van Mansvelt
Lichtenvoorde:	Marien Rijnvis-de Walle Hillard Rijnvis Onno, Daan
Arnhem:	Riet Bijleveld-de Walle Martien Bijleveld Nils, Foppe
Bunnik:	Andries de Walle Marjan de Walle-Bal Florien, Steven
Voorburg:	Heleen de Walle
Stockholm:	Corry Brandt-van Mansvelt
Assen:	Loek van Mansvelt-Bausch van Bertsbergh

Voltastraat 12
3817 KN Amersfoort

Thijs is Thuis, liever geen bezoek

De creamtieplechtigheid zal plaatsvinden op maandag 17 mei om 16.00 uur in het crematorium "Den en Rust", Frans Halslaan 27 te Bilthoven.

Na afloop is er gelegenheid elkaar te ontmoeten in de ontvangkamer.

5. Tak 4, de tak van Tjisse Thijssens de Walle

5.1 Tjisse Thijssens de Walle (1751-1824)

Hij is de jongste van de vier broers die de naam De Walle aannamen. Hij wordt geboren op 2 juni 1752. Op 6 augustus 1780 trouwde hij te Ferwerd met Antje Douwes Dijkstra (1742-1823), een dochter van Douwe Alles en Aaltje Wiebes. Ze krijgen drie kinderen. De eerste is Thijs, geboren op 28 juni 1781 en genoemd naar zijn grootvader van vaders kant. De tweede is Douwe, geboren op 1 juni 1783 en genoemd naar zijn grootvader van moeders kant. De jongste is Gelske, gedoopt op 17 november 1787 en genoemd naar haar grootmoeder van vaders kant.

Tjisse Thijssens wordt in het bevolkingsregister en andere bronnen wisselend arbeider en gardenier genoemd.

In de periode 1802-1805 wordt hij als bewoner van huis nummer 131 genoemd. In 1812 treffen we hem aan op nummer 67, een huis aan het einde van De Kleine Wal, de huidige Havenstraat. Dit huis is zeer waarschijnlijk hetzelfde als het eerder genoemde 131. De nummering van de huizen veranderde in die tijd geregeld. Tjisse Thijssens heeft waarschijnlijk van in ieder geval 1802 tot aan zijn dood in 1824 steeds in hetzelfde huis gewoond.

In 1808 wordt dit huis als onderpand genoemd voor een schuld die hij dat jaar is aangegaan. We citeren:

Voor ons Daniel van Hecht Muntingh openbaar notaris, residerende te Hallum, canton van dien naam, departement Vriesland, en ten bijwezen der hier na benoemde getuigen zijn gecompareerd Tjisse Thijssens de Walle gardenier en Antje Douwes echtelieden wonende te Ferwerd canton en departement als voren, autoriserende, den comparant zijne huisvrouw tot het passeeren der acte, dewelken erkennen wel opregt en deugdelijk schuldig te wezen aan Trijntje Bodus Tania weduwe wijlen den ontvanger Jacob Martinus Laurman, mede wonende in zooeven genoemde dorpe Ferwerd, dewelke uit hoofde van haar afwezendheid bij het passereren dezes door ons notaris geaccepteerd wordt; eene somma van zeven honderd guldens van twintig stuivers ieder, ter zake gerede en verschotene penningen, voor het passeren dezes tot hen comparantens volkomen genoeg ontvangen; nemen zij comparanten aan en beloven voorschreven zeven honderd guldens op een behoorlijke voorafgaande aanmaninge wederom te zullen opbrengen en betalen met goed gangbaar silver klinkend geld, met uitsluiting van alle hoe ook genaamde papieren die nu of in het vervolg voor geld mogte gaan, nemen zij comparante bovendien aan, om jaarlijks van voornoemde zeven honderd guldens tot interesten te zullen betalen vier procent in het jaar gerekent zonder enige korting, die alreede hunnen aanvang genomen hebbend den twaalfden mei dezes jaars, en zullen loop houden tot de volle afbetaling toe.

Tot zekerheid en waarborg voor de betalinge den genoemde somma ad zeven honderd guldens, verklaren de comparanten, bij dezen te verbinden, en verhypotheceren, hunnen huizinge en ene met braakhok cum annexis, staande en gelegen op de Kleine Wal in den dorpe Ferwerd, en gequoteerd met nummer zeven en zestig, naastgelegen zijn Gelske Romkes de Walle, weduwe Jildert van Echten ten oosten, de vaart ten zuiden, Hidde Johannes Folkertsma ten westen, en Andries Hettema ten noorden: zijnde bovendien nog bezwaard met hypotheek ten somma van drie honderd guldens van dezelfde crediteur: waarvan deze acte aan de comparanten is te voren gelezen: gedaan en gepasseert te Ferwerd ten kantore van den notaris H.S. de Walle den achttienden mei deze jaars achttienhonderd en veertien te bijwezen van Hendrik Geerts Boersma, mr linnenwever, en Klaas Jans Houtsma mr schoenmaker beide wonende te Ferwerd, als in dezen verzochte getuigen, die deze benevens de comparant en ons notaris na gedane voorlezinge getekend hebben; en heeft de comparante Antje Douwes op ons nader gedane aanvraag verklaart niet te kunnen schrijven zelfs haare naam niet te kunnen zetten.

Wat is hier precies gebeurd? Mogelijk vinden we het antwoord in twee koopbrieven uit 1810. In de eerste vinden we beschreven hoe hij een deel van de Cammingha State - gelegen direct ten noordoosten van Ferwerd - koopt. Dit deel is beplant met *schone jonge vruchtbomen*. De kosten bedragen fl 1260,-. Een vierde gedeelte betaalt hij direct; de rest wordt volgens de tweede koopbrief betaald door Trijntje Bodus Tania. Kennelijk heeft deze Trijntje Bodus hem eerder geld voorgeschoten. Maar voor welke aankoop hij met zijn huis garant moet staan, hebben wij niet kunnen achterhalen.

We geven de teksten van de twee koopbrieven.

Dr Willem Albarda te Marrum in kwaliteit als executeur van het testament van wijlen Mevrouw Anna Elisabeth, Baronesse van Echten, Douarière van wlen den Heren Mr. H.A.H. van Knijff in leven woonachtig te Ferwerd verklaart hiermede publiek bij strijkgeld verkocht te hebben en metdien in waren eigendom over te dragen aan Tjisse Tijssens en Antje Douwes echtelieden te Ferwerd het 8e perceel van de na orde van het billet bij stukken verkochte buitenplaats Kamminga State te Ferwerd, zijnde de noorder helft van de zogenaamde Vijverstuin beplant met schone jonge vruchtbomen en walhout ten noorden en oosten met de gerechtigheid van de halve vijver ten zuiden voormaals belast geweest met 3/2 floeren, en nu bij verdeling met vijf guldens jaarlijksche verponding in de f 132,11 welke de hovinge en zelve landerijen dezer plaats gedurende dit lopende tijdperk bij anticipatie in dat middel moeten betalen, na de oude grondlasten genoteerd, begeregtigd met reed over het 9^e perceel langs de westkant van de wal, tot na en van de rijdweg, zullende de koper den dam daar nu het hok is moeten wegnemen, zich voorts met de naast (---) afslatten of anderszins bevrijden, hebbende de cingel n° 16 bij Harmen Sytzes gekocht ten oosten, het 9^e perceel bij Tjipke Hendriks gekocht ten zuiden de voorcingel van het 1 perceel ten westen en de dwarscingel van n° 1 ten noorden.

Aldus opgemaakt en overgedragen voor de somma van een duizend twee honderd en zestig guldens van 44 stuivers ieder.

Op conditie:

Dat de betaling des koopschats zal moeten geschieden ter plaatse bij de publieke verkoping voorgelezen met zilveren klinkende munt zonder 's lands obligatien of ander voor geld gaande papieren, op vier termijnen als gereed bij 't passeren dezes, 4^e herfstmaand 1810 en 4^e herfstmaand 1811 en 4^e herfstmaand 1812 tekens een vierde part met daar te boven 5pto interest van de twee laatste termijnen in het jaar te rekenen, die met den 1^e herfstmaand 1810 hunnen aanvang nemen en alzo continueren tot den uiteindelijke afbetaling toe of een termijn bij het passeren dezes zonder rabbat van interest voor vroeger betaling van het 2^e of bij betaling van rente wegens de twee laatste termijnen ter keuze van de kopers.

Dat de kopers bij het ontvangen en passeeren der koop en leverbrieven zullen moeten voldoen het schrijven van dezelve met de geheele met nodige zegels van dien en alsdan mede aan de actuarien restitueren hunne uitgelegde strijk en verhooggeden, welke laatste echter zonder rentegenot, door de kopers in de betaling van het laatste termijn koopschat kunnen worden gekort ter somma van f 16,-.

Dat de kopers daar te boven zullen moeten hoeden en betalen alle de kosten die na den finalen palmslag zullen komen te vallen van proclameren, teekenen der regelen van consent distracti, additioneel op de zegels van gealieneerde vastigheden alsmede zorgen voor de tijdige exhibitie dezes en overgave van de vereischte kopij van dien aan den commissaris der verponding.

Dat de verpondingen dit lopende jaar 1810 in gevolge de wet ten laste van de kopers zullen zijn.

Dat de koperspossessie van goederen sampt vrije aanvaarding van stonden aan zal ingaan en geschieden.

Dat de kopers het verkochte zullen ontvangen zo groot en klein goed en kwaad het gehele zonder dat meting (---) van onder of overmaat zal plaats hebben gehad, met zoodanige landsverponding en andere lands, streek en dorpslasten, omslagen en contributien en bezwarenissen als daar thans op liggen of in dezen gelegd zullen worden hoe ook genaamd, zonder reservatie van actie jegens de verkopers, zoo alles niet of iets niet wel mogt wezen, (---) gebruikt wierden, aan de kopers gehouden van alles wel geïnformeerd te zijn reserverende de verkoper in gevallen van eenig twijffel of verschil van door het regt van interpretatie en finale decisie waarna de kopers zich zullen moeten gedragen.

En nadien de echtelieden kopers mij bij dezen goede belofte van betalinge hebben gedaan zoo passeer ik deze aan hun voor een vrij koopbrief dezelve in voegen voorschr, van stonden aan stellende in de possessie en eigendom van het verkochte, met aanneming om het zelve na dezen in goede state te leveren, en zoo: de brieven te caveren en al hetwelk in voegen voorschr bij ons echtelieden kopers geaccepteerd wordende, nemen wij aan te zamen en ieder onzer in het bijzonder voor het geheel daarna in alle deelen te gedragen, speciaal om den ons beloofde kooppenningen ad f 1260,-- op de gestipuleerde termijnen met de interesten verdere accessorien van dien in klinkende munten te betalen, voor het nakomen verbinden wij verkoper en koper hieronder alle onze goederen generaal, en wij hopen na te leven speciaal het bij ons gekochte in dezen gemeld, latende aan de kopers dan daar het regt van (---) eigendom en dadelijke bezitting tot dat de geheele koopschat met de aankleve van dien zal zijn voldaan en betaald met submissie van onze personen aan den hove van Vriesland en alle andere geregtten ter eerste instantie aansprakelijk

In kennisse onze banden verteevend te Marrum den 3 van lentemaand 1810

(was get) W. Albarda

Tjisse Tijssen

Dit is Antje Douwes eigen gezette mark

(get) H. Saakes

(In margene stond)

*Het 1° termijn koopschat is door de kopers betaald met drie hondert en vijftien guldens
Marrum den 3 van lentemaand 1810
(was get) W. Albarda*

(onder stonde)

*Het 2°, 3°, 4° termijn koopschat in dezen gemeld is door Trijntje Bodus Tania wed. wlen J.M. Laurman wegens de kopers betaald onder korting van het strijk en verhooggeld zuiver met negenhondert negen en twintig gulden volgens acte van transport hieromschr in dato als dezen
Ferwerd den 18e herfstmaand 1810*

(was get) W. Albarda

Dr Willem Albarda te Marrum in kwaliteit als executeur van het testament van wijlen Mevrouw Anna Elisabeth, Baronesse van Echten, Douarière van wlen den Heren Mr. H.A.H. van Knijff in leven woonachtig te Ferwerd, verklaart mits dezen in die kwaliteit te transporteren over te dragen aan Trijntje Bodus Tania wed. wlen Jacob Martinus Laurman wonende te Ferwerd, zoodanige negenhondert negen en twintig guldens kapitaal als mij transportanten voorschreven kwaliteit van Tjisse Tjissens en Antje Douwes, echtelieden te Ferwerd ter zake drie restanten termijnen koopschat van het 8^e perceel van de na orde van het billet bij stukken verkochte buitenplaats Kammingastate te Ferwerd, zijnde de noorderhelft van de zoogenaamde Vijverstuin volgens koop en leverbrief in dato den 3 van lentemaand 1810 bij dezen overgeleverd is competerenden.

En door dien ik transportant wegens voorschreven kapitaal met gelijke somma door haar edele ben voldaan en betaald, zoo is het dat ik transportant, voormelde Trijntje Bodus Tania weduwe J.M. Laurman noopens de invorderingen en ontvangen van gemelde somma, stelle in al mijn regt, mij uit kragte van gemelde koop en leverbrief op de echtelieden kopers geschapen om daarmede te doen en te laten zoo als te rade bevinden zal, en een ieder met zijn eigen vermog te doen, aannemende en belonende het getransporteerde kapitaal deugdelijk en onbetaald te leveren onder (---) land (---) goederen, met onderwerping aan den hove van Vriesland en alle andere geregten. In kennisse mijn handtekening te Ferwerd den 18 van herfstmaand 1810

(was get) W. Albarda

*Bovenstaande cessie of transport bij ons Tjisses Tjissens en Antje Douwes, echtelieden te Ferwerd in alle delen geaccepteerd zijnde, beloven wij in alles wat koop en leverbrief bevat, te zullen reguleren, en jaarlijks van het onbetaalde aan onze crediteuren tot interest te zullen betalen vier procents rente in te gaan met heden, en houden wijders door onderteekening dezer voormelde cessie ons volkomen bekend, zonder dat ingevolge art 593 van het wetboek Napoleon voor Holland in geregt noodig zal zijn dat dezelve aan ons, door insinuatie wordt kenbaar gemaakt. In kennisse onze gewone handteekeningen ter presentie van de ondergetekende als getuigen
Ferwerd den 18 van herfstmaand 1810*

(Was get) Tjisses Tjissens dit is Antje Douwes eigen gezette mark

ma praesente

(was get) H. Saakes

Kennelijk is de schuld uit bovengenoemde koopbrieven inderdaad afgelost. In 1818 wordt Tjisse Thijssens namelijk nog steeds als eigenaar genoemd van een perceel dat bij het vroegere slot Cammingha State hadden gehoord (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 278). Het perceel blijft ook lang daarna nog in de familie. Later bezit zijn zoon Douwe het. En in 1870, 60 jaar later, wordt zijn kleinzoon Pier Douwes de Walle in diens “memorie van aangifte der nalatenschap” de eigenaar genoemde van een *hof beplant met vruchtbomen en walhout, de Vijverstuin genaamd, op Kamminga State*. Het gaat dus om hetzelfde stuk grond dat door zijn grootvader gekocht werd.

Terug naar zijn woonadres. Uit diverse gegevens hebben we kunnen afleiden dat hij in de periode 1802-1812 steeds de directe buurman van zijn broer Romke Thijssens is. Deze heeft van 1788 tot aan zijn dood in 1813 op De Gare aan het einde van De Kleine Wal gewoond.

De beide andere broers, Nuttert en Sake, woonden in 1812 aan de overkant van de haven, op De Grote Wal.

In het laatstgenoemde jaar 1812 woont zijn zoon Douwe, getrouwd in 1809, nog bij hem. Zijn dochter Gelske, getrouwd in 1810, woont twee huizen verderop op nummer 65. Zijn oudste zoon Thijs, getrouwd in 1803, woont in 1812 op nummer 39, een huis dat op het terrein van de voormalige Cammingha-State gelegen was.

Ook van Tjisse Thijssens de Walle hebben we uiteraard de naamsacte uit 1811:

*Voor ons Maire der Gemeente Ferwerd canton Hallum arrondissement Leeuwarden departement Friesland gecompareerd zijnde Tjisse Tijssens wonende te Ferwerd heeft dezelve verklaard dat hij aanneemt de naam van de Walle voor een familienaam, en dat hij heeft de navolgende kinderen te weten Tijs oud 30 jaar, Douwe oud 29 jaar, Gelske oud 25 jaar allen wonende te Ferwerd, kleinkinderen te weten Jantje oud 6 jaar, Tjisse oud 5 jaar, Fokeltje oud 3 jaar, Anne oud 1 jaar, Douwe oud 1 jaar, kinderen van Tijs Tjisses, Antje oud 1 jaar, dochter van Douwe Tjisses, wonende aldaar.
En heeft deze met ons vertekend de 26 december 1811*

Tjesse Tijssens de Walle

Vreemd genoeg ondertekent hij deze naamsacte met *Tjesse* terwijl hij in de tekst Tjisse genoemd wordt. Hij doet dat ook op andere plekken waar we zijn handtekening aantreffen. Waarom is ons niet bekend. Wel valt steeds zijn moeizame handschrift op, terwijl zijn vrouw helemaal niet kan schrijven.

Tjisse Thijssens de Walle overlijdt op 18 oktober 1824. Zijn vrouw Antje Douwes Dijkstra overlijdt op 18 oktober 1824. Hij zou begraven kunnen liggen op rij 11 nummer 17. In dit graf wordt ruim twintig jaar later zijn zoon Thijs begraven. De graven met de nummers 12 t/m 17 op rij 11 zijn lange tijd in bezit van zijn tak van de De Walles.

5.2 Gelske Tjisses de Walle

Hoe gaat het verder met zijn kinderen? Allereerst dochter Gelske. Ze is gedoopt op 17 november 1787. Tot 26 augustus 1810 horen we verder niets van haar. Ze trouwt dan te Ferwerd met Cornelis Karstens Eilander (1786-1864) uit Marrum. In 1812 woont het echtpaar op nummer 65 aan De Kleine Wal, twee huizen van haar ouders. Cornelis Karstens Eilander is bakker van beroep.

In 1816 nemen hij en zijn vrouw twee keer een hypotheek. De eerste betreft een bedrag van f 800,- en de tweede van f 700,- gulden. Waar het geld aan besteed wordt, is niet bekend. Op 3 juli van dat jaar kopen ze de huizing en bakkerij op nummer 65 voor een bedrag van f 1850,15 en een stuk weiland van ruim een hectare voor een bedrag van f 6222,28. Ze waren blijkbaar niet onbemiddeld.

Er zijn vijf kinderen, Klaas (*1814), Sipkje (*1817), Anne (*1821), Tjisse (*1822), en Dirk (*1825); alle vijf nog te Ferwerd geboren. In 1830 blijkt het gezin verhuisd te zijn naar het nabijgelegen. Dokkum. Ze moeten dus tussen 1825 en 1830 daarheen zijn vertrokken. Cornelis Karstens is er koopman. Het gezin wordt in de volkstelling van 1830 protestant genoemd. In Dokkum wonen ze eerst in de Koningstraat op nummer 74. In 1840 vinden we het gezin in de Stroobosser- of Valksteeg nummer 5.

Gelske Tjisses de Walle is op 28 februari 1846 te Dokkum overleden. Ze krijgt een brevet van onvermogen, wat wil zeggen dat ze niets naliet. Ze ligt begraven op het westelijke gedeelte van de oude begraafplaats aan het Zuiderbolwerk, in graf nummer 91. In dat gedeelte bevonden zich de gemeentelijke huurgraven.

5.3 Douwe Tjisses de Walle (1783-1826)

De beide zoons van Tjisse vallen vooral op door hun productiviteit. Ze krijgen samen 19 kinderen. Echt veel helpt het de naam De Walle vooreerst niet. De tak van zoon Douwe sterft helemaal uit. We zullen nu het wedervaren van hem en zijn nageslacht volgen.

Douwe Tjisses werd geboren op 1 juni 1783. Hij trouwt op 10 september 1809 met Geeske Piers Prins (1789-1866), afkomstig uit het nabijgelegen dorp Janum. Douwe Tjisses wordt net als zijn vader gardenier en arbeider genoemd.

Douwe Tjisses woont in ieder geval tot 1812 bij zijn vader op nummer 67 aan de Kleine Wal. Later - zeker vanaf 1818 - woont hij op nummer 98, een huis aan de zuidzijde van de huidige Hoofdstraat. Dit huis is inmiddels afgebroken (*Van Ter Sted tot Olde Stins*, blz. 313). Hij woont tot aan zijn dood in 1826 in dit huis.

Hij en zijn vrouw krijgen zeven kinderen, achtereenvolgens Antje (31 januari 1811), Geeltje (4 september 1812), de tweeling Gelske en Pier (23 juli 1816), Pietje (16 september 1821), Tjitske (6 februari 1824) en Douwkje (27 december 1826). Van de kinderen is Geeltje al jong overleden, namelijk op 29 januari 1829. Douwkje wordt ook wel zonder w geschreven.

Hij overlijdt 19 september 1826, nog maar 43 jaar oud. Waaraan is ons niet bekend, maar wel was er dat jaar een zeer omvangrijke malaria-epidemie. Allerhande bijkomende ziekten zorgden daarop voor een zeer grote sterfte in dat jaar (*Skiednis fan Fryslân 1750-1995*, blz. 47)

We hebben de memorie van aangifte van zijn nalatenschap:

Memorie van aangifte van nalatenschap van Douwe Tjisses de Walle, laatst gewoond hebbende en overleden te Ferwerd kanton Hallum provincie Vriesland

Ik ondergetekende Geeske Piers Prins, weduwe van de in deze te melden overledenen, van beroep gardeniersche, wonende in den dorpe Ferwerd, kanton Hallum, provincie Vriesland, alwaar door mij in dezen ten mijnen huize n° 98 domiciliüm wordt gekozen, verklare, in hoedanigheid als moeder en voogdesse over mijne minderjarige kinderen, met namen Antje, Geeltje, Gelske, Pier, Pietje, Tjitske en Douwkje Douwes de Walle, Dat de nalatenschap van Douwe Tjisses de Walle, mijnen regten man en vader van opgenoemde minderjarigen, in leven gardenier, gewoond hebbende, en overleden bij den negentienden september des jaars een duizend acht honderd zes en twintig te Ferwerd voornoemd - bij gezegde minderjarigen zijnen kinderen ab intestato in vollen eigendom wordt geërft.

Dat tot dezen nalatenschap behoren de volgende onroerende goederen:

Een tweede aandeel in een huisinge en erve, staande en gelegen in de gemeente van den dorpe Ferwerd, gekwoteerd n° 98,

Idem, een gelijke aandeel in ene hovinge en (---) voormaal behoort hebbende tot Camminga State, mede gelegen te Ferwerd voornoemd - behorende het andere of ½^{de} aandeel aan de aangeversche van beide opgenoemde vastigheden,-

Dat door dit overlijden geen fidei commis is gedevolveerd, noch vrugtgebruik vervallen, mitsgaders dat er door niemand buiten de opgenoemde erfgenamen iets uit deze nalatenschap wordt genoten

Gedaan te Ferwerd den 8^e maart 1827

G.P. Prins

Geeske Piers Prins is nog jarenlang op nummer 98 blijven wonen. In ieder geval tot 1849. In de aangifte van nalatenschap wordt ze “*gardeniersche*” genoemd, later “*winkeliersche*” genoemd. In 1831 is ze hertrouwd met Klaas Ottes Brouwer (1787-1853), een gardenier. Met hem krijgt ze nog twee kinderen: Klaas en Geeltje. Ze overlijdt op 10 januari 1866, onvermogen.

5.3.1 Pier Douwes de Walle (1818-1870)

Pier Douwes wordt geboren op 23 juli 1818. Zijn voornaam komt van de vader van zijn moeder. Zelf blijft hij zijn leven lang ongetrouwd. In 1839 vinden we hem als dienstbode op

nummer 175, een huis “in het kleiland”. Vermoedelijk bevond dit huis zich ergens in de buurtschap De Rijp, ten oosten van Ferwerd.

In 1849 blijkt hij twee adressen te hebben: nummer 211 en 98 (het oude huis van zijn ouders). Op nummer 98 wonen dan ook nog zijn moeder, stiefvader en halfbroer en -zuster. In 1858 wordt hij genoemd als eigenaar en bewoner van nummer 98 (kadastraal A 516). Dit is het huis dat in 1832 nog op naam van zijn vader (en moeder) staat. Klaarblijkelijk heeft hij al voor zijn moeders dood in 1866 het huis overgenomen. Bovendien woont zijn moeder er in 1858 niet meer.

In 1858 woont zijn tweelingzuster Gelske Douwes bij hem in. Ze is waarschijnlijk bij hem ingetrokken nadat zijn moeder en stiefvader elders waren gaan wonen en hij alleenstaande werd. Dit moet na 1849 zijn gebeurd.

In later jaren wordt hij in diverse bronnen steeds warmotier oftewel groentekweker genoemd. In zijn nalatenschap wordt hij hovenier genoemd. Hij overlijdt op 29 juni 1870 te Ferwerd. Hij ligt begraven op regel 11 nummer 13.

Ruim twee maanden voor zijn overlijden laat hij zijn testament opmaken. Hij is ernstig ziek. Uit zijn nalatenschap is op te maken dat hij onder doktersbehandeling was. We weten niet waaraan hij leed, maar wel was er in die periode een grote pokkenepidemie (*Skiednis fan Fryslân 1750-1995*, blz. 50). Mogelijk leed hij daaraan.

We hebben de tekst van zijn testament:

Voor mij Klaas Sipkes Heep, notaris in het arrondissement Leeuwarden, ter standplaatse Marrum is, in tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen, gecompareerd:

Pier Douwes de Walle, gardenier, wonende te Ferwerd.

Dewelke, aan mij hebbende te kennen gegeven zijn voornemen om zijnen uitersten wil te verlijden en bij authentieke acte nopens zijne nalatenschap enige beschikking te maken, ten dien einde dien wil buiten de tegenwoordigheid der getuigen, aan mij heeft opgegeven, waarop ik dien, in de navolgende bewoordingen in geschrift heb gebragt, en welke wil nu bij deze door den comparant in de tegenwoordigheid van de bovenbedoelde getuigen, vóór de voorlezing van dit opstel, nader zakelijk aan mij is opgegeven en verklaard te zijn gelijk hier na volgende:

“Ik legateer aan mijne zuster Gelske Douwes de Walle, weduwe Wagenaar, het vruchtgebruik gedurende haar leven van de huizinge, thans gecôteerd met nummer 98, met erf, bleek en goeder aanbehoren, staande en gelegen te Ferwerd, bij ons bewoond en in gebruik, en zulks bij vooruitmaking, boven haar evenredig erfdeel, als stellende ik voor het overige tot mijne gezamenlijke erfgenamen met en benevens deze mijn zuster, mijne verdere naaste bloedverwanten, overeenkomstig de wijze van erfopvolging, naar de wet.”

Na deze aldus herhaaldelijk gedane opgave, zijn door mij notaris de vorenstaande, door den comparant als zijnen uitersten wil verklaarde beschikkingen, in de tegenwoordigheid der meegebrachte getuigen, terstond, achtereenvolgend, aan denzelfden voorgelezen, en is, op mijn onmiddellijk hierop ~~door mij~~ aan den comparant gedane afvraging, of het voorgelezene zijnen uitersten wil bevat, door den comparant testateur dadelijk een bevestigend antwoord gegeven: hebbende deze afvraging en beantwoording almede in de tegenwoordigheid der getuigen plaatsgehad.

Waarvan acte, wordende alhier vermeld de doorhaling van twee woorden in den tweeëndertigsten regel dezer.

Gedaan en verleden ten woonhuize van den heer Jan Pieters Bakker, gemeente ontvanger, wonende te Ferwerd op heden den negentiende april achttien honderd en zeventig, in tegenwoordigheid van de heren Jan Pieters Bakker evengenoemd en Tjibbe Geerts Abma, landbouwer, mede wonende te Ferwerd, als ten deze verzochte getuigen, beide even gelijk mede de comparant aan mij notaris bekend, welke deze acte onmiddellijk na derzelven geheele voorlezing, hebben geteekend met den comparant en mij notaris.

Hij laat aan zijn zusters een voor die tijd zeer behoorlijk bedrag na van fl 3.461,56. Zijn tweelingzuster Gelske erft naast haar rechtmatig aandeel ook het vruchtgebruik van het woonhuis en zijn verdere nalatenschap. We halen deze gegevens uit de memorie van aangifte.

*Memorie van aangifte voor het regt van Successie wegens de nalatenschap van **Pier Douwes de Walle** overleden te Ferwerd den 26 Junij 1870.*

De ondergetekenden:

***Antje Douwes de Walle**, weduwe Coolen, zonder beroep te Schiermonnikoog*

Gelske Douwes de Walle, weduwe Wagenaar, zonder beroep te Ferwerd

Lieuwe Arjens de Jong, schipper aldaar, als beheerder der gemeenschap van goederen tusschen hem en zijne echtgenoot **Pietje Douwes de Walle** bestaande

Jan Sijzes Wierda, Gardenier te Hoogebeintum als beheerder der gemeenschap van goederen tusschen hem en zijne echtgenoot **Tjitske Douwes de Walle** bestaande

Kornelis Klazes Bakker, schipper te Blija als beheerder der gemeenschap van goederen tusschen hem en zijne echtgenoot **Douwke Douwes de Walle** bestaande

Klaas Klazes Brouwer, Gardenier te Metslawier en

Tjebbe Poelstra, Candidaat Notaris te Hallum, als beheerder der gemeenschap der goederen tusschen hem en zijne echtgenoot **Geeltje Klazes Brouwer** bestaande, te zamen ter zake deze aangifte woonplaats kiezende ten kantore van laatstgenoemde te Hallum

Verklaren:

dat op den zeventwintigsten Junij 1800 zeventig ten zijnen huize te Ferwerd is overleden **Pier Douwes de Walle**, in leven Hovenier aldaar, tot erfgenamen bij versterf nalatende zijne vijf volle zusters **Antje**, **Gelske**, **Pietje**, **Tjitske** en **Douwke Douwes de Walle**, onder 1 tot en met 5 genoemd ieder voor 6/35 en zijn broeder en zuster van halven bloede aan moeders zijde **Klaas** en **Geeltje Klazes Brouwer** onder 6 en 7 gemeld, elk voor 1/14 gedeelten.

dat de erflater bij testament den negentienden April dezes jaars verleden voor den Notaris Heep te Marrum heeft gelegateerd aan zijne zuster **Gelske Douwes de Walle** voornoemd het vruchtgebruik gedurende haar leven van de huizinge genummerd 98 met erfenaanbehooren te Ferwerd hierna gemeld; terwijl bij datzelfde testament de naaste bloedverwanten tot erfgenamen zijn geroepen

dat deze legataris blijkens hierbij overgelegd geboortextract op den 23 Julij 1816 is geboren, en dus op den dag van het overlijden der erflater 53 jaren oud was

dat de Erflater geene goederen als bezwaarde erfgenaam of in vruchtgebruik bezat en door zijn overlijden geene periodieke uitkeringen bij opvolging zijn overgegaan of vervallen

dat de nalatenschap van den Erflater bestaat uit het volgend

Actief

Meubelaire goederen, levende have en gardeniersgereedschappen, te zamen door de aangevers geschat op de zelve verkoopwaarde ten dage van het overlijden der Erflater, ad

fl 236,50

Lijfdragt en gemaakte zilverwerken, als boven geschat op

62,40

Transportere

fl 293,90

De bladvrucht van plusminus twintig are Bouwland, als boven geschat op

23,30

Een Huis nummer 98, met bleek en erf aan de voorstraat te Ferwerd, bekend Gemeente Ferwerd Sectie A nummer 516; ter grootte van tachtig centiare, als boven geschat op

850,-

Een Hof beplant met vruchtbomen en walhout (de Vijverstuin genaamd) op Kamminga State te Ferwerd, gemeten ter grootte van drie en zestig are vijf en negentig centiare; bekend Gemeente Ferwerd Sectie A nummer 348, Boomgaard ter grootte van negen en vijftig are tien centiare nummer 345; koestal groot dertig centiare, geschat als boven op

2347,-

Contanten ten dage van het overlijden voorhanden

40,48

Eene vordering ten laste van den aangever Klaas Brouwer wegens geleend geld zonder bewijs, groot en geschat op

11,20

zijnde hiervan geene renten bedongen

Totaal van het Actief der nalatenschap de somma van drie duizend

Vijfhonderdzesenzeventig gulden achtenvijftig cents

fl 3576,58

Passief

wegens dood en begrafeniskosten der Erflater

fl 60,42 ½

aan Dr. de Boer te Ternaard wegens visites in 1870

4,-

aan den geneesheer Martens te Ferwerd wegens gedane diensten en geleverde medicamenten in 1870

9,40

aan W. Hoogterp aldaar wegens verven in 1870

3,67

aan den gemeenteontvanger van Ferwerderadeel restant hoofdelijke aanslag van 1870

1,-

Grondbelasting over 1870 tot den sterfdag

4,89

Personele belasting over 1870/71 tot den sterfdag

2,08

H. Klazinga te Ferwerd winkelgoederen 1870

10,00 ½

aan K. Bouma aldaar, wegens veeweiden in 1869

4,-

aan T. Poelstra voornoemd, voor het opmaken eener acte van bekrachtiging en vaneen volmagt in 1569 en 1570	1,62
aan L. de Jong voornoemd, wegens werkloon in 1870	2,90
aan den zelfde wegens landshuur van plusminus twintig roeden Bouwland over 1870 geheel tweentwintig gulden vijftig cents berekend sedert den eersten Januarij 1870 tot den sterfdag, op	10,94
Totaal van het Passief dezer nalatenschap de somma van honderdvijftien gulden drie cent	115,03
Resteert als zuivere nalatenschap de somma van drieduizend vierhonderd eenenzestig gulden vijfenvijftig cent	fl 3461,55

De aangevers verklaren voorts, dat buiten hen, door niemand iets uit de onderwerpelijke nalatenschap is of wordt
verkregen.

Getekend in de maand September 1800 zeventig

Berekening

der regten van successie verschuldigd op de aangebrachte memorie van aangifte der nalatenschap van **Pier
Douwes de Walle**

Het zuiver saldo bedraag		fl 3461,55
Waarvan ab intestate zou zijn geërfd door:		
Antje Douwes de Walle , volle zuster	6/35	593,41
Gelske _____	6/35	93,11
Pietje _____	6/35	593,11
Tjitske _____	6/35	593,11
Douwkje _____	6/35	593,11
Klaas Klazes Brouwer , halfbroeder	1/14	247,25 ½
Geeltje , _____ halfzuster	1/14	247,25 ½
	als voor	fl 3461,56

Ex testamento verkrijgt:

Gelske Douwes de Walle, oud 53 j. 11 m. het vruchtgebruik van het huis c.a. te Ferwerd waard fl 850,- à 4 % =
fl 34,- * 11 = fl 374,-

Het saldo bedroeg fl 3461,55 waaraf dit vruchtgebruik ad fl 374,-, blijft 3087,55,

waarin competeert gezegde **Gelske Douwes de Walle**

6/35	529,29 ½
zamen voor Gelske	fl 903,29 ½

Antje Douwes de Walle ,	6/35	529,29 ½
Pietje	6/35	529,29 ½
Tjitske	6/35	529,29 ½
Douwkje	6/35	529,29 ½
Klaas Klazes Brouwer	1/14	220,54
Geeltje	1/14	220,54
	maakt weder	fl 3461,55

Alzoo is verschuldigd voor regt van successie:

	Erfdeel	%	Regt	38 opcn	totaal
Gelske Douwes de Walle , over haar deel a.i.	593,49 ½	4	23,73 ½	}20,79 ½	75,52
over haar meerderdeel	309,88 ½	10	30,99	}	
Antje Douwes de Walle , a.i. tot meer gerechtigd	529,29 ½	4	21,17	8,04 ½	29,21 ½
Pietje _____	529,29 ½	4	21,17	8,04 ½	29,21 ½
Tjitske _____	529,29 ½	4	21,17	8,04 ½	29,21 ½
Douwkje _____	529,29 ½	4	21,17	8,04 ½	29,21 ½
Klaas Klazes Brouwer	220,54	4	8,82	3,35	12,17
Geeltje _____	220,54	4	8,82	3,35	12,17
	3461,55½		157,04 ½	59,67 ½	216,72

De Ontvanger

Met Pier Douwes de Walle sterft deze tak in mannelijke lijn uit.

5.3.2 Antje Douwes de Walle (1811-1886)

De overige dochters van Douwe Tjisses de Walle zijn allemaal getrouwd. De oudste, Antje, wordt geboren op 31 januari 1811. Ze trouwt op 12 juni 1834 met Joannes Baptist Coolen (1797-1856) te Ferwerd. In het bevolkingsregister van Anjum wordt hij trouwens “**Jean Baptist**” genoemd. Hij was afkomstig uit Veghel, Noord Brabant, en katholiek. Antje Douwes is Ned. hervormd, en dat geldt volgens het bevolkingsregister van Anjum ook voor de rest van het gezin.

Nog in hun huwelijksjaar wordt hun oudste zoon Willem François (1834-????) geboren. Het gezin gaat vervolgens een tijdje in Anjum wonen. Jean Baptist werkte namelijk als *visiteur inkellingen* bij de douane. Vlak bij Anjum lag toen een haven waar internationale scheepvaart kwam.

In Anjum wordt Antony Hendrik (*1835) geboren. Vervolgens vertrekt het gezin naar Harlingen. Daar worden Karel Jan (1837-1918) en Douwe Jan (1839-1891) geboren. Opnieuw wordt Anjum de standplaats. Ze wonen daar op nummer 47. Daar worden dan Gesina Johanna (*1841), Johanna Gesina (1844) en Pietje (1847-1923). In 1849 staat Jean Baptist als gepensioneerd te boek. In 1856 is hij te Anjum overleden. In ieder geval vanaf 1870 woont Antje Douwes op Schiermonnikoog, bijna tot aan haar dood. Waarschijnlijk woonde ze daar bij haar zoon Karel, die daar in 1918 overlijdt, of bij zoon Douwe Jan die in 1891 overlijdt. Ze overlijdt vreemd genoeg in Leeuwarden, waarschijnlijk in het ziekenhuis, op 3 maart 1886. Ze wordt begraven te Ferwerd: regel 11 nummer 14. Geen nalatenschap ???.

5.3.3 Gelske Douwes de Walle (1818-1881)

Gelske wordt geboren op 23 juli 1818. Ze trouwt op 14 maart 1839 te Ferwerd met Ale Meints Wagenaar (1814-1846). Ze krijgen twee kinderen: Geeske en Akke. Haar man overlijdt al in 1846. Het gezin is Nederlands Hervormd.

In ieder geval tot aan 1849 woont ze op nummer 135 (ook wel 134 ½), met kadasternummer A 505, een eigen huis. Ze wordt wisselend *winkelierske* of *arbeidster* van beroep genoemd. In ieder geval sinds 1858 woont ze samen met haar tweelingbroer Pier op nummer 98. Na diens dood erft ze het vruchtgebruik van zijn bezittingen, waaronder het huis op nummer 98. Ze overlijdt op 1 mei 1881 te Ferwerd. Ze ligt begraven op regel 11 nummer 17.

Ze laat haar familie een bedrag na van f 480,-, voor die tijd een redelijk bedrag. We hebben haar memorie van aangifte:

*Memorie van aangifte voor het regt van successie wegens de nalatenschap van **Gelske Douwes de Walle**, weduwe van Ale Meints Wagenaar, overleden te Ferwerd, den 1 Mei 1881*

De ondergetekenden:

Hendrik Jans Tepper, arbeider te Ferwerd als beheerder der algeheele goederengemeenschap tusschen hem en zijne echtgenoot **Geeske Ales Wagenaar** bestaande

Hendrik Johannes Bosch, arbeider te Marrum als voogd voor zijne bij wijlen **Akke Ales Wagenaar** in echte verwekte minderjarige kinderen **Sjoukje, Gelske en Geeske Hendriks Bosch**.

te zamen ter zake dezer aangifte woonplaats kiezende ten huize van S. Poelstra te Hallum.

Verklaren

*dat **Gelske Douwes de Walle**, weduwe van **Ale Meints Wagenaar** op den eersten Mei 1881, ten haren woonhuize te Ferwerd ab intestate is overleden, tot eenige erfgenamen nalatende hare dochter **Geeske Ales Wagenaar** onder 1 gemeld voor de helft, en hare drie kleinkinderen **Sjoukje, Gelske en Geeske Hendriks Bosch**, onder 2 genoemd, bij plaatsvervulling van wijlen hare moeder **Akke Ales Wagenaar** te zamen voor de wederhelft.*

dat de nalatenschap der erfstaatster bestaat in het navolgend:

Actief:

6/35 gedeelten in een huis met bleek en erf aan de voorstraat te Ferwerd, ten kadaster bekend Gemeente Ferwerd Sectie A nummer 516 ter grootte van 84 centiaren voor dit gedeelte geschat naar de wet op fl
100,-

Meubelaire goederen en winkelgoederen, samen geschat op _____	120,-
lijfdragten en eenige gouden en zilverwerken, samen op _____	70,-
Eene vodering op Notaris Poelstra te Ameland wegens geleend geld groot _____	250,-
met rente a 4 % sedert den 1 Februarij 1881 tot den sterfdag _____	3,18
Contanten ter som van _____	5,80
Totaal van het actief dezer nalatenschap _____	f 548,98
_____ Transportere _____	548,98
_____ Transportert _____	548,98

Passief

aan Dr. Martens te Ferwerd wegens geneeskundige diensten en geneesmiddelen over 1881 _____	f 28,98
wegens dood en begrafeniskosten der erflaatster _____	40,-
Totaal van het passief _____	68,98-

Rest als zuivere nalatenschap 480,-

De aangevers verklaren voorts dat de overledene geene goederen als bezwaarde erfgenaam bezat en door haar overlijden geene periodieke uitkering bij opvolging zijn overgegaan of vervallen, doch dat opgehouden heeft het levenslang vruchtgebruik dat de erflaatster had van voormeld huis te Ferwerd Sectie A nummer 516, haar gelegateerd door Pier Douwes de Walle, overleden te Ferwerd den 26 Junij 1870 krachtens zijn testament den 19 April 1870 voor den notaris Heep te Marrum verleden, welk vruchtgebruik nu met den blooten eigendom vereenigd is in handen van de erfgenamen bij versterf van genoemden **Pier Douwes de Walle**, zijnde de erven van de erflaatster **Gelske Douwes de Walle** te Ferwerd voor 6/35, **Antje Douwes de Walle**, weduwe Coolen te Schiermonnikoog voor 6/35, **Pietje Douwes de Walle**, echtgenoot van **Lieuwe deJong** te Ferwerd voor 6/35, **Tjitske Douwes de Walle**, echtgenoot van **Jan Wierda** aldaar voor 6/35, **Doukje Douwes de Walle**, echtgenoot van **Kornelis Bakker** te Blija voor 6/35, **Klaas Brouwer** te Metslawier voor 1/14 en **Geeltje Brouwer** echtgenoot van **Tjibbe Poelstra** te Nes voor 1/14

Geteekend te Ferwerd den 18 November 1881

H.J. Tepper
H.J. Bosch

5.3.4 De overige kindere van Douwe Tjisses de Walle

Pietje Douwes de Walle (1821-1899)

Pietje Douwes 16 september 1821. Pietje wordt in 1839, op haar 18de, naaister. Ze woont dan nog bij haar moeder op nummer 98, het huis aan de huidige Hoofdstraat. Ze trouwt op 26 mei 1849 met Lieuwe Arjens de Jong (1813-1894) te Ferwerd. Hij is eerst binnenvaartschipper en later, na 1870, gardenier. Ze krijgen twee kinderen: Douwe en Antje. Het gezin is Nederlands Hervormd. Pietje Douwes overlijdt op 19 oktober 1899 te Ferwerd. Ze ligt begraven op regel 11 nummer 16.

Tjitske Douwes de Walle (1824-1885)

Tjitske Douwes is op 6 februari 1824 geboren. In 1839 treffen we haar aan als dienstbode bij de familie Hoogland, op nummer 63, ergens aan de Kleine Wal, de oostkant van de huidige Havenstraat. In 1849 is ze volgens de gegevens van de volkstelling nog steeds dienstbode. Nu woont ze op nummer 172, ergens in de directe nabijheid van Ferwerd.

Op 16 mei 1857 trouwt ze te Ferwerd met Jan Sytzes Wierda (2-7-1831 – 27-4-1911). Hij is op dat moment arbeider van beroep. Ze krijgen twee kinderen: Bauke en Douwe. Het gezin is Nederlands Hervormd. Tussen 1860 en 1880 wonen ze te Hogebeintum. Waar is niet bekend (????). Jan Sytzes heeft zich daar opgewerkt tot gardenier.

Op 11 mei 1885 is Tjitske Douwes te Ferwerd overleden. Ze krijgt een brevet van onvermogen, d.w.z. ze laat niets na. Ze ligt begraven op regel 11 nummer 13.

Douwkje Douwes de Walle (1826-1904)

De jongste dochter Douwkje – ook wel geschreven als Doukje – wordt geboren op 27 december 1826. Ze trouwt met Kornelis Klazes Bakker (1812-1884) te Ferwerd op 20 maart 1848. Het stel gaat in Blija wonen. Ze krijgen acht kinderen onder wie een Klaas, een Douwe, een Lieuwe, een Pier, een Gelske en een Trijntje. Het gezin is Nederlands Hervormd.

In de periode 1870-1880 wordt Kornelis Klazes schipper genoemd, na 1880 werkman. Hij overlijdt in 1884. Zij is op 5 augustus 1904 te Blija overleden. Ze zal daar ook wel begraven liggen (????), maar waar is ons niet bekend.

5.4 Thijs Tjisses de Walle (1781-1845)

We komen nu bij de oudste zoon van Tjisse Thijssens, Thijs. Van hem is veel bekend. Hij wordt op 22 juni 1781 geboren. Hij trouwt voor de eerste keer op 15 mei 1803 te Ferwerd. Hij trouwt dan met Fokje Jans de Vries (1784-1829). Zij was afkomstig uit Wanswerd als dochter van Jan Douwes en Fokeltje Fokkes.

Ze krijgen twaalf kinderen. Van deze twaalf zijn er uiteindelijk drie getrouwd en is de rest jong overleden. De kinderen waren achtereenvolgens Tjisse I (gedoopt 30 maart 1804- overleden 26 maart 1806), Jantje (gedoopt 11 mei 1806), Tjisse II (gedoopt 31 oktober 1807- overleden 27 februari 1832), Fokeltje (gedoopt 5 mei 1809), de tweeling Douwe I (gedoopt 7 januari 1811- overleden 13 juni 1812), Anne (gedoopt 7 januari 1811- overleden 27 april 1813), Douwe II (14 oktober 1812- 8 mei 1814), Douwe III (3 oktober 1814), Anne II (10 november 1816), Jan (geboren 14 juni 1820- overleden 16 oktober 1832), Gelske (geboren 30 augustus 1822- overleden 13 oktober 1832) en Tjipke (geboren 22 maart 1829- overleden 7 juli 1830).

De kinderen Jan en Gelske zijn kort na elkaar overleden, vermoedelijk aan dezelfde ziekte. Waarschijnlijk is Thijs Tjisses eerste vrouw overleden ten gevolge van de geboorte van haar laatste kind. Ze overlijdt op 12 april 1829.

Thijs Tjisses wordt in het bevolkingsregister wisselend arbeider en gardenier genoemd. In 1805 woont hij op nummer 108, waarschijnlijk gelegen naast het huis waar later zijn neef Hendrik Sakes woont, en tegenover het huis van zijn vader, allemaal aan de huidige Havenstraat. Waarschijnlijk vanaf 1810 en in ieder geval tot aan 1825 woont hij op nummer 39, een huis dat blijkens de volgende koopbrieven op het terrein van de voormalige Cammingha State lag.

In 1810 vinden we zijn naam in twee koopbrieven. Tegelijkertijd met zijn vader Tjisse koopt hij een perceel van de voormalige Cammingha State. Hij koopt het 17^e perceel voor een bedrag van fl 1250,-. Net als zijn vader betaalt hij direct het vierde deel van dit bedrag. De rest wordt weer betaald door de eerder al genoemde Trijntje Bodus Tania. Ook Thijs Tjisses staat dus bij haar in het krijt. We geven de tekst van de koopbrieven.

Dr Willem Albarda te Marrum in kwaliteit als executeur van het testament van wijlen Mevrouw Anna Elisabeth, Baronesse van Echten, Douarière van wijlen den Heren Mr. H.A.H. van Knijff in leven woonachtig te Ferwerd verklaart hiermede publiek bij strijkgelden verkocht te hebben en mitsdien in waren eigendom over te dragen aan Tijs Tjisses en Fokje Jans echtelieden wonende te Ferwerd het 17e perceel van de na orde van billet bij stukken verkochte buitenplaats

Dat de kopers het gekochte zullen ontvangen zoo groot en klein goed en kwaad het zelve is, en daarop hoeden en dragen den danige landsverponding en andere land, streek en dorpslasten, omslagen, contributien en bezwarenissen als daar thans op liggen of nader omgelegd zullen worden, voorts met onderhoud van weg en waterlossingen en wat dies meer is, niets uitgezonderd sonder reservatie van actie tegen den verkoper; zoo alles niet of iets niet snel mogt wezen uitgedrukt worden.

Na de kopers gehouden van alles wel geïnformeerd te zijn.

En nademaal de echtelieden kopers bij mij dezen goed van belofte van betaling hebben gedaan zoo passeer ik deze aan hun voor een vrij koopbrief en stel dezelve invoegen voorschreven van stonden aan in het possessie en eigendom van het verkochte met aanneming om het zelve naar den inhoud dezies te leveren en voor de evictie te leveren.

Al het welk in voegen voorschreven bij ons echtelieden kopers geaccepteerd wordende, nemen wij aan te zamen en ieder onzer het bijzonder voor het geheel ons in alle deelen daarna te gedragen, en speciaal om de voorschreven koopzomma ad f 1250,- op de gestipuleerde termijnen met de interessen en verdere accessorien van dien te betalen in klinkende munten, voor 't nakomen dies verbinden wij verkoper en kopers hieronder alle onze en in glts (?) goederen generaal, en wij kopers daarteboven speciaal gekochte in dezen gemeld, latende de verkoper daarom het regt van gereserveerden eigendom en dadelijke bezitting totdat de gehele koopschat met de aankleve van dien zijn voldaan en betaald met interessen van onze personen aan den hove van Vriesland en alle andere geregten ter eerste instantie justitiabel in kennisse onze hand en vertekend te Marrum den 9 van Lentemaand 1810

(Was get.)

Albarda

Tijs Tjisses, Fokje Jans

In margine stonde

*Het 1^e termijn koopschat is door de kopers betaald met drie hondert twaalf guldens tien stuivers
Marrum den 9 van Lentemaand 1810*

(was get.) W. Albarda

(---) stonde

Het 2^e, 3^e & 4^e termijn koopschat in dezen gemeld is wegens de echtelieden kopers betaald door Trijntje BodusTania wed. J.M. Laurman en onder korting der strijk en verhooggeldes ruim met negenhonderd guldens zeventien stuivers volgens annexen acte van transport in dato als dezen. Ferwerd den 18 herfstmaand 1810

(was get.) W. Albarda

En de tekst van de tweede koopbrief:

Dr Willem Albarda te Marrum in kwaliteit als executeur van het testament van wijlen Mevrouw Anna Elisabeth, Baronesse van Echten, Douarière van wijlen den Heren Mr. H.A.H. van Knijff in leven woonachtig te Ferwerd verklaart mitsdezen in die kwaliteit te transporteeren over te dragen aan Trijntje Bodus Tania wed. wijlen Jacob Martinus Laurman wonende te Ferwerd, zoodanige negenhondert guldens en zeventien stuivers kapitaal als den transportant in voorschreven kwaliteit van Tijs Tjisses en Fokje Jans echtelieden te Ferwerd, ter zake drie restanten termijnen koopschat van het 17^e perceel na orde van het billet bij stukken verkochte buitenplaats Kamminga State te Ferwerd, zijnde westersche cingel met het hek, en de daarop staande huizinge Sub n° 39, volgens koop en tevens brief in dato 3 van lentemaand 1810 bij dezen overgeleverd, is competerenden

En doordien ik transportant wegens voorschreven kapitaal met gelijke somma door haar zoals zijn voldaan en betaald, zoo is het ik transportant voormelde Trijntje Bodus Tania wed. J.M. Laurman nopens de invordering en ontvangen van gemelde somma - stelle in al mijn regt mij uit kragte van voornoemde koop- en leverbrief op de echtelieden kopers geschapen om daarmede te laten, zooals te rade bevinden zal, en een ieder met zijn eigen vermog te doen aannemende en belovende het getransporteerde kapitaal deugdelijk en onbetaald te leveren op der verband mijner goederen met onderwerping aan den hove van Vriesland en alle geregten

den 18 van herfstmaand 1810

Was get. W. Albarda

Bovenstaande cessie of transport bij ons Tijs Tjisses en Fokje Jans echtelieden te Ferwerd geaccepteerd zijnde, beloven wij ons in alles wat de koop en leverbrief bevat te zullen reguleren en jaarlijksch van het onbetaalde aan onze crediteur tot interest te betalen vier procento, in te gaan met heden houdende wij den door onderteekening dezen voormelde cessie aan ons volkomen bekend, zonder dat in gevolge artikel 593 van het civiel wetboek noodig zal zijn dat dezelve aan ons door insinuatie ermede kenbaar gemaakt; in kennisse onze gewone handteekeningen - te Ferwerd den 18 van herfstmaand 1810

(Was get) Tijs Tjisses Fokje Jans

me presente

(get) H. Saakes

We komen hier als ondertekenaar ook neef en notaris Hendrik Sakes tegen.

Thijs Tjisses en zijn echtgenote Fokje Jans zijn dus in 1810 in het bezit gekomen van een perceel van de voormalige Cammingha State. Op dat perceel bevindt zich een huis met nummer 39.

In 1818 wordt Thijs Tjisses genoemd als gebruiker van een stuk land genaamd *de Hoogfenne*, ter grootte van 6 pondemaat (ongeveer 2 hectare). Dit stuk land was kerkelijk bezit en gelegen op kadastraal nummer B 205 (*Van Ter Sted tot Olde Stins, blz. 304, 352*).

Tijdens de volkstelling van 1829 woont Thijs Tjisses als weduwnaar in het huis met nummer 107, naast het huis met nummer 108 waar dan het gezin van de inmiddels overleden notaris Hendrik Sakes de Walle woont. Dit zal hetzelfde huis wel zijn als waar hij rond 1805 woonde. Het gekochte huis met nummer 39 is dan nog wel in zijn bezit want later woont zijn zoon Douwe Thijssens er een tijd.

In 1829 wordt hij arbeider genoemd. Thuis wonen nog zijn kinderen Tjisse (22), Fokeltje (20), Anne (13), Jan (9), Gelske (7) en Tjipke (0). Zijn vrouw is datzelfde jaar overleden. Zoon Tjisse wordt arbeider genoemd.

Op 24 juli 1834 trouwt hij voor de tweede keer, nu met Froukje Douwes Dijkstra (1788-1847), een dochter van Douwe Oeges en Antje Jarigs. Van Thijs zijn twaalf kinderen leven er op dat moment nog vier: Jantje, Fokeltje, Douwe en Anne. Alleen Anne nog bij zijn vader. Thijs en zijn tweede vrouw Froukje krijgen geen kinderen meer.

Tien jaar later, bij de volkstelling van 1839, woont alleen zoon Anne nog thuis bij zijn vader. Ze wonen dan op nummer 3 (kadastraal nummer A 570), in een huis van de diaconie. Dit huis stond ten westen van de huidige Vrijhof. Thijs Tjisses wordt nog steeds arbeider genoemd en klaarblijkelijk heeft hij het niet breed meer.

Wat is er gebeurd? Heeft hij de schuld aan Trijntje Bodus Tania niet kunnen afbetalen en is hij daardoor op latere leeftijd in de problemen geraakt? We hebben het niet kunnen achterhalen. Opvallend is ook dat zijn zoon Douwe zijn vader pas na diens dood vernoemd heeft.

Thijs Tjisses woonde het laatste jaar tot aan zijn dood in 1845 op nummer 113 (kadastraal nummer A 457), ook een huis van de Diaconij, gelegen achteraan de Grote Wal, de huidige Havenstraat.

Thijs Tjisses de Walle overlijdt op 4 oktober 1845 te Ferwerd. Onvermogenst ????. Hij wordt begraven in één van de familiegraven: regel 11 nummer 17. Die graven zijn dan in bezit van de kinderen van zijn broer Douwe. Ook opvallend is dat van Thijs Tjisses eigen kinderen niemand meer in die familiegraven begraven wordt.

Waar zijn voor 1845 overleden kinderen begraven zijn, is niet te achterhalen. Wel mogelijk is dat zij wel in de familiegraven begraven zijn.

5.4.1 De kinderen van Thijs Tjisses de Walle

Jantje Thijsens de Walle (1806-1881)

We volgen eerst de beide dochters die getrouwd zijn. Allereerst Jantje trouwt op 25 mei 1826 met Oege Tomas Wijnstra (1802-1886) te Ferwerd. Hij is geboren 18-7-1802, gedoopt 8-8-1802 te Marrum, † 21-2-1886 te Ferwerd. In de volkstellingen van 1829, 1839 en 1849 wordt de man arbeider genoemd. In 1849 wordt ook Jantje arbeidster genoemd. Ze wonen in 1829 op nummer 210, in 1839 op nummer 229 en in 1849 op nummer 233 ½. Waarschijnlijk gaat het steeds om hetzelfde huis, direct buiten Ferwerd aan de weg naar Hogebeintum. In 1870-1880 is de man zonder beroep; waarschijnlijk is hij gepensioneerd.

Het echtpaar wordt steeds Nederlands Hervormd genoemd.

Jantje overlijdt op 28 januari 1881 te Ferwerd. Ze sterft onvermogen. Zij ligt begraven op regel 47 nummer 4.

Fokeltje Thijsens de Walle (1809-1889)

Fokeltje, die in de burgerlijke stand van Marrum ook Vogeltje genoemd wordt, vinden we in 1839 in die plaats als dienstbode. Ze trouwt twee keer. Het eerste huwelijk is met Ritske Binnes Memerda (1811-1870), op 20 mei 1841 te Ferwerd. Ritske, een arbeider, is overleden op 27 december 1870. Op 21 juni 1873 trouwt ze opnieuw. Dan met Nuttert Jans Jansma (1805-1881), ook te Ferwerd. Ze gaat met hem te Marrum wonen, vlakbij het kerkhof. Nuttert overlijdt op 20 april 1881. Fokeltje blijft daarna in Marrum wonen. Ze overlijdt daar op 23 november 1889 en is in Marrum begraven, rij 41 nummer 2, op 26 november 1889.

Fokeltje staat in 1873 nog als Nederlands Hervormd te boek, later als gereformeerd.

Anne Thijssens de Walle (1816-1850)

Anne werd geboren op 10 november 1816. Hij is nooit getrouwd geweest. Anne, in 1839 23 jaar oud, is zonder beroep. Hij woont nog steeds bij zijn vader. Waar hij na de dood van zijn vader terechtgekomen is, is ons niet bekend. Hij overlijdt op 16 april 1850, nog geen 34 jaar oud. In zijn overlijdensakte wordt hij arbeider genoemd. Hij ligt begraven op rij 42 nummer 34. Dat graf bevindt zich aan de “koude” noordkant, waar de huurgraven lagen.

5.5 Douwe Thijssens de Walle (1814-1860)

Douwe Thijssens werd geboren op 3 oktober 1814. Dankzij hem is de vierde tak van de De Walles niet uitgestorven. We komen hem weer tegen in de volkstelling van 1829. Hij is dan boerenknecht bij Hylke Lettinga. Deze Hylke woonde op nummer 224, ergens ten zuidoosten van Ferwerd, waarschijnlijk het gehucht Oosterbeintum.

Op 22 april 1837 trouwt Douwe Thijssens te Ferwerd met Antje Tjeerds van der Ploeg (1813-1871), uit Hogebeintum. Ze is een dochter van Tjeerd Alderts van der Ploeg (1792-1859) en Jantje Liebes Haga (1789-1868). Tjeerd Alderts van der Ploeg, afkomstig uit Foudgum, kwam in 1815 als schoolmeester naar Hogebeintum. Hij bleef hier 46 jaar tot 1861. (*Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt*, blz. 129).

Ze krijgen vijf kinderen, te weten Fokke (29 april 1838), Tjeerd (12 februari 1841), Jantje (14 augustus 1844- 12 januari 1848), Thijs (4 mei 1849) en Jantje (27 februari 1853). De eerste Jantje ligt begraven te Ferwerd op regel 53 nummer 14. Het gezin wordt Nederlands Hervormd genoemd.

De naam van de oudste zoon is merkwaardig. Heeft Douwe deze naar zijn overleden moeder, Fokje genoemd? We weten het niet. Het is hoe dan ook eigenaardig dat hij zijn vader pas vernoemd heeft nadat deze in 1845 overleden is. Duidelijk is wel dat zijn vader in moeilijkheden geraakt is en dat zijn kinderen daar ongetwijfeld last van gehad zullen hebben.

Waarschijnlijk zijn Douwe Thijssens en Antje Tjeerds na hun huwelijk in het huis met nummer 40 terecht gekomen, het huis op het terrein van de voormalige Cammingha State en hetzelfde huis als waar zijn vader met zijn gezin in 1825 woonde, toen nog met nummer 39. Daar woont Douwe Thijssens volgens de volkstelling van 1839.

Rond deze tijd moet Douwe, of toen nog zijn vader het eigendom van dit huis zijn kwijtgeraakt. In 1839 woont vader Thijs Tjissens al in een huis van de Diaconie. En korte tijd later komt ook zoon Douwe in een huis van de Diaconie terecht.

Van in ieder geval 1841 tot en met 1849 woont hij op nummer 100 (kadastraal A448), in een huis dat stond aan het eind van de huidige Havenstraat - toen de grote Wal - aan de westkant, en bezit van de Diaconij. Het stond naast het Gasthuis van Ferwerd. Breed had hij het blijkbaar niet. Douwe wordt steeds arbeider genoemd; in 1849 heet zijn vrouw arbeidster.

In 1852 komen we zijn naam tegen bij een vonnis: Douwe Tijssen de Wal. Ook zijn schoonvader, Tjeerd Alderts van der Ploeg, de schoolmeester, komen we op de lijst tegen.

Ongeveer 140 personen uit Hallum, Ferwerd, Marrum, Blija en Holwerd werden in februari en maart van dat jaar door een veldwachter op de bon geslingerd. Wat hadden ze gedaan? Ze hadden beenderen van koeien opgegraven. Deze koeien waren afgemaakt omdat ze leden aan een longziekte. De kadavers werden her en der langs de wegen begraven. Opgegraven beenderen werden doorverkocht als meststof aan Engeland. En daar viel flink aan te verdienen. Het opgraven van de beenderen en het verkopen ervan was echter verboden.

De beklaagden verklaarden op de rechtszitting dat ze het hadden gedaan uit armoede. Ze werden allemaal veroordeeld tot twee of vier dagen gevangenisstraf ter zake van: 'het opdelven van beenderen of andere dierlijke overblijfselen, mitsgaders het verkopen en verbruiken van de alzo opgedolven voorwerpen'.

Het was de overtreding van een verbod ingesteld bij Koninklijk Besluit van 16 juli 1839. Naast de gevangenisstraf moesten de veroordeelden ook nog de kosten van het proces betalen, variërend van twee tot acht gulden (zie *Sneuper no. 49, maart 1999, pagina 26-30*).

Douwe overlijdt op 16 mei 1860, al op 45-jarige leeftijd. Breed heeft hij het niet gehad. Hij wordt betiteld als onvermogen. Hij wordt begraven op regel 56 nummer 23. Het graf is eigendom van zijn schoonfamilie, de familie van der Ploeg.

Na zijn dood zijn zijn gezinsleden volgelingen van de kerk van Hendrik de Cock geworden. Ze worden dan christelijk gereformeerd genoemd. Antje Tjeerds van der Ploeg overlijdt in 1871.

5.5.1 Thijs Douwes de Walle (1849-1910)

Thijs Douwes wordt geboren op 4 mei 1849. Hij trouwt op 26 mei 1877 met Trijntje Freerks Smits (1814-1895) te Ferwerd. Het huwelijk blijft kinderloos. Thijs is arbeider van beroep en wordt in het bevolkingsregister gereformeerd genoemd. In 1880 komen we zijn naam tegen op de rol van de schutterij van Ferwerderadeel:

Algemeene rol van de manschappen welke in het jaar 1880, als geene redenen tot vrijstelling of uitsluiting hebbende, in de termen vallen om opgeroepen te kunnen worden tot inlijving bij de rustende schutterij in de Gemeente Ferwerderadeel, provincie Friesland.

69 Walle (de), Thijs Douwes, 4-5-1849, Genum, nummer 12, Arbeider, gehuwd

Op 11 juni 1904 hertrouwt hij te Ferwerd met Maaïke Oberman. Hij woont dan nog steeds in Genum, een buurdorp van Ferwerd. Daar overlijdt hij op 19 maart 1910. Waar hij begraven ligt, weten we niet (????).

Over deze Thijs Douwes vinden we nog iets in een brief van Grietje de Walle-Nicolaij van 17 dec. 1935:

In een naburige plaats woonde ook een de Walle, of hij nog leeft weet ik niet zoo ja, dan is hij oud, kinderen zijn er niet ik vermoed dat zijn naam is Thijs Zakes de Walle. Als U daar belang in stelt wil ik daar wel eens naar vragen.

Ze vergist zich hier. Het betreft niet Thijs Sakes, maar Thijs Douwes de Walle, en deze is reeds lang overleden. In een brief van 12 februari 1936 komt ze hier ook zelf op terug:

Uit het onderzoek dat ik instelde naar Thijs de Walle (deze was reeds overleden) bleek mij dat de tusschennaam niet een Zake was, er waren drie broers, Thijs, Fokke en Tjeerd Douwes de Walle.

Met deze Thijs verdwijnt de naam uit tak 4 van de De Walles.

5.5.2 Jantje Douwes de Walle (1853-1886)

Jantje Douwes de Walle wordt geboren op 27 februari 1853. Van haar weten we dat ze voor haar huwelijk nog een tijdlang bij haar broer Tjeerd in Hogebeintum heeft ingewoond. Die was in 1870 getrouwd met Fokje Harmens Miedema. Waarschijnlijk in de periode na de dood van haar moeder in 1871.

Op 10 mei 1884 trouwt ze met Jarig Klazes Visser (1837-1894), te Ferwerd. Ze overleed vrij snel na haar huwelijk, op 24 maart 1886, na de geboorte van een levenloos kind. Het kind wordt begraven op 23 maart 1886, rij 10 nummer 7. Jantje Douwes zelf wordt begraven op 29 maart 1886 op rij 10 nummer 11 op het Ferwerder kerkhof. Deze graven liggen aan de kant waar zich de eigen graven bevonden. Ze zullen wel in het bezit van haar man zijn geweest (????).

Jantje Douwes laat niets na volgens de notariële registers; ze krijgt een brevet van onvermogen.

5.5.3 Fokke Douwes de Walle (1838-1912)

Van Fokke Douwes en zijn nazaten hebben we weinig meer kunnen vinden dan de gegevens uit het bevolkingsregister. Fokke Douwes zelf wordt geboren op 29 april 1838. Hij trouwt op 21 mei 1864 te Ferwerd met Doetje Sakes de Walle (1838-1908), zijn achterachternicht. Deze Doetje was de achterkleindochter van Sake Thijssens de Walle, stamvader van tak 3. Een belangrijk wapenfeit: het is de enige keer dat twee De Walles met elkaar trouwen. Wel stamt ze uit een arme zijtak van tak 3. Hoe dan ook, we zouden dus de nazaten van Fokke Douwes dus ook onder tak 3 kunnen rangschikken.

Uit het huwelijk worden drie kinderen geboren. De oudste, Antje, wordt geboren op 30 oktober 1865 en overlijdt op 20 augustus 1866. Ze ligt begraven op regel 34 nummer 23, in het graf van haar grootvader van moeders kant, Sake Hendriks de Walle. De eerste Sake wordt geboren op 2 december 1867 en overlijdt op 17 mei 1869. Ook hij ligt begraven in het graf van zijn grootvader Sake Hendriks de Walle. De laatste Sake wordt geboren op 9 juli 1873. Beide keren is dus de vader van Doetje vernoemd. En zo is de naam Sake uit tak 3 in tak 4 terechtgekomen.

Het gezin was gereformeerd. Volgens het bevolkingsregister was Fokke Douwes arbeider en gardenier. Hij woonde in ieder geval vanaf 1899 tot aan zijn dood op nummer 272 (kadastraal 1365) te Ferwerd. Dit huis was ook in zijn bezit. Niet duidelijk is waar we dit huis moeten

plaatsen, maar het zal ergens in één van de bij Ferwerd behorende gehuchten geweest zijn. Vergeleken met zijn vader was hij dus weer opgekrabbeld.

Doetje Sakes de Walle overlijdt op 19 februari 1908. Ze ligt begraven op rij 61 nummer 4, het graf waarop we nu de steen van haar kleindochter Maaïke vinden. Fokke Douwes overlijdt op 24 september 1912. Hij ligt begraven op rij 61 nummer 5.

5.5.4 Sake Fokkes de Walle (1873-1918)

Sake Fokkes de Walle werd dus geboren op 9 juli 1873. Hij trouwde op 29 mei 1897 met Klaaske Hoogterp (1872-1942), dochter van Fokke Jitses Hoogterp en Renske Jarigs Adema. Ze krijgen zeven kinderen, allemaal nog in Ferwerd geboren. Het zijn achtereenvolgend Doetje (31 juli 1898-10 april 1972), Fokke (23 augustus 1900 – 18 november 1984), Renske (23 mei 1903 - 22 februari 1925), Anna (26 april 1905 – 1 maart 1962), Maaïke (11 november 1907 – 7 januari 1959), Jaike (10 februari 1911 - 12 juli 1988) en Jitske (13 augustus 1912 - 28 augustus 1912).

In de burgerlijke stand vinden we bij zijn naam vermeld dat hij net als zijn vader arbeider was en gereformeerd.

Het gezin woonde tussen 1910 en 1917 op nummer 71, waarschijnlijk ergens aan de huidige Havenstraat. Volgens de herinnering van zijn kleinzoon Fokke had hij ook een aantal koeien op stal. Maar maagkanker haalde een streep door toekomstverwachtingen. De koeien moesten van stal om de doktersrekeningen te betalen. Sake Fokkes overleed desondanks op 17 december 1918, op 45-jarige leeftijd. Hij ligt begraven op regel 56 nummer 24, naast het graf van zijn grootvader Douwe Thijssens de Walle.

Doetje (1898-1972)

Doetje was de oudste. Ze wordt geboren op 31 juli 1898. Ze vertrekt op 15 mei 1924 naar Holwerd. Die dag trouwt ze daar met Jan Posthuma (1896-1973). Ze krijgen 4 kinderen (*Genealogysk Jierboekje*, blz. 70).

We vinden vandaag de dag (1998) nog de grafsteen van Doetje en haar man in Holwerd, waar beide zijn overleden.

Renske (1903-1925)

De tweede dochter, Renske wordt geboren op 23 mei 1903. Ze overlijdt jong op 22 februari 1925. Ze is in Ferwerd begraven, maar haar grafsteen is inmiddels geruimd. Ze lag begraven op regel 56, nummer 25, naast het graf van haar vader.

Anna (1905-1962)

De derde dochter, Anna, wordt geboren op 26 april 1905. Volgens de overlevering was ze een opvallende verschijning met haar zwarte haar en haar manier van lopen. Ze had als bijnaam Gouden Anna. Ze was getrouwd met Johannes Fennema (1901-1967). Het echtpaar kreeg drie kinderen: Jan, Sake en Klaaske. Beide echtgenoten zijn in Ferwerd overleden en begraven. Ze liggen op regel 53, de nummers 14 en 15.

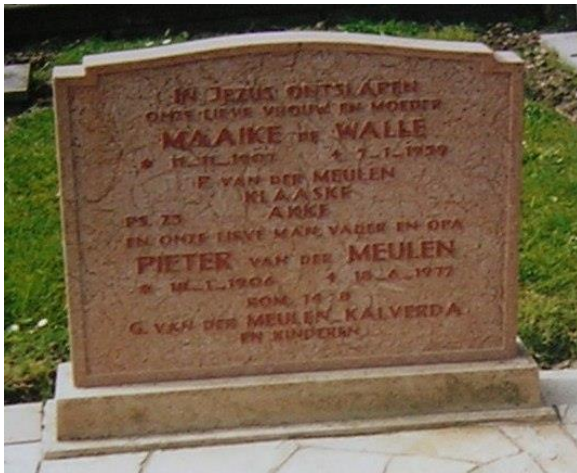
Maaïke (1907-1959)

De vierde dochter, Maaïke, wordt geboren op 11 november 1907. Ze vertrok op 19 april 1921 naar Bunschoten, nog maar dertien jaar oud. In oktober van dat jaar komt ze terug naar Ferwerd uit Spakenburg. Wat ze in Bunschoten en Spakenburg gedaan heeft, is ons niet bekend.

Op 22 mei 1930 trouwde ze te Ferwerd met Pieter van der Meulen (1906-1972) te Ferwerd. Pieter was landbouwer en winkelier. Hij was een zoon van Anne en Yfke Wiersma. Het paar vertrekt op 4 april 1939 naar Groningen om daar een winkel te beginnen (?).

Ze krijgen twee kinderen, Klaske en Afke. Maaïke overleed op 51-jarige leeftijd te Groningen aan kanker. Ze werd toch te Ferwerd begraven. Haar laatste adres in Groningen was Nieuwe Blekerstraat 15.

Na haar dood trouwde haar man opnieuw, met Geertje Kalverda, ook uit Ferwerd afkomstig. Na zijn dood liet hij zich bij zijn eerste vrouw begraven. We vinden hun opvallende roze grafsteen aan de oostkant van de hervormde kerk te Ferwerd, om precies te zijn regel 61, nummer 3 en 4. Maaïke ligt begraven in het graf van haar grootmoeder, Doetje Sakes de Walle.

Jaïke (1911-1988)

De vijfde dochter, Jaïke wordt geboren op 10 februari 1911. Ze vertrekt op 23 juli 1928 naar Britsum als dienstmeid. Ze komt 10 mei 1929 terug. Ze trouwde te Ferwerd, met Mintje Witteveen op 27 oktober 1932. Zij woonde in 1988 nog op Elingawei nummer 6. Het echtpaar had twee zoons, Jelle (1933) en Sake (1942), en een dochter Klaaske (1936). Jaïke en haar man liggen begraven in Ferwerd, regel 55, nummer 25 en 26. We geven de tekst van hun grafstenen:

Jitske (1912-1912)

De jongste dochter, Jitske, wordt geboren op 13 augustus 1912. Ze overlijdt twee weken na haar geboorte op 28 augustus 1912. Ze ligt begraven op regel 56 nummer 23, in het graf van haar overgrootvader, Douwe Thijssens de Walle.

Fokke (1900-1984)

Blijft nog over de enige zoon, Fokke. Deze werd geboren op 23 augustus 1900. Hij droeg de Fokke *Oardelman* en dat laatste is Fries voor *anderhalve man*. De factor sloeg op de man zijn werkkraft. En zo zien we maar dat je in Friesland nooit voor twee telt, hooguit voor anderhalf.

Fokke trouwde op 29 november 1923 met Ytje Osinga (1901-1977). Ytje was afkomstig uit Blija. Ze woonden de rest van hun leven in Ferwerd en kregen daar drie kinderen: Sake (21 maart 1924), Trijntje (12 augustus 1925) en Fokke (8 juli 1928).

Fokke en Ytje zijn beide te Ferwerd overleden en daar ook begraven. Fokke en zijn vrouw werden begraven in het graf van zijn ouders. We vinden het op regel 56, nummer 23 en 24. Het graf werd toen voorzien van een nieuwe steen, die als opschrift draagt:

Trijntje (1925-1962)

Van de drie kinderen van Fokke en Ytje is Trijntje inmiddels overleden. Ze trouwt op 8 juli 1954 te Ferwerd met Sjerp Riemersma (1922-1983). Later zijn ze naar Leeuwarden verhuisd. Daar is Trijntje op 26 oktober 1962 overleden. Ze ligt er begraven op de Noorderbegraafplaats. Op afdeling 2, vak B, regel 3, nummer 25 vinden we haar grafsteen.

Fokke (*1928)

Fokke en zijn dochter Trijntje (roepnaam: Tineke) zijn de laatste De Walles die nog in Ferwerd wonen. Fokke werd geboren op 8 juli 1928. Hij trouwt op 10 september 1953 te Ferwerd met Jantje Swart. Ze hebben vier dochters: Geertje (2 juni 1954), Ytje (26 juli 1956), Fennie (1 augustus 1960) en Trijntje (2 april 1965). Van deze dochters woont alleen de laatste nog in Ferwerd. Het ziet er dus naar uit dat met Fokke en zijn dochter de naam De Walle na zo'n tweehonderd jaar - voorgoed? - uit Ferwerd zal verdwijnen.

Sake (*1924)

Sake wordt geboren op 21 maart 1924. Hij is rond 1950 (?) naar Canada geëmigreerd. En daar heet hij nu Sam. Hij is er op 26 september 1951 getrouwd met Wietske ten Cate (*1931), te Edmonton, Alberta. Wietske is afkomstig uit Beetgum, Friesland. Zij hebben drie kinderen, Edmond Frank (22 augustus 1952), Frank Allen (25 september 1955) en dochter Joanna Tine (31 maart 1961).

De beide zoons hebben inmiddels ook weer voor nieuwe De Walles gezorgd. Edmond Frank is op 20 december 1975 getrouwd met Sarah Mary Baarda (*1956), te Victoria B.C., Canada. De kinderen van Edmond Frank en Sarah Mary zijn Leah Michelle (26 januari 1978), Fraser Marc (17 januari 1980), Alana Elizabeth (8 februari 1983) en Jocelyn Cara (27 augustus 1985).

Alana Elisabeth is op 12 juli 2004 te Calgary getrouwd met James Lambert.

Inmiddels is ook Fraser Marc getrouwd en wel op 29 juni 2003 met Theresa Vis. In 2005 op 22 mei werd hun dochter Haley Ella geboren.

Frank Allen trouwde op 30 juli 1977 met Anne Janet Dekens (*1955) te Granum, Alberta, Canada. De kinderen van Frank Allen en Anne Janet zijn Samuel Luke (14 oktober 1983), Joanna Jane Mary (29 mei 1985) en Alyson Anna Yva (24 juni 1989). Over Frank willen we nog opmerken dat hij als beroep notaris heeft, het zelfde beroep dat zijn verre voorvader Hendrik Sakes de Walle tussen 1810 en 1820 uitoefende.

Joanna Tina ten slotte trouwt op 13 mei 1983 met Ary Vreeken (*1957).

5.5.5 Tjeerd Douwes de Walle (1841-1881) en nazaten

De tweede zoon van Douwe Thijssens de Walle trouwde op 14 mei 1870 met Fokje Harmens Miedema (1840-1927). Hij trekt dan eerst in bij zijn schoonouders te

Hogebeintum. Later krijgt hij een eigen woning in die plaats. Zijn zuster Jantje woont in de jaren 70 nog een tijdje bij hem in. Later gaat ze terug naar Ferwerd.

Volgens het bevolkingsregister is hij arbeider. In de periode 1860-1880 (begin burgerlijke stand) staat hij nog als Nederlands Hervormd te boek (?). Als hij in 1881 overleden is, staat de rest van het gezin als christelijk gereformeerd te boek. Hij overleed 21 oktober 1881 en werd de 26ste begraven te Hogebeintum, rij 14 nummer 9. Na de dood van Tjeerd wordt zijn vrouw arbeidster genoemd; ze moest de kost verdienen. Tjeerd had bij zijn dood ook niets nagelaten. In de Memories van Successie wordt hij onvermogen genoemd. Fokje overlijdt op 24 januari 1927 en wordt begraven op 31 januari, regel 14 nummer 11.

Het echtpaar heeft vijf kinderen gehad, allemaal in Hogebeintum geboren.

Trijntje Tjeerds de Walle (1872-1912)

De oudste, Trijntje (1872-1912), woont na 1890 in Ferwerd. Waarschijnlijk als dienstmeid. Ze bevalt daar op 26 augustus 1891 van een buitenechtelijke dochter, Fokje de Walle (1891-1969). In die tijd nog een groot probleem. In dit geval komt er toch nog snel een oplossing. Op 3 november 1894 meldt zich bruidegom Wiebe Simons Bouma. Haar dochter Fokje houdt evenwel de naam de Walle. Met hem krijgt ze nog vier zoons en vier dochters, onder wie een Douwe en een Seaske (*1912). Trijntje overlijdt vlak na de geboorte van haar deze jongste dochter op 8 juni 1912. Ze is begraven in Ferwerd, regel 35 nummer 9. Dochter Seaske is later in het graf van haar moeder begraven. Op de oude grafsteen is een nieuwe plaat met haar naam geschroefd. Achter de plat vinden we trouwens niet de naam van haar moeder maar die van een Sytske Sytsma.

Later, om precies te zijn op 13 november 1913, trouwde dochter Fokje met een broer van haar stiefvader, Sipke Simons Bouma (1871-1947). Ze krijgen drie zoons, Simon, Wiebe en Tjeerd.

Over deze Trijntje en Fokje schrijft Grietje de Walle-Nicolaij het een en ander in haar brief van 19 februari 1939:

Harm de Walle zal U zeker wel het een en ander verteld hebben over zijn Broeder en Zusters, dit waren Trijntje en Seaske , toen Trijntje trouwde had zij een meisje, de naam was Fokje de Walle, naar men mij vertelde is haar naam de Walle gebleven., toen bovengenoemde Fokje de huwbare leeftijd bereikt had, is zij getrouwd met een oudere broer van haar moeders echtgenoot, uit dat huwelijk zijn drie zoons geboren: Simon, Wiebe, en Tjeerd Bouma.

Uit het huwelijk van Trijntje de Walle en Wiebe Bouma zijn vier zoons en vier dochters. Seasche de Walle is blind en ongehuwd.

Haar dochter Fokje ligt met haar man begraven op het kerkhof te Ferwerd. We vinden haar grafsteen aan de noordoostzijde van de kerk op regel 60, nummer 3.

De tweede dochter, Antje Tjeerds (1876-1892), overlijdt op jonge leeftijd. Ze is op 27 februari 1892 begraven te Hogebeintum, rij 14, nummer 8. De derde dochter Seaské (1882-1965) is blind. Ze blijft ongetrouwd. In 1903 verhuist ze met haar moeder van Hogebeintum naar Ferwerd. Seaské woont met haar moeder in ieder geval tot aan 1917 op nummer 216. Haar moeder, Fokje Miedema, overlijdt op 24 januari 1927. Later wordt ze huishoudster bij Wiebe Bouma, weduwnaar van haar oudste zuster Trijntje. Ze woonde op latere leeftijd in één van de kleine huisjes langs het kerkhof in Ferwerd. Ze was toen huishoudster bij de dochter van Trijntje, eveneens Seaské genaamd. Ze is ook begraven op het kerkhof in Ferwerd, aan de zuidwestkant van de kerk. De plaats: regel 35, nummer 10. Direct naast haar zuster Trijntje. Over de oude grafsteen zit een plaat met haar naam geschroefd.

Naast haar ligt de man van Trijntje Tjeerds de Walle. Ook op zijn grafsteen zit een plaat geschroefd, met de naam Willem van der Zaag, maar erachter troffen we de volgende tekst aan:

RUSTPLAATS VAN ONZEN GELIEFDEN VADER WIEBE S. BOUMA WEDN. VAN TRIJNTJE DE WALLE GEB. TE FERWERD 4 AUG. 1873 OVERL. ALDAAR 14 NOV. 1946 DE BEDROEFDE KINDEREN

Douwe Tjeerds de Walle (1874-1956) en nazaten

Douwe Tjeerds de Walle is samen met zijn broer Harmen als arbeider betrokken bij de afgraving van de terp van Hogebeintum rond 1905. We vinden een foto van de twee broers in een tentoonstellingsruimte in Hogebeintum. Mijn grootvader kon zich nog herinneren dat zijn vader bij de afgraving een gouden mantelspeld heeft gevonden. Hij verkocht deze voor een rijksdaalder aan de directeur van het Utrechtse museum. Daar werd hij gevonden door de directeur van het Fries museum. Uiteindelijk werd mijn overgrootvader veroordeeld tot het betalen van een boete van een rijksdaalder. Mijn grootvader heeft als jongetje van een jaar of

zes deze schoongemaakt. Later is deze speld in het Fries Museum in Leeuwarden terechtgekomen.

Ook een houten boomstam gebruikt als grafkist wordt door hem gevonden. Ook deze ligt nu in het Fries Museum.

Hij trouwde op 5 februari 1898 met Lieuwkje de Vries (1873-1930), een dochter van Sjoerd en Jantje de Vries. Tot aan zijn huwelijk woonde hij bij zijn moeder te Hogebeintum. In mei 1909 vertrekt hij naar Ferwerd. Daar woont hij in ieder geval tot 1917 op nummer 398. Hij woonde de laatste jaren van zijn leven met zijn dochter Lutske in de Gasthuisstraat.

Op 7 januari 1926 vertrekt Lieuwkje naar Zuidlaren. Volgens mijn tante zou ze aan schizofrenie geleden hebben. Daar blijft ze tot en met 11 januari 1930. Spoedig na haar terugkomst in Ferwerd overlijdt ze.

Douwe overleed op 18 maart 1956. We hebben zijn rouwkaart:

Heden overleed zacht en kalm in zijn Heer en Heiland,
onze geliefde vader, behuwd-, groot- en overgrootvader

Douwe de Walle

op de leeftijd van 81 jaar en 8 mnd.

Gez. 14 (Ger. bundel)

Uit aller naam,

Lutske de Walle

FERWERD, 18 maart 1956.

De begrafenis zal plaats vinden op donderdag 22 maart
's middags 2 uur, vanuit het Geref. Jeugdgebouw te
Ferwerd, waarbij u beleefd wordt uitgenodigd.

We vinden de grafsteen van Douwe Tjeerds en Lieuwkje in Ferwerd aan de noordoostkant van de kerk. De plaats: regel 54, nummer 4.

Het echtpaar kreeg zeven kinderen van wie de jongste zoon, Sjoerd, niet in het bevolkingsregister werd ingeschreven. De kinderen waren Tjeerd (1898-1984), Jantje (1900-1987), Fokje (1901-1971), Lutske (1902-1992), Sjoerd (1902-1902), Antje (1904-1906) en Antje (1910-1972). Alle kinderen werden in Hogebeintum geboren. Sjoerd werd op 16 december 1902 begraven te Hogebeintum, rij 13 nummer 4. Antje werd op 13 juli 1906 begraven op rij 13 nummer 1.

De oudste dochter Jantje was getrouwd met Merk Drost. Het echtpaar emigreerde later naar Amerika. Daar is ze 29 december 1987 te Grand Rapids overleden.

I will lift up mine eyes unto the hills, from whence cometh my help. My help cometh from the Lord, which made heaven and earth. The Lord is thy keeper: the Lord is thy shade upon thy right hand. The sun shall not smite thee by day, nor the moon by night. The Lord shall preserve thee from all evil: He shall preserve thy soul. The Lord shall preserve thy going out and thy coming in from this time forth, and even for evermore. Psalm 121	In Memory of MRS. JANTJE DROST Age 87 Date of Birth January 6, 1900 Date of Death December 29, 1987 Funeral Services from Kuiper Funeral Home Thursday, December 31, 1987 at 11:00 am Officiating Pastor Gerben Malda Organist Kathryn Gelderloos Interment Rosedale Cemetery Survivors Lucille and Andrew Mellema, and Rena and Chris Kooistra, Children. Twelve Grandchildren. Nineteen Great-Grandchildren. One Sister in the Netherlands. Arrangements by: DeVries - Kuiper - DeGraaf - Matthyse Funeral Directors, Inc.
---	--

Fokje, de tweede dochter, trouwde met Taeke Dijkstra (1898-1980). Ze kregen in ieder geval twee kinderen, Siemen en Lieuwkje. Na de tweede wereldoorlog, woonde het gezin in Ferwerd. Taeke was hier onder andere bode voor de begrafenisonderneming. Ze woonden toen in een buurtje van Ferwerd dat naar Fokje *Fokje Blokje* genoemd werd (zie pagina 328, *Van Ter Sted*). Fokje overleed te Leeuwarden op 12 juli 1979. Ze ligt, samen met haar man begraven in Ferwerd. We vinden haar graf ten noordoosten van de hervormde kerk. Het ligt op regel 55 nummer 4.

De derde dochter, Lutske, bleef na de dood van haar moeder bij haar vader wonen. Ze woonde tot op hoge leeftijd in Ferwerd, o.a. op Elingawei nummer 2. Ze ligt in Ferwerd in het graf van haar vader begraven, regel 54, nummer 4.

We hebben haar rouwkaart:

Na een lang en werkzaam leven, waarin zij goede, maar ook moeizame tijden heeft gekend, is in haar Heer ontslapen onze schoonzuster en tante

LUTSKE DE WALLE

(muoie Luts)

* 13 december 1902 † 15 december 1992

Psalm 90.

J. de Beer

T. de Beer-Werkhoven

Neven en nichten

De Walle, Drost, Dijkstra en De Beer

De rouwdienst wordt gehouden op zaterdag 19 december, 's middags half twee in d'Antenne te Ferwerd. Daarna volgt de teraardebestelling.

Gelegenheid tot condoleren vanaf 13.00 uur.

Correspondentie-adres: S. Dijkstra, Holwortel 10, 8935 LH Leeuwarden.

De jongste dochter, Antje, zien we een aantal keren de omgeving van Ferwerd verlaten als dienstmeid. Zo vertrekt Op 25 september 1926 naar Warffum en komt op 9 mei 1927 weer naar huis. Op 28 juli 1931 naar Stiens. Daar trouwt ze met Jan de Beer. Later gaat het stel in Damwoude wonen. Daar is Antje ook overleden en begraven.

De oudste zoon van Douwe Tjeerds de Walle, Tjeerd, zorgde voor een talrijk nageslacht, onder wie vijf zoons. Hij gaf daarmee het geslacht de Walle een belangrijke impuls. Hij trouwde op 27 oktober 1917 met Moedertje Braaksma (1893-1977), een dochter van Tjeerd en Akke Braaksma. Tjeerd woonde met zijn gezin jarenlang in de omgeving van Ferwerd. De meeste kinderen werden daar ook geboren, met uitzondering van Akke, de oudste. We laten haar nu zelf aan het woord:

Ik ben n.m. in Peasens geboren. Mijn Vader (pake) was onder dienst (mobilisatie 1^e wereldoorlog). In oct 1917 zijn pake en beppe getrouwd (shot gun wedding). In maart '18 ben ik geboren. Mijn moeder (beppe) was toen bij haar ouders in Peasens. Toen pake uit dienst kwam zijn ze hoogstwaarschijnlijk in Mei '19 naar Hogebeintum verhuisd, pake als arbeider bij Dirk v.d. Mei, vader van Teunis v.d. Mei. [.....]

Zo ver ik weet is broer Douwe in Hogebeintum geboren 1920, toen zijn ze verhuisd naar Vaardeburen bij Blija. Nu zeg jij dat Tjeerd no 1 in Hogebeintum is geboren en overleden. Dat laatste is niet zo. Hij is in Vaardeburen overleden. Ik meende ook van geboren maar dat weet ik niet zeker. Wel weet ik dat (tante) Lieuwkje en Tjeerd no 2 (je vader) in Vaardeburen geboren zijn en niet in Hogebeintum. Toen zijn we in '26 toen je vader één jaar oud was naar Hogebeintum verhuisd; pake als vast arbeider bij Teunis v.d. Mei.

Daar in Hogebeintum zijn Marten, Jantje en Sjoerd geboren.

We zetten het nog even op een rijtje. De kinderen van Tjeerd en Moedertje waren achtereenvolgend Akke (*1918), Douwe (1920-1969), Tjeerd (1921-1922), Lieuwkje (1923-2002), Tjeerd (1925-2002), Maarten (1927-2004), Jantje (1929-2013) en Sjoerd (*1933). De eerste Tjeerd ligt begraven te Hogebeintum, rij 23 nummer 5. Het verhaal gaat dat deze Tjeerd overleden zou zijn door een ongeluk met de kachel.

In 1941 vertrok het gezin naar St. Annaparochie. Tot juli 1941 stonden de graven rij 23 nummer 5 en 6 op zijn naam. In 1946 werd er opnieuw verhuisd, nu naar Siegerswoude, in het zuidoosten van Friesland. Een aantal van de kinderen was toen al getrouwd, of hadden om andere redenen het ouderlijk huis verlaten. Op hoge leeftijd, in 1975, keerden Tjeerd en Moedertje terug naar Ferwerd. Daar zijn beide overleden. We vinden hun grafsteen aan de noordoostkant van de hervormde kerk regel 53, nummer 12 en 13.

Van de kinderen zijn er begin jaren vijftig drie naar Canada vertrokken, eerst Lieuwkje en later Akke en Sjoerd. Akke is in april 1944 getrouwd met Henk Metzlar uit Ferwerd. Ze kregen vijf kinderen. In 1951 vertrok het gezin naar Canada.

Zoon Douwe trouwde met Iemkje Keizer. Ze kregen tien kinderen van wie er vier op vrij jonge leeftijd zijn overleden. Zo overleden de twee oudsten Tjeerd (1943-1943) en Jitske (1944-1944) vrij snel na hun geboorte. We vinden hun grafsteen in St. Annaparochie.

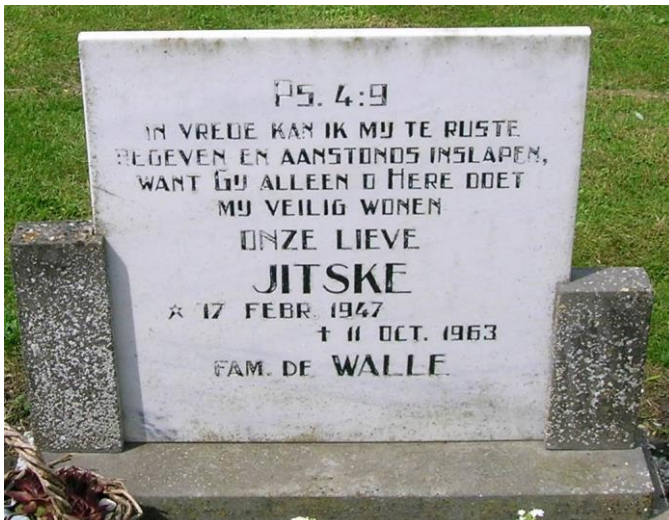

TJEERD
* 27-12-43 † 18-1-44
EN
JITSKE
* 10-12-44 † 17-12-44

D. DE WALLE
I. DE WALLE-KEIZER

RUST ZACHT

Later zijn ook Jitske (1947-1963) en Piet (1948-1988) vrij jong overleden. We vinden hun grafstenen in Baflo, Groningen.

De overige kinderen zijn Tjeerd (*1945), Moedertje (*1950), Marten Sjoerd (*1954), Luurtske Gerda (*1959), Gerda (*1960) en Iemkje (*1960). Ook Douwe zelf overleed op nog jonge leeftijd, op 24 februari 1969. Hij ligt begraven in Baflo.

Zijn vrouw overleed op 5 april 2008.

*Vol van liefde was jouw leven,
Van het leed kreeg jij je deel.
Nu is 't lijden dan verdreven,
maar.....we missen je zoveel.*

In het bijzijn van haar kinderen is rustig ingeslapen
onze lieve mem, beppe en zus

Ymkje de Walle-Keizer

★ 10 februari 1920 † 5 april 2008
sinds 24 februari 1969 weduwe van
Douwe de Walle.

Tjeerd in herinnering	Moetie en Martin Ingrid en John Marcel en Ina
Jitske in herinnering	
Tjeerd en Corrie Petra en Erik Jikkie en Rob Natasja Jeroen Margonda en Rinus Carolien en Gerhard Robert en Magreet	Marten en Marga Lukie en Douwe Elisa Joris Imie en Hennie Sanne en Daan Mike en Wendy
Jitske in herinnering	
Piet in herinnering	Gerda en Rieks Kris Inez

en achterkleinkinderen
L. Sjoerdsma-Keizer

De dienst waarin wij afscheid nemen, zal worden
gehouden op donderdag 10 april om 13.30 uur in
de Immanuel Kerk, Heerestraat 30 te Baflo, waarna
aansluitend de begrafenis zal plaatsvinden.

Na de begrafenis is er gelegenheid tot condoleren
in het gebouw Concordia.

Correspondentieadres: fam. Smit,
Wilhelminalaan 21, 9953 RL Baflo

Onze dank gaat uit naar dr. Heleen de Wolde en
naar het personeel van Thuiszorg Winsum, voor de
liefdevolle begeleiding en verzorging.

Zoon Tjeerd is getrouwd geweest met ????. Ze hebben vier kinderen, te weten: Petra (*1968), Jitske Douwina Iemkje (*1969), Natasja (*1974) en Jeroen (*1975). Natasja heeft inmiddels een dochtertje Debbie (*1992) met de achternaam de Walle, de eerste van de tiende generatie sinds de naam de Walle gekozen werd..

Luurtske Gerda, roepnaam Lukie, is getrouwd met Douwe Fokke Stavorinus.

De tweede dochter van Tjeerd de Walle, Lieuwkje, trouwde met Douwe Post. Douwe Post overleed 4 juli 2001. Mijn tante Lieuwkje op 4-1-2002 op 78-jarige leeftijd. In het Friesch Dagblad stond deze advertentie:

*In vol vertrouwen op haar Heer en Heiland is
van ons heengegaan onze lieve zuster en
schoonzuster en tante*
Lieuwkje de Walle
sinds 4-7-2001 weduwe van D. Post
Canada: A. Metzlar-de Walle
H. Metzlar
Baflo: D. de Walle ☿
I. de Walle-Keizer
Dokkum: Tj. de Walle
G. de Walle-Rintjema ☿
Ureterp: M. de Walle
M. de Walle-Hoving
Roden: J. Bouwkamp-de Walle
P. Bouwkamp
Canada: S. de Walle
M. de Walle-Jansen
neven en nichten
Brampton, Canada, 4 januari 2002

Ze ligt begraven in Brampton, Ontario, onder de naam Louise Post.

De derde zoon van Tjeerd de Walle, ook Tjeerd genaamd, trouwde op 24 januari 1950 te Dantumawoude met Grietje Rintjema, een dochter van Jan Rintjema en Grietje Loonstra, uit Rinsumageest. Mijn moeder overleed op 25 juni 2001 te Dokkum. Mijn vader overleed op 13 april 2002 in dezelfde plaats. Beide liggen ook begraven te Dokkum.

Van 1950 tot 1956 woonde het gezin in het toenmalige Dantumawoude. Daar werden de kinderen Grietje (*1950), Tjeerd Jan (*1951), Jan Tjeerd (*1953), Auke (*1955) en Hessel (1956-1957) geboren. De laatstgenoemde Hessel is dus jong overleden. Hij ligt begraven in Dokkum op de begraafplaats aan het Damwâldsterreedsje, helaas zonder grafsteen, op nummer 14 f II afdeling IV.

In het Friesch Dagblad plaatsten mijn ouders de volgende advertentie:

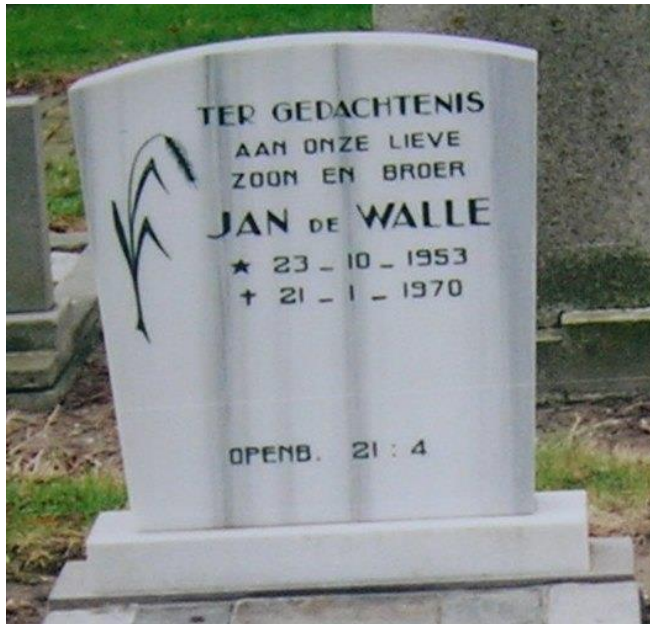
Enige kennisgeving Heden behaagde het de Here tot Zich te nemen onze jongste lieveling Hessel slecht 10 maanden oud "Veilig in Jezus' armen" De diepbedroefde ouders Tj. de Walle G. de Walle-rintjema en kinderen Dokkum, 5 febr. 1957 Hoedemakersweg 104

Vanaf eind 1956 woonde het gezin in Dokkum. Daar werden Hessel (*1958) en Maria Hendrieka (*1963) geboren.

Deze kinderen zijn op Hessel nummer twee na allemaal getrouwd. Grietje trouwde op 21 oktober 1971 te Dokkum met Tjalle (roepnaam Tjalling) Veldema; ze hebben twee kinderen Jakob Sije en Johan Tjeerd. Tjeerd Jan trouwde op 14 september 1979 te Winsum

Groningen met Arristine (roepnaam Arris) Kort. Ze hebben drie kinderen, Roland Tjeerd (*1988), Erik Jan (*1989) en Aylien (*1991). Jan Tjeerd de Walle trouwde op 13 juni 1992 te Zuidhorn met Dirkje (roepnaam Dite) Dijkstra. Ze hebben twee zoons, Bas (*1990) en Leon (*1993). Auke trouwde op te Leeuwarden met Julia Jorritsma. Ze hebben een dochter Cristien. Maria Hendrieka is twee keer getrouwd geweest. Eerst met Jacob Boonstra. Nu met Jacob Damsma. Zij hebben een zoon Wesley Rodion (*1995).

De vierde zoon van Tjeerd de Walle, Maarten, trouwde op te met Mietje Hoving. Ze kregen vier kinderen, te weten Tjeerd (*1952), Jan (1953-1970), Leo (*1958) en Fokelinda Marijke (*1962). De tweede zoon Jan overleed in 1970. Hij ligt begraven op het kerkhof van St. Annaparochie.

De oudste zoon Tjeerd is op getrouwd te met Geertje Ze hebben twee dochters, Femke Tjalda (*1981) en Elske Marije (*1983). Leo is op te getrouwd met Ze hebben een zoon Stefan (*1986) en een dochter Demi Michelle (15-2-1996). Fokelinda Marijke is getrouwd geweest met Ze hebben twee dochters. Inmiddels is ze getrouwd met met wie ze opnieuw twee dochters heeft gekregen.

Mijn oom Maarten overleed op 27 augustus 2004 te Ureterp. Hij ligt begraven in De Wilp, Groningen.

De jongste dochter van Tjeerd de Walle, Jantje, is op getrouwd met Piet Bouwkamp. Ze hebben twee zoons, Anko en Tjeerd.

De jongste zoon van Tjeerd de Walle, Sjoerd, is in Canada getrouwd met Antonia Wilhelmina Gerdina Jansen. Bijnaam Miep. Trouwdatum 15 september 1956. Ze hebben drie zoons, Richard Theodore (*1959), Jeffrey Glenn (*1963) en Brian Stewart (*1966), en een dochter Shirley Aileen (*1961). Jeffrey Glenn is getrouwd met Marilyn Ingrid Korpel, op 12 september 1992. Shirley Aileen met Dirk Idzerda op 4 juni 1983.

Brian married Cecilia and has two sons now Matthew and ???.

Harmen Tjeerds de Walle (1878-1943)

De tweede zoon Harmen Tjeerds (1878-1943) is samen met zijn broer Douwe werkzaam geweest als arbeider bij de afgraving van de terp van Hogebeintum rond 1900. We vinden in het museum te Hogebeintum een foto uit 1904 waarop ook hij met zijn broer Douwe te vinden is. Hij trouwt op 16 mei 1903 met Hitje Feenstra, te Ferwerd. Ze gaan daarna wonen in Ferwerd. Ze wonen daar op nummer 391. Daar worden ook hun drie kinderen geboren, Tjeerd (1904-1978), Jacob (1906-1981) en Fokje (1908-1937). Op 13 mei 1908 vertekt het hele gezin naar Sassenheim, vlak boven Leiden. Vanuit Sassenheim is het gezin terechtgekomen in 's Gravenzande, onder Den Haag. Harmen Tjeerds was daar tuinder.

In 1936 woonde Harmen Tjeerds daar aan de Nieuwlandsche Dijk 6. Uit die tijd hebben we een brief van hem waarin hij Thijs Andries de Walle (*1909) inlichtingen verstrekt over zijn stamboom. We geven de tekst van deze brief:

*'s Gravenzande 4 Juni 1936
Aan den Weled. Heer Mr. Th. A. de Walle
Oude Delft 194 Delft*

Weled. Heer.

*Wegens omstandigheden kon ik niet eerder schrijven op Uw schrijven van 24 Mei.
Gaarne wil ik aan Uw verzoek voldoen en zoover mij mogelijk de vragen beantwoorden.*

- Vr I *Mijn naam Harmen de Walle geb. Ferwerderadeel Friesl. (dorp Ferwerd) 1 Novbr. 1878.*
Vr II *Naam van mijn vrouw Hitje Feenstra geb. in Blija (gem Ferwerderadeel) 24 Febr. 1879.*
Vr III *Namen van onze kinderen Tjeerd, Jacob en Fokje geb. in genoemde gemeente 14 Maart 1904, 9 Juni 1905, 15 Apr. 1908*
Vr 4 *Naam van mijn broer Douwe de Walle geb. 24 Juni 1874 in vermelde gem, getrouwd, 5 kinderen Tjeerd, Jansje, Fokje, Lutske en Anna. Van mijn zuster (overl.), getr., Trijntje de Walle 8 kinderen, was geb. 2 Novbr. 1870. Naam van mijn tweede zuster Anna de Walle (overl.), andere zuster Seaskes de Walle, ongetr., te Ferwerd, oud 53 jaar*
Vr 5 *Mijn vader en moeder. Tjeerd de Walle, overl. Oct. 1881, moeder Fokje Miedema, overl. 24 Jan. 1927 (Gem. Ferwerderadeel)*
Vr 6 *Broers van mijn vader Fokke en Thijs. Fokke 1 zoon Sake, allen gem. Ferwerderadeel*
Vr 7 *Daar er vroeger geen trouwboekjes waren kan ik U vr 7 niet beantwoorden of ik zou naar Ferwerd moeten informeren*
Vr 8 *Of mijn grootvader Douwe de Walle nog br. of zusters had is mij eveneens onbekend.*

Toen wij indertijd in Ferwerd woonden was daar ook nog een Jan de Walle (overl.) doch voor zoover ik weet geen fam. van ons.

Wat dat overlijdensbericht betreft dat was een zoontje van mijn zoon Jacob (boven vermeld), heeft nu weer een zoontje. Mijn zoon Tjeerd heeft 4 kinderen en dochter Fokje geen kinderen, allen woonachtig alhier 's Gravenzande.

Hiermede meen ik zoover mij mogelijk aan Uw verzoek voldaan te hebben.

De naam van Prof. de Walle (Uw vader) hooren wij hier nog al eens noemen maar verder zijn we elkander zeker onbekend.

Na vr. gr. Uwe dienaar

H. de Walle

Nieuwl.-dijk 6

's Gravenzande

Hij is overleden op 7 april 1943 in de duinen bij Hoek van Holland. Volgens de overlevering zou de adem hem zijn afgesneden, wat wel zal duiden op een hartstilstand. Hij ligt begraven in 's Gravenzande, in hetzelfde graf als zijn dochter Fokje.

ONZE GELIEFDE VROUW
EN MOEDER
FOKJE AALBRECHT-
DE WALLE
GEB. 15 APRIL 1908
OVERL. 11 OCT. 1937
JES. 18: 24
EN
ONZE GELIEFDE
MAN
EN VADER
HARMEN DE WALLE
GEB. 1 NOV. 1878
OVERL. 7 APRIL 1943
MATTH. 25: ??

Zijn vrouw Hitje overleed op ????

Zijn oudste zoon Tjeerd trouwde op 7 februari 1928 te 's Gravenzande met Hendrikje Theresia Bouwhuis (1907-????). Op 21 september 1949 zijn ze gescheiden. Tjeerd trouwde daarna voor de tweede keer te Den Haag op 30 juli 1952 met Antonia van der Houven (1916-????). Uit zijn eerste huwelijk werden vijf kinderen geboren, Hitsje (8-6-1928 - 2009), Sijbe (1929-1987), Jantje (1931-1986), Herman (1933-1992) en Fokje (1941). De eerste vier werden te 's Gravenzande geboren, de jongste te Den Haag. Uit zijn tweede huwelijk had hij twee stiefdochters die evenwel de naam van hun vader behielden. Zijn beroep was slachter in een abattoir.

Sijbe bleef ongetrouwd. Hij overleed op 16 juli 1987 te 's Gravenhage. Hij was van vele markten thuis en oefende dan ook verscheidene beroepen uit: timmerman, kruidenier, bakker, kok, chauffeur, havenarbeider, sportleraar en glazenwasser.

Alleen Herman zorgde voor nieuwe de Walles. Hij trouwde te 's Gravenhage op 30 januari 1959 met Antonia Magdalena van der Lem, geboren 10 juni 1932 te 's Gravenhage. Het huwelijk werd op 14 januari 1970 ontbonden. Het echtpaar heeft drie kinderen, Hans (*1957), Saskia (*1959) en Wilhelmus Antonius (*1963). Inmiddels heeft Hans een zoon Hans Daniël (*1986). Herman de Walle overleed op 29 juli 1992 te 's Gravenhage. Op zijn stamkaart vinden we verscheidene beroepen: schoenhersteller, chauffeur, vertegenwoordiger, koopman en schoenmaker.

Jantje, ze noemde zichzelf Jennie, trouwde op 21 juli 1954 te Leeuwarden met Jan Wijma, geboren op 1 januari 1924 te Kollumerland. Het huwelijk werd ontbonden op 8 december 1961. Ze trouwt opnieuw, deze keer te Den Haag, met Antke Doorenspleet, geboren op 13 januari 1918 te Sneek. Dit tweede huwelijk werd op 10 mei 1977 ontbonden. Uit haar eerste huwelijk had ze een dochter, Minke (1956). Als beroepen had ze mengelster, verkoopster en fabrieksarbeidster. Ze overleed op 10 februari 1986 te Leeuwarden, volgens een

rouwadvertentie in de Leeuwarder Courant na een langdurige ziekte. Ze woonde op dat moment samen met ene E. Boonstra. Ze werd gecremeerd te Goutum.

Enige en algemene kennisgeving
Na een langdurige ziekte is van ons heengegaan mijn
lieve huisgenote en onze tante

JENNIE DE WALLE

op de leeftijd van 54 jaar.

E. Boonstra
Fam. A. Jansen
Fam. H. Boonstra
en kinderen

10 februari 1986
Cambuurplein 34,
8921 RG Leeuwarden

De crematie heeft vandaag in familiekring te Goutum
plaatsgevonden.

Fokje is getrouwd met Satter. Hitje met???

De tweede zoon van Harmen Tjeerds de Walle, Jacob, trouwde met Johanna Maria van Daalen (1906-1975). Jacob was net als zijn vader tuinder te 's Gravenzande. Na zijn pensioen ging hij met zijn vrouw in Hoek van Holland wonen. Ze werden beide begraven te 's Gravenzande.

In het graf ligt ook hun enige dochter begraven. Het echtpaar kreeg in totaal vier kinderen. De oudste, Herman Izaak Johannes (1933-1933), overleed één dag na zijn geboorte. Het is dit zoontje over wie grootvader gewaagt in 1936:

Wat dat overlijdensbericht betreft dat was een zoontje van mijn zoon Jacob (boven vermeld)...

De volgende zoon krijgt opnieuw de naam Herman Izaak Johannes (*29-4-1936). De derde zoon noemen ze Izaak Johannes Herman (*15-3-1938); de jongste dochter ten slotte Fokje Johanna Maria (11-11-1940 – 24-1-1991). Zij bleef ongetrouwd. Ze ligt bij haar ouders begraven.

Herman Izaak Johannes is op 27 augustus 1955 getrouwd met Wilhelmina van der Meer. Ze hebben vijf dochters, te weten Antje Johanna Maria (*23-6-1966), Wilhelmina Renate (*18-8-1967), Herma Inez José (*23-1-1973), Nicolette Jacqueline Bernadette (*26-3-1975) en Maaïke Néline (*29-1-1981). Izaak Johannes Herman is getrouwd met Ze hebben twee kinderen: Marc Martin (*7-11-1972) en Mariëtte Roosje (*9-9-1975).

De dochter van Harmen Tjeerds de Walle, Fokje, was getrouwd met ene Aalbrecht. Ze overleed op 11 oktober 1937 op 29-jarige leeftijd ten gevolge van complicaties bij de bevalling. Ze ligt te 's Gravenzande begraven, in hetzelfde graf als haar vader.

Nicolette Jacqueline Bernadette de Walle is op 6 juni 2001 te Zeist getrouwd met Lukas Baaijens.

Herman de Walle overleed op 27 mei 2010 te Helden, Limburg. Hij ligt begraven te 's Gravenzande.

6. Literatuurlijst

- Algra, A. De historie gaat door ‘t eigen dorp, deel 1-6
- Beetstra, W. De sjirurgyns en dokters fan Warkum 1620-1990 (1992)
- Berg, H.M. van den Noordelijk Oostergo deel I – Ferwerderadeel (1981)
- Brouwer et. al., Prof. Dr. J.H. Encyclopedie van Friesland (1972)
- Dijk, J. van Ferwerd Ferah (1990)
- Dijk, J. van Van Beijntum Bolleholle en Keallesturt (1993)
- Dijk, J. van Van Ter Sted tot Olde Stins (1988)
- Ebeling, R.A. Voor- en familienamen in Nederland (1993)
- Fasseur, C. Wilhelmina De jonge koningin (1998)
- Galema, A. Frisians to America 1880 – 1914 (1996)
- Geels-Oostenink, P.A. In God’s hand from One Generation to Another
- Ijska, D. De gemeente Ferwerderadeel in oude ansichten (1978)
- Ijska, D. De geschiedenis van Ferwerd in woord en beeld (1972)
- Janse, C. Blik Omhoog 1940-1945 (1995)
- Jong, Prof. Dr. L. de Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, deel 6 (1975)
- Kalma, J.J. Naamlijst de Friese Gereformeerde Predikanten (1964)
- Koopmans, S. Notariaat in Friesland voor 1811 (1883)
- Mulder, L. Revolte der Fijnen (Proefschrift)
- Nieuwland, P. De Quotisatiekohieren (1981)
- Nieuwland, P. Repertorium van familienamen in Friesland (1978)
- Penninga, J. en Sj. van der Kooi Geschiedenis van de Gereformeerde Kerk te Ferwerd (3 delen, 1979/1980)
- Redactie De afgescheidenen van 1834 en hun nageslacht (1984)
- Redactie Hondervijftig jaar gemeenten en predikanten (jubileumuitgave, 1984)
- Redactie Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland (1952)
- Redactie Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland (1917)
- Redactie Skiednis fan Fryslân 1750-1995 (1998)
- Sannes, H. Geschiedenis van het Bildt deel II 1700-1795 (1953)
- Schaaf, Y. Laarzen op de Lange Pijp (1994)
- Smeding, Dr. Tj. U. De stroomlijning van het friese onderwijzersbestand (1795-1860) (1989, nr. 1)

Smits, Dr. C.	De afscheiding van 1834, deel I-III (1971)
Soepboer, A.	Ferwerd – Hogebeintum Toen en nu (1988)
Vries, R.W.P. de	Album Academicum van het Atheneum illustre en van de Universiteit van Amsterdam (1913)
Wildeboer, D.R.	Gevangenisstraf in 1852 voor beenderendelvers uit Hallum, Ferwerd, Marrum, Blija en Holwerd (Sneuper no. 49, maart 1999, pagina 26-30)
Wumkes, G.A.	Stads- en Dorpskroniek van Friesland (2 delen, 1930, 1934)

7. Archiefstukken

1. Archief familie Hoogland
2. Archief familie Van Echten
3. Autorisatieboeken
4. Beneficiaalboeken
5. Bevolkingsregister Gemeente Dokkum
6. Bevolkingsregister Gemeente Ferwerderadeel
7. Bevolkingsregister Gemeente Groningen
8. Bevolkingsregister Gemeente Leeuwarden
9. Cohieren der stemmen in Oostergo
10. Doop-, lidmaten en trouwboeken van de kerken van Ferwerd, Hogebeintum, Marrum en Westernijkerk
11. Floreenkohieren
12. Gemeentearchief Ferwerderadeel A35
13. Genealogie 491
14. Genealogysk Jierboekje
15. Grafregisters Kerkvoogdij Ned. Hervormde gemeente Ferwerd
16. Grafregisters Kerkvoogdij Ned. Hervormde gemeente Hogebeintum
17. Hypotheekboeken
18. Inventarisatieboeken
19. Kohier van de directe belastingen ten behoeve der gemeente Leeuwarden (1877)
20. Leeuwarder Courant
21. Proclamatieboeken
22. Protocollenregister van Notarissen
23. Register van aanbreng 1511 en 1540
24. Register van Geestelijke opkomsten 1580
25. Régistre civique
26. Stemkohieren